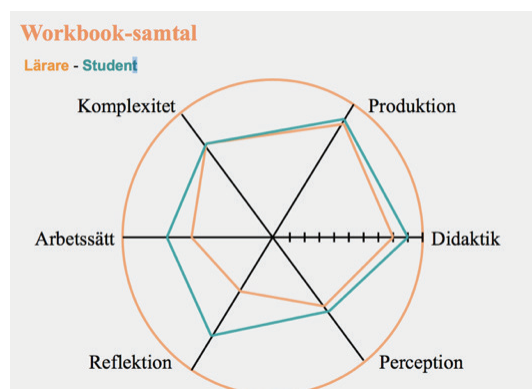

- **Perception.** Förmåga att urskilja stilar, kulturella särdrag. Förmåga att urskilja vilken funktion olika delar har i en komposition/gestaltning. Förmåga att urskilja detaljer som påverkar helheten samt att använda material på ett relevant/uttrycksfullt sätt.
- **Reflektion.** Förmåga att bedöma det egna arbetet samt att kunna ge argument för dess starka och svaga sidor. Förmåga att kvalitativt bedöma andras arbeten. Förmåga att kunna ta kritik, att söka inspiration samt att sätta mål för det egna skapandet.
- **Arbetssätt.** Förmåga att ta sig an arbetet med engagemang och intresse. Förmåga att planera sitt arbete som bland annat innebär att lämna in arbetet i tid. Förmåga att dra nytta av egna erfarenheter samt att arbeta självständigt.
- **Komplexitet.** Förmåga att problematisera och ställa nya frågor som är relevanta för området.
- **Didaktik.** Förmåga att lägga didaktiska perspektiv på aktuella arbetsområden. Förmåga att planera, genomföra och analysera didaktiska tillämpningar av kursens innehåll samt redogöra för metodiska ställningstaganden.

Bedömningsmatris vid workbookssamtal. I samtalet jämförs och diskuteras studentens självvärdering om hur denne når upp till målen med ansvarig lärares bedömning av studentens kunnande.

Av rättssäkerhetsskäl och för arkivering lämnar studenterna även in sina uppgifter på kursens lärplattform. Arbetet med workbook som examination och reflektionsverktyg involverar studenten i sin egen läroprocess vilket ställer krav på en viss självständighet och förmåga till självvärdering som ibland kan upplevas som påfrestande för studenterna. Vår erfarenhet visar dock att studenten successivt tar alltmer ansvar för sitt lärande och sin kunskapsutveckling efter övning i arbetssättet. Trots att metoden är tidskrävande så är dess positiva effekter övervägande då den inbjuder till en dialog mellan undervisande lärare i kursen och studenten kring frågor om lärande och utveckling.

Personal

Bifogad lärartabell visar vilka lärare som under 2018 arbetat i ämneslärarutbildningen med ingångsämne bild. Av tabellen framgår att det är 16 lärare som undervisar inom kurserna i bild på ämneslärarprogrammet. Av de sju lärare som undervisar minst 40 procent av heltid i kurserna är fyra utbildade lärare i bild. Två av de sju har doktorexamen, av samtliga 16 lärare är fem disputerade och av dem är en docent. Tre anställda av de 16 har tidsbegränsad anställning: en lektor och två adjunkter. Tre femtedelar av undervisningstiden i bildkurserna i programmet bedrivs av utbildade ämneslärare och knappt två femtedelar av undervisningstiden bedrivs av disputerad personal. Det är sammanlagt två adjunkter som är verksamma inom ämnes-VFU. Båda är tillsvidareanställda vid Lnu och är utbildade lärare i bild.

Tre av bildavdelningens adjunkter har en licentiatexamen. Samtliga av dessa licentiatuppsatser har en stark koppling till ämnet och till läroprocesser. Uppsatserna behandlar följande ämnen: *Vad kan en bildlärarutbildning på samtidskonstens grund erbjuda av transformativt lärande? Designprocessen som läroprocess i ett utbildningssammanhang*, samt *Medier, lärande och betydelsen av mediespecifika kunskaper i ett ämnesövergripande arbete i årskurs 8*. Lärarnas forskarutbildning har direkt betydelse för den bildpedagogiska utbildningens forskaranknytning. Då lärarna under sin utbildning varit verksamma motsvarande 50 procent som adjunkter inom lärarutbildningen och 50 procent som doktorander har många tillfällen funnits för att dela erfarenheter och frågor mellan forskarutbildning och lärarutbildning. Två av dessa lärare är i nuläget antagna som doktorander med finansiering

fram till en doktorexamen. Lärare 1 beräknas lägga fram sin avhandling hösten 2019 medan lärare 2:s disputation ligger några år fram i tiden. Två av avdelningens adjunkter arbetar med magisterstudier varav en blir klar inom läsåret 2018. Magisterstudierna finansieras av institutionen för musik och bild samt av centrala omställningsmedel.

Fyra av de lärare som undervisar i utbildningen har bildlärarexamen eller motsvarande. Flertalet av anställda lärare i ämnet bildpedagogik har någon form av konstnärlig grundutbildning. I ämnets utbildningar undervisar även två yrkesverksamma konstnärer. I september 2018 anställdes en lektor i bildpedagogik. Den nyanställda lektorn har disputerat inom konstvetenskap och har även bildlärarutbildning. Denna anställning bidrar till att säkra såväl bild- ämnets behov av vetenskaplighet som beprövad erfarenhet. För att ytterligare säkra den vetenskapliga/konstnärliga miljön inom grundutbildningen verkar ett antal lärare med konstnärlig utbildning anställda på timbasis. De adjunkter som varit verksamma under ett flertal år säkrar den ämnesteoretiska/didaktiska kompetensen inklusive VFU. Rekrytering av ytterligare personal som svarar upp till ämnets behov av olika kompetenser pågår. Närmast i tiden ligger en tillsättning av en konstnärlig lärare som beräknas vara genomförd under vårterminen 2019.

Lärarytbildningen vid Linnéuniversitetet har sin placering vid två campus. Ämneslärarytbildningen med inriktning mot bild erbjuds dock endast vid campus Kalmar. Oavsett placeringsort ingår samtliga lärare i ett gemensamt arbetslag för lärarytbildningen där undervisande och examinerande lärare samplanerar och utvecklar kurser inom utbildningen och där lärare med högst vetenskaplig kompetens ansvarar för utbildningens forskningsanknytning. Förutom de lärare som förekommer i lärartabellen anlitas även verksamma lärare från skolor i regionen som gästföreläsare för att ge utbildningen en verksamhetsnära anknytning.

Antal studenter

I ämneslärarytprogrammet ingång mot bild finns idag totalt 21 antagna studenter. För att kunna erbjuda en stimulerande utbildningsmiljö sker en samläsning med studenter som läser valbar kurs i bildpedagogik 1-30 hp inom grundlärarytprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem respektive årskurs 4-6. Samläsning sker med studenter som läser bildpedagogik som fristående kurs 1-90 hp. Kursplaner och innehåll i kurserna är utformade så att samläsning möjliggörs men med anpassning till de olika studentkategoriernas utbildningsplan och framtida profession.

Kompetensutveckling

Förutsättningar för kompetensutveckling diskuteras bland annat i samband med årliga utvecklingssamtal. Enligt avtal har adjunkter 10-15 procent av heltid att disponera till kompetensutveckling. Generellt reserveras omfattningen 15 procent för kompetensutveckling som är av särskilt strategiskt värde för verksamheten, exempelvis utbildning som höjer medarbetarens formella examen, eller insatser som behövs för att täcka upp ett bristområde. Vid ett flertal fall har ansökts om, och beviljats, så kallade "omställningsmedel" för att kunna erbjuda adjunkter upp till motsvarande 50 procents kompetensutveckling för att nå magister- respektive masterexamen. I tre fall har ansökts om, och beviljats, medel för att erbjuda adjunkter doktorandstudier upp till licentiatexamen. Två av dessa har även beviljats medel för studier från licentiatexamen till doktorexamen.

För lektorer är kompetensutvecklingstiden enligt avtal 20 procent av heltid. Denna resurs används av institutionens 17 disputerade medarbetare främst till forskning (tolv inom musikområdet respektive fem inom bildområdet). Medarbetarens kompetensutvecklings/forskningstid kan utökas, utifrån bedömning av tidigare prestationer, och/eller erhållande av externa medel. Institutionen har även sex lektorer på konstnärlig grund (varav en dispute-rad).

Samtliga lärare med tillsvidareanställning, förutom tre, har genomgått högskolepedagogisk utbildning. Av de tre som inte gått kursen går en i pension höstterminen 2018. Högskolepedagogisk utbildning erbjuds inom ramen för anställning vid Linnéuniversitetet och är ett krav för nyanställda lärare.

Kollegial utveckling sker genom seminarier, gemensamma internat och hel- eller halvdagsträffar där lärare verksamma inom lärarytutbildningen träffas för att diskutera kursutveckling, examinationer, litteratur och aktuella frågor inom utbildningen. Vid nätverksträffar som anordnas en gång per termin och där verksamma lärare på fältet deltar kan professionskompetensen uppdateras och utvecklas (se avsnitt Arbetsliv & samverkan). Även VFU-besök utgör en kompetenshöjande verksamhet för berörda lärare. VFU- besök genomförs vid minst ett tillfälle under

studentens utbildning och även om besöket syftar till att kvalificera bedömningen av studentens yrkeskunnande så ges goda förutsättningar för besökande lärare att observera och samtala om aktuell verksamhet i skolan. På så sätt skapas förutsättningar för en lärarutbildning som utformas för att vara relevant för studentens framtida arbetsliv. På institutionsnivå hålls regelbundet högre seminarier och handledarkollegier med syfte att stärka och kvalitetssäkra forskningsmiljön.

Värdering och analys

Lärartabellen visar att utbildningens behov till största delen täcks av tillsvidareanställda lärare och att antalet lärare är adekvat i proportion till utbildningens volym och genomförande. Den sammanlagda lärarkompetensen säkras dock i dagsläget med hjälp av disputerade lärare från institutionens närliggande områden konst- och bildvetenskap och musikpedagogik, en satsning har gjorts under senare år för att kompetensutbilda befintlig personal och anställa lektorer inom ämnet bildpedagogik. En lektor i bildpedagogik med doktorsexamen i konstvetenskap och bildlärarutbildning har nyligen anställts och två av avdelningens adjunkter har finansiering för forskarutbildning till doktorsexamen.

Inom lärarutbildning, med ingångsämne bild, behövs lärare med såväl vetenskaplig som praktisk, konstnärlig och didaktisk kompetens. För att till fullo täcka dessa behov krävs personal med kompetenser inom olika områden. Bildpedagogikens sammansatta lärarkompetenser på Linnéuniversitetet består därför av såväl disputerade lärare inom konstvetenskaplig disciplin, doktorander inom pedagogik, verksamma konstnärer som lärare med bildlärarexamen eller motsvarande, grundlärarexamen och förskollärarexamen.

Då förhållandevis många av bildavdelningens medarbetare gått/går i pension under 2017-2018 pågår rekryteringsprocesser för att ersätta pensionsavgångarna. Här kan identifieras ett behov att även anställa personal med bred erfarenhet av arbete inom grundskola och gymnasium för att säkerställa professionsperspektivet i utbildningen samt examinationen av studenternas yrkeskunnande på sin VFU.

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö

Institutionen för musik och bild (MB) ingår i Fakulteten för konst och humaniora (FKH). MB består i huvudsak av två miljöer: bild respektive musik. Dessa miljöer kan vidare delas upp i fem huvudområden: Bildpedagogik, Konst- och bildvetenskap, Musik (konstnärlig grund), musikpedagogik samt musikvetenskap. Miljön inom institutionen där ämnet bild ingår är både vetenskapligt/konstnärligt inriktad och professionsinriktad. Den samlade kompetensen hos undervisande lärare i utbildningen bidrar till att studenterna möter såväl forskning som beprövad erfarenhet och konstnärliga aspekter i sin utbildning. Samarbetet mellan bildpedagogik, musikpedagogik och konst- och bildvetenskap visar sig genom att lärare från dessa discipliner medverkar i varandras kurser, vilket för bildpedagogikens del innebär att fler lärare med doktorsexamen undervisar i ämneslärarnas kurser. Även samarbete mellan handledare och examinatore för det självständiga arbetet inom musikpedagogik och bildpedagogik förekommer. På institutionen finns en miljö där forskare inom olika discipliner regelbundet träffas på högre seminarier för att diskutera aktuell forskning.

Flertalet lärare anställda på bildavdelningen har någon form av konstnärlig utbildning och i utbildningen undervisar även yrkesverksamma konstnärer. I utbildningarnas kursplaner finns den konstnärliga aspekten med som en viktig del i det självständiga arbetet som under termin tre innebär att två arbeten görs, ett på vetenskaplig grund och ett på konstnärlig grund. Inom bildmiljöns verksamhet finns en mängd fristående kurser inom områden som foto, video, digital bildbehandling, grafik samt kurser inom samtidskonst och estetiska lärprocesser. Inom bildpedagogik ges även kurser på engelska som är öppna för internationella studenter att söka.

Lärarutbildningen med ingångsämne bild har sedan hösten 2018 en VI-profil (verksamhetsintegrerad profil) vilket innebär att studenterna tillbringar tio dagar per termin ute i skolan (utöver VFU). Denna verksamhetsintegrerade

utbildning kräver ett nära samarbete mellan lärare på universitetet och lärare ute i verksamheten och gör att sambandet mellan den vetenskapliga/konstnärliga miljön på universitetet och den framtida professionens miljö synliggörs för studenterna. För att ytterligare stärka professionskompetensen möter studenterna verksamma lärare i kommunen som på timbasis medverkar i kurserna. Vidare finns aktiva nätverk som drivs av ett regionalt utvecklingscentrum (RUC), där forskare, universitetslärare och verksamma lärare i kommunen träffas för att byta erfarenheter vilket också bidrar till att stärka utbildningens professionskompetens. VI-profilen, VFU och de kontakter som upparbetats mellan universitetet och skolverksamheten i kommunen utgör en stark professionsinriktad miljö. Under UVK-kurserna, utbildningsvetenskaplig kärna (se del 1) möter ämneslärarna i bild studenter och lärare inom andra ämnen vilket bidrar till en vetenskaplig och professionsinriktad miljö som inkluderar ett stort antal ämnen. Samtliga lärare har utrymme för kompetensutveckling och institutionen genomför systematiska uppföljningar av lärares kompetensutvecklingsbehov på kort och lång sikt.

Samband mellan forskning och utbildning

Bildpedagogik är idag ett etablerat begrepp och kunskapsområde i forsknings- och utbildningssammanhang. Under de senaste åren har tre verksamma lärare inom bildpedagogik tagit licentiatexamen. Då samtliga licentiatuppsatser har ett starkt didaktiskt och praxisnära innehåll har dessa med lätthet kunnat integreras i grundutbildningen och bidragit till en starkare forskningsanknytning av ämnet där forskning som bedrivits kommer de studenterna till del.

Nämnden för lärarutbildningen (NLU) främjar den vetenskapliga basen för lärarutbildningen bland annat genom att årligen fördela forskningsanslag till lärare och forskningsmiljöer som på ett tydligt och aktivt sätt bedriver forskning med relevans för det utbildningsvetenskapliga och ämnesdidaktiska undervisningsinnehållet. Med stöd av dessa medel har ett ämnesdidaktiskt undervisningsmaterial utarbetats i form av en artikel som utgår från licentiatuppsatsen *Split vision – designprocessen som en lärprocess i ett utbildningssammanhang*. I artikeln *Handlingsbaserade processer och den tysta kunskapens möjligheter* jämförs den ämnesdidaktiska processen med designprocessen och diskuteras i ett lärandeperspektiv med fokus på undervisning i grundskola och gymnasium. Materialet ingår i bildpedagogik 31-60 hp, delkurs 4, *Design och lärande*, där artikeln bildar underlag för ett litteraturseminarium och är en del av den litteratur som studenterna refererar till i den övergripande hemtentamen som ingår i examination av kursen. NLU:s forskningsanslag har även tilldelats den lektor i bildpedagogik som anställdes vid institutionen i september 2018. Hur dessa medel kommer utbildningen till del diskuteras på det forskarkollegium inom bildpedagogik som avslutar läsåret 2018.

Lokalisering

Ämneslärarutbildningen i bild har från och med hösten 2018 flyttat sin hemvist från Växjö till Kalmar. Ämnets placering i nybyggda lokaler ingår i Linnéuniversitetets satsning på ett stadsintegrerat universitet centralt beläget vid Kalmarsund med utsikt mot Kalmar slott och Öland. Närheten till det öländska natur- och kulturlandskapet utgör en unik inspirationskälla och utvecklingsområde för bildämnets verksamhet. I det nybyggda universitetet ligger bildpedagogikens lokaler i anslutning till besläktade ämnen som musik, drama, design och media och journalistik vilket ger möjlighet till intressanta möten mellan studenter, lärare och forskare inom de olika disciplinerna. Lokalerna rymmer ändamålsenliga ateljéer och gemensamma verkstäder för trä/metall, papper och tryck. Bildpedagogik har sedan ett antal år tillbaka ett nära samarbete med designutbildningen vilket ytterligare kan förstärkas genom denna nylokalisering. Även samarbetet med näringsliv och offentlig verksamhet gynnas av universitetets centrala läge.

Värdering och analys

Sammantaget pågår forskning som knyter an till bildämnets karaktär och som på olika sätt kommer studenternas lärande till del, framförallt genom att lärare som undervisar även är forskningsaktiva inom undervisningsområdena. För att undervisande lärare ska utveckla sin vetenskapliga kompetens och kunskap om forskning genomförs kontinuerliga seminarier. Lärarkollegiet har även ett nära samarbete med verksamma lärare på fältet genom olika nätverk och genom byggandet av ämnets VI-profil. Hur väl utbildningen lyckats med forskningsanknytning i utbildningen kan illustreras på olika sätt. I de programvärderingar som genomförts för hela ämneslärarprogrammet, menar 97 procent av studenterna att det har funnits en tydlig forskningsanknytning i kursinnehållet och 97 procent anger att deras vetenskapliga intresse ökat under studietiden.

En satsning har gjorts för att ytterligare stärka forskningsanknytningen i utbildningen genom finansiering av två doktorandtjänster. En lektor har nyligen anställts. Ämnet bildpedagogik befinner sig dock i en förändringsprocess på grund av pensionsavgångar (se Personal). I den rekryteringsprocess som pågår finns utmaningen att täcka såväl vetenskaplig/konstnärlig kompetens som professionskompetens så att en utbildningsmiljö för ämneslärare i bild i framtiden kan utveckla en än starkare vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö. Ett ytterligare pågående utvecklingsområde är att mer systematiskt knyta pågående forskning inom institutionen till kursinnehållet samt att systematiskt involvera studenterna i pågående forskning. Exempelvis i samband med att de skriver sina självständiga arbeten.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

I matrisen nedan listas några exempel på lärandemål som tydligt relaterar till det aktuella examensmålet. Därefter följer exemplifieringar av några av dessa lärandemål (fetmarkerade) och hur de i sin tur tar sig uttryck i lärandeaktiviteter och examinationer samt en värdering. Samma modell används även för de följande fyra examensmålen.

Kurser	Mål i kursplaner Efter avslutad kurs ska studenten kunna:	Nivå/ termin
Bild I, 30hp	-redogöra för bildspråkliga och bildkommunikativa teorier och synsätt,	G1
Bild I, 30hp	–redogöra för grundläggande kunskaper inom områdena konst, media, design och arkitektur, ur samtida perspektiv, historiska perspektiv, kulturella perspektiv och hållbarhetsperspektiv,	G1
Bild I, 30 hp	–tillämpa och behärska grundläggande tekniker i två och tredimensionellt bildarbete, i såväl analoga som digitala tekniker,	G1
Bild I, 30 hp	–redogöra för teorier om barns och ungdomars bildarbete och bildspråkliga utveckling.	G1
Bild I, 30 hp	–generera och utveckla idéer med hjälp av eget skissarbete,	G1
Bild I, 30 hp	–redogöra för det visuellas betydelse i ett kognitivt perspektiv,	G1
Bild II, 30hp	–redogöra för kunskaper inom områdena filmanalys, dramaturgi och bildretorik,	G2
Bild II, 30 hp	–problematisera och argumentera för design ur ett hållbarhetsperspektiv,	G2
Bild II, 30 hp	–redogöra för olika konstågrip inom modernismen, postmodernismen och samtidskonsten,	G2
Bild II, 30 hp	–planera, genomföra och reflektera över en konstpedagogisk praktik,	G2
Bild I, 30 hpl	-tillämpa och behärska digitala verktyg i egen produktion.	G2
Bild III, 15hp	–redogöra för, och reflektera över, vetenskapsteoretiska perspektiv på bildämnet i form av bildpedagogiska teorier,	G3
Bild III 15 hp	-förhålla sig vetenskapligt och kritiskt till det bildpedagogiska ämnesområdet och dess forskningsresultat.	G3

Bild V, 7,5hp	–reflektera över nationell och internationell bildpedagogisk forskning,	G3
Bild VI, 30 hp	-diskutera och problematisera bildämnet i ljuset av bildpedagogiska teorier och metoder,	A, 9

Lärandeaktiviteter och examinationer i förhållande till målen

Bildpedagogik I (1-30 hp) är uppdelad i fyra delkurser på vardera 7,5 hp. Övergripande områden som behandlas är i tur och ordning bildkommunikation och bildens språkliga uttryck, färgsystematik, formteori och kompositionslära, det visuella betydelse ur ett kognitivt perspektiv och ett lärandeperspektiv, samt begreppen visuell kultur och visuell representation.

Delkurs 1, Visuell kommunikation, introducerar kommunikationsteori och bildsemiotik. Kursen syftar till att synliggöra relationen mellan teori och praktik och ger studenterna verktyg för att tala om och kritiskt förhålla sig till visuella uttryck i vår samtid. Kursmomenten examineras fortlöpande genom övningar i bildanalys där studenten ska använda sig av semiotiska begrepp, produktion av egna bildmeddelanden samt genom litteraturseminarium. I delkursen behandlas också barns bildspråkliga utveckling samt bildämnets historia. Bildämnets historia är också det innehåll som blir utgångspunkten för en större utställning där studenterna i grupp gestaltar ämnets olika ämnestraditioner: Stuhlmans metodik, arbetsskolan, den fria metodiken samt den polariserande metodiken. Genom att i gestaltad form presentera ämnet i ett historiskt perspektiv får studenterna kunskaper i utställningsteknik likväl som en fördjupad insikt i bildämnets historiska utveckling. Ämnets historia ges på detta sätt en form och ett innehåll som blir synligt för alla studenter. Lärandeaktiviteten kopplar till examensmålet då kunskaper om ämnets historia och tradition är av stor nytta för framtida yrkesutövning. Även för det självständiga arbete som kommer i utbildningens senare del har kunskaper om ämnet och dess ämneskonceptioner stor relevans. Uppgiften examineras gestaltande, muntligt och skriftligt. Studenterna dokumenterar sin arbetsprocess såväl som det färdiga resultatet och presenterar detta i sin workbook.

Delkurs 2 ger teoretiska och praktiska kunskaper om färg, form och komposition. Inom delkursen behandlas också formativ och summativ bedömning i bildämnet. Momentet färg examineras genom laborationer i färglära. Övningarna bedöms i relation till hur väl studenten använts sig av, och kan redogöra för, färgens perceptuella egenskaper och fenomen såsom färginduktion, kontrastverkan och komplementfärger. Övriga moment examineras genom redovisningar där studenten presenterar och problematiserar sitt bildarbete inom områdena måleri, komposition och stilisering. En skriftlig individuell reflektion kring den egna arbetsprocessen ingår.

Delkurs 3, Bilddidaktik och visuellt tänkande, utgår från bildens kognitiva betydelse och visuella meningsskapande funktion. Kursen innehåller skiss- och teckningslära. I skissövningar samt i olika visuella tankeoperationer prövar studenterna perceptuella egenskaper och fenomen i den visuella varseblivningsprocessen. Momenten examineras genom gestaltande arbete och muntlig presentation vid gemensamma redovisningstillfällen samt genom en hemtenta där studenten relaterar egna erfarenheter från sina laborationer till kognitions- och perceptionsteori.

Delkurs 4, Visuell kultur och visuell representation, har en konstvetenskaplig ansats där olika metoder för bildanalys introduceras för studenterna. Kursen innehåller konst-, medie- och designhistoria. Även arkitektur och miljöstudier behandlas. I kursen behandlas visuell kultur utifrån teorier om genus, mångfald, klass, etnicitet och hållbar utveckling som examineras genom eget gestaltande arbete, ett grupparbete i form av en konsthistorisk utställning, bildanalys, litteraturseminarium samt en hemtentamen.

Bildpedagogik II (31-60 hp) består av fem delkurser. I delkurs 1 behandlas ungdomskultur och media. Kursen innehåller teorier om barns och ungdomars identitetsskapande, orientering inom digitala ungdomskulturer samt teoretiska och praktiska studier av bilder och bildmediers roll inom barn och ungdomskultur. Innehållet i denna kurs bildar sedan underlag för en rapport på 3 hp där studenterna, utifrån frågeställningar som identifieras inom området ungdomskultur och media, inhämtar empiri genom intervjuer och fokussamtal med ungdomar som sedan ligger till grund för rapportens genomförande. Rapporten examineras vid ett seminarium där studenterna presenterar och försvarar sitt arbete. För godkänt resultat ska rapporten ha en genomtänkt frågeställning, metod och disposition samt korrekt referenshantering. I delkurs 3, Media och lärande, fördjupas studenternas kunskaper inom mediaområdet genom arbete med digital

bildbehandling, filmanalys, dramaturgi samt framställning och redigering av rörlig bild. Momentet examineras gestaltande genom egen digital produktion och genom en reflekterande skriftlig inlämningsuppgift där studenten för betyget godkänt ska referera till kursens litteratur inom filmteori och dramaturgi. Design och lärande, delkurs 4, bygger vidare på delkursen Bilddidaktik och visuellt tänkande i termin 1 och innehåller designteori, designhistoria, aspekter på hållbar design, designmetodik och avslutas med ett designpedagogiskt projekt där studenterna med utgångspunkt i designprocessen och med fokus på olika designmetoder arbetar med ett designprojekt med perspektiv på hållbar utveckling. Examination sker genom projektpresentation samt en hemtentamen där studenten utifrån anvisad litteratur och egen erfarenhet från projektarbetet ska reflektera över och diskutera begreppen design och designprocess. I terminens sista delkurs i konstpedagogik behandlas teorier om konståbegreppet, modernistisk, postmodernistisk och samtida konst samt konstpedagogisk teori och praktik. Examination sker genom att studenterna i grupp genomför en konstpedagogisk situation i konsthall eller på museum. Den konstpedagogiska situationen ska utgå från ett av konsthallens verk eller ta sin ansats i ett tema som utställningen aktualiserar. Studenten skriver sedan en individuell rapport där reflektion över arbetet samt referens till kurslitteratur inom området konstpedagogik ingår.

I Bildpedagogik III (61 -90 hp) sker en progression i teoretiska studier, där stor tyngdpunkt läggs på ett vetenskapligt förhållningssätt till ämnet. Kursen inleds med delkursen bildpedagogiska teorier och metoder 7,5 hp, där studenterna orienterar sig inom nationell och internationell forskning på det bildpedagogiska området. I kursen belyses också olika metoder som lämpar sig för forskning inom visuell kultur. Kursen förbereder för det självständiga arbetet. Delkursen examineras genom skriftliga inlämningsuppgifter där studenten redogör för och reflekterar över bildpedagogiska teorier och metoder och relaterar detta till sin framtida profession. Därefter genomför studenterna fem veckors VFU. Slutligen skriver studenterna ett självständigt arbete på 15 hp. Då studentens verksamhetsförlagda utbildning är placerad inom ramen för bildpedagogik 61-90 hp tillkommer ytterligare en delkurs på 7,5 hp med fokus på internationella och interkulturella perspektiv på bildpedagogik. I kursen ingår en studieresa till ett land inom eller utom Norden.

Bildpedagogik VI (91-120 hp) ges på avancerad nivå, och inleds med fördjupade studier i bildteori och bildpedagogisk teori tillsammans med vetenskapsteori och forskningsmetodik. Kurserna utgör en viktig förberedelse för det avslutande självständiga arbetet på 15 hp där studenterna preciserar en frågeställning och utför ett självständigt arbete baserat på vetenskaplig eller vetenskaplig/konstnärlig grund.

Utbildningens tematisering av ämnets innehåll i delkurser ger en tydlig struktur och synliggör ämneskunskapernas djup för studenterna. Stor vikt har lagts vid progression. Ett exempel på hur studentens kunskande fördjupas inom utbildningen kan visas via undervisning i digital bildbehandling. Många av kursens uppgifter lämnar utrymme till studenten att välja mellan digitala eller analoga medier. Den digitala strimman, som är på grundnivå i termin ett, fördjupas i delkurserna *ungdomskultur och media* samt i *medier och lärande* där teoretiska perspektiv på området ingår. Studenternas digitala kompetens byggs på så sätt upp i en progression från grundläggande kunskaper i digital bildbehandling till mer avancerade arbeten med animering, foto och filmredigering.

Värdering och analys

Ämneslärarutbildningen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan ger behörighet för undervisning i grundskolans årskurs 1 till 9 samt i gymnasieskolan. Skolämnet bild har sedan Lgr80 vilat på en kommunikativ grund, vilket också idag återspeglas i kursplaner för såväl grundskolan som gymnasieskolan. Ämnets kommunikativa aspekt bildar därför den grund som ämneslärarutbildningen i bild vid Linnéuniversitetet vilar på.

De valda kursmålen visar att ämnesstudierna ger rikliga tillfällen för studenterna att utveckla och prövas i "såväl brett kunnande inom ämnets huvudområde" (flera ämnesområden och perspektiv behandlas i ämneskurserna) såväl "som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område" (ökad komplexitet och svårighetsgrad i examinationsuppgifterna). Förutom att sista delen av examensmålet "insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete" behandlas i nästan alla kurser, synliggörs det genom kurslitteratur och prövas i många av examinationerna. I det självständiga arbetet ges studenterna möjlighet att ytterligare fördjupa insikten i aktuellt forskningsarbete och de möter också aktiva forskare inom olika ämnesområden både som föreläsare och handledare.

Exemplen visar också att professionskunskaper och vetenskapligt förhållningssätt är integrerade i ämnesstudierna i både lärandemål och examinationer vilket ger en tydlig koppling till läraryrkets komplexitet. Ämnesstudierna bedrivs både parallellt och integrerat med ämnesdidaktik vilket också avspeglas i lärandemål och examinationer. Sammantaget ger kurserna i bildpedagogik en både ämnesmässig och didaktisk bredd som förbereder studenterna väl för deras kommande yrkesutövning. Studenterna uppvisar fördjupad insikt i aktuell forsknings- och utvecklingsarbete i utbildningens senare del. I huvudsak har beskrivningen av utbildningen fokuserat på ämne 1 som läses i en omfattning om 120 hp. Skillnaden mellan ämne 1 och ämne 2 blir framförallt synligt under mål 2 under det självständiga arbetet i bildpedagogik 61-90 hp.

Ett område som är under utveckling är hållbar utveckling. Begreppet återfinns i ett flertal av kursernas mål, ofta i samband med genus, etnicitet och mångfald. I dagsläget aktualiseras det endast i relation till design men behöver ytterligare förstärkas i utbildningen. Linnéuniversitetet erbjuder en intern tvärvetenskaplig kurs i hållbar utveckling som två av undervisande lärare för närvarande genomgår. Intentionerna är att förstärka och badda in aspekter av hållbar utveckling i utbildningens innehåll och examinationer.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Kurser	Mål i kursplaner Efter avslutad kurs ska studenten kunna:	Nivå/ termin
Ämne 1, 1-90 hp Självständigt arbete 15 hp	-bedöma och förhålla sig till tidigare forskning och olika teorier och metoder i relation till egen undersökning och bildpedagogisk yrkesverksamhet, -producera en text av vetenskaplig karaktär med genomtänkt frågeställning, metod och disposition,	G, 1-3
Ämne 2, 1-90 hp Självständigt arbete 15 hp	-utifrån teoretiska perspektiv och i relation till vald problemställning samt metod kritiskt granska, analysera och problematisera bildpedagogiska forskningsresultat, -välja, argumentera för och tillämpa relevanta vetenskapliga och konstnärliga begrepp och relevant metod utifrån vald problemställning och teoretisk ansats,	G, 5-7
Ämne 1 & 2, 90 hp Självst. arbete	- redogöra för och reflektera över, metoder för bildpedagogisk forskning och konstnärligt utvecklingsarbete,	G, 1-3 G 5-7
UVK 4, Vetenskapsteori och forskningsmetodik	- redogöra för likheter och skillnader mellan metoder inom naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora med utgångspunkt i vetenskapsteoretisk reflektion, -värdera val av metod för insamling och analys av olika typer av data, -konstruera en enkät och problematisera olika frågekonstruktioner, -kritiskt analysera vetenskapliga arbeten med fokus på förhållandet mellan teoretiska utgångspunkter, metod och resultat, -problematisera relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i relation till den kommande yrkesutövningen,	G,8

Ämne 1 91-120 hp Själv.arb.	- <i>självständigt</i> bedöma och kritiskt förhålla sig till olika teorier, metoder och vetenskapliga studier samt sätta dessa i relation till egen undersökning och den egna yrkesverksamheten, - implementera en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen mellan teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys och resultat-, respektive metoddiskussion, - arbeta gestaltande utifrån kritiskt undersökande bildpedagogisk metod och teori,	A, 9 eller 10
-----------------------------------	---	---------------

Lärandeaktivitet och examination i förhållande till målet

Kunskap om vetenskapsteori och forskningsmetoder sker i utbildningen genom en progression där studenterna inledningsvis tillskansar sig begrepp inom bildteoretisk och bildpedagogisk teori. Utifrån denna grund introduceras sedan bildpedagogisk och bildteoretisk forskning som är relevant för ämnet knutet till delkursernas tematiska ämnesinnehåll. För att visa på relationen mellan vetenskaplig grund, beprövad erfarenhet läggs speciellt fokus på forskning som har relevans för den framtida yrkesutövningen. Ett exempel på sådan forskning är det nationella forskningsprojektet *Skolämneparadigm och ungdomspraktik i skärmkulturen (2010-2013)* som tar sin utgångspunkt i skolämnena bild, musik och svenska. I termin ett producerar studenterna en text av enklare karaktär som ska innehålla en korrekt referenshantering. I termin två skriver studenterna i grupp en rapport på 3 hp av vetenskaplig karaktär där en forskningsfråga av relevans för professionen ska identifieras. Utifrån relevanta metoder ska studenterna sedan producera en text av vetenskaplig karaktär med genomtänkt frågeställning, metod och disposition.

Inom kursen 61-90 hp läser studenterna kursen *Bildpedagogiska teorier och metoder 7,5 hp*. där vetenskapsteori och bildpedagogisk forskning studeras i syfte att ge en vetenskaplig grund för kursens självständiga arbete på 15 hp. Genom läsning av uppsatser, artiklar och avhandlingar möter studenterna exempel på kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder som intervju, observation och enkät. Förutom vetenskapsteori innehåller kursen ämnesdidaktik och läroplansteori samt aspekter på konstnärlig forskning. Kursen aktualiserar också metoder med särskild relevans för bildämnet såsom bildanalys, fotoelicitering och andra visuella metoder som kan användas inom forskning på ämnesområdet. Delkursen examineras genom skriftliga inlämningsuppgifter där studenten redogör för och reflekterar över vetenskapsteoretiska och metodiska perspektiv inom bild och visuell kultur. Kursen ligger till grund för det självständiga arbetet som studenten skriver inom kursen 61-90 hp på grundnivå.

I den nionde eller tionde terminen (beroende på om studenten läser bildpedagogik som ämne 1 eller 2) skriver studenterna sina självständiga arbeten på avancerad nivå. För att säkerställa likvärdigheten i bedömningen av det självständiga arbetet mellan olika lärarprogram har *Bedömningskriterier för självständiga arbeten inom lärarutbildningen* tagits fram på uppdrag av NLU. Dessa är gemensamma för lärarutbildningens alla inriktningar och anger betyget för godkänt för grund- respektive avancerad nivå. I betygskriterierna för uppsats på grundnivå ska studenterna för betyget godkänt i *teoretisk medvetenhet* ha "presenterat och använt relevanta teoretiska begrepp". I *analytiskt kunnande* ska studenten för betyget godkänt ha "analyserat materialet i förhållande till syfte, frågeställningar och teoretiska begrepp". I studentens uppsats på grundnivå behandlas vetenskapsteori och metod med fokus på *teoretiska och analytiska begrepp* som är användbara för analys och diskussion. I uppsatsen på avancerad nivå läggs större vikt på *teoretiskt perspektiv*, vilket gör att studenten måste fördjupa sitt vetenskapsteoretiska kunnande.

Fördjupad kunskap i relation till målet visas i studentens självständiga arbete på avancerad nivå i termin 9 eller 10. Studenter som skriver sitt examensarbete i bildpedagogik på grund- och avancerad nivå genomför även ett gestaltande arbete inom ramen för det självständiga arbetet. På institutionen har en guide för *Att skriva självständigt arbete i bildpedagogik* utarbetats och liknande anvisningar finns även för det gestaltande arbetet. Den skriftliga delen av examensarbetet examineras utifrån de gemensamma bedömningskriterier som tagits fram inom lärarutbildningen. Den gestaltande delen av examensarbetet genomförs enligt anvisningar med hjälp av tre faser – *orienteringsfas*, *idégenereringsfas* samt *realiseringsfas*. I orienteringsfasen utgår studenten från sin problemformulering som formulerats för det självständiga arbetet. Utifrån denna hittar studenten en tematisk ingång och genomför sedan research inom det konstnärliga området för att se vilka konstnärer som arbetet med temat eller

närliggande områden (tidigare forskning). Detta ligger sedan till grund för en egen positionering där konstnärlig problematik och teoretiska utgångspunkter redogörs för. Idégenereringsfasen utgör det processinriktade arbetet som bland annat innehåller skisser, analyser, laborationer och främmandegöring. I realiseringsfasen arbetar studenten undersökande i gestaltande form. Arbetet examineras vid ett seminarium där studenten presenterar sin gestaltning och redogör för sin process. En skriftlig rapport över arbetet där didaktiska reflektioner ingår är också en del av examinationen. För godkänt betyg ska studenten ha följt den undersökande arbetsgång som presenteras i anvisningarna och i sin rapport redogjort för sin process samt problematiserat och diskuterat sitt arbete och sin gestaltning. På avancerad nivå utvecklas det gestaltande arbetssättet i delkursen *Samtidskonst i pedagogiskt perspektiv* 7,5 hp. Studenterna läser konstpedagogiska texter och forskningsartiklar och genomför ett konstpedagogiskt projekt. Examination sker genom en skriftlig rapport där det genomförda projektet sätts i ett pedagogiskt perspektiv och kopplas till vetenskapliga teorier.

Vetenskapsteori och forskningsmetoder som explicit innehåll ingår i UVK-kursen (utbildningsvetenskaplig kärna) *Vetenskapsteori och forskningsmetodik för ämneslärare, 7,5 hp* som är placerad i utbildningens åttonde termin. I kursen får studenterna kunskaper om kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder som examineras genom en individuell salstentamen (se del 1). I kursen behandlas bland annat metoder för insamling, analys och presentation av kvantitativa data som studenterna sedan i grupp omsätter i en workshop där de övas i enkätkonstruktion och där dataanalys ingår.

I kursen *Vetenskapsteori och forskningsmetodik* examineras även kursmålet att studenterna ska "problematisera relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i relation till den kommande yrkesutövningen" (se del 1). Men kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen genomsyrar även undervisning och examination inom ämnet. En stor del av den forskning som de studenterna möter i de grundläggande kurserna i ämnet är förankrad i skolan som verksamhet. Både det självständiga arbetet på grund- och avancerad nivå ska ha pedagogisk eller ämnesdidaktisk utgångspunkt och arbetet ska ha relevans för läraryrket med inriktning mot ämnesområdet bildpedagogik.

I termin tre läser studenterna en kurs i vetenskapsteori och bildpedagogiska teorier, genomför fem veckors VFU samt skriver ett självständigt arbete. Placeringen av VFU i direkt anslutning till det självständiga arbetet möjliggör för studenten att, om intresse finns, samla in empiri eller knyta kontakter med verksamheten i skolan som kan vara av nytta för det självständiga arbetet.

Värdering och analys

Exemplen ovan är utvalda för att synliggöra studenternas möjlighet att nå alla delar av examensmålet. Genom kurserna i bildpedagogik sker en progression där de studenterna introduceras i vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder på grundnivå som sedan fördjupas till avancerad nivå genom utbildningen. Genom utbildningen som helhet finns en tydlig koppling mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Studenterna erhåller *fördjupad* kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa metoder främst genom den ämnesgemensamma UVK-kursen (se del 1) samt genom skrivande av uppsats på avancerad nivå. Den fördjupande aspekten av kunskap om vetenskapsteori och metod visar sig i bedömningskriterierna där grundnivå innebär fokus på *teoretiska och analytiska begrepp* medan avancerad nivå lägger större vikt vid *teoretiskt perspektiv*. De samlade examensmålen tillgodoses av utbildningen som helhet. I bildämnets karaktär ligger användandet av olika medieringsformer. Förutom den muntliga och skriftliga medieringsformen ska studenterna också få kunskaper och färdigheter i gestaltande medieringsformer. Därför introduceras studenterna för olika *metoder* som är lämpliga inom det visuella forskningsfältet. Dessa metoder ligger sedan till grund för konstnärligt/gestaltande arbete med vetenskaplig ansats på såväl grund- som avancerad nivå. Inom bildpedagogik används inom merparten av de självständiga arbeten kvalitativ metod. Denna fråga har diskuterats på ämneslärarträffar och en mer tydlig uppmärksamhet på kvantitativ metod kan betraktas som ett utvecklingsområde för metodkurser inom bildpedagogik. Samtidigt är det viktigt att ha perspektiv på detta utvecklingsområde i förhållande till studenters kommande yrkesliv, där sammanställning av kunskap (konsumtion) bör ses som minst lika väsentlig som kompetensen att genomföra vetenskapliga studier.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.

	Mål i kursplaner. Efter avslutad kurs ska studenten kunna:	Nivå/ termin
Bild I 30 hp	-beskriva, analysera och tolka visuell kultur utifrån teorier om genus, mångfald, klass, etnicitet och hållbar utveckling,	G1
Bild II 30 hp	-identifiera och redogöra för grundläggande drag i lärarprofessionen i förhållande till ämnet och ämnets didaktik,	G2
Bild II, 30 hp	-ge exempel på och kritiskt diskutera hur etnicitet, klass och genus representeras i medier,	G2
Bild III 15 hp	-med utgångspunkt i aktuell forskning värdera ämnesdidaktiska ställningstaganden i relation till de verksamhetsområden utbildningen förbereder för,	G3
Bild III, 15 hp själv. arb.	-på vetenskaplig samt konstnärlig grund kritiskt granska och opponera på arbeten av vetenskaplig och gestaltande karaktär,	G3
Bild VI, 30 hp Inkl. själv.arb	-självständigt identifiera och formulera problemställningar av relevans för vidare forskning och för yrkesverksamheten,	A9
Bild VI, 30 hp Inkl. själv.arb.	-självständigt bedöma och kritiskt förhålla sig till olika teorier, metoder och vetenskapliga studier samt sätta dessa i relation till egen undersökning och den egna yrkesverksamheten,	A9
Bild VI, 30 hp Inkl.själv.arb.	-kritiskt granska och diskutera det bildpedagogiska fältet, konstfältet och visuell kultur utifrån reflexiva och kritiska teorier,	A9
Bild VI, 30 hp Inkl.själv.arb.	-kritiskt granska och bedöma ett vetenskapligt arbete med hänsyn till didaktiska, vetenskapliga, samhällseliga och etiska aspekter,	A9
VFU III, 15 hp	-relatera och kritiskt förhålla sig till verksamheten med hjälp av forskningsbaserade teorier och metoder,	G/10

Lärandeaktiviteter och examination i förhållande till målen

Bildpedagogik tillämpar ett kreativt reflekterande arbetssätt, där teori, praktik, tekniskt kunnande och konstnärliga överväganden samverkar i studenternas workbook (se beskrivning av ämnet under personal).

På grundnivå introduceras studenten i systematisk reflektion och ett kritiskt förhållningssätt. Ett exempel där studenten tränas i att kritiskt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter och koppla detta till relevanta forskningsresultat är de två inledande kurserna i bildpedagogik II. I kursen skriver studenterna i grupp en rapport på 3 hp där en forskningsfråga av relevans för professionen ska identifieras. Utifrån relevanta metoder ska studenterna sedan producera en text av vetenskaplig karaktär med genomtänkt frågeställning, metod och disposition. Arbetet med rapporten har sin utgångspunkt i en workshop där studenterna arbetar undersökande utifrån begreppen *diskurs* och *representation*. Den studenten väljer mellan att undersöka hur representation av maskulinitet ser ut i nutida livsstilsmagasin och att ge-

nomföra en jämförande analys av hur diskursen kring maskulinitet och femininitet ser ut i ett livsstilsmagasin riktat till män, respektive kvinnor från 2018. Arbetet sker i grupp och resultatet presenteras i gestaltande form. Resultatet diskuteras och problematiseras i relation till teorier kring etnicitet, klass och genus.

Utifrån de insikter och frågeställningar som arbetet aktualiserat ska studenterna hitta ett tema och formulera en genomtänkt frågeställning, välja en relevant metod och med hjälp av denna samla in sin empiri. Då frågeställningen relaterar till ungdomskultur och media sker inhämtning av empiri oftast genom intervju eller samtal i fokusgrupper med barn och ungdomar. Här kopplas de egna erfarenheterna från den undersökning som genomfördes i workshop till elevers erfarenheter inom området. Empirin ska sedan sammanställas, analyseras samt tolkas. Avslutningsvis produceras en text av vetenskaplig karaktär utifrån givna anvisningar och med en väl genomförd disposition. Rapporten examineras vid en uppsatsventilering samt av ansvarig examinator.

I kursen *Bildpedagogiska teorier och metoder* inom bildpedagogik VI läser studenternas valda avhandlingar inom ämnet bildpedagogik och visuell kultur. I seminarier och genom skriftliga inlämningsuppgifter diskuteras och granskas dessa utifrån didaktiska, vetenskapliga, samhällsrelaterade och etiska aspekter. I kursen behandlas även ämnesdidaktik och läroplansteori där en examinerande uppgift består i att skriva en individuell pedagogisk grundsyn. Utifrån kursens litteratur och vetenskapliga artiklar reflekterar studenten över sin kunskapssyn, etiksyn, människosyn, samhällssyn samt synen på den pedagogiska situationen.

Ett exempel på fördjupad reflektion är i kursen bildpedagogik VI där studenterna ska reflektera över lärande inom estetiska ämnen. Utifrån sociokulturell teori och teorier kring estetiska läroprocesser problematiseras estetisk och lärande med hjälp av valda teoretiska begrepp. Aktuella begrepp kan vara: multimodalitet, dialogicitet, vertikalt/horisontellt medieringsbegrepp. För godkännande på uppgiften ska studenten i en skriftlig examinerande inlämningsuppgift definiera det valda begreppet, diskutera detta i relation till en estetisk läroprocess och kopplas samman med egna erfarenheter.

I den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU ställs den egna erfarenheten, såväl inom teoretiska vetenskapliga studier som genom erfarenheter av ämnet via VFU, mot andras erfarenheter i form av forskningsresultat och knyts till utveckling av yrkesverksamheten och utveckling av ämnet och ämnesområdet. Inom samtliga VFU-kurser ingår krav på att studenten kritiskt och systematiskt reflekterar över egna och andras erfarenheter, identifierar utvecklingsområden och sätter dessa i relation till aktuella forskningsresultat. Detta examineras dels genom samtal mellan student, handledare och besökande lärare vid VFU-besök, dels vid seminarium tillsammans med studiekamrater efter genomförd VFU.

Värdering och analys

I de grundläggande kurserna ges studenterna teoretiska verktyg för att tala om, kritiskt granska och reflektera över relevanta forskningsresultat inom kurserna senare i utbildningen. Genom olika uppgifter där teoretiska begrepp ges en gestaltande form synliggörs teori och ämnesforskningens relation till yrkesverksamheten och den framtida professionen. Genom utbildningen ökas succesivt kraven och komplexiteten i examinationerna där krav på självständighet och ett vetenskapligt förhållningssätt ingår i utbildningens avslutande kurser. Examensmålet att studenten har en fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter uppfylls genom att studenterna examineras kontinuerligt genom olika examinationsformer. Den fördjupande förmågan visas i de uppsatser som studenten skriver på grund- respektive avancerad nivå, vilka ska vara systematiska självständiga arbeten med hög reflektions- och analysnivå kopplat till relevant forskning.

Studenternas möjlighet att bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik kan sägas främjas av utbildningens upplägg där ämnesstudier och didaktiska perspektiv är väl integrerade. Studenterna kan därigenom via sina ämnesdidaktiska studier bidra till utveckling av yrkesverksamheten och ämnesdidaktik men avgjort vår tolkning av målformuleringen är det mer problematiskt att förvänta sig att de under sin utbildning ska bidra till kunskapsutveckling av ämnen och ämnesområden. Studentens roll under utbildningen är främst att bygga upp sin egen kunskap utifrån befintligt ämnesstoff. Det självständiga arbetet innebär fördjupning inom ämne och ämnesområde men om denna fördjupning kan bidra till

utveckling av ämne och ämnesområde varierar beroende på studentens val av studieobjekt. För att öka möjligheterna att bidra till kunskapsutvecklingen är ett av kraven i det självständiga arbetet att studenterna ska belysa och studera problem som de möter i verksamhetsförlagda kurser men det krävs ytterligare åtgärder för att stärka att denna del av examensmålet provas i utbildningen.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Kurser	Mål i kursplaner Efter avslutad kurs ska studenten kunna:	Nivå/ termin
Bild I, 30 hp	-formulera och diskutera frågeställningar rörande ämnesundervisning och ämnesdidaktiska processer inom ramen för skolämnet bild och de kunskapstraditioner som skolämnet bild representerar,	G1
Bild I, 30 hp	-analysera ämnets kurs- och ämnesplaner med utgångspunkt i ämnes-tradition och ämnesdidaktisk teori,	G1&G2
Bild I, 30 hp	-redogöra för bildämnets utveckling,	G1
Bild I & II 30 hp	-identifiera och formulera ämnesdidaktiska frågeställningar i relation till delkursens innehåll,	G1 & G2
Bild I, 30 hp	-identifiera, pröva och värdera metoder och kriterier för bedömning och betygssättning inom bildämnet.	G1
Bild II, 30 hp	-redogöra för olika teorier om barns och ungdomars identitetsskapande.	G2
Bild II, 30 hp	-diskutera och förklara bilders och bildmediers roll i barn- och ungdomskultur	G2
Bild II, 30 hp	-dokumentera och reflektera kring design som kunskapsprocess och relatera detta till området "design för lärande"	G2
Bild II, 30 hp	-diskutera hur olika konceptbegrepp påverkar iscensättningar i konstpedagogisk praktik	G2
Bild III, 30 hp	-med utgångspunkt i aktuell forskning värdera ämnesdidaktiska ställningstaganden i relation till de verksamhetsområden utbildningen förbereder för,	G3
Bild III, 30 hp	-identifiera och reflektera kring olika bedömningsformer som är lämpliga för eleverna och som är anpassade till lärandemålen.	G3
Bild III, 30 hp	-tillämpa ett didaktiskt perspektiv på interkulturella frågor i relation till bildämnet och skolans styrdokument	G3
Bild VI, 30 hp	-diskutera och problematisera bildämnet i ljuset av ämnesdidaktiska, bildpedagogiska teorier och metoder,	A9

Lärandeaktiviteter och examination i förhållande till målen

Genom samtliga ämneskurser finns ett didaktiskt perspektiv på ämnesinnehållet. Ämnesdidaktiska moment examineras fortlöpande under kursens gång genom seminarier, workshops och skriftliga inlämningsuppgifter. Det ämnesdidaktiska perspektivet synliggörs dels i mål, dels i kursernas innehåll samt i litteraturlistan där ämnesdidaktisk litteratur har specificerats och särskilts från övrig kurslitteratur. I de inledande ämneskurserna läggs en teoretisk ämnesdidaktisk grund som sedan leder till didaktiska tillämpningar av kursernas innehåll. Exempel: En *didaktisk tillämpning* utgår från ett ämnesområde i kursen och behandlas i relation till didaktikens grundfrågor – vad, varför och hur, samt skolans styrdokument. Studenten ska planera, genomföra, analysera och utvärdera ett lektionstillfälle. Uppgiften examineras genom dels en gestaltande del där studenten producerar ett visualiseringsmaterial med syfte att användas i en undervisningssituation dels genom en skriftlig reflektion där metodiska ställningstaganden redogörs för. Även syfte och mål ska ingå. Uppgiften syftar till att synliggöra kopplingen mellan ämnesstudier och professionsperspektivet i utbildningen. I uppgiften betonas förmågan att koppla samman olika kunskaper som utbildningens teoretiska och praktiska delar erbjuder. Vid ett gemensamt examinationstillfälle presenterar studenterna sina didaktiska tillämpningar för varandra vilket utgör en plattform för ämnesdidaktiska diskussioner. Arbetets gestaltande del fungerar också som ett uttryck för ämnets mediespecifika hemvist, den visuella medieringsformen. I arbetet ingår såväl analoga som digitala visuella medieringsformer. Studenternas didaktiska tillämpningar ingår i studentens workbook och examineras utifrån anvisade bedömningskriterier för denna.

Förutom didaktiska tillämpningar av kursernas ämnesinnehåll finns inslag av ämnesdidaktik i form av vetenskapliga texter med skilda teorier och metoder i relation till undervisning i bildämnet. Termin ett innehåller bildämnets historia och olika ämneskonceptioner, studier av kursplanen för ämnet bild i grundskolan, bedömning och betygssättning i bildämnet samt olika synsätt på barns bildspråkliga utveckling. Exempel: I en hemtenta får studenten reflektera över följande fråga:

"Ulla Löfstedt ger i sin bok en orientering om olika teoretiska perspektiv på barns bildskapande. Teorierna ger svar på frågorna varför barn gör bilder, och varför barns bilder ser ut som de gör. De teoretiska perspektiv som lyfts fram är: Barnbilden som uttryck för barns tankar, barnbilden som personligt avtryck, barnbilden som spegling av perceptuell utveckling samt barnbilden som sociokulturellt uttryck. Vad utmärker dessa olika perspektiv på barns bildskapande? Redogör för de olika teorierna och diskutera dess pedagogiska/didaktiska konsekvenser. Hur ska en lärare undervisa och förhålla sig till barns bildskapande utifrån de olika perspektiven?"

Hemtentan examineras i relation till hur väl studentens text visar på kunskap och förståelse för de olika teorierna samt studentens förmåga att relatera denna kunskap till didaktiska konsekvenser och lärandestategier (metodik).

Ämnesdidaktik i termin två behandlar didaktiska aspekter av barn och ungdomars identitetsskapande, bilders och visuella medieringars betydelse i lärandeprocesser, konstpedagogisk teori och didaktik, studier av styrdokument för gymnasieskolan samt design som kunskapsprocess. Under termin tre fördjupas studenternas ämnesdidaktiska kompetens genom studier i läroplansteori samt vetenskapsteoretiska perspektiv på bildämnet i form av bildpedagogiska teorier. Examineras genom skriftliga inlämningsuppgifter där studenten redogör för och reflekterar över betydelsen av bildpedagogisk teori och forskning i ett ämnesdidaktiskt perspektiv. I det självständiga arbete som ska ha ett ämnesdidaktiskt perspektiv fördjupas ytterligare den ämnesdidaktiska reflektionen och kopplas samman med aktuell forskning och egna ställningstaganden.

Värdering och analys

Ämnesdidaktik ingår som en integrerad del i ämnesstudierna och är en av utbildningens styrkor. I studenternas delkursutvärderingar är det didaktiska perspektivet och utbildningens tydliga koppling till den framtida yrkesprofessionen något som ges ett högt betyg. I termin ett och två behandlas ämnesdidaktiska aspekter med tydlig relation till den verksamhet som utbildningen avser. Här ingår skolans styrdokument, ämnets historiska traditioner och de ämneskonceptioner som diskuterats i bildpedagogisk forskning. Genom att studera ämnet i läroplaner ur ett historiskt perspektiv samt hur ämnet diskuteras inom bildpedagogisk forskning får studenterna möjlighet att reflektera över skolämnet bild i ett bredare perspektiv och relatera olika undervisningsmetoder till olika ämneskonceptioner. Ämnet och ämnesdidaktiska aspekter är här det centrala. Barns bildspråkliga utveckling, estetiska läroprocesser och teorier kring barn och ungas identitetsskapande synliggör för studenterna vikten av att ha kunskap om de barn och ungdomar som de senare kommer att möta. Eleven och dennes lärande är det centrala. I moment rörande lärande och kunskapsprocesser samt bedömning och betygssättning möts dessa två aspekter,

då studenterna reflekterar över ämnet såväl som elevens kunskaper och förutsättningar. I termin tre fokuseras ämnesdidaktiken på teorier och metoder inom bildpedagogisk forskning. Ämnesdidaktiken syftar då till att ge studenterna relevanta kunskaper som kan ligga till grund för det självständiga arbetet på 15 hp. Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan nå det utvalda målet.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Kurser	Mål i kursplaner Efter avslutad kurs ska studenten kunna:	Nivå/termin
Bild I & II, 30 hp	-planera, genomföra, analysera samt utvärdera olika former av läraraktiviteter för bildundervisning i grundskolans år 7-9 och gymnasieskolan,	G1 & G2
Bild I & II, 30 hp	-beskriva och diskutera reflektionens och analysens betydelse i gestaltande processer och tillämpa denna kunskap i praktiken för möta och utveckla elevers förmågor och lärande,	G1 & G2
Bild I, 30 hp	-redogöra för teorier om barns och ungdomars bildarbete och bildspråkliga utveckling,	G1
Bild I, 30 hp	-demonstrera grundläggande färdigheter i såväl formativ som summativ bedömning och betygssättning,	G1
Bild I & II, 30 hp	-planera och analysera en didaktisk tillämpning av kursens innehåll samt redogöra för metodiska ställningstaganden,	G1 & G2
Bild II, 30 hp	-Reflektera kring bilders och visuella medieringars betydelse i lärandeprocesser samt tillämpa denna kunskap i praktiken för att möta och utveckla elevers förmåga och lärande,	G 2
Bild II, 30 hp	–planera, genomföra och reflektera över en konstpedagogisk praktik	G2
Bild III, VFU I, 15 hp	-visa ledarskap och ett professionellt förhållningssätt,	G3
Bild III, VFU1, 15 hp	-i undervisning anpassa val av metoder, innehåll och materiel, samt andra resurser i förhållande till målen med undervisningen och aktuell elevgrupp,	G3
Bild III, VFU 1, 15 hp	-värdera i vilken utsträckning målen med undervisningen har uppnåtts,	G3
Bild III, VFU I, 30 hp	–identifiera och reflektera kring olika bedömningsformer som är lämpliga för eleverna och som är anpassade till lärandemålen,	G3
VFU III, 15 hp	-självständigt planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i elevers skilda villkor och förutsättningar,	G10

Lärandeaktiviteter och examination i förhållande till målen

På Linnéuniversitetet pågår ett försöksprojekt där ämneslärare läser sitt ämne i en verksamhetsförlagd profil. Detta innebär att studenterna är ute i skolan tio dagar per termin. Exempel där mål 5 behandlas i utbildningen är genom uppgifter som genomförs under studenternas VI-dagar (verksamhetsintegrerade dagar). Med sig ut har studenterna olika uppgifter liknande de didaktiska tillämpningar de genomfört i ämneskurserna. Här ges möjlighet att pröva, utvärdera och utveckla undervisning med elever och med stöd av handledare i en autentisk praktik med ett särskilt innehållsfokus. De uppgifter som genomförs ute på studentens VI-skola examineras sedan på högskolan vid gemensamma seminarier samt genom skriftliga, reflekterande inlämningsuppgifter. Exempel på VI-uppgift: *Planering och genomförande av undervisningssituation*. Studenten ska i denna delkurs planera, genomföra, analysera och utvärdera ett lektionstillfälle. Utifrån den didaktiska triangel som studeras i delkursen reflekterar studenten över en vald undervisningssituation. Aktuella frågor kan vara: *Vad är syftet med uppgiften? Vilka lärandemål strävar arbetet att nå? Hur planerar du att designa din undervisning för att nå målen? Vilka metoder kan vara bäst lämpade för uppgiften? Varför? Hur ser relationen mellan ämnet/innehållet, elevernas delaktighet och dina ramar och strukturer ut? I din utvärdering av arbetet – vilka förändringar kan göras för att förbättra din undervisningssituation?* Uppgiften examineras vid ett seminarium där studenterna presenterar och reflekterar över sin undervisningssituation samt genom en skriftlig rapport där bild och text ingår.

Ytterligare ett exempel på hur VI-dagarna kan användas för att synliggöra aspekter av lärarens arbete som tidigare varit problematiskt att konkretisera är en uppgift som handlar om bedömning och betygsättning av kunskaper i ämnet bild i grundskolans 7-9 eller gymnasieskolan. I anvisningarna till denna VI-uppgift står:

”Studenten ska utifrån bildämnets styrdokument, VI-lärarens pedagogiska planering och uppgiftsbeskrivning reflektera kring bedömning och betygsättning i ett valt arbetsområde i ämnet bild. Elevers bildproduktioner samlas in och dokumenteras för att sedan bilda underlag för ett eget förslag på bedömning som diskuteras med ansvarig VI-lärare. Uppgiften examineras genom en gemensam redovisning och sammanfattning på bildavdelningen utifrån medtagna elevarbeten.”

Studenterna får under sina VI-dagar egna erfarenheter av elevers bildarbete som blir ett empiriskt material som ligger till grund för seminariet om betyg och bedömning på högskolan. Då elevernas bildarbete dokumenteras och medtages till seminariet och används i relation till bedömningsmatriser och teorier om bedömning, blir relationen mellan teori och praktik synliggjord och aktuell för studenterna. Exempel: VFU. Under sin VFU-kurs stärks ytterligare studenternas möjlighet att utveckla sin färdighet och förmåga i praktiska situationer, genom egna undervisningserfarenheter och genom att observera sin handledares praktik. Studenterna examineras genom handledarens fortlöpande avstämningar och bedömningar av planerad och genomförd undervisning samt genom uppföljande samtal i samband med universitetslärares besök. Under studentens VFU-perioder ökar succesivt studentens självständighet i att planera, genomföra och utvärdera sin undervisning. I den gemensamma VFU-guide som utarbetats för ämneslärarprogrammet anges bedömningskriterier för godkänd VFU. För att få godkänt i VFU 1 krävs exempelvis att studenten under handledning ska kunna planera och genomföra undervisning som är ändamålsenlig samt anpassad och begriplig för eleverna. I VFU3 skall studenten kunna självständigt planera, genomföra och utvärdera undervisning samt tillförsäkra elevinflytande i hela processen för att nå upp till betyget godkänt.

Värdering och analys

Vår bedömning är att det finns tydliga kopplingar mellan examensmål 5 och kursmålen i stora delar av utbildningen. Den verksamhetsintegrerade profilen, där studenten är ute i skolverksamheten tio dagar per termin under ett läsår, möjliggör en tydlig koppling mellan teori och praktik och utgör en av utbildningens styrkor. Examensmålet ingår i ämneskurserna där didaktik och läroplansteori, bildämnets historia, olika ämneskonceptioner och metoder behandlas. I ämneskurserna genomför även studenterna didaktiska tillämpningar med fokus på att planera, genomföra, analysera och utveckla ett undervisningsmoment. Utöver detta genomför studenten ett antal VI-uppgifter på sina verksamhetsförlagda dagar som sedan examineras inne på högskolan (se exempel ovan). Därtill tillkommer VFU som innebär rikliga tillfällen att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisningen och den pedagogiska verksamheten. Ett utvecklingsområde som för närvarande arbetas med är att förstärka momenten om betyg och bedömning i ämneskurserna. Det är ett område som studenterna i sina utvärderingar efterlyst mer kunskaper om. Den verksamhetsintegrerade profilen ger nya möjligheter att behandla området. Betyg och bedömning, med fokus på lärarens formativa bedömning, är en viktig

aspekt för att utveckla undervisningen och den pedagogiska situationen i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

I beredande och beslutande organ som NLU ansvarar över praktiserar en aktiv jämställdhetspolicy. Detta gäller både student- och lärarrepresentation. Jämställdhetsperspektivet avspeglas också i de lokala reglerna för hur kursplaner ska utformas genom föreskriften att både för- och efternamn på författare ska skrivas ut, för att synliggöra att både manliga och kvinnliga författare och forskare är representerade. Det finns också rikligt med exempel på litteratur som behandlar jämställdhet i kursplanerna. För att göra utbildningen mer attraktiv för både män och kvinnor granskas digitalt och tryckt annonseringsmaterial. I marknadsföringen förmedlas ett jämställdhetsperspektiv genom text och bild, vilket innebär att såväl män som kvinnor adresseras och representeras som studenter vid utbildningen. Jämställdhetsperspektivet är också framskrivet i lärarutbildningens utbildningsplaner som ett av fyra perspektiv som specifikt ska hanteras och är integrerat i ämneskurserna (se del 1).

Området jämställdhet är väl representerat i ämneslärarprogrammet med inriktning mot bild. Detta område har en självklar plats i studier kring ungdomskultur och media såväl som inom reklam och bildretorik. Jämställdhet finns med som mål i kursplanerna och förekommer ofta i litteraturen. Inom bildanalys och i olika workshops genomför studenterna undersökningar som utgår från frågor om jämställdhet. Exempel 1: *"Diskursanalys. En diskurs är ett sätt att framställa och tala om ett koncept eller ett tema. Gör en jämförande analys av hur diskursen kring maskulinitet och femininitet ser ut i ett livsstilsmagasin riktat till män, respektive kvinnor från 2018 (se anvisningar)".* Uppgiften examineras i gestaltande form, där studenterna sammanställer och presenterar sitt resultat i bild och text. Undersökningen ingår sedan i en reflekterande skriftlig inlämningsuppgift.

Exempel 2: Inför litteraturseminarium får studenterna ofta instuderingsfrågor som sedan ligger till grund för diskussioner under seminariet. Instuderingsfrågorna lämnas också in skriftligen på bildpedagogikens lärplattform. Ett exempel på en instuderingsfråga som har ett jämställdhetsperspektiv är följande: *"I en analys av hur media framställer kön kan det vara en hjälp att se kvinnligt och manligt som varandras motpoler. Kulturhistoriskt har mannen ofta fått representera kultur och förnuft medan kvinnan förknippas med naturen och känslolivet. Genom att belysa motsattpar såsom aktiv/passiv, själ/kropp, offentlig/privat mm i relation till kvinnligt respektive manligt kan vi se hur kön beskrivs i media. Förutom metoden att skilja på könen (binära oppositioner) så talar man i litteraturen om principen att göra det manliga till norm. Diskutera uttrycket och ge exempel på vad det innebär i praktiken".*

Värdering och analys

Då bildpedagogik som ämne rör sig inom området visuell kultur blir frågor rörande genus, klass, etnicitet och mångfald naturliga inslag i undervisningen. Ämnets ansvar för att utbilda lärare som i sin undervisning kan bidra till att framtida elever kan orientera sig i, och förhålla sig kritisk till, en värld som blir alltmer visuell och multimodal återspeglas i mycket av den litteratur som finns i kurserna. Frågor kring jämställdhet behandlas i kurslitteratur och i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

För att säkerställa utbildningens kvalitet i fråga om innehåll, genomförande och examination finns centralt administrerade system såväl som system inom ämnet. På central nivå genomförs digitala utvärderingar efter avslutad kurs som sammanställs, kommenteras av kursansvarig, arkiveras och återkopplas till studenterna. NLU och programrådet för ämneslärarexamen har ett övergripande ansvar för att ett systematiskt kvalitetsarbete genomförs kontinuerligt (se del 1).

På ämnesnivå sker kvalitetsutveckling och uppföljning genom regelbundna ämnesträffar där samtliga lärare i ämnet medverkar. På dessa träffar diskuteras kursutveckling, examinationsförfarande och annat som rör utbildning och kvalitetsfrågor. Även mer övergripande frågor som vetenskaplig förankring i utbildningen, den didaktiska strimman i kurserna och gestaltande konstnärligt arbete följs upp och utvärderas. Lärarutbildningsansvarig i ämnet har ett speciellt ansvar för att utveckla och revidera studieguider, se över litteraturlistor och kursplaner kontinuerligt för att säkra kvalitet i utbildningen.

Samtliga kursplaner inom ämnet har granskats av lärarutbildningsansvarig i ämnet och reviderats det senaste året som ett led i NLUs och programrådets satsning på utveckling av ämnesdidaktik och metodik i samtliga ämneskurser i ämneslärarutbildningen (se del 1). Genom denna revidering har det ämnesdidaktiska innehållet avsevärt förstärkts i bildpedagogikens kurser.

Ytterligare en kvalitetsäkringsåtgärd som vidtagits inom ämnet bild är de anonyma utvärderingar som genomförs efter varje delkurs. I utvärderingen ges studenterna möjlighet att kommentera och lämna förslag på eventuella förbättringar i kurserna vad gäller innehåll, genomförande och examination. Utvärderingarna sammanställs av kursansvarig och återkopplas till studenterna med kommentarer från kursansvarig. Studenternas röster blir även hörda i de workbook-samtal som sker med varje student regelbundet under utbildningen (se studentperspektiv).

Kvarvaro

Kvarvaronivån för ämneslärarstudenter som påbörjade utbildningen 2014 är i stort sett jämförbar med siffror för riket i stort (termin 3 för årskull 2014: riket 64 procent, Lnu 65 procent).

Studenter inom lärarutbildningen med ingångsämne bild är förhållandevis få till antalet. En utveckling som visat sig under senare år är att studenter i högre grad än tidigare rör sig mellan kurser och designar sin egen utbildning inom de ramar som universitetet erbjuder. Exempelvis läser studenter bildpedagogik som fristående kurs upp till 90 hp med intentionen att sedan komplettera med pedagogiska/didaktiska studier inom KPU (Kompletterande pedagogisk utbildning). Det är inte ovanligt att dessa studenter också har med sig erfarenhet av tjänstgöring inom grundskola och gymnasium. Även studenter som börjat sin utbildning inom ämneslärarprogrammet lämnar allt oftare programmet för KPU. Dessa studenter syns inte i lärarutbildningens dokumentation av antal aktiva studenter i ämneslärarprogrammet, men återfinns dock i statistiken över KPU.

För de studenter som funderar på att avsluta sina studier erbjuds ett samtal med både programansvarig och studie- och yrkesvägledare. Samtalet leder ibland till att studenten blir kvar på utbildningen eller tar ett studieuppehåll. Vanligtvis beror studieavbrottet på att studenten valt fel utbildning eller har svårigheter att klara utbildningen. På universitetet finns en rad stödåtgärder för studenter som läser ämneslärarprogrammet. För studenter med funktionsnedsättning finns pedagogiskt stöd, exempelvis anteckningsstöd, kurslitteratur i anpassat format (taleböcker), mentorstöd, extra handledning i samband med examensarbete samt anpassad examination. Alla studenter vid Linnéuniversitetet erbjuds även stöd i samband med akademiskt skrivande och studieteknik via Studieverkstaden. Ämnet erbjuder även stöd och individuella lösningar såsom omexaminationer vid längre tids sjukdom.

Värdering och analys

Som beskrivs ovan finns utarbetade system för att hantera uppföljning, utvärdering och återkoppling. Här finns dock utrymme att ytterligare följa upp och säkerställa kvaliteten vad gäller förändringar och utveckling av kursplaner i relation till examensmålen. Ett problemområde som identifierats är studenters, i vissa fall, svårigheter att uttrycka sig i skrift vilket får konsekvenser i ett senare skede i utbildningen när det självständiga arbetet ska genomföras. Vid regelbundna ämnesträffar där samtliga lärare i ämnet medverkar har detta diskuterats och ett arbete har inletts för att i första och andra ämneskursen lyfta in större fokus på akademiskt skrivande för att förbereda studenterna inför det självständiga arbetet.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Studenternas formella inflytande sker på alla nivåer inom universitetet och studentrepresentanter finns i universitetsstyrelsen, samtliga fakultetsstyrelser, NLU och i programrådet för ämneslärarexamen (se del 1). På institutionsnivå och på ämnesnivå är det programansvarig och kursansvarig som har ansvar för att studenterna görs delaktiga i utbildningens innehåll och genomförande. En förutsättning för delaktighet är tydlig och lättåtkomlig information. Alla kurser i läraryrket använder lärplattformen Mymoodle som ger studenterna möjlighet att ta del av kursens upplägg, kursplan, schema och studieguider. Studenterna har möjligheter att påverka utbildningens innehåll och genomförande via den webbaserade utvärderingen som automatiskt skickas till studenternas e-postadress efter varje kurs. Utvärderingen sammanställs centralt och delges kursansvarig lärare som kommenterar utvärderingen, ger förslag på eventuella åtgärder samt återkopplar till studenterna. Ett vanligt förekommande problem med dessa utvärderingar är den låga svarsfrekvensen. För att undvika detta erbjuds ämneslärarna i bild tid till att göra utvärderingen under den sista lektionen på kursen vilket har ökat svarsfrekvensen avsevärt.

Ämneslärares studenterna i bild ges även andra möjligheter att göra sina röster hörda rörande kursernas innehåll och genomförande. Efter varje delkurs genomförs en skriftlig anonym utvärdering som sammanställs och återkopplas till studenterna. Delkursutvärderingen fokuserar på innehåll, genomförande och litteratur på ett mer kursrelaterat sätt och ger kursansvarig tydligare anvisningar om studenternas synpunkter på kursen. Inom ämnesläraryrket utbildningen i bild används också en workbook. I en workbook är kursens alla arbeten samlade och studentens workbook fungerar som en reflektions- och examinationsform. Vid avslutad delkurs genomförs ett workbook-samtal med varje enskild student som varar i 30 minuter. Under samtalet diskuteras studentens workbook men också kursen. Workbook-samtalet innebär att varje student får tillfälle att lämna synpunkter på kursens innehåll och genomförande till kursansvarig lärare. Dessa synpunkter sammanställs eller dokumenteras inte utan är en del i en dialog mellan lärare och student kring kursens utformning och studentens lärande. Samtalet ger dock studenten en möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningen och är ovärderligt för kursansvarig lärare för att få en inblick i hur varje enskild student upplever sin utbildning.

Värdering och analys

Den sammantagna bedömningen är att studenterna i ämnesläraryrket utbildningen med ingångsämne bild ges möjlighet att ta en aktiv roll i utformandet av sin utbildning såväl genom formella som informella kanaler. Genom studentrepresentation, deltagande på gemensam lärplattform, webbaserade utvärderingar samt genom den närhet mellan student och undervisande lärare/kursansvarig som delkursutvärderingarna och framförallt workbooksamtalen ger goda möjligheter för studenten att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens utformning och innehåll.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Utbildningens utformning i relation till användbarhet och beredskap att möta förändringar i arbetslivet sker genom kontinuerliga inslag i undervisningen där arbetslivsperspektivet berörs. I ämneskurserna studeras ämnets historiska utveckling och sätts i relation till ämnets plats och betydelse i skolan idag. I de didaktiska inslag som finns i varje delkurs betonas särskilt professionen ämneslärare i bild. Studier i ämnets teori och praktik omsätts i examinerande uppgifter under studenternas VI-dagar. VFU-kurserna utgör den del av utbildningen då studenternas för-

beredelser för arbetslivet tydligt framträder. Under utbildningens 20 veckors VFU ges rikliga tillfällen att introduceras i yrket med kvalificerad handledning och under ordnade former. Varje student får vid ämnes-VFU besök av lärare från universitetet. Under besöket genomförs observationer av studentens arbete samt trepartssamtal där student, handledare och besökande lärare deltar (se del 1 för en utvecklad diskussion kring ämneslärarutbildningens relation till arbetsliv och samverkan).

Samverkan med det omgivande samhället

Inom ämneslärarutbildningen med inriktning bild sker samverkan med det omgivande samhället främst genom ett nätverk för ämnet, utveckling av en verksamhetsförlagd profil samt genom kontakter med lärarutbildare inom VFU. *Nätverket för bild* sammanträffas en gång per termin. I nätverket ingår ett hundratal lärare från skolor kring Kalmar och Växjö. En av intentionerna med nätverksträffarna är att lärarutbildare på universitetet och lärarutbildare på fältet kan mötas för att diskutera aktuell forskning och utvecklingsfrågor för ämnet. Teman som har behandlats under nätverksträffar är interkulturell bildundervisning, digitala medier i bildämnet och betyg och bedömning. En strävan på nätverksträffarna är att på något sätt presentera aktuell forskning under de teman som behandlas. Exempelvis presenterades en av institutionens licentiatuppsatser *Split Vision – En studie av designprocessen som lärprocess i ett utbildningssammanhang* vid en nätverksträff med temat design. I samband med detta och utifrån de frågor som uppsatsen aktualiserade diskuterades hur lärare ute i grundskola och på gymnasium arbetar med design i undervisningen. Bildämnets nätverksträffar fyller också en viktig funktion för att knyta närmare kontakt mellan lärarutbildare vid universitetet och lärare i bild i grundskola/gymnasium inför kommande VFU perioder.

Utvecklingen av en *verksamhetsintegrerad profil* (VI-profil) inleddes för ämnet bild hösten 2018. Profilen innebär goda möjligheter till ett nära samarbete mellan den universitetsförlagda utbildningen och den verksamhetsintegrerade utbildningen. För utvecklandet av VI-profilen har medel tillskjutits av NLU. För studenterna innebär profilen att kopplingen mellan teoretiska studier och den framtida professionen blir tydlig då de i utbildningen har med sig uppgifter från universitetet som ska genomföras ute i verksamheten under VI-dagarna. Dessa uppgifter examineras sedan inne på universitetet.

Då de uppgifter som studenten ska genomföra är utformade utifrån kursernas innehåll medför detta att studentens universitetsförlagda utbildning får en aktualitet även för studentens VI-lärare. På samma sätt ger VI-dagarna en möjlighet för lärarutbildare på universitetet att hålla kontakt med verksamheten ute i skolor i det närliggande samhället. Då VI-profilen är under uppbyggnad har rutiner för samverkan ännu inte färdigutvecklats men intentionen är regelbundna träffar mellan lärarutbildare på universitetet och VI-lärare där innehåll och utformning av studenternas uppgifter, närvaro och deltagande i undervisningen samt andra aktuella frågor diskuteras.

VFU-kurserna ger ytterligare en möjlighet att samverka med det omgivande samhället. På sin VFU kan studenten använda sina kunskaper och utveckla beredskap för att möta förändringar i arbetslivet.

Värdering och analys

Sammantaget är bilden att utbildningen är utformad för att vara användbar och relevant för att möta förändringar i arbetslivet. Utbildningen är även utformad så att studenten ges möjlighet att ha relevant samverkan med det omgivande samhället i relation till sin framtida profession. Detta sker genom ämnesdidaktiska kontinuerliga inslag i undervisningen på universitetet, genom utbildningens verksamhetsintegrerade profil samt genom de ämnesrelaterade VFU-kurserna.

Översynen visar också att det finns en beredskap för att möta samtida förändringar, men också att det krävs extra resurser för att utveckla vissa områden. De skolrelaterade nätverken som finansieras av NLU och medverkande fakulteter är exempel på detta. Nätverken ger rika möjligheter för universitetslärare och verksamma lärare att utveckla kompetens kring aktuella frågor som berör verksamheten från årskurs 1 till gymnasiet. Ett annat pågående utvecklingsprojekt är det ovan beskrivna VI-projektet i ämneskurserna i bildpedagogik i Kalmar som innebär ökade möjligheter för studenter att delta i undervisning och genomföra didaktiska uppgifter som är väl förankrade i skolverksamheten och är även en mötesplats för universitets- och verksamma lärare. Projektet är ännu inte avslutat men den återkoppling som hittills gjorts är övervägande positiva och ett arbete pågår i syfte att vidareutveckla erfarenheterna från VI-projektet i syfte att stärka professionsanknytningen för samtliga ämneslärarstudenter på sikt.

För att ge studenterna en god beredskap att handskas med mångkultur och flerspråkighet i skolan har det gjorts en programövergripande satsning på att stärka interkulturella aspekter av utbildningen. Ett stödmaterial har tagits fram och ämnena får råd i hur mångkultur kan kopplas till ämnesdidaktiken. Utifrån resultaten från en genomförd utredning om vilken interkulturell kompetens blivande lärare behöver, kommer det fortsatta arbetet att fokusera på implementering av kursmål, examinationer samt progressionslinjer.

För att stärka ämnets konstnärliga/kulturella profil är ett samarbete med olika kulturinstitutioner inom kommunen under utveckling. Bildämnet har tidigare haft ett nära samarbete med Konstmuseet i Kalmar där studenter haft möjlighet att möta barngrupper i olika konstpedagogiska situationer. Av olika anledningar har detta samarbete legat nere men kontakter har tagits för att starta upp och utveckla ett väl fungerande samarbete mellan våra institutioner på nytt.

Ytterligare ett utvecklingsområde är studenternas möjlighet till internationella kontakter med lärarutbildningar i andra länder. Bildavdelningen har under många år haft ett samarbete med ett universitet i Gambia som nu håller på att avslutas. Nya internationella kontakter är under uppbyggnad. Medel har sökt från international Office för ett besök på lärarutbildningen vid The University of Auckland, New Zealand. Besöket syftar till att främja såväl lärar- som studentutbyte.

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **idrott och hälsa**

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Förutsättningar

Utbildningsplanen ligger till grund för hur hela utbildningen inklusive ämneskurserna är utformade och strukturerade. Strukturen för ämneskurserna är utarbetad för att skapa röda trådar mellan kurserna inom ämnet, men också mellan ämneskurser, utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) och VFU. Modellen över hur ämneskurserna (inkl. delkurserna) och VFU är organiserade i Idrott och hälsa (ämne 1) ser ut enligt följande (didaktiska delkurser är markerade med *):

Termin 1. 1IDÄ02 Idrott och hälsa I (1-30 hp) grundläggande nivå

- Olika perspektiv på idrott och hälsa 7,5 hp
- Kropp, rörelse och hälsa 15 hp
- Didaktiska perspektiv på idrott och hälsa 7,5 hp*

Termin 2. 1IDÄ04 Idrott och hälsa II (31-60 hp) grundläggande nivå

- Idrott och hälsa ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv 5 hp
- Idrott och hälsa ur ett naturvetenskapligt perspektiv 10 hp
- Didaktiska perspektiv på kropp, rörelse och hälsa 15 hp*

Termin 3. 1IDÄ06 Idrott och hälsa III (61-75 hp) grundläggande nivå

- Rörelsekulturer 7,5 hp
- Bedömning och betygsättning i ämnet idrott och hälsa 7,5 hp*
- Verksamhetsförlagd utbildning för ämneslärare i idrott och hälsa (VFU I) 7,5 hp

Termin 3 och 4. 2IDÄ08 Idrott och hälsa IV (76-90hp) grundläggande nivå

- Fördjupningsarbete 7,5 hp
- Didaktisk reflektion i idrott och hälsa 7,5 hp*

Termin 9. 4IDÄ2E Idrott och hälsa V (91-120 hp) avancerad nivå

- Idrott och hälsa i förändring 15 hp
- Självständigt arbete i idrott och hälsa 15 hp

Förutom ovanstående kurser tillkommer VFU III 15 hp som görs inom antingen ämne 1 eller inom både ämne 1 och 2 men organiseras inom ramen för utbildningsvetenskaplig kärna (administrativa skäl). De studenter som läser idrott och hälsa som ämne 2 samläser med ämne 1, men istället för Idrott och hälsa IV ingår Självständigt arbete 15 hp (grundläggande nivå, termin 7) och istället för VFU I ingår VFU II 7,5 hp (termin 8). Vissa innehållsområden under termin 1 (t.ex. motorik) samläser studenterna även med grundlärares programmet valbara kurs idrott och hälsa för att säkerställa hela behörighetsvidden. Inom ramen för ämnesstudierna genomförs även fältstudiedagar, undervisning/organisation av särskilda moment på skolor samt undervisning med inbjudna elevgrupper från grundskola/gymnasieskola och gymnasiesärskola. Istället för fältstudiedagar pågår en försöksverksamhet med utökad verksamhetsintegrering (VI) i Kalmar som innebär att studenterna tillbringar i snitt 5-10 dagar/termin ute i skolverksamheten under de ämnesdidaktiska delkurserna, vilket gör att teoretiska studier och praktik fortlöpande knyts samman (se Del 1, UVK).

Personal

Personalen på ämneslärarutbildningen i idrott och hälsa är knuten till institutionen för idrottsvetenskap. Utbildningen bedrivs på två campus och totalt antas ca 20 studenter/campus/år med idrott och hälsa som ämne 1. Till det tillkommer de studenter som valt idrott och hälsa som ämne 2. Under 2018 har ca 80

studenter varit antagna till utbildningen (något fler i Växjö än Kalmar) i olika kullar och uppgifterna i lärartabellen ska sättas i relation till denna volym. Av den bifogade lärartabellen framgår att det är 24 lärare som i varierande grad arbetar i ämneskurserna och ämnes-VFU. Sju lärare arbetar 20 % eller mer av heltidstjänst i ämneskurserna. Merparten, 87 %, har en tillsvidareanställning. Av de anställda med tidsbegränsad anställning är en lektor, en adjunkt och en adjunkt som bedriver forskarstudier. Andelen disputerade är 46 % varav tre är docenter och en är professor. I personalstyrkan ingår också två doktorander varav en har licentiatexamen. 75 % har lärarexamen och majoriteten har en ämneslärarexamen i idrott och hälsa med behörighet att undervisa både i grundskolan och gymnasiet. Av de sju lärare som arbetar mer än 20 % av heltidstjänst är tre disputerade (två lektorer och en docent), två har en magisterutbildning i idrott och en har en licentiatexamen i idrottsvetenskap. Samtliga av dessa har dessutom lärarexamen varav sex i idrott och hälsa för grundskola och gymnasium.

Samtliga lärare oavsett placeringsort ingår i ett gemensamt arbetslag för lärarutbildningen och undervisar som regel i samma moment på båda campus. För varje kurs finns ett kursarbetslag där undervisande och examinerande lärare samplanerar och utvecklar kurserna. Kursarbetslaget har ansvar för kursen på båda campus liksom examinerator i syfte att öka likvärdigheten i undervisning och i examinationer. Externa föreläsare (från andra lärosäten eller andra institutioner) med specifik spetskompetens inom aktuella ämnen och forskningsområden anlitas också inom utbildningen men dessa syns inte i tabellen. Det gör inte heller de verksamma lärare från skolor i regionen, som anlitas som gästföreläsare och som VFU-handledare. Dessa är behöriga ämneslärare i idrott och hälsa och flertalet har genomgått universitetets handledarutbildning.

Kompetensförsörjning, uppföljning och utveckling

Den kursansvariga institutionen för ämnesstudierna genomför systematiska uppföljningar av lärares kompetens, kompetensutvecklingsbehov och rekryteringsbehov i relation till utbildningens omfattning, undervisning och examination på både kort och lång sikt. Ansvar för kompetensutveckling ligger på institutionen, där det utvecklats olika former för både individuell och kollegial utveckling. Institutionen för idrottsvetenskap har antagit riktlinjer för kompetensutvecklingstiden. Adjunkter har 10 % av sin tjänstgöring avsatt för kompetensutveckling och för lektorer är motsvarande andel för forskning 20-25 %. Inriktningen på kompetensutveckling/forskning beslutas i samråd med prefekt och ska vara av relevans för utbildningens kurser samt bidra till vetenskaplig meritering och utveckling av professionsbasen. Fastanställda lärare som är verksamma i ämneskurserna har genomgått behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning, en utbildning som erbjuds inom ramen för anställningen. Kollegial utveckling sker via seminarier, gemensamma internat och heldagsträffar där lärare i ämneskurserna träffas och diskuterar exempelvis kursutveckling, examinationer, litteratur och utveckling av undervisning. För den löpande pedagogiska och vetenskapliga kompetensutvecklingen förväntas samtliga lärare delta i den seminarieverksamhet som erbjuds vid institutionen och behandlar nya forskningsrön såväl som utvecklingsprojekt inom undervisning. Utveckling och uppdatering av professionsrelaterad kompetens sker även genom *Ämnesdidaktiskt forum* där lärare och kursansvariga från ämneslärarprogrammets olika ämnen tillsammans utvecklar det ämnesdidaktiska innehållet (se Del 1). Förutom forsknings- och pedagogiska/didaktiska seminarier genomförs kontinuerligt också nätverksträffar där verksamma lärare och universitetslärare har möjlighet till erfarenhetsutbyte (se avsnitt Arbetsliv & samverkan). En bidragande faktor till att lärarnas professionsrelaterade kompetens vidmakthålls och utvecklas är också att de, i samband med varje VFU-period, gör VFU-besök. Även om besökens direkta syfte är att kvalificera bedömningen av studentens yrkeskunnande ges rika tillfällen för besökande lärare att såväl observera som samtala om aktuell verksamhet i skolan.

Sedan flera år tillbaka har institutionen tillsammans med Nämnden för lärarutbildning (NLU), fakulteten för samhällsvetenskap och personalavdelningen satsat på både nyrekrytering av lektorer och kompetensutveckling av adjunkter i form av forskarutbildning eller magisterutbildning. Dessa satsningar har resulterat i att tre lektorer med inriktning mot ämnet idrott och hälsa har rekryterats under åren 2015 - 2018, en adjunkt har befordrats till lektor efter disputation och två doktorander med inriktning mot ämnesdidaktik har antagits. Under 2017 har dessutom två professorer anställts på institutionen. Vad gäller tjänsteplaneringen sker en matchning av kompetenser i relation till kursinnehåll och mål så att såväl professions- som vetenskaplig kompetens är företrädta bland de undervisande lärarna. Examinerator är alltid minst disputerad.

Värdering av lärarkompetens i förhållande till utbildningens volym, innehåll och genomförande

De satsningar som gjorts under senare år har resulterat i att antalet lärare, inklusive VFU-handledare, och deras kompetens enligt vår bedömning är adekvat i proportion till utbildningens volym och genomförande. Inblandade lärares forskningsintresse, vetenskapliga och/eller professionskompetens stämmer väl med utbildningens innehåll. Fakulteten för samhällsvetenskap (FSV), vilken är den fakultet som har ansvaret för ämneskurserna i idrott och hälsa, har som mål att samtliga institutioner som erbjuder lärarutbildning ska nå upp till en andel disputerade lärare på minst 65 % år 2020 samt att andelen professorer behöver ökas.

För att nå upp till målen i FSV:s verksamhetsplan om 65% disputerade och på grund av kommande pensionsavgångar ökar behovet av både vetenskaplig kompetens och professionskompetens. Institutionen för idrottsvetenskap arbetar som beskrivits kontinuerligt med att rekrytera personal med relevant kompetens. Det kan dock konstateras att forskarutbildning med inriktning ämnesdidaktik i idrott och hälsa nationellt sett inte verkar motsvara lärosätenas behov av disputerade lärare. Denna situation leder dels till att det finns svårigheter att rekrytera lärare med viss kompetens, dels till ett behov av strategisk satsning på kompetensutveckling av adjunkter i form av forskarutbildning. Detta har uppmärksammats av Fakulteten som arbetar med rekrytering till kunskapsmiljöer både på lång och kort sikt och kommer i samarbete med NLU satsa på antagning av doktorander med inriktning mot bl.a. idrottsvetenskap. Institutionen har också de kommande åren flera rekryteringar av lektorer och kompetensutveckling av adjunkter i form av forskarutbildning inplanerade. Institutionen verkar också för rekrytering av en professor med didaktisk profil med inriktning mot idrott och hälsa.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

NLU främjar den vetenskapliga utvecklingen hos lärarna inom lärarutbildningen genom att årligen fördela forskningsanslag till forskningsmiljöer/grupper som på ett tydligt och aktivt sätt bedriver forskning med relevans för lärarutbildningens utbildningsvetenskapliga och ämnesdidaktiska undervisningsinnehåll. Varje miljö får årligen också ett driftsstöd som ska användas till seminarieverksamhet med inriktning främst mot de kurser/innehållsområden som forskningsmiljön ansvarar för och som ska vara tillgängligt för samtliga lärarutbildare vid båda campus. Miljöerna ska också bidra till vetenskaplig kvalitetssäkring av de kurser och innehållsområden som miljön ansvarar för.

Ämnesdidaktisk forskningsmiljö i idrott och hälsa bedriver forskning om didaktiska frågor rörande ämnet idrott och hälsa. I miljön ingår forskare och doktorander från båda campus. Miljön har en bred samhällsvetenskaplig och pedagogisk bas och forskningen tar sin utgångspunkt i ett kritiskt - konstruktivt förhållningssätt vilket berör frågor om social rättvisa och jämlikhet, hälsa, etik och genus. Forskningsområdena omfattar bland annat mekanismer som på olika sätt är av betydelse för blivande lärares förmåga att tänka och resonera kritiskt och förhålla sig till sociala rättvisefrågor. Övergripande kan frågorna relateras till möjligheter för studenterna att genom utbildningen utveckla ett kritiskt förhållningssätt så att de både kan reflektera över sin egen undervisning och förstå hur de ska kunna hantera pedagogiska dilemman utifrån dessa perspektiv. Forskningen som bedrivs har en tydlig och medveten koppling till kurserna inom utbildningen, såväl på grundläggande som på avancerad nivå. Forskargruppen har en hög vetenskaplig publikation. Forskningen sprids även genom utgivning av läromedel och litteratur som riktar sig till lärarstuderande och verksamma lärare inom utbildningen. Förutom den ämnesdidaktiska forskningsgruppen bidrar även den fler/tvärvetenskapliga forskningsmiljön i idrottsvetenskap till utbildningens forskningsförankring. Exempel på forskning som kontinuerligt lyfts in i kurserna är bland annat forskning om

fysisk aktivitet och hälsa, idrottslig kultur, utveckling, ledning och läroprocesser samt forskning om goda miljöer för barn- och ungdomsverksamhet varav skolan är en.

Utbildningsmiljön är professionsinriktad genom att lärare i de högskoleförlagda kurserna har adekvat lärarexamen som täcker hela behörighetsvidden. Detsamma gäller för VFU-lärarna. Den professionsinriktade miljön förstärks genom att studenterna, under VFU-kurserna och andra verksamhetsintegrerade inslag, får rika tillfällen att delta i både grundskolans och gymnasieskolans verksamhet. Professionsinriktningen stärks vidare genom att lärare vid universitetet genomför VFU-besök. Utifrån dessa kontakter med verksamheten skapas förutsättningar för lärarna att inrikta kurserna mot professionen.

Samband mellan forskning och utbildning

Undervisningen bedrivs i en forskande miljö som påverkar utbildningen genom att forskare har kurs- och examinationsansvar för olika kurser, producerar forskning som ingår i kurslitteraturen, bedriver undervisning och handleder. Forskare deltar även i utveckling och kvalitetsuppföljning av olika kurser, till exempel deltar samtliga forskare från den ämnesdidaktiska miljön i de didaktiska delkurserna som undervisande lärare och examinatorer. I dessa kurser får studenterna ta del av och arbeta med den forskning som produceras inom miljön. Ett exempel på koppling mellan pågående forskning och utbildningen är ett forskningsprojekt i samarbete med Nya Zeeland och Norge. Fokus i projektet är inkluderande undervisning och social rättvisa i skolämnet idrott och hälsa, men också hur utbildningen kan möjliggöra för blivande lärare i idrott och hälsa att utveckla ett kritiskt förhållningssätt. Ett annat exempel på hur utbildningen bedrivs i en forskande kontext är att lärare som forskar om barns och ungdomars fysiska aktivitet och hälsa även undervisar om dessa områden. Detta innebär att forskningsresultat kommuniceras direkt ifrån forskare till studenter. Ett konkret exempel på hur studenterna deltar i en forskande praktik är en examinationsuppgift i Idrott och hälsa IV. I uppgiften ingår att utifrån egen insamlad empiri göra en analys utifrån ett analysverktyg som utvecklats av forskare inom den ämnesdidaktiska miljön när studenterna analyserar resultat från observationer. Ett annat exempel är i kursen Idrott och hälsa II där studenterna i en examinationsuppgift ska utgå från metod- och teorianvändning som presenterats i artiklar författade av forskare inom gruppen.

Värdering och analys

Sammantaget pågår mycket forskning som knyter an till ämnets flervetenskapliga karaktär och som på olika sätt kommer studenternas lärande till del framförallt genom att flertalet lärare som undervisar även är forskningsaktiva inom undervisningsområdena. För att stärka erfarenhetsutbytet mellan olika lärar- och forskargrupper arbetar man i lärarlag. För att undervisande lärare ska utveckla sin vetenskapliga kompetens och kunskap om forskning genomförs även kontinuerliga seminarier både inom den ämnesdidaktiska forskningsmiljön och i den större idrottsvetenskapliga forskningsmiljön. För att ytterligare stärka samverkan mellan forskning och utbildning och mellan professionsbaserad och vetenskaplig kompetens startades våren 2018 en pedagogisk seminarieserie inriktad mot ämneslärarutbildningen i idrott och hälsa. Syftet med seminarieserien är bland annat att diskutera och reflektera över olika pedagogiska frågor kopplade till utbildningen och på så sätt knyta akademisk kunskap till professionens praktik.

Ett utvecklingsområde som har identifierats är att studenternas möjlighet att medverka i pågående forskningsprojekt är relativt liten. Frågan har diskuterats och olika försök har genomförts inom ramen för institutionens övriga utbildningsprogram men ännu saknas tydliga former för detta i ämneslärarutbildningen i idrott och hälsa. Frågan inbegriper också forskningsetiska spörsmål som behöver utredas och diskuteras vidare. Hur väl utbildningen lyckats med forskningsanknytning i utbildningen kan illustreras på olika sätt. I de programvärderingar som genomförts för hela ämneslärarprogrammet, menar 97 % av studenterna att det har funnits en tydlig forskningsanknytning i kursinnehållet och 97 % anger att deras vetenskapliga intresse ökat under studietiden. I den senaste kursvärderingen av Idrott och hälsa V anger dessutom samtliga studenter att det finns en tydlig forskningsanknytning i kursinnehållet.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. Visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

I matrisen nedan listas några exempel på lärandemål som tydligt relaterar till det aktuella examensmålet. Därefter följer exemplifieringar av några av dessa lärandemål (fetmarkerade) och hur de i sin tur tar sig uttryck i lärandeaktiviteter och examinationer samt en värdering. Samma modell används även för de följande fyra examensmålen.

Tabell 1. Koppling mellan examensmål 1, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurs	Lärandemål i kursplaner Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:	Nivå/ termin
Idrott och hälsa I 30 hp	utöva och på en grundläggande nivå analysera rörelse och fysisk aktivitet i skiftande kontext med hjälp av olika teoretiska perspektiv	G/1
	redogöra för centrala begrepp och teorier utifrån olika perspektiv med relevans för ämnet idrott och hälsa	
	diskutera kropp och rörelse utifrån olika perspektiv på hälsa	
Idrott och hälsa II 30 hp	redogöra för människokroppens uppbyggnad samt dess funktion i olika former av rörelse och fysisk aktivitet	G/2
	utöva, diskutera och analysera olika former av rörelse, fysiska aktiviteter och träningsformer samt dess betydelse för den fysiska förmågan	
	identifiera och kritiskt granska samtidens syn på kropp, rörelse och hälsa samt diskutera identitetsbildning	
Idrott och hälsa III 15 hp	värdera och kritiskt granska rörelsekulturer utifrån olika teoretiska perspektiv i relation till undervisning i ämnet idrott och hälsa	G/3
	analysera och diskutera bedömning och betygsättning i relation till styrdokumentet i ämnet idrott och hälsa samt aktuell forskning	
	problematisera lärarens uppdrag i relation till aktuell forskning i ämnet och ämnets didaktik	
Idrott och hälsa IV 15 hp	identifiera och formulera problemställningar av relevans för vidare forskning och för yrkesverksamheten	G/3-4
	diskutera läraruppdraget i idrott och hälsa utifrån bearbetning och analys av aktuell forskning med koppling till vetenskapliga teorier	
Idrott och hälsa V 30 hp (inkl. själv.arb 15 hp)	på ett fördjupat sätt kunna beskriva, analysera och diskutera lärande inom idrott och hälsa i förändring	A/9
	självständigt identifiera och formulera problemställningar av relevans för vidare forskning och yrkesverksamheten	
UVK 7 7,5 hp	granska styrning och utveckling av en utbildningsverksamhet utifrån effekterna av kvalitets och resultatmätning	A/10

Detta examensmål återfinns i ämneskurser, men också i en del UVK-kurser. Lärandemålen är utformade på ett sådant sätt att de mer specifika ämneskunskaperna provas i ämneskurserna för att i ämnesdidaktiska delkurser relateras till olika modeller för lärande, teoretiska perspektiv och utvecklingsarbete i en vidare mening. Ämnet är flervetenskapligt vilket också avspeglas i lärandemålen.

Lärandeaktiviteter och examination i förhållande till målet

Det första exemplet är hämtat från Idrott och hälsa I. Innehållsområdet behandlas i föreläsningar och kopplat till dessa är laborationer och praktiska lektioner där studenterna utövar och analyserar olika former av rörelse, rörelsekvaliteter och rörelseaktiviteter med stöd av olika begrepp och teorier av relevans för ämnesområdet. Examinationen består av en individuell skriftlig inlämningsuppgift där studenterna ska redogöra för och diskutera innebörden i begreppen idrott, hälsa samt skolämnet idrott och hälsa utifrån naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv. För godkänt krävs att studenten redogör för och diskuterar centrala begrepp utifrån olika vetenskapliga perspektiv med stöd av litteratur. Kunskaperna examineras också kopplat till praktiska examinationer som till exempel att studenterna först ska orientera sig med hjälp av karta och kompass och i efterföljande skriftliga individuella uppgift analysera tekniker och vägval samt redogöra för kunskapsområdets specifika begrepp. För godkänt krävs bland annat att studenten redovisar goda rörelsekvaliteter samt förmåga att analysera olika former av rörelse, idrott och fysisk aktivitet i relation till olika kontext samt kunskapsområdets centrala begrepp.

Idrott och hälsa II innebär både en breddning och fördjupning och belyser att ämnet är flervetenskapligt och kräver ämneskunskaper som berör både kunskap om kroppen i rörelse och vad som villkorar kroppens välmående som t.ex. genus, klass och etnicitet. I föreläsningar behandlas olika perspektiv på kropp och hälsa samt dess innebörd för undervisningen i idrott och hälsa. I efterföljande seminarier och laborationer får studenterna diskutera och didaktiskt omsätta innehållsområdet. Lärandemålet examineras i en skriftlig individuell salstentamen som omfattar områdena fysiologi, träningslära och idrottsmekanik. Det examineras också i ett seminarium där det ingår att kritiskt granska och redogöra för hur kropp och hälsa framställs i såväl vetenskaplig litteratur som populärlitteratur samt diskutera detta i relation till identitetsbildning och konsekvenser för undervisningen i idrott och hälsa. För godkänt på seminarieuppgiften krävs bland annat att studenten redogör för och kritiskt granskar samtidens syn på kropp, rörelse och hälsa samt diskuterar konsekvenserna för identitetsbildning.

I efterföljande kurser ställs än större krav på ämnesfördjupning och insikt i aktuell forskning. I föreläsningar och genom observationer får studenterna gestalta och kritiskt granska olika rörelsekulturer utifrån dess meningsbärande och värdeskapande principer. Examinationen är flerdelad och första delen består av en individuell skriftlig analys av vetenskapliga artiklar med avseende på innehållets relevans för förståelsen av olika rörelsekulturer kopplat till ämnet idrott och hälsa. För godkänt krävs att studenten redogör för och diskuterar de rörelsekulturer som behandlas i de valda artiklarna samt dess implikationer för undervisningen i idrott och hälsa. Den andra delen består av en individuell skriftlig hemtentamen där det ingår att kritiskt granska de olika rörelsekulturens lärandepotential med utgångspunkt i styrdokument, vetenskaplig litteratur och teorier som presenterats i kursen. Kraven för godkänt är bland annat att redogöra för och diskutera olika rörelsekulturers lärandepotential i ämnet idrott och hälsa med kopplingar till styrdokument, litteratur samt teoretiska perspektiv.

Den sista delen av examensmålet "väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete" ingår och prövas framförallt i kurserna på avancerad nivå inklusive självständigt arbete. I Idrott och hälsa V ska studenterna bland annat med utgångspunkt i kursens föreläsningar, tidigare kurser, seminarier, litteratur och aktuella styrdokument individuellt analysera och problematisera lärandet inom idrott och hälsa. I Självständigt arbete både på grundläggande och avancerad nivå ingår att formulera ett tydligt syfte och forskningsbara frågeställningar med relevans för såväl yrkesverksamheten som ämnesområdet och diskutera resultaten och dess relevans för yrkesverksamheten och hur de kan leda till fortsatt forskning. Förutom ovanstående baseras innehållet i utbildningen på forskning och i viss mån på utvecklingsarbete, via den litteratur och de föreläsningar som ingår. Det prövas mer sällan i specifika examinationer men att referera och använda aktuell forskning ingår som ett krav i de flesta examinationsuppgifter.

Värdering och hantering

De valda lärandemålen visar att ämnesstudierna ger rikliga tillfällen för studenterna att utveckla och prövas i "såväl brett kunnande inom ämnets huvudområde" (flera ämnesområden och perspektiv behandlas i ämneskurserna) såväl "som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område" (ökad komplexitet och svårighetsgrad i examinationsuppgifterna). Förutom att sista delen av examensmålet "insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete" behandlas i nästan alla kurser, synliggörs det genom

kurslitteratur och provas i många av examinationerna. I det självständiga arbetet ges studenterna möjlighet att ytterligare fördjupa insikten i aktuellt forskningsarbete och de möter också aktiva forskare inom olika ämnesområden både som föreläsare och handledare.

Exemplen visar också att professionskunskaper och vetenskapligt förhållningssätt är integrerade i ämnesstudierna i både lärandemål och examinationer vilket ger en tydlig koppling till läraryrkets komplexitet. Ämnesstudierna bedrivs både parallellt och integrerat med ämnesdidaktik vilket också avspeglas i lärandemål och examinationer. Även om utbildningen ger studenterna goda möjligheter att utveckla kunskaper om central teori- och begreppsbildning samt om forskning inom ämnet pekar både den systematiska uppföljningen av utbildningen och studentvärderingar på att det finns utvecklingsområde vad gäller lärandemål som kan kopplas till ”fördjupad insikt om utvecklingsarbete. Denna del av examensmålet ingår som en väsentlig del i UVK-kursen Utvärdering och utvecklingsarbete, men finns inte explicit utskrivet i kursplanerna i ämnet. Ett arbete är påbörjat i syfte att tydligare koppla denna del av examensmålet till ämnesstudierna genom revidering av kursplaner, men också genom att i ökad omfattning ta in verksamma lärare som gästföreläsare i utbildningen.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Tabell 2. Koppling mellan examensmål 2, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurs	Lärandemål Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:	Nivå/ termin
Idrott och hälsa I 30 hp	på en grundläggande nivå tillämpa ett vetenskapligt förhållningssätt enligt vedertagna normer	G/1
	observera, dokumentera och diskutera olika lärandesituationer i relation till ämnets centrala innehåll	
Idrott och hälsa II 30 hp	analysera och motivera ämnesdidaktiska val utifrån relevant ämnesteorier	G/2
Idrott och hälsa III 15 hp	genomföra och analysera en undersökning av meningsbärande principer i olika rörelsekulturer	G/3
Idrott och hälsa IV 30hp	identifiera och formulera problemställningar av relevans för vidare forskning och yrkesverksamheten	G/3-4
	genomföra ett fördjupningsarbete med relevans för ämnet idrott och hälsa utifrån vetenskaplig praxis	
Själv.arb. 15 hp (G ämne 2)	bearbeta och genomföra analyser av egen och andras empiri	G/4
UVK 4 7,5 hp	argumentera för val av metoder för insamling av kvantitativa data	G/8
	redogöra för likheter och skillnader mellan metoder inom naturvetenskap, samhälls- vetenskap och humaniora med utgångspunkt i vetenskapsteoretisk reflektion	
	värdera val av metod för insamling och analys av olika typer av data	
	problematisera relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i relation till den kommande yrkesutövningen	

Idrott och hälsa V (Själv.arb. 15 hp A)	uppvisa en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys- och resultat – respektive metoddiskussion	A/9
	uppvisa förtrogenhet med relevanta vetenskapliga, ämnesdidaktiska, samhälleliga och etiska aspekter i det självständiga arbetet	
VFU III 15 hp	med utgångspunkt i teoretiska modeller, praktiska erfarenheter och etiska överväganden självständigt reflektera över den egna verksamheten	G/10

Examensmålet behandlas och provas förutom i UVK-kursen Vetenskapsteori och forskningsmetodik, i olika former och på olika nivåer i ämneskurserna inklusive självständigt arbete, men också till viss del i VFU.

Lärandeaktiviteter och examination i förhållande till målet

Det finns tydliga kopplingar mellan detta examensmål och en rad lärandemål i ämneskurserna i idrott och hälsa. I Idrott och hälsa I ingår föreläsningar om vetenskapligt förhållningssätt och akademiskt skrivande. I workshops förbereder sig studenterna genom att skriva utkast till en examinationsuppgift. I uppgiften ingår att på en grundläggande nivå praktisera vetenskapligt skrivande enligt vedertagna normer när de redogör för centrala begrepp utifrån olika perspektiv med relevans för idrotts- och hälsoområdet. I ett efterföljande seminarium erbjuds även individuell muntlig feedback i vetenskapligt skrivande som bygger på den skriftliga examinationen. Några av kraven på godkänt är korrekt form, struktur och referenshantering.

I efterföljande kurser sker både en fördjupning och en breddning av examensmålet. I Idrott och hälsa III genomför studenterna en egen empirisk undersökning, provar olika datainsamlingsmetoder samt använder teorier om makt som analysverktyg. I Idrott och hälsa IV ska studenterna utifrån sina egna och andras erfarenheter identifiera ett problemområde med koppling till skolämnet idrott och hälsa samt skriva ett eget och granska annan students fördjupningsarbete. Lärandeaktiviteterna består av föreläsningar och workshops om litteratursökning i databaser, granskning av vetenskapliga artiklar utifrån bland annat metodval, observation som både kvantitativ och kvalitativ metod samt forskningsetik. Examinationen består av ett skriftligt individuellt fördjupningsarbete i form av en vetenskaplig artikel kring ett problemområde med relevans för den pedagogiska praktiken. För godkänt på uppgiften krävs bland annat att studenten tillämpar metoder som presenterats under kursen i analyser av egna exempel och i genomförandet av fördjupningsarbetet.

Huvudsakliga delar av examensmålet provas i självständigt arbete på avancerad nivå där studenterna ska uppvisa en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys och resultat respektive metoddiskussion. Studenterna har i tidigare ämneskurser, verksamhetsintegrerade delar av utbildningen och, UVK-kurser genomfört egna mindre studier, skrivit ett självständigt arbete på grundläggande nivå (ämne 2), tagit del av verkamma lärares erfarenheter, visat förmåga att utifrån en syntes av teoretiskt vetande och praktiska erfarenheter, ställa kreativa frågor om forskning och verksamhetsutveckling som en förberedelse för det självständiga arbetet. För att arbetet ska bli godkänt krävs bland annat att studenten har presenterat och använt relevanta teoretiska perspektiv och begrepp, beskrivit och motiverat insamlings- och analysmetod samt diskuterat resultaten och dess relevans för yrkesverksamheten och hur de kan leda till fortsatt forskning.

Värdering och hantering

Genom lärandemål och examinationerna ovan kan vi se att alla delar av examensmålet provas under utbildningen. Exempelen ovan visar att studenternas vetenskapliga kompetens utvecklas successivt genom utbildningen. Lärandeaktiviteterna är organiserade i syfte att stegvis stödja studenternas arbetsprocess och kunskapsutveckling och även förbereda för självständigt arbete. Progressionen säkerställs genom att examinationernas svårighetsgrad och kraven på vetenskaplig medvetenhet ökar mellan ämneskurserna men också mellan ämneskurser, UVK-kurser och VFU. Som ett resultat av en intern utvärdering av ämnesstudierna som genomfördes 2016 har en översyn av den vetenskapliga progressionen inom ämneskurserna påbörjats. Det har bland annat resulterat i att lärandemål och examinationsuppgifter reviderats i Idrott och hälsa III och IV i syfte att stärka samordningen med UVK-kursen termin 8 och självständigt arbete på avancerad nivå. De gemensamma bedömningskriterierna (beslutade av NLU) för det avslutande självständiga arbetet i lärarutbildningens alla inriktningar och ämnen bidrar också till att målen nås och kunskaperna provas.

Studenternas kunskapsinhämtning gällande kvalitativa metoder tillgodoses under hela utbildningen. När det gäller kvantitativ metod ingår det i lärandeaktiviteter i ämneskurserna, men det är endast i en kurs (UVK) som kvantitativa forskningsmetoder finns med i lärandemål och examinationer. I kursen Självständigt arbete sker en progression och fördjupning utifrån de specifika ämnesval som görs, men det är betydligt fler studenter som väljer att fördjupa sig i kvalitativa metoder. Samtidigt är det viktigt att ha perspektiv på detta utvecklingsområde i förhållande till studenters kommande yrkesliv, där sammanställning av kunskap (konsumtion) bör ses som minst lika väsentlig som kompetensen att genomföra vetenskapliga studier. Även om det i ämneskursernas innehåll och examinationer ingår att behandla vetenskapliga artiklar där kvantitativ metod har använts är det viktigt att metodfrågor aktualiseras i flera kurser inom utbildningen. Ett arbete har påbörjats för att rikta mer uppmärksamhet mot kvantitativ metod och från ht 2018 har en lektor med kompetens inom området rekryterats till ämneskurserna. Som ett första steg har också föreläsningar om kvantitativ metod lagts in i Idrott och hälsa V som komplement till den vetenskapliga metodkursen i UVK, men revidering av innehåll, examinationer och lärandemål kopplade till kvantitativ metod återstår.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.

Tabell 3. Koppling mellan examensmål 3, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurs	Lärandemål Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:	Nivå/ termin
Idrott och hälsa I 30 hp	identifiera ämnesdidaktiska frågeställningar i relation till skolämnet idrott och hälsa med utgångspunkt i aktuell forskning på området	G/1
Idrott och hälsa II 30 hp	diskutera och analysera idrott och hälsa utifrån ett samhällsvetenskapligt perspektiv diskutera och analysera idrott och hälsa utifrån ett naturvetenskapligt perspektiv	G/2
Idrott och hälsa IV 15 hp	kommunicera, reflektera över och kritiskt granska sina egna och andras ställningstaganden i didaktiska frågor utifrån vetenskapliga, samhällsrelaterade och etiska aspekter samt skolans värdegrund och ett livslångt lärande bedöma och vetenskapligt förhålla sig till tidigare forskning och olika teorier och metoder i relation till den egna yrkesverksamheten	G/3-4
Självst. arb. 15 hp (G ämne 2)	diskutera och värdera resultat i egen och andras undersökningar utifrån valda teorier och tidigare forskning	G/4
VFU II 7,5 hp	planera och genomföra undervisning samt jämföra denna med tidigare undervisningserfarenheter	G/8
Idrott och hälsa V 30 hp inkl. självst. arb 15hp (A)	presentera, tolka och problematisera välgrundade slutsatser med uppvisad relevans för verksamheten självständigt bedöma och förhålla sig kritisk till olika teorier, metoder och vetenskapliga studier samt sätta dessa i relation till egen undersökning och den egna yrkesverksamheten	A/9
UVK 7 7,5 hp	kritiskt och systematiskt undersöka och värdera utvärderingsinsatser och utvecklingsarbete ur ett vetenskapligt och professionellt perspektiv	A/10

VFU III 15 hp	utifrån samlade erfarenheter från tidigare undervisning, självständigt och kritiskt diskutera och värdera skolans styrdokument	G/10
	relatera och kritiskt förhålla sig till verksamheten med hjälp av forskningsbaserade teorier och metoder	

Urvalet för exemplifieringarna av detta examensmål har baserats på tolkningen av att målet handlar om förmågan att kritiskt analysera och reflektera och på så sätt kunna bidra till att utveckla både den pedagogiska verksamheten och kunskapsutvecklingen i ämne och ämnesdidaktik. Målet behandlas i ämneskurser, självständigt arbete, verksamhetsintegrerade delar av utbildningen och UVK-kurser. I de verksamhetsintegrerade delarna får studenterna träna sin förmåga att reflektera över den praktik de möter och deltar i, vilket sedan återkommer i ämneskurserna. Lärandemålen som exemplifieras nedan är hämtade från ämneskurser och Självständigt arbete.

Lärandeaktiviteter och examination i förhållande till målet

I Idrott och hälsa I ingår att både observera och analysera egen och andras undervisning under VI- alternativt fältstudiedagar. Lärandemålet examineras både i en individuell skriftlig inlämningsuppgift och i ett efterföljande seminarium där studenten utifrån en analys av observationer under verksamhetsintegrerade delar av kursen samt aktuell forskning ska presentera tre ämnesdidaktiska frågeställningar av relevans för undervisning i ämnet idrott och hälsa. På så sätt får studenten både reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat. Kravet för godkänt är att identifiera och formulera tre ämnesdidaktiska frågeställningar i relation till skolämnet idrott och hälsa med stöd i aktuell forskning.

I Idrott och hälsa IV behandlas och prövas studenternas förmåga i relation till flera delar av examensmålet. Studenterna ska bland annat analysera vetenskapliga artiklar med utgångspunkt i metoden för en systematisk litteraturstudie. De ska också reflektera över och kritiskt granska sina egna och andras ställningstaganden i didaktiska frågor utifrån olika aspekter. I en individuell muntlig presentation och en individuell skriftlig inlämningsuppgift ingår att observera undervisning, systematisera och kategorisera observationsanteckningarna med fokus på didaktiska val samt analysera de didaktiska valen utifrån centrala begrepp i de vetenskapliga teorier som presenterats i kursen. I uppgiften ingår även att bedöma och vetenskapligt förhålla sig till tidigare forskning och olika teorier och metoder i relation till den egna yrkesverksamheten. För godkänt krävs bland annat att studenten redogör för, analyserar och presenterar genomförda observationer utifrån vetenskapliga teorier, att analysen präglas av kritisk och logisk reflektion samt presenterar sina analyser på ett välgrundat sätt utifrån exempel och med referenser till annan forskning.

I kursen Självständigt arbete på avancerad nivå ingår att kritiskt granska och värdera teorier och forskningsresultat inom ämnesområdet. I föreläsningar behandlas hur litteratur och tidigare forskning kan användas i olika delar av ett forskningsprojekt, skillnaden mellan forskningsöversikt och teoretisk ram samt hur man tolkar och diskuterar egna och andras resultat på ett strukturerat och självständigt sätt. Andra lärandeaktiviteter är seminarier där studenterna presenterar, tematiserar och förhåller sig kritiskt till forskning. På seminarierna diskuteras även de framväxande projekten och studenterna får träna sin förmåga att systematiskt granska andras texter samt tillvarata andras synpunkter. Parallellt sker självständig litteratursökning, inläsning på forskningsområdet och textproduktion. Under slutseminariet får studenterna opponera på en studiekamrats arbete samt presentera och försvara sitt eget arbete. Kriterier för godkänt betyg är bland annat att studenten systematiskt och problematiserande presenterat tidigare forskning och visat hur denna relaterar till arbetets syfte, diskuterat resultatens relevans för yrkesverksamheten och för fortsatt forskning samt bearbetat synpunkter från andra.

Studenterna tillvaratar och systematiserar också egna och andras erfarenheter under VFU-kurser, VI-dagar och fältstudier. Inom samtliga VFU-kurser ingår flera olika undervisningsformer och krav på att studenterna kritiskt och självständigt systematiserar och reflekterar både över sina egna och andras erfarenheter, ställs krav på fördjupad reflektion kring relationen mellan planering, genomförande, bedömning och skolans uppdrag och i VFU III att med utgångspunkt i teoretiska modeller, praktiska erfarenheter och etiska överväganden självständigt reflektera över den egna yrkesverksamheten. Detta examineras individuellt under VFU-perioderna i bedömningssamtal med handledare och examinator samt i seminarium tillsammans med studiekamraterna efter VFU-perioderna.

Värdering och hantering

De exempel som valts ut ovan visar att utbildningen möjliggör och genom examinationer säkerställer att studenterna när examen utfärdas, kan uppnå det aktuella målet. Grunden läggs i första ämneskursen genom att studenterna får både observera undervisning och reflektera över det kommande uppdraget. I efterföljande kurser ökas kraven. Översynen visar en variation i examinationsformer samt att lärandemål och examinationer har koppling till läraryrkets komplexitet och innehåll. Genom utbildningens upplägg där ämnets specifika innehåll vävs samman med ämnesdidaktik får studenterna både möjlighet att träna och prövas i att tillvarata och systematiskt reflektera över aktuella ämnesdidaktiska frågor och på så sätt bidra till utveckling av både yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnesdidaktik. Det gäller inte minst i det självständiga arbetet där ett av kraven är att det ska ingå en kvalitativ analys/diskussion med koppling till pedagogisk och didaktiska implikationer för den kommande yrkesverksamheten. Lärandeaktiviteterna i form av bland annat seminarier tillsammans med att verksamhetsintegrerade delar (fältstudier, VI-dagar) följs upp inom ramen för de ämnesdidaktiska kurserna är ytterligare exempel på hur utbildningen förbereder studenterna för kollegialt lärande.

Studenterna kan genom sina ämnesdidaktiska studier bidra till utveckling av yrkesverksamheten och ämnesdidaktik men avgjort vår tolkning av målformuleringen är det mer problematiskt att förvänta sig att de under sin utbildning ska bidra till kunskapsutveckling av ämnen och ämnesområden. Studentens roll under utbildningen är främst att bygga upp sin egen kunskap utifrån befintligt ämnesstoff. Det självständiga arbetet innebär fördjupning inom ämne och ämnesområde men om denna fördjupning kan bidra till utveckling av ämne och ämnesområde varierar beroende på deras val av studieobjekt. För att öka möjligheterna att bidra till kunskapsutvecklingen är ett av kraven i självständiga arbetet att studenterna ska belysa och studera problem som de möter i verksamhetsförlagda kurser men det krävs ytterligare åtgärder för att stärka att denna del av examensmålet prövas i utbildningen.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Tabell 4. Koppling mellan examensmål 4, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurs	Lärandemål Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:	Nivå/ termin
Idrott och hälsa I 30 hp	urskilja och redogöra för grundläggande drag i läraryrket i förhållande till ämnet och ämnets didaktik	G/1
	beskriva och motivera val av innehåll, undervisningsformer och organisation med stöd i gällande styrdokument och ämnesdidaktisk teori	
Idrott och hälsa II 30 hp	diskutera, analysera samt göra ämnesdidaktiska ställningstaganden i relation till de verksamhetsområden utbildningen förbereder för	G/2
	analysera, gestalta och didaktiskt omsätta kroppsliga praktiker i traditionella och nyare former av rörelseaktiviteter	
	diskutera och didaktisk omsätta olika perspektiv på hälsa	
Idrott och hälsa III 15 hp	utforma, pröva och kritiskt granska olika bedömningsgrunder	G/3
	med utgångspunkt i aktuell forskning värdera ämnesdidaktiska ställningstaganden i relation till de verksamheter utbildningen förbereder för	

VFU I 7,5 hp	anpassa val av metoder, aktiviteter och material och andra resurser i förhållande till lärandemål och aktuell elevgrupp	G/3
	formulera tydliga lärandemål som är ändamålsenliga samt anpassade och begripliga för eleverna	
VFU II 7,5 hp (ämne 2)	utvärdera undervisning i relation till ämnesdidaktiska överväganden	G/8
	reflektera över och använda principer för bedömning och betygsättning i relation till styrdokument	
Idrott och hälsa V 30 hp	tillämpa, analysera och värdera digitala verktyg i undervisningen	A/9
	på ett fördjupat sätt kunna tillämpa, värdera och utveckla olika former för bedömning och betygsättning	
UVK 8 7,5 hp	konstruera bedömningsmatriser och examinationsuppgifter för att dokumentera, analysera, bedöma och betygsätta elevers ämnesmässiga kunskaper och kunskapsutveckling i relation till gällande styrdokument och kunskapskrav i aktuell skolverksamhet	A/10
VFU III	självständigt planera, genomföra och utvärdera undervisning samt tillförsäkra elevinflytande i hela processen	G/10

Urvalet för exemplifieringarna av detta examensmål har baserats på tolkningen av att begreppet tillämpa å ena sidan handlar om att genomföra undervisning och visa sitt yrkeskunnande i handling och att det å andra sidan handlar om didaktisk tillämpning som visar sig i studenternas konkreta planeringsuppgifter och i deras argument för val av innehåll och metoder. Lärandemålen som exemplifieras nedan är hämtade från ämnes- och VFU-kurser.

Lärandeaktiviteter och examination i förhållande till målet

Ämneslärarutbildningen i idrott och hälsa genomsyras av ämnesdidaktiska perspektiv och diskussioner om genomförande och metodik. I kurserna är metodiska och ämnesdidaktiska förhållningssätt integrerade med ämnets specifika innehåll. Förutom i VFU-kurserna ges studenterna rikligt med tillfällen att omsätta och tillämpa teoretiska didaktiska kunskaper i praktiken genom VI- alternativt fältstudiedagar och med studiekamrater eller inbjudna elevgrupper från grundskola och gymnasieskola. Samtliga kurser har specificerad ämnesdidaktisk litteratur och examinationer som är renodlat didaktiska. I Idrott och hälsa I introduceras didaktisk teori och begrepp. I seminarier får studenterna diskutera egna ämnesdidaktiska frågor som hämtats från VI-dagar/fältstudier samt diskutera relationen mellan innehållets framställning i en undervisnings-situation, elevens lärande och elevgrupp. Målet examineras i en tvådelad examination. Första delen är en individuell praktisk examination där studenten, med handledning, planerar, organiserar, metodiskt stegar och genomför undervisning med både inbjudna elever och med studiekamrater utifrån gällande styrdokument. Andra delen är en skriftlig inlämningsuppgift där studenten ska beskriva, motivera samt analysera innehåll och genomförande av egen och studiekamrats undervisning. För betyget godkänt krävs bland annat att studenten beskriver och motiverar val av innehåll, undervisningsformer och organisation av egen och studiekamrats undervisning med stöd i gällande styrdokument och ämnesdidaktisk teori.

Mer systematisk träning i att tillämpa didaktiska och ämnesdidaktiska kunskaper sker i VFU-kurserna. I VFU I läggs stor vikt vid att studenten utifrån tidigare forskning, olika teoretiska perspektiv och gällande styrdokument får tillämpa sina ämnesdidaktiska kunskaper genom att anpassa val av metoder, innehåll etc. efter den aktuella elevgruppen och med handledning av VFU-lärare kritiskt granska både egna och andras ställningstaganden i didaktiska frågor. Målet provas i en tvådelad uppgift som bedöms av besökande universitetslärare. Första delen består av att utifrån ett förbestämt centralt innehåll och kunskapskrav (LGR11/GY11) planera, genomföra och värdera undervisning och sin egen lärarroll. I andra delen ska studenten redogöra för val av metoder och aktiviteter i förhållande till lärandemål, aktuell elevgrupp och hur elevernas förmågor ska bedömas. Genom observation bedöms studentens förmåga att anpassa val av metoder och aktiviteter i förhållande till lärandemål och aktuell elevgrupp och i efterföljande samtal provas studentens förmåga att reflektera över relationen mellan planering, genomförande, bedömning och skolans uppdrag. Till hjälp för bedömningen finns både en VFU-guide som är gemensam för alla VFU-kurser inom ämneslärarprogrammet där olika lärandeområden konkretiserats, dels en bedömningsmatris där kraven för godkänd anges för den specifika VFU-kursen.

I Idrott och hälsa III ingår en ämnesdidaktisk fördjupning med fokus på bedömning och betygsättning. I föreläsningar och praktiska laborationer berörs metoder och verktyg för bedömning och betygsättning i

idrott och hälsa. Examinationsuppgiften är flerdeltad och består i att studenterna parvis planerar och genomför ett undervisningstema utifrån ett tilldelat kunskapskrav (LGR11 eller GY11), konstruerar ett bedömningsverktyg samt utformar kommentarmaterial där kunskapskraven konkretiseras gentemot tänkt bedömningsverktyg och beskriver hur den insamlade informationen ska tolkas i relation till betygen E, C och A. Uppgiften redovisas dels i en individuell skriftlig hemtentamen där studenterna kritiskt granskar olika bedömningsmetoder, dels i ett seminarium där studenterna parvis genomför en bedömningssituation praktiskt med studiekamrater samt presenterar bedömningsverktyg och kommentarmaterial kopplat till bedömningssituationen. För godkänt på uppgiften krävs bland annat att bedömningssituation, bedömningsverktyg och kommentarmaterial är utformade på ett sätt som visar metodologisk medvetenhet samt att läroplan-kursplan-kunskapskrav-bedömningsverktyg tydligt och konsistent hänger ihop och väl svarar upp mot de didaktiska frågorna. Uppgiften bedöms utifrån hur väl den enskilda studenten visar förmåga att analysera och diskutera bedömning och betygssättning i relation till undervisningen och styrdokumentet i ämnet idrott och hälsa samt aktuell forskning utifrån det material som redovisats.

Värdering och hantering

Den sammantagna bedömningen är att alla delar av examensmålet provas och uppnås genom ämnesstudiernas upplägg med didaktiska delkurser samt verksamhetsintegrering och samarbete med både grund- och gymnasieskola. En avgörande faktor är också att ämneslärarstudenterna i idrott och hälsa bildar egna studiegrupper. Det ger möjlighet till ämnesdidaktisk fördjupning och fokus i alla ämneskurser. Med stöd i VI-dagar och fältstudiedagar samt VFU får studenterna möjlighet att i de högskoleförlagda ämneskurserna knyta samman tillämpning av ämnesdidaktik i genomförande av undervisning med ämnesdidaktisk teori d.v.s. att teoretisera sina praktiska handlingar och/eller att göra praktik av sina teoretiska grundantaganden. Successivt ökar kraven och studenten får efter hand ta ett allt större helhetsansvar. I de olika kurserna läggs stor vikt vid att väva ihop teori med erfarenheter i verksamheten i syfte att utveckla både kunnandet och verksamheten. Det som mer sällan uttrycks explicit i lärandemål är hur undervisning genomförs, alltså den metodik som används i undervisningen. Det finns med i lärandeaktiviteter och provas i examinationer, men uttrycks mer sällan i lärandemålen. I det pågående revideringsarbetet av kursplanerna är detta uppmärksammat, men än så länge ingår metodik som lärandemål enbart i VFU-kurser.

En utmaning är att en ämneslärarexamen för gymnasieskolan där idrott och hälsa ingår ger behörighet att undervisa i ämnet också i årskurserna 1-9 i grundskolan. För att möta detta krav ställs därför studenten i både ämnesdidaktiska kurser, verksamhetsintegrerade delar och VFU inför uppgifter som innebär att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande både i grund- och gymnasieskolan. Något som har efterfrågats i studentvärderingar är möjligheter att tillämpa sina ämnesdidaktiska kunskaper och visa sitt yrkeskunnande i handling i mer komplexa situationer på avancerad nivå. Ett utvecklingsarbete är påbörjat och ett första steg i det är att undervisning med studiekamrater i termin 1 ingår i kursen Idrott och hälsa V från ht 2018.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Tabell 5. Koppling mellan examensmål 5, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurs	Lärandemål i kursplaner	Nivå/
------	-------------------------	-------

	Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:	termin
Idrott och hälsa I 30 hp	med handledning planera, organisera och genomföra undervisning i ämnet idrott och hälsa	G/1
Idrott och hälsa II 30 hp	organisera, genomföra och kritiskt granska egen och andras undervisning i ämnet idrott och hälsa	G/2
	planera, genomföra och analysera undervisning med betoning på kroppens funktion vid rörelse och fysisk aktivitet	
	använda digital teknik vid planering och genomförande av undervisning	
VFU I 7,5 hp	planera, genomföra samt värdera verksamhet i ämnet idrott och hälsa	G/3
	skapa förutsättningar för elevers inflytande och delaktighet	
Idrott och hälsa IV 15 hp	utifrån aktuell forskning, didaktiska teorier och gällande styrdokument planera, genomföra och analysera undervisning i idrott och hälsa	G/3-4
VFU II 7,5 hp	planera och genomföra undervisning samt jämföra denna med tidigare undervisningserfarenheter	G/8
	skapa professionella relationer till kollegor i syfte att dela undervisningserfarenheter och för att planera lärandeaktiviteter	
UVK 6 7,5 hp	beskriva olika former av utsatthet och funktionshinder ur lärande- och delaktighetsperspektiv i syfte att kunna möta ungas skiftande livsvillkor	A/8
	förklara och kritiskt förhålla sig till begrepp rörande normalitet och avvikelse i relation till inkluderings- och exkluderingsfenomen i skola och utbildning samt problematisera konsekvenser på organisations-, grupp- och individnivå	
Idrott och hälsa V 30 hp	självständigt motivera och kritiskt analysera och diskutera didaktiska ställningstaganden i en fördjupning av ett valt ämnesområde	A/9
VFU III 15 hp	självständigt planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i elevers skilda villkor och förutsättningar	G/10
	konstruera, välja ut och använda adekvata, formativa och summativa bedömningsformer som utgår från kunskapskraven, är rättssäkra och anpassade till elevernas förutsättningar	

Urvalet för exemplifieringarna av detta examensmål har baserats på betoningen av begreppen planera, genomföra och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten dvs. att det handlar om att på olika sätt arbeta med kvalitetsutveckling av och utvecklingsarbete i den pedagogiska praktiken i syfte att stimulera varje elevs lärande och utveckling. Examensmålet behandlas i flera ämneskurser såväl som i UVK- och VFU-kurser.

Lärandeaktiviteter och examination i förhållande till målet

Det första exemplet är hämtat från kursen Idrott och hälsa I. I kursen behandlas bland annat de övervägande som läraren ställs inför vid planering, genomförande och utvärdering av undervisning och hur dessa överväganden också sker i förhållande till vad som utgör den pedagogiska praktikens förutsättningar. Det handlar om frågor som urval av innehåll, metodiska former, hur lärandemiljöer skapas, hur deltagande kan stimuleras, vilken återkoppling på lärandeutfall som är framgångsrikt och hur ett önskvärt lärandeutfall tillförsäkras. Lärandeaktiviteterna i kursen består av föreläsningar, seminarier samt VI-dagar alternativt fältstudier. Målet examineras genom en individuell praktisk och skriftlig uppgift. I uppgiften ingår att under de verksamhetsintegrerade delarna (VI-dagar/fältstudier/inbjudna elevgrupper) planera och genomföra undervisning med elever utifrån gällande styrdokument (LGR11, GY11) samt att observera en studiekamrats undervisning. Planeringen och motiveringar av didaktiska val ska även presenteras skriftligt och utgår från en modell för planering som sedan återkommer i VFU-kurserna. För godkänt krävs bland annat att med utgångspunkt i gällande styrdokument planera, leda och genomföra undervisning i ämnet idrott och hälsa.

I VFU-kurserna får studenten möjlighet att vidareutveckla sin förmåga i att planera, genomföra, dokumentera, analysera och reflektera över undervisning och på så sätt stärka den professionella lärarkompetensen. I VFU-kurserna finns en inbyggd progression som kan förstås både som breddning och en fördjupning av de uppgifter den studerande ställs inför, men det handlar också om graden av självständighet och om att säkerställa behörighetsvidden. I början handlar det om begränsade uppgifter med mycket stöd och handledning. I slutet av utbildningen handlar det om att självständigt ta det helhetsansvar som yrkesutövningen kräver som och ta hänsyn till varje elevs villkor och behov. I VFU I ska studenten bland annat planera, genomföra och värdera ett tema (minst tre lektioner) och sin egen lärarroll samt kommunicera

temats mål med eleverna. I uppgiften som bedöms av besökande universitetslärare, ingår att redovisa hur alla elever ska ges möjlighet att utveckla sina förmågor så långt som möjlig samt koppla till bedömning och betygsättning. I en individuell skriftlig inlämningsuppgift ska studenten efter genomförd undervisning reflektera kring relationen mellan planering, genomförande, bedömning och skolans uppdrag. För godkänt krävs bland annat att studenten har anpassat val av metoder, aktiviteter och materiel och andra resurser i förhållande till lärandemål och aktuell elevgrupp samt värderat i vilken utsträckning lärandemål har uppnåtts. I VFU III ökas kraven på att kunna välja metod och anpassa stoff till olika elevers förutsättningar och i examinationsuppgifterna ingår bland annat att konstruera, välja ut och använda adekvata, formativa och summativa bedömningsformer som utgår från kunskapskraven, är rättssäkra och anpassade till elevernas förutsättningar samt att planera, genomföra och reflektera över undervisning med utgångspunkt i elevers skilda villkor och förutsättningar.

Det tredje exemplet är hämtat från Idrott och hälsa V. I föreläsningar, seminarier och praktiska workshops behandlas olika sätt att förstå, benämna, observera och bedöma olika typer av lärande och förmåga inom idrott och hälsa. I fokus är frågor om vilka konsekvenser olika synsätt får för de didaktiska ställningstaganden som görs. I de praktiska momenten med studiekamrater och inbjudna elevgrupper får studenterna möjlighet att observera, dokumentera, analysera och kritiskt granska olika lärandesituationer. Examinationsuppgiften består av att med utgångspunkt i aktuella styrdokument, relevant litteratur och i teorier om lärande samt med hänsyn till elevgruppens skilda villkor och behov gruppvis planera innehåll, undervisning, bedömning och betygsättning för hela den obligatoriska kursen Idrott och hälsa 1 på gymnasiet. Under en muntlig redovisning och ett praktiskt pass presenterar och demonstrerar studenterna valda delar av upplägget samt diskuterar hur man på olika sätt kan förstå, benämna, observera och bedöma lärande/kompetens samt vilka hinder och möjligheter upplägget innebär. I en individuell skriftlig inlämningsuppgift ska studenten sedan reflektera över utfallet, kopplat till ett sociokulturellt förhållningssätt med fokus på föreställningar, värderingar, normer och synsätt som kommer till uttryck i upplägget. Syftet med den individuella uppgiften är att studenterna ska träna upp sin förmåga att utforma undervisning så att alla elever kan delta och utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Kraven för godkänt är bland annat att studenten har planerat, genomfört och redovisat ett undervisningstillfälle kopplat till centralt innehåll i styrdokument för idrott och hälsa, och reflekterat över undervisningssituationen och bedömningen i relation till elever och elevgrupp.

Värdering och hantering

Vår bedömning är att examensmålet uppnås sammantaget i ämnes-, VFU- och UVK-kurser samt att hela eller delar av examensmålet tränas och prövas i många av ämneskurserna och ämnesspecifik VFU. Genom att studenterna får genomföra undervisning både i de verksamhetsintegrerade delarna av ämneskurserna och VFU samt i hela processen föra en diskussion med lärare från både fältet och lärosätet utvecklas och prövas deras förmåga att använda didaktiska frågor i planering och utvärdering av undervisning och den pedagogiska verksamheten både i grundskolan och gymnasieskolan. Succesivt ökas kraven på självständighet. De utvalda exemplen visar att lärandeaktiviteter och examinationer bygger på att det är studenterna som är aktiva och antingen tillsammans med andra eller på egen hand ska ta ansvar för att lösa uppgifterna. I Idrott och hälsa V knyts tidigare studier både i ämnet, UVK och VFU ihop med ämnes- och ämnesdidaktiska studier på avancerad nivå och genom att studenterna ska problematisera relationen mellan läraruppdraget i idrott och hälsa och skolans verksamhet i både grund- och gymnasieskolan. Lärandemålen och examinationerna som exemplifieras ovan visar att studenterna ges en bra grund till att självständigt utvärdera och granska sig själv och sin pedagogiska grundsyn. Ett utvecklingsområde som uppmärksammades i den interna utvärderingen av ämneskurserna 2016 var att mål och innehåll behövde stärkas kopplat till förmågan att stimulera elevers lärande och utveckling på individnivå. Ett arbete för att revidera kursplanerna och examinationerna har påbörjats vilket inneburit att delen av examensmålet som handlar om "att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling" nu finns med i lärandeaktiviteter, kurslitteratur och i examinationsuppgifter och implicit i en del bedömningskriterier, men ännu inte i lärandemålen i ämneskurserna. Detta är något som kommer att åtgärdas i den pågående revideringen av kursplanerna.

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

I beredande och beslutande organ som NLU ansvarar över praktiserar en aktiv jämställdhetspolicy. Detta gäller både student- och lärarrepresentation. Jämställdhetsperspektivet avspeglas också i de lokala reglerna för hur kursplaner ska utformas genom föreskriften att både för- och efternamn på författare ska skrivas ut, för att synliggöra att både manliga och kvinnliga författare och forskare är representerade. Det finns också rikligt med exempel på litteratur som behandlar jämställdhet i kursplanerna. Under många år har ämneslärarutbildningen i idrott och hälsa haft fler manliga än kvinnliga studenter. För att göra utbildningen mer attraktiv för både män och kvinnor granskas digitalt och tryckt annonseringsmaterial. I marknadsföringen förmedlas ett jämställdhetsperspektiv genom text och bild, vilket innebär att såväl män som kvinnor adresseras och representeras som studenter vid utbildningen och som blivande lärare i idrott och hälsa.

Jämställdhetsperspektivet är också framskrivet i lärarutbildningens utbildningsplaner som ett av fyra perspektiv som specifikt ska hanteras och är integrerat i ämneskurserna i idrott och hälsa och VFU även om det mer sällan uttrycks explicit i lärandemålen. Istället placeras jämställdhetsperspektivet i ett större perspektiv än enbart jämställdhet och handlar om att studenten i sin kommande yrkesverksamhet ska agera så att elever oavsett kön och bakgrund ges samma möjligheter att utvecklas och lära. Indirekt finns det med i flera olika lärandemål som till exempel att "beskriva och analysera barns och ungdomars individuella behov i ämnet idrott och hälsa med särskilt beaktande av kön, etnicitet och social bakgrund" (VFU I), "kommunicera, reflektera över och kritiskt granska sina egna och andras ställningstaganden i didaktiska frågor utifrån vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter samt skolans värdegrund" (Idrott och hälsa IV), och "självständigt planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i elevers skilda villkor och förutsättningar" (VFU III). Forskning och teorier kopplat till genus, kön, lika villkor och likabehandling är återkommande i ämneskursernas innehåll och examinationer och dessa kunskaper omsätts och provas sedan i de verksamhetsintegrerade och verksamhetsförlagda delarna av utbildningen. Framförallt gäller det delkurser som tar upp samhällsvetenskapliga och didaktiska perspektiv och teorier om de olika villkor kopplat till kön/genus som på varierande sätt styr ämnet idrott och hälsa.

I Idrott och hälsa I tas jämställdhet, kön/genus, bilder av manlighet och kvinnlighet samt statistik kring pojkar och flickors varierande måloppfyllelse upp i olika föreläsningar. Kön/genus ingår också i de centrala begrepp som studenterna förväntas kunna redogöra för och diskutera i flera av examinationsuppgifterna. I Idrott och hälsa II behandlas olika vetenskapsteoretiska perspektiv på idrott och hälsa och hur olika teorier om t.ex. makt, genus, klass och normer får betydelse för barns och ungdomars livsvillkor och för undervisningen i idrott och hälsa. I en skriftlig individuell inlämningsuppgift ska studenterna med utgångspunkt i kurslitteratur, FN:s barnkonvention och filmer från UR analysera och reflektera över vilka budskap om bland annat flickor/pojkar, män och kvinnor som går att utläsa, vilka tendenserna är och vilka implikationer det får för kommande yrkesutövning. För godkänt krävs bland annat att studenten redogör för och diskuterar ämnet idrott och hälsa utifrån barn och ungdomars livsvillkor med särskilt beaktning av demokratiska värderingar och barns rättigheter med stöd av litteraturen. Perspektivet hanteras och examineras även i en didaktisk kontext i samma kurs där det ingår att planera och genomföra undervisning som ska utmana traditionella könsmonster och därmed förbättra jämställdheten inom ämnet. I efterföljande seminarium ingår att redogöra för och diskutera didaktiska ställningstaganden i relation till motverkandet av traditionella könsmonster inom ämnet. Jämställdhetsperspektivet aktualiseras vidare i efterföljande kurser som till exempel i Idrott och hälsa III där studenten värderar och kritiskt granskar användandet av olika rörelsekulturer i ämnet idrott och hälsa genom att bland annat resonera kring hur kön/genus på olika sätt privilegierar och/eller marginaliserar pojkar och flickor och hur det didaktiskt ska omsättas till undervisningen i idrott och hälsa. Studenternas förmåga att beakta och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den

pedagogiska verksamheten provas främst i VFU-kurserna, men också i verksamhetsintegrerade delar av ämneskurserna.

Värdering och hantering

På en övergripande nivå är jämställdhetsperspektivet tydligt framskrivet i policydokument, strategier och riktlinjer som gäller för hela universitetet och också i de som specifikt rör lärarutbildningen. Perspektivet genomsyrar även olika typer av verksamhetsplaner, strategier för rekrytering, forskningsmedelsfördelning, sakkunnighetsgranskningar och liknande. Perspektivet ingår i det systematiska arbetet med mångfald som syftar till att alla ska ges lika villkor och bemötas med respekt.

Av exemplen ovan framgår också hur jämställdhetsperspektivet även om det inte är explicit utskrivet i lärandemålen, genomsyrar ämneskurserna i idrott och hälsa samt att studenterna i VFU-kurser och verksamhetsintegrerade delar får rika tillfällen att omsätta det i praktisk handling, vilket också styrks av studentvärderingar. Samtidigt visar exemplen att det finns en diskrepans mellan å ena sidan lärandemålen bredare skrivningar om värdegrund och lika villkor i allmänhet och å andra sidan lärandeaktiviteterna och examinationerna mer direkta koppling till jämställdhetsperspektivet. Ojämställdhet riskerar att reproduceras om den lämnas oreflekterad. Studenterna uppmärksammas därför på traditionella val och beteenden såväl i den utbildning som de själva genomgår som i den undervisning de ska bedriva. Det gäller t.ex. ämnesval, innehåll, gruppindelningar, arbetsfördelning och talutrymme. I de uppföljningar som genomförts inom ramen för ämnets systematiska kvalitetsarbete konstateras att jämställdhetsperspektivet behöver bli tydligare framskrivet i lärandemålen och inte minst gäller det VFU-kurser där studenterna ska pröva sin förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten, men detsamma gäller även för ämneskurserna. Ett utvecklingsarbete för att revidera kursplanerna i syfte att bland annat ytterligare explicit göra examensmålet är påbörjat, men de illustrerade exemplen visar att den påbörjade revideringen behöver fortsätta. Samtidigt bör betonas att jämställdhetsperspektivet redan idag genomsyrar ämneskurserna, vilket också styrks av studentutvärderingar.

Utformning, genomförande och resultat Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp.

Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Förutom det övergripande ansvaret för uppföljning av kvaliteten inom ämneslärarprogrammet som NLU innehar, finns både ett särskilt programråd för ämneslärarexamen och en organisation för systematiskt kvalitetsarbete av ämneskurserna på institutionsnivå. Programrådet har i uppdrag att säkra helhet och progression genom att stödja kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Programrådet är brett sammansatt och består av programrådsledare (lärare), lärarrepresentanter från samtliga fakulteter, en extern representant i form av en verksam ämneslärare samt två studentrepresentanter. Därutöver finns en programkoordinator som arbetar för att skapa och upprätthålla kontaktytor mellan involverade parter – såväl personal som studenter.

Organisationen på institutionsnivå för ämneskurserna i idrott och hälsa och VFU i ämnet består av en programansvarig som har ett övergripande ansvar för samordning av kurserna och en vetenskapligt ansvarig som ansvarar för kvalitetssäkring. Programansvarig håller kontinuerliga träffar med kursansvariga, verksamma lärare och studenter och är sammankallande till möten för hela personalgruppen inom ämneslärarutbildningen i idrott och hälsa. Vetenskapligt ansvarig har ansvar för att lärarutbildningens kurser i idrott och hälsa håller och utvecklar en hög kvalitet både innehållsmässigt och vetenskapligt och ska säkerställa den

vetenskapliga progressionen inom utbildningen. Programansvarig ska också tillsammans med den vetenskapligt ansvarige samordna kurser, innehåll och revidera och utveckla programmets kursplaner.

Förutom ovanstående organisation följs kvaliteten i utbildningens kurser upp i flera olika konstellationer och på olika sätt. Bland annat sker systematisk uppföljning av studenternas synpunkter på undervisningen i idrott och hälsa genom elektroniska kursvärderingsenkäter. Sedan 2016 genomförs även återkommande utvärderingssamtal med studenterna under sista terminen av hela utbildningen. För att fånga upp student- och lärarsynpunkter rörande innehåll, utformning, genomförande och examinationer träffas också varje kursarbetslag efter avslutad kurs. Hela lärarutbildningsgruppen träffas tre-fyra gånger/termin för att arbeta med frågor kring utveckling av kurser, bedömningar och examinationer. År 2016 genomfördes dessutom en intern utvärdering av ämnes- och VFU-kurser samt en kartläggning av progressionslinjer inom programmets ämneskurser vilket resulterade i flera utvecklingsarbeten som översyn av den vetenskapliga progressionen, revidering av lärandemål i relation till olika examensmål samt ett arbete för att höja kvaliteten på examinationer och bedömningskriterier såväl teoretiska som praktiska.

Återkoppling av åtgärder sker dels till institutionens utbildningsråd där programansvarig och kvalitetsansvarig ingår, dels till NLU:s programråd för ämneslärarprogrammet och till studenter vid kursstart. Återkoppling till andra relevanta intressenter som verksamma lärare sker vid VFU-besök, genom återkommande nätverksträffar samt andra samverkansprojekt.

För att verka för att studenterna genomför utbildningen inom planerad studietid har programansvarig kontroll över studenternas behörighet och om de tagit de poäng som krävs. För att ställa krav på studenten och verka för att utbildningen genomförs inom planerad studietid har spärrar i form av förkunskapskrav införts mellan vissa av programmets kurser. När en student riskerar att inte bli antagen till efterföljande kurs på grund av otillräckliga studieresultat erbjuds, förutom samtal med program- eller kursansvarig, extra omexamination.

Kvarvaro och studentstöd

NLU för systematiskt egen statistik över kvarvaronivåerna på lärarutbildningsprogrammen, vilket möjliggör jämförelser med riket i stort. Siffrorna är dock inte helt jämförbara eftersom den nationella statistiken utgår från antalet nybörjare medan NLU:s statistik utgår från antalet programplatser. Kvarvaronivån för ämneslärarstudenter som påbörjade utbildningen 2014 är i stort sett jämförbar med siffror för riket i stort, medan genomströmningen i ämneslärarprogrammet i idrott och hälsa är något högre än för programmet som helhet och för riket i stort (termin 3 kull 2014 riket 64 %, LNU 65 %, inriktning idrott och hälsa 79 %). Kvarvaron för programmet som helhet vid LNU minskar mellan kull 14 och 17 medan det för inriktning idrott och hälsa varierar mellan olika årskullar och det är svårare att se någon tydlig tendens varken i positiv eller negativ riktning. Studenter som funderar på att avbryta sina studier erbjuds ett samtal med både programansvarig och studie- och yrkesvägledare och ibland kan dessa samtal leda till att studenten blir kvar på utbildningen eller tar ett studieuppehåll.

På universitetet finns en rad stödåtgärder att tillgå som även gäller för studenter som läser ämneslärarprogrammet i idrott och hälsa. För studenter med funktionsvariationer finns möjligheten att erhålla pedagogiskt stöd under studietiden. Stödåtgärderna är individuella och syftar till att studenter med olika funktionsvariationer ska komma i en jämförbar situation med studenter utan någon funktionsvariation. Ett generellt stöd som erbjuds alla studenter när det gäller akademiskt skrivande och studieteknik är handledning via Studieverkstaden. Studenters i vissa fall bristande förmåga att uttrycka sig i skrift är ett utvecklingsområde som ägnas mycket uppmärksamhet och NLU har i samarbete med Studieverkstaden tagit fram skriften *Liten guide för akademiskt skrivande*, utarbetat ett ramverk för hur progressionen i det akademiska skrivandet ska kunna säkras och påbörjat fortbildning av kursansvariga och lärare för utveckling av kunskap och samsyn om studenters skrivande (och läsande). Filmat material för kursansvariga och studenter med utgångspunkt i ramverket är under utveckling.

Alla studenter har också möjlighet att via Universitetsbiblioteket gratis ladda ner talsyntes- och rättstavningsprogram. Ämnet idrott och hälsa erbjuder också stöd och omexaminationer (individuella lösningar) vid ex skador och längre tids sjukdom. Vid missade examinationstillfällen som är extra resurskrävande som t ex vinterutbildning i friluftsliv har studenten möjlighet till dispens för behörighet till vidare studier/kurser i programmet.

Värdering och hantering

Som beskrivits ovan finns ett väl utarbetat system för att hantera uppföljning, utvärdering och återkoppling. Både av programmet som helhet genom NLU och programrådet för ämneslärarutbildningen och på institutionen genom program- och vetenskapligt ansvarig. Något som uppmärksammas av både programråd och i studentvärderingar är att det varit svårt att tillgodose studenternas önskemål inom bedömning och betygsättning. Som ett resultat av den systematiska uppföljningen på institutionsnivå finns därför nu en särskild delkurs i Betyg och bedömning (7,5 hp) i Idrott och hälsa III och som ett lärandemål och innehållsområde i Idrott och hälsa V på avancerad nivå. Andra problemområden som har identifierats är svarsfrekvensen på de elektroniska kursvärderingarna och därför görs även muntliga utvärderingar tillsammans med programansvarig för ämneskurserna i idrott och hälsa, men också fokussamtal som genomförs av programrådet för ämneslärarutbildningen (se avsnitt Studentperspektiv). Här kan tilläggas att utbildningar i idrottsvetenskap ingår i ett pilotprojekt som handlar om att utvärderingarna ska stärka den pedagogiska kvaliteten.

För att få större kunskap om och handlingsberedskap för problemet med stora avvikelser i kvarvaro pågår ett arbete för analys och kartläggning till grunden till avvikelserna. Studenters i vissa fall bristande förmåga att uttrycka sig i skrift är ett annat utvecklingsområde som ägnas mycket uppmärksamhet inom ämnesstudierna idrott och hälsa. Tidigare lärar- och studentomdömen och låg andel godkända på vissa skriftliga examinationer framförallt i början av studierna signalerade att utbildningen inte i tillräcklig grad, och i förhållande till studenternas förkunskaper, rustade alla för att klara det akademiska skrivandet. För att möta detta har, förutom att använda de resurser som framtagits av NLU och Studieverkstaden, innehållet reviderats i första ämneskursen (Idrott och hälsa I) med större fokus på akademiskt skrivande samt att studenterna får hjälp/stöd i sitt skrivande. I de fall studenter, trots upprepade omtentamenstillfällen, inte blir godkända i de obligatoriska momenten i ämnesstudierna, får de utökad studievägledning för att om möjligt finna lösningar inom alternativa ämnesval som bättre passar deras individuella förutsättningar och intresseområden.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Studenternas formella inflytande utövas på alla nivåer inom universitetet och de är representerade i universitetsstyrelsen, samtliga fakultetsstyrelser, Nämnden för lärarutbildning, i programrådet för ämneslärarprogrammet samt på prefekts beslutsmöten. Inom ämneskurserna finns inga formella organ på institutionsnivå där studenterna är representerade, men kontinuerliga samtal förs med studenter av programansvarig och kursansvarig för att fånga upp studenternas synpunkter.

En förutsättning för att studenterna ska kunna ta en aktiv roll i att utveckla utbildningens innehåll och genomförande är tillgång till information. På en mer övergripande nivå finns en utbildningssamordnare för ämneslärarprogrammet som ansvarar för att studenterna vid starten av utbildningen får en omfattande information som utbildningens organisering, olika organ och vilket stöd som finns. På institutions- och ämnesnivå är det programansvarig och kursansvarig som har motsvarande uppdrag. Alla kurser i programmet använder lärplattformen MyMoodle och där finns uppgifter om den specifika kursen som t.ex. schema och listor över vilka som är kursansvariga/examinatorer för respektive kurs.

Ämneslärarstudenterna i idrott och hälsa har flera möjligheter att göra sin röst hörd på institutionsnivå. Efter varje kurs skickas automatiskt en webbaserad, centralt utformad kursvärdering. Kursvärderingarna sammanställs centralt där redovisning av såväl fasta som öppna frågor ges till kursansvarig lärare som skriftligen delger såväl prefekt som studenterna i den aktuella kursen sin analys av vad som framkommit, men också förslag på eventuella åtgärder inför nästkommande kurstillfälle som delges kommande studentkull. Då svarsfrekvensen på de centralt utformade enkäterna är svag har kompletterande och

metoder för kursvärdering utvecklats som att det inom många kurser genomförs muntliga eller skriftliga utvärderingar avslutningsvis eller i form av mittkursavstämning. Det sistnämnda blir en utvärdering av mer formativ karaktär. Till detta kommer de kontinuerliga fokussamtal som programrådet initierat och de utvärderingssamtal som programansvarig för ämneskurserna genomför termin 10. Förutom att fånga studenternas synpunkter på utbildningen ger utvärderingssamtalen möjlighet till återkoppling till studenterna om vad som har förändrats utifrån olika studentvärderingar. I samtalen förs en dialog om progression i utbildningen och utifrån identifierade brister diskuteras möjliga åtgärder. Exempel på frågor som berörs i samtalen och som har inneburit eller kommer att innebära förändringar handlar om hur integrationen mellan ämnesstudierna och ämnesdidaktik ska hanteras för att tydliggöra vad som bedöms i den specifika examinationsuppgiften. Kurserna utvecklas och planeras av arbetslaget för kursen men i vissa delar eller inslag inom en kurs blir studenterna mer aktivt involverade i planering och utformning. Det gäller inte minst inslag och uppgifter i didaktikkurserna.

Värdering och hantering

I ämneslärarprogrammet men även specifikt för ämneskurserna finns ett välutvecklat system för studentinflytandet. Då svarsfrekvensen i de centralt utformade kursvärderingarna är låg medverkar institutionen i ett projekt som genomförs med kvalitetsrådet på universitetet i syfte är att utveckla bra utvärderingsverktyg och återföring till studenterna. Utfallet av olika studentvärderingar stärker bilden av att de webbaserade utvärderingar som genomförs centralt behöver utvecklas och att kompletterande utvärderingar är ett sätt att öka studentinflytandet. Alternativa utvärderingar kan leda till omedelbar kvalitetshöjning men också till mer långsiktiga sådana. Ett exempel är att efter kritik från studenterna gällande brister i likvärdig bedömning av självständigt arbete har större fokus lagts på att ha en tydlig och pågående dialog mellan kursansvarig, handledare och examinator för att kunna ge studenterna en gemensam bild av vad som krävs och bedöms i slutgiltiga versionen av arbetet.

Studentinflytandet i ämneskurserna i idrott och hälsa gynnas av ett studentnära arbetssätt med kontinuerlig studentkontakt. Det studentnära arbetssättet underlättas av relativt mycket undervisning och schemalagd tid samt av att studenter och lärarutbildare i framförallt de praktiska momenten som till exempel friluftsliv, arbetar nära tillsammans under längre perioder. Organisationen med programansvarig för ämnes- och vissa av VFU-kurserna innebär också att vägarna är kortare och mer välkända för studenterna jämfört med att kontakta centralt placerade utbildningssamordnare.

Informationen om större förändringar som görs når dock inte alltid fram till den grupp som avslutat och utvärderat en kurs, utan kommuniceras tydligare och mer direkt till nästkommande studentgrupp. Här finns förbättringspotential vad gäller kommunikationskanalerna och inte minst systemet med återkoppling till studenterna som genomfört utvärderingen. Det skulle också kunna leda till att fler studenter deltar i kursvärderingarna.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

För att utbildningen ska ge en god förberedelse för arbetslivet ges kontinuerligt inslag där arbetslivsperspektivet berörs. I stort sett varje kurs har en rubricering som indikerar att kursinnehållet har en stark relation till den kommande yrkesverksamheten. I första ämneskursen ges en introduktion till skolan som arbetsplats och samhällelig institution och det följs upp i olika UVK-kurser och ämneskurser. I de didaktiska delkurserna betonas särskilt professionen ämneslärare i idrott och hälsa, dess uppdrag och ansvar. Det läggs särskild vikt vid att studenterna ges möjlighet att omsätta och problematisera relationen mellan läraruppdraget i ämnet idrott och hälsa och skolans praktik. I samtliga didaktiska delkurser ingår även

examinationer som har en tydlig koppling till verksamheten som till exempel observationsuppgifter under fältstudier/VI-dagar. I ämneskurserna ingår även moment där studenterna genomför undervisning med inbjudna skolelever från grundskolan, gymnasiet och gymnasiesärskolan. Krav på att koppla till och utgå ifrån skolans styrdokument finns även i många examinationsuppgifter.

VFU-kurserna utgör den del av utbildningen då studenternas förberedelser inför arbetslivet ställs på sin spets. Det är därför av mycket stor vikt att studenterna, under dessa 20 veckor av utbildningen, ges rika tillfällen att introduceras i yrket under ordnade former och med kvalificerad handledning. Varje student får vid varje ämnes-VFU besök av lärare från universitetet. Under besöken genomförs observationer av studentens arbete samt trepartssamtal där student, handledare och besökande lärare deltar. Även om besökens direkta syfte är att kvalificera bedömningen av studentens yrkeskunnande ges rika tillfällen för besökande lärare att såväl observera som samtala om aktuell verksamhet i skolan. Ytterligare exempel på förberedelser för arbetslivet och på den relation som finns mellan utbildningen och verksamma lärare är det pågående försöket i Kalmar med verksamhetsintegrering (VI) i ämnesstudierna i idrott och hälsa.

Flera forskare genomför dessutom forsknings- och utvecklingsprojekt som direkt kan relateras till lärares yrkesliv och som exempel kan nämnas det EU-finansierade projektet EDUHEALTH som innebär att forskare besöker och observerar lärares undervisning med fokus på social rättvisa och inkludering. Resultaten från detta projekt återkopplas kontinuerligt direkt in i utbildningen och till verksamma lärare.

Förändringar i arbetslivet

Nya förhållanden i samhället kräver utveckling av ny kunskap. Ett exempel på hur studenterna förbereds på ett föränderligt samhälle är delkursen Idrott och hälsa i förändring (Idrott och hälsa V). I kursen ingår bland annat en examinationsuppgift där tonvikten ligger på att diskutera de pedagogiska/didaktiska utmaningar som dagens lärare i idrott och hälsa ställs inför som till exempel den allt mer heterogena/mångkulturella elevgruppen, nya direktiv från stat/regering, förändrade samhällsvillkor osv. NLU bedriver också utvecklingsarbete med syfte att möta förändringar i arbetslivet som att öka det interkulturella utbildningsinnehållet i ämneslärarprogrammet.

Ett annat exempel på förändringar i arbetslivet som påverkat verksamheten i skolan och utbildningen är digitaliseringen av samhället. Både den interna utvärderingen och programrådets inventering av examensmål pekade på att detta varit ett eftersatt område och i den pågående revideringen av ämneskurserna i idrott och hälsa har därför lärandemål som berör detta område införts som "använda digital teknik vid planering och genomförande av undervisning" (Idrott och hälsa II) och "tillämpa, analysera och värdera digitala verktyg i undervisningen" (Idrott och hälsa V). Trots den tidigare avsaknaden av mål förväntas studenterna använda digital teknik i samband med utbildningen för att kommunicera med lärare och kurskamrater och visa sina kunskaper i inom utbildningens olika kunskapsområden.

Samverkan mellan universitet och region

Tillfällen till samverkan mellan lärare på universitetet, arbetsliv och övrig region ges på flera vis. Exempelvis inbjuds VFU-handledarna till informationsmöten inför VFU-kurser och de erbjuds även VFU-handledarutbildning. Förutom ordinarie VFU-handledarutbildningar som riktar sig mot alla lärare oavsett skolform har en ny handledarutbildning (7,5 hp), med inriktning specifikt mot ämneslärare startat hösten 2018. Även inom ramen för VI-projektet i Kalmar och fältstudier i Växjö sker ett samarbete.

En annan form av samverkan sker genom skolrelaterade nätverk och samverkansprojekt. I dessa olika nätverk möts lärarutbildare och deltagare från skolväsendet. Genom nätverken får lärare som är ämnesföreträdare på sin skola möjlighet till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. Ett exempel på ett nätverk som drivs av ämneslärarutbildningen i idrott och hälsa är *Nätverk för betyg och bedömning i idrott och hälsa* som samlar verksamma lärare i idrott och hälsa och lärare och forskare inom detta fält vid Linnéuniversitetet. Syftet med nätverket är att deltagarna tar del av ny forskning och utbyter erfarenheter kring betyg och bedömning och på så sätt verkar för att stödja både verksamma lärares och universitets-lärares kompetensutveckling i bedömning och betygssättning. Lärare i nätverket är även engagerade i handledarutbildningar. Ett annat nätverk med nära koppling till ämneslärarutbildningen i idrott och hälsa är det nystartade nätverket för förste- och utvecklingslärare i idrott och hälsa som har sin första träff hösten 2018. Syftet är att deltagarna gemensamt tar del av och diskuterar ny forskning och utbyter erfarenheter och att nätverksdeltagare från verksamheten undervisar i kurser i utbildningen i syfte att integrera vetenskaplig

grund och beprövad erfarenhet. Nätverket möjliggör också för lärare verksamma vid Linnéuniversitetet att bibehålla och utveckla sin yrkesrelevanta kompetens.

Ytterligare exempel på samverkan är olika samverkansprojekt där universitetslärare, verksamma lärare och studenter har samarbetat kring likvärdig bedömning i ämnet idrott och hälsa. I projektet har studenter medverkat i viss utsträckning men här finns goda utvecklingsmöjligheter.

Värdering och hantering

Sammantaget är bilden att utbildningen förbereder studenterna för det kommande arbetslivet vilket också styrks av studentutvärderingar. Genom att växelvis delta i högskoleförlagd och verksamhetsförlagd utbildning ges studenterna stora möjligheter att stärka kopplingen till den kommande yrkesverksamheten. De kan också genom upplägget med uppgifter som genomförs under VI-/fältstudiedagar som sedan bearbetas och analyseras i ämneskurserna knyta samman teori och praktik och på så sätt förbereda sig för ett föränderligt arbetsliv.

Översynen visar också att det finns en beredskap för att möta samtida förändringar, men också att det krävs extra resurser för att utveckla vissa områden. De skolrelaterade nätverken som finansieras av NLU och medverkande fakulteter är exempel på detta. Nätverken ger rika möjligheter för universitetslärare och verksamma lärare att utveckla kompetens kring aktuella frågor som berör verksamheten från årskurs 1 till gymnasiet. Genom att studenter inbjuds att delta vid vissa nätverksträffar och att verksamma lärare anlitas som gästföreläsare ökas studenternas möjlighet att möta förändringar i arbetslivet. Ett annat pågående utvecklingsprojekt är VI-projektet i ämneskurserna i idrott och hälsa i Kalmar som innebär ökade möjligheter för studenter att delta i undervisning och genomföra didaktiska uppgifter som är väl förankrade i skolverksamheten och är även en mötesplats för universitets- och verksamma lärare. Projektet är ännu inte avslutat men den återkoppling som hittills gjorts är övervägande positiva och ett arbete pågår i syfte att vidareutveckla erfarenheterna från VI-projektet i syfte att stärka professionsanknytningen för samtliga ämneslärarstudenter på sikt. På motsvarande sätt sker ett samarbete med verksamheten i Växjö som innebär att studenterna får genomföra didaktiska uppgifter med inbjudna skolklasser och även genomföra vissa didaktiska uppgifter som t.ex. organisera friluftsdagar med skolor i närområdet. Genom VFU-besök ges också återkommande tillfällen för universitetslärarna att utveckla en samverkan med personal i skolan och därmed skapas förutsättningar för lärarna att utforma och genomföra kurser så att de hålls aktuella och blir relevanta för arbetslivet.

För att ge studenterna en god beredskap att handskas med mångkultur och flerspråkighet i skolan har det gjorts en programövergripande satsning på att stärka interkulturella aspekter av utbildningen. Ett stödmaterial har tagits fram och ämnena får råd i hur mångkultur kan kopplas till ämnesdidaktiken. Utifrån resultaten från en genomförd utredning om vilken interkulturell kompetens blivande lärare behöver, kommer det fortsatta arbetet att fokusera på implementering av lärandemål, examinationer samt progressionslinjer.

Ytterligare en förändring som starkt påverkar verksamheten i skolan är digitaliseringen av samhället. Ett pågående utvecklingsarbete fokuserar utveckling av studenters digitala kompetens i yrkesutövningen och omfattar tolkning av vad de nya formuleringarna i skolans läro- och kursplaner betyder i praktiken, vilka krav de ställer på lärare samt förslag på insatser som behövs inom utbildningen.

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **matematik**

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Ämneslärarprogrammets upplägg – Matematik som ingångsämne

För att kunna referera till kurser i denna självvärdering väljer vi att inleda med strukturplanen för matematik som ett av flera ingångsämnen i ämneslärarprogrammet vid Linnéuniversitetet och som läses om 120 högskolepoäng (hp). Vi väljer nedan att referera till denna samling av kurser som *matematikinriktningen* av ämneslärarprogrammet.

Termin	Nivå		
1	G1N	Grundläggande matematik	Geometri
		Vektorgeometri	Matematikdidaktik 1
2	G1F	Analys I	Matematikdidaktik 2
		Analys II	Diskret matematik
3	G2F	Sannolikhetslära och statistik	Matematikdidaktik 3
		Flervariabelanalys	Matematikens utveckling
4	G2F	VFU Matematik (fem första veckorna)	
9	A1N	Självständigt arbete	Algebraiska strukturer/Ordinära DE
			Matematik, vetenskap och samhälle

Alla kurser utom det självständiga arbetet omfattar 7,5 hp. Under de tre första terminerna läses 57,5 hp matematikkurser och 22,5 hp matematikdidaktikkurser. VFU i matematik sker i början av termin 4. Parallellt med det självständiga arbetet under termin 9 läses fördjupningskurser inom matematik. Dessa består av kursen Matematik, vetenskap och samhälle, samt antingen kursen Ordinära differentialekvationer eller kursen Algebraiska strukturer.

Matematik går också att läsa som Ämne 2 och i den fasta kombinationen Matematik/Fysik. I denna självvärdering har vi valt att beskriva och värdera måluppfyllelsen för de studenter som läser matematik som Ämne 1.

Volymen på matematikinriktningen

Antalet studenter som årligen inleder sina studier med matematik som Ämne 1 varierar mellan fem och tio. Totalt med de som läser den fasta kombinationen Matematik/Fysik och matematik som Ämne 2 är det varje år ca 15 – 20 studenter som inleder sina matematikstudier på ämneslärarprogrammet. Under den första terminen sker en kraftig minskning av antalet studenter och det är totalt cirka tio studenter årligen som startar den andra terminen. På grund av det relativt låga antalet studenter samläses ungefär hälften av kurserna inom matematikinriktningen med andra studentgrupper, främst studerande på matematiker- och fysikerprogrammen. Vi återkommer till frågor om kvarvaro under avsnittet *Uppföljning, åtgärder och återkoppling*.

Personal – beskrivning

Institutionen för matematik ansvarar för matematikinriktningen inom ämneslärarprogrammet. Institutionen har två avdelningar, Matematik och Matematikdidaktik. Totalt är det cirka 45 anställda på institutionen, varav ungefär 25 inom matematik och omkring 20 inom matematikdidaktik, inklusive doktorander och adjungerade lärare. Till detta kommer ett antal internationella gästforskare. Totalt finns det sju professorer och 13 lektorer, varav sju är docenter. Av de tolv lärare som enligt bifogad lärartabell undervisar i ämneslärarprogrammet under 2017/2018 är tre professorer och sex lektorer, varav tre docenter.

Flera av lärarna som undervisar på ämneslärarprogrammet är verksamma både inom matematik och matematikdidaktik. Bland matematikerna finns forskare inom olika delar av matematiken som till exempel analys, dynamiska system, matematisk fysik och matematisk statistik. Forskningen i matematikdidaktik är riktad mot olika aspekter på matematikundervisning på olika stadier från förskolan till gymnasieskolan. Ett exempel på forskning som riktas mot gymnasieundervisning är designforskning kring utveckling av aktiviteter i matematiklassrummet där digitala verktyg används.

Av de tolv lärare som undervisar på ämneslärarprogrammet under 2017/2018 har åtta en behörighet som motsvarar ämneslärare i matematik. Sammantaget finns många års erfarenhet av gymnasie- och

högstadiundervisning bland dessa. Institutionen arbetar för att lärarna ska hålla sina professionskunskaper aktuella. Bland annat finns ett antal nätverk där lärare från fältet och universitetslärare regelbundet möts för erfarenhetsutbyte (se vidare under avsnittet *Utbildningsmiljö*). Universitetslärarna möter också verksamma lärare inom VFU-kurser och samverkans- och forskningsprojekt (se vidare under *Utbildningsmiljö*).

Kompetensförsörjning inom matematikdidaktik har under några år varit en utmaning eftersom konkurrensen om disputerad personal är hård mellan lärosätena. På grund av löneyft för gymnasielektorer och förstelärare inom matematik har konkurrensen om personal med skolan också ökat under de senaste åren. Institutionen för matematik har med stöd av Nämnden för lärarutbildningen (NLU) och Fakulteten för teknik (FTK) aktivt arbetat med kompetensutveckling av adjunkter inom matematikdidaktik. De har genomfört forskarutbildning motsvarande 50-80 procent inom anställningen med bibehållen lön. Vid nyanställningar av disputerad personal inom både matematik och matematikdidaktik har FTK och NLU skjutit till forskningsmedel så att nyanställda under två år är garanterade minst 50 procents forskningstid.

Samtliga adjunkter har minst 15 procent kompetensutvecklingstid som i första hand används till att utveckla sin lärarprofession. Lektorerna har minst 20 procent kompetensutvecklingstid som i normalfallet används till forskning. Professorerna har minst 25 procent forskningstid.

Institutionen för matematik representeras i det av NLU inrättade så kallade ämnesdidaktiska forumet. Här bjuds de olika ämnena i ämneslärarutbildningen in till två till tre fysiska träffar per år för att behandla olika teman som är relevanta för ämneslärarutbildningen. Syftet med träffarna är att få tillgång till andra ämneslärares erfarenheter. Lärarna delar med sig av goda exempel på bland annat undervisningsformer, examinationer och tolkningar av regelverk.

Värdering och hantering

Vi menar att lärarna, inklusive VFU-handledarna (som inte finns upptagna i lärartabellen) har en adekvat sammansättning i antal och kompetens. Det finns en gedigen vetenskaplig kompetens inom både matematik och matematikdidaktik och sammantaget finns en hög grad av professionskunnande genom personal med erfarenhet av gymnasie- och högstadiundervisning. Nätverken, samverkans- och forskningsprojekt utgör viktiga resurser för att hålla personalen uppdaterad inom forsknings- och yrkesområdet. Att institutionen aktivt deltar i det ämnesdidaktiska forumet ger oss också en hjälp till att löpande och aktivt utveckla vår undervisning.

Idag kännetecknas personalgruppen inom matematik och matematikdidaktik av stabilitet. Institutionens satsning på att kompetensutveckla icke disputerad personal med möjlighet till bibehållen lön är en framgångsfaktor. När en adjunkt sedan disputerar och befordras till lektor tas konkurrensutsättningen med som en faktor vid lönesättningen. Inom matematikämnet har det varit relativt lätt att ersätta pensionsavgångar. Där finns det ett stort antal sökande på utlysta tjänster. Att kunna erbjuda 50 procents forskningstid inom tjänst har underlättat rekryteringen. Vi ser framtiden an med tillförsikt. Personalgruppers kompetens, stabilitet och storlek i förhållande till utbildningens volym ger goda förutsättningar för att upprätthålla kvalitet i undervisning på ämneslärarprogrammet.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Matematikinriktningen inom ämneslärarprogrammet innehåller ämnesstudier i matematik och ämnesdidaktiska studier. Vid Linnéuniversitet är matematik och matematikdidaktik två ämnen där båda har sin hemvist vid Institutionen för matematik. Undervisningen i ämneslärarprogrammet bedrivs i Växjö, medan personal från både Växjö och Kalmar deltar i undervisningen.

Vetenskaplig miljö

NLU främjar den vetenskapliga utvecklingen hos lärarna inom lärarutbildningen genom att årligen fördela forskningsanslag till forskningsmiljöer/grupper som på ett tydligt och aktivt sätt bedriver forskning med relevans för lärarutbildningens utbildningsvetenskapliga och ämnesdidaktiska undervisningsinnehåll. Varje miljö får årligen också ett driftstöd som ska användas till seminarieverksamhet med inriktning främst mot de kurser/innehållsområden som forskningsmiljön ansvarar för och som ska vara tillgängligt för samtliga lärarutbildare vid båda campus. Miljöerna ska också bidra till vetenskaplig kvalitetssäkring av de kurser och innehållsområden som miljön ansvarar för. Inom både matematik och matematikdidaktik finns aktiva forskningsmiljöer som kontinuerligt genomför seminarieserier. Seminarierna är öppna för alla lärare och innehåller såväl forskningspresentationer som mer utbildningsrelaterade områden.

Utvecklingen av forskningsmiljöerna finansieras till största delen av FTK och NLU, men under det senaste året har forskare verksamma i ämneslärarprogrammet fått flera externfinansierade forsknings- och utvecklingsuppdrag. Ett exempel på forskning som har en tydlig relation till ämneslärarutbildningen är projektet "Mot nya höjder" som Region Kronoberg drivit under ett antal år. Projektets idé är att få barn och ungdomar mer intresserade av matematik, naturvetenskap och teknik. Projektet ska nu permanentas, utvecklas och spridas till bland annat Gävleborgs län. Ett annat exempel är utvecklingsprojektet "Hälsöfrämjande skolutveckling" som Älmhults kommun tillsammans med Skolverket finansierar. Projektets mål är att genom mental träning öka resultaten i matematikkurser på gymnasiet. Forskare från matematikdidaktik har varit med i utvärderingen av projektet och är involverade i planeringen av projektets fortsättning.

Undervisningen bedrivs i en forskande miljö som påverkar utbildningen genom att forskare har kurs- och examinationsansvar för olika kurser, producerar forskning som ingår i undervisningen, bedriver undervisning och handleder. Forskare deltar även i utveckling och kvalitetsuppföljning av olika kurser, till exempel deltar forskare från den matematikdidaktiska miljön i de didaktiska delkurserna som undervisande lärare och examinatorer. I ämneslärarutbildningen möter studenterna pågående forsknings- och utvecklingsarbete inom framförallt matematikdidaktikkurserna och i det självständiga arbetet, men även i kursen *Matematik, vetenskap och samhälle*. Under innevarande år skriver exempelvis några studenter ett självständigt arbete som är relaterat till projektet "Hälsöfrämjande skolutveckling". I kursen *Matematik, vetenskap och samhälle* möter studenterna också matematikforskare som beskriver sin forskning i anpassade seminarier (se vidare under *Mål 1* och *Mål 2*).

Professionsinriktad miljö

Utbildningsmiljön är professionsinriktad genom att lärare i de högskoleförlagda kurserna har adekvat lärarexamen. Detsamma gäller för VFU-lärarna. Den professionsinriktade miljön förstärks genom att studenterna, under VFU-kurserna och andra verksamhetsintegrerade inslag, ges rika tillfällen att delta i både grundskolans och gymnasieskolans verksamhet. Professionsinriktningen stärks vidare genom att lärare vid universitetet genomför VFU-besök. Utifrån dessa kontakter med verksamheten skapas förutsättningar för lärarna att inrikta kurserna mot professionen. Många av lärarna i programmet (speciellt inom matematikdidaktik) möter verksamma lärare i fortbildningskurser och projekt. Några av dessa projekt beskrivs nedan under avsnittet *Arbetsliv och samverkan*. Institutionen har vidare ett antal nätverk för verksamma lärare. Dessa nätverk möjliggör erfarenhetsutbyte mellan verksamma lärare och lärare på matematikdidaktikkurserna. Det finns speciellt tre nätverk som bland annat riktar sig till verksamma ämneslärare: *Ämneslärare i matematik*, *Matematik i kulturmiljön* respektive *Handleda vidare* (ett nätverk för förstelärare och lektorer). Temat för nätverksträffarna varierar. På senare tid har de oftast varit kopplade till hantering av digitalisering/programmering i skolan. När vi utvecklar och nyskapar kurser är det viktigt för oss att få ämneslärares synpunkter och tankar kring skolans förändrade uppdrag.

Värdering och hantering

Vår bedömning är att utbildningsmiljön för ämneslärarna i matematik är god. Det finns två livskraftiga forskningsämnen som kontinuerligt genomför seminarieserier och många aktiva forskare är verksamma i utbildningen. Genom nätverken och samverkansprojekt med skolor samt ämnesdidaktiskt forum får personalen även löpande kompetensutveckling i professionsrelaterade frågor. Sammantaget pågår matematikdidaktisk forskning och samverkansinsatser som på olika sätt kommer studenternas lärande till del, främst genom att flertalet lärare som undervisar även är forskningsaktiva och bedriver projekt inom undervisningsområdena. För att undervisande lärare ska utveckla sin vetenskapliga kompetens och kunskap om forskning genomförs även kontinuerliga seminarier både inom den matematikdidaktiska forskningsmiljön och inom den matematiska miljön. På seminarierna deltar inte bara doktorander och forskare utan i stor utsträckning också övriga lärare på ämneslärarprogrammet som kan ta med sig seminarieinnehållet i mötet med studenterna. Seminarierna är även öppna för studenter, men hittills är det företrädesvis studenter från magister- och masterprogrammen som närvarat. Ett utvecklingsområde som har identifierats är att studenternas möjlighet att medverka i pågående forskningsprojekt är relativt liten. Frågan har diskuterats och olika försök har genomförts inom ramen för institutionens övriga utbildningsprogram, men ännu saknas tydliga former för detta i ämneslärarutbildningens matematikinriktning. Frågan inbegriper också forskningsetiska frågor som behöver utredas och diskuteras vidare. Hur väl utbildningen lyckats med forskningsanknytning i utbildningen kan illustreras på olika sätt. I de programvärderingar som genomförts för hela ämneslärarprogrammet, menar 97 procent av studenterna att det har funnits en tydlig forskningsanknytning i kursinnehållet och 97 procent anger att deras vetenskapliga intresse ökat under studietiden.

Genom den samläsning som sker mellan olika studentgrupper får ämneslärarstudenterna möjlighet att möta matematikens betydelse inom olika utbildningar och yrkesprofessioner. I detta sammanhang möter också ämneslärarstudenterna en internationellt präglad utbildningsmiljö. Vår bedömning är att detta vidgar den totala utbildningsmiljön för ämneslärarstudenterna. Ett utvecklingsområde som vi kontinuerligt måste beakta i detta sammanhang är att fortlöpande tydliggöra för studenterna på ämneslärarprogrammet hur engelsk och svensk matematikterminologi skiljer sig åt.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten
 - visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Vår argumentation för hur måluppfyllelse kan åstadkommas för mål 1 – 5 bygger på en beskrivning, värdering och analys av relationen mellan examensmål–aktiviteter–examination, och inte via kursmål i den kurs där aktiviteten sker. Skälet till det är att vi anser att presentationen blir tydligare och att utrymme ges för att beskriva och värdera aktiviteter och den progression som studenterna möter i matematikinriktningen.

Brett kunnande

I syfte att visa hur matematikinriktningen förhåller sig till yrkesutövandet visas i nedanstående tabell hur olika matematikkurser står i relation till de olika områden som utgör det centrala innehållet enligt LGY11.

Område från centralt innehåll från LGY11	Delkurser (7,5 hp) på utbildningen som stödjer området
Taluppfattning, aritmetik och algebra	Grundläggande matematik, Vektorgeometri, Matematikens utveckling, Algebraiska strukturer(valbar)
Geometri	Geometri, Vektorgeometri, Matematikens utveckling Flervariabelanalys
Sannolikhetslära och statistik	Grundläggande matematik, Sannolikhetslära och statistik
Samband och förändring	Analys I, Analys II, Flervariabelanalys Ordinära differentialekvationer(valbar)
Problemlösning	Samtliga matematikkurser och matematikdidaktikkurser
Diskret matematik	Grundläggande matematik, Diskret matematik Algebraiska strukturer (valbar)

Undervisningen i de flesta matematikkurser sker genom föreläsningar och räkneövningar och kunskapsmålen examineras i huvudsak genom skriftlig tentamen. Examinationen består av två provmoment. Det ena examinerar matematisk teori i förhållande till bland annat bevis och det andra examinerar problemlösning ofta i form av beräkningar och skriftlig kommunikation av uppgiftslösningar. Studenterna examineras också genom projektarbeten och inlämningsuppgifter (exempelvis i kurserna *Geometri*, *Matematikens utveckling* och *Ordinära differentialekvationer*) som kräver att de i ett tidigt skede av matematikstudierna introduceras i hur matematik kan kommuniceras i text. Kunskaperna de får om matematiskt skrivande i kurserna fördjupas sedan i kursen *Matematik, vetenskap och samhälle* med explicit skrivträning av text innehållande matematiska symboler. Digitala verktyg och matematisk programvara används på olika sätt i kurserna. I kursen *Geometri* används det digitala verktyget *GeoGebra* bland annat för geometriska konstruktionsproblem. I diskret matematik används *Mathematica* som verktyg för bland annat visualisering av grafer och dynamiska system. I *Sannolikhetslära och statistik* får studenterna vidga sina kunskaper om matematiska räknehjälpmedel genom att i *R* eller *Matlab* genomföra statistiska beräkningar för givna data.

Det ämnesdidaktiska innehållet behandlas i tre delkurser, *Matematikdidaktik 1*, *2* och *3*. Under de tre första terminerna läses en didaktikkurs per termin där delar av innehållet i matematikkurserna behandlas i relation till gymnasieskolans matematikundervisning. För att stärka kopplingen mellan matematikkurser och didaktikkurser genomför studenterna så kallade portfoliouppgifter. Dessa uppgifter är formulerade av respektive kursansvarig för matematikkurserna och handlar bland annat om att studenterna ska reflektera över vilka representationer som används vid introduktion till olika matematikområden. Hur ett matematiskt bevis presenteras och hur det skulle kunna troliggöras för gymnasieelever med stöd av andra representationer. Men det kan även handla om hur kopplingen mellan olika begrepp behandlas. Ett exempel från kursen *Analys I* är: Hur förklaras kopplingen mellan en funktions andraderivata och dess graf? Vad används andraderivatans till, utöver grafskissning? Vad tillför dessa tillämpningar till förståelsen av andraderivatans?

Portfoliouppgifterna följs sedan upp i didaktikkurserna när studenterna läst om begreppsbyggnad. De har då möjlighet att diskutera innehållet i portfoliouppgifterna ur fler perspektiv än enbart sina egna erfarenheter från gymnasiet och med hjälp av för studenterna nya didaktiska begrepp.

I *Matematikdidaktik 2* arbetar studenterna med bevisföring av olika matematiska satser som på olika sätt berör gymnasiematematiken. Frågor som behandlas och diskuteras är vad som är ett matematiskt bevis, samt för vem det är ett bevis. Uppgiften examineras genom att studenterna skriftligt genomför det som är ett matematiskt bevis för dem för att sedan muntligt visa/beskriva hur beviset kan anpassas till gymnasieelever.

Progressionen i matematikkurserna kan beskrivas i form av hur kunskaper inom ett visst område utvecklas och används i aktuella kurser. Exempelvis utvecklas kunskaperna i matematisk analys genom följande kedja av kurser: *Grundläggande matematik* -> *Analys I* -> *Analys II* -> *Flervariabelanalys*. I *Grundläggande matematik* repeteras och befästs kunskaper från gymnasiet, till exempel vad gäller elementära funktioner. I *Analys I* introduceras differential- och integralkalkyl för att sedan fördjupas med konvergens av serier och generaliserade integraler i *Analys II*. I *Flervariabelanalys* tillämpas och utvecklas sedan kunskaperna på funktioner av flera variabler.

Väsentligt fördjupade kunskaper

Studenterna har valet att under sista terminens ämnesstudier fördjupa sina matematikkunskaper ytterligare inom antingen algebraiska strukturer eller inom ordinära differentialekvationer. Den väsentliga fördjupningen sker dock inom matematikdidaktiken. Det är inom matematikdidaktiken som studenten får den djupaste inblicken i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. I slutskedet av sina studier skriver samtliga studenter ett självständigt arbete i matematikdidaktik på avancerad nivå. Följande förkunskaper krävs för det arbetet: Ett självständigt arbete inom ämne 2, kurs i vetenskapsteori och forskningsmetodik inom UVK samt ämnesstudier i matematik/matematikdidaktik om minst 90 hp. Utöver

kunskaperna om ämnesdidaktiska forskningsmetoder får studenterna kunskaper i vetenskapliga metoder inom matematik genom kursen *Matematik, vetenskap och samhälle*.

Fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

I *Matematikdidaktik 2* sker en introduktion till vetenskapliga texter inom matematikdidaktik.

Undervisningen tar upp kännetecknen om vad som är vetenskap och vad som är tyckande. Examination genomförs i form av ett seminarium där studenterna beskriver och diskuterar forskning i matematikdidaktik avseende begreppsbyggnad och problemlösning.

I *Matematik, vetenskap och samhälle* får studenterna dels en inblick i vad forskning i matematik är genom anpassade seminarier, dels en inblick i hur matematiken kan användas och stödja (tillämpas) teknik- och samhällsutveckling genom att forskare som arbetat med samverkan delar med sig av sina erfarenheter.

I det självständiga arbetet på avancerad nivå identifierar och formulerar studenterna själva problemställningar inom ett matematikdidaktiskt område av relevans för vidare forskning och för yrkesverksamheten.

Värdering och hantering

De valda lärandemålen visar att ämnesstudierna ger rikliga tillfällen för studenterna att utveckla och prövas i såväl brett kunnande inom ämnets huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område (ökad komplexitet och svårighetsgrad i examinationsuppgifterna). Sammantaget menar vi att kurserna inom matematik och matematikdidaktik ger en bredd både ämnesmässigt och didaktiskt som förbereder studenterna väl för deras kommande yrkesutövning. I det självständiga arbetet ges studenterna möjlighet att fördjupa insikten i aktuellt forskningsarbete och de möter också aktiva forskare inom olika ämnesområden både som föreläsare och handledare. Kurserna *Matematikens utveckling* och *Matematik, vetenskap och samhälle* har en speciell roll då dessa kopplar samman matematiken med kulturhistorien respektive matematikens roll i dagens samhälle. Detta är av stor vikt för studenternas framtida yrkesutövning. Ämneslärare behöver kunna sätta matematiken både i ett kulturhistoriskt och ett samhällsligt sammanhang. Det är ett medvetet val att låta den väsentliga fördjupningen ske inom matematikdidaktiken. Det hade varit möjligt att fördjupa studenternas ämneskunnande inom matematiken, men då hade det skett på bekostnad av de professionsrelaterade moment som behandlas inom matematikdidaktiken. Denna avvägning menar vi ger studenterna de bästa förutsättningarna för framtida yrkesutövning genom att professionskunskaper och matematiska begrepp sammanlänkas inom ramen för dessa kurser.

Institutionen för matematik startade under våren 2018 ett arbete kring vilken roll digitala verktyg och programmering ska ha i ämneslärarprogrammet. Arbetsgruppen har två aspekter att förhålla sig till: (i) Hur kan vi ge förutsättningar för studenterna att utveckla sina kunskaper och färdigheter i programmering och digitala verktyg? (ii) Hur ska motsvarande didaktik- och metodikmoment utformas? Gruppen kommer runt terminsskiftet 2018/2019 att presentera sitt förslag till kollegiet vid institutionen för vidare diskussion och implementering.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskrivning

I sin utbildning möter studenterna vetenskapsteori dels kopplad till matematikämnet dels till samhällsvetenskaplig vetenskapsteori inom matematikdidaktik och inom UVK-området (se del 1).

I kursen *Matematikdidaktik 2* finns momentet "Matematik som vetenskap". Studenterna genomför ett grupparbete där de fördjupar sig i och problematiserar begrepp som vetenskap, axiom, induktion och deduktion samt likheter och skillnader mellan matematik och andra vetenskaper. Studenterna ska föra en diskussion där de visar att de kan relatera kunskaper om matematikämnets karaktär och idéhistoriska utveckling till lärande och undervisning i matematik.

Inför det självständiga arbetet sker en fördjupning under termin 9 i kursen *Matematik, vetenskap och samhälle*, där studenterna ska redogöra för vetenskapsteorins grunder och för den axiomatiskt deduktiva metoden och dess möjligheter och begränsningar. Examination sker med muntlig individuell tentamen där studenten redogör för grundläggande terminologi inom vetenskapsteorin (bland annat induktion, deduktion och falsifierbarhet). Studenten redogör för vad som är skillnaden mellan vetenskap och pseudovetenskap samt skillnader och likheter mellan matematiken och andra vetenskaper. Huvudsakliga delar av examensmålet prövas i självständigt arbete på avancerad nivå där studenterna ska uppvisa en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen mellan teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys- och resultat – respektive metoddiskussion. Studenterna har i tidigare ämneskurser, verksamhetsintegrerade delar av utbildningen och UVK-kurser prövat olika metoder och genomfört egna mindre studier, skrivit ett självständigt arbete på grundnivå (ämne 2), genomfört en gemensam UVK-kurs med andra ämneslärarstudenter och där jämfört vetenskapsteoretiska perspektiv och metodologiska traditioner, tagit del av verkamma lärares erfarenheter, visat förmåga att utifrån en syntes av teoretiskt vetande och praktiska erfarenheter, ställt kreativa frågor om forskning och verksamhetsutveckling som en förberedelse för det självständiga arbetet. För att arbetet ska bli godkänt krävs bland annat att studenten har presenterat och använt relevanta teoretiska perspektiv och begrepp, beskrivit och motiverat insamlings- och analysmetod samt diskuterat resultaten och dess relevans för yrkesverksamheten och hur de kan leda till fortsatt forskning.

I processen inför skrivandet av självständigt arbete får studenterna på ett så kallat "skrivplane-seminarium" skriftligt och muntligt presentera hur den eller de valda frågeställningarna relaterar till ämnet, matematikdidaktiken, tidigare metodkurser och erfarenheter från VFU. För godkänd skrivplan krävs bland annat minst en central vetenskaplig referens samt beskrivning och motivering av metodval. På

det efterföljande så kallade metodseminariet motiverar studenten ytterligare sina metodval utifrån de valda frågeställningarna. Examination sker genom en muntlig presentation på ett seminarium dit ett skriftligt underlag skickats in i förväg.

Värdering och hantering

Studenterna ges goda förutsättningar att nå målet då de successivt under matematik- och didaktikkurser tränas i ett vetenskapligt förhållningssätt. Genom VFU knyts teori och praktik ihop men studenterna får där även se betydelsen av beprövad erfarenhet i relation till vetenskaplig grund. Matematikens vetenskapliga grund (bevis och logiska härledningar) tränas i matematikkurser och problematiseras i didaktikkurserna. Under den senare delen av utbildningen får studenterna i kursen *Matematik, vetenskap och samhälle* den vetenskapsteoretiska bilden av matematik som vetenskap. Inom UVK får studenten grunden i kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder. På så sätt menar vi att de får en god bredd i vetenskapliga teorier och metoder. Den fördjupade kunskapen sker när studenterna tillämpar de vetenskapliga teorierna med avseende på sin blivande yrkesutövning i det självständiga arbetet.

Utformning, genomförande och resultat

Målpuppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.

Beskrivning

I samtliga matematikkurser tränas matematisk problemlösningsförmåga relaterat till kursens innehåll. Problemen i matematikkurserna kräver kunskaper om fler metoder ju senare i utbildningen kursen ligger. Kurserna ställer därför allt högre krav på studenterna att kunna ta tillvara och använda de erfarenheter och kunskaper de skaffat sig under utbildningens gång. I ett flertal av kurserna tränas studenterna samtidigt att kritiskt granska och tillvarata både sitt eget och varandras arbete med problemlösning genom att studenterna presenterar lösningar på matematiska problem för varandra.

Redan under utbildningens första termin gör studenterna en fältstudie inom ramen för kursen *Matematikdidaktik 1*. Totalt under terminen besöker studenten sin VFU-lärare och deltar i minst tre matematiklektioner per tillfälle. Den första fältstudiedagen auskulterar studenten hos en matematiklärare. Studenten reflekterar bland annat över hur undervisningen var planerad, hur matematikinnehållet behandlades och hur elevernas aktiviteter såg ut. Inför den andra fältstudiedagen läser studenterna in sig på de olika matematiska förmågorna för att sedan studera hur dessa kan visa sig i elevaktiviteter i klassrummet samt hur undervisningen är planerad i förhållande till styrdokumentet.

Observationerna dokumenteras och redovisas i tvärgrupper. Studenterna delar med sig av sina erfarenheter och reflektioner och visar under examinationen att de även kan reflektera över andras erfarenheter.

Även i *Matematikdidaktik 2* arbetar studenterna med erfarenhetsutbyte mellan student-student och student-lärare. Seminarierna i kursen utgör både träning och examination i att föra en didaktisk diskussion som har förankring i litteratur, vetenskapliga artiklar och beprövad erfarenhet. Studenterna gör bland annat en fältstudie där en matematiklärares arbetsuppgifter och utförande observeras under en dag. Syftet med uppgiften är att använda didaktiska modeller för att belysa olika aspekter av matematikkunskap relevant för lärarens undervisning i matematik. Studenterna analyserar sina observationer i förhållande till förutbestämda kategorier definierade genom MKT-modellen (Mathematics Knowledge for Teaching).

I kursen *Matematikdidaktik 3* får studenterna i uppgift att bemöta olika åsikter vad gäller de matematiska förmågorna och matematikundervisning. Studenterna använder sakliga resonemang där de stödjer sina åsikter med relevanta forskningsartiklar och med för kursen relevant litteratur. Vid den muntliga examinationen bedöms studenternas förmåga att kommunicera och resonera kring ämnet.

På det så kallade litteraturseminariet i det självständiga arbetet tillämpar studenterna sina färdigheter att använda forskningsresultat när ett preliminärt bakgrundskapitel ska presenteras. Studenten sätter sig in i forskningsartiklar och forskningslitteratur och väljer själv ut det som är relevant för det självständiga arbetet och som arbetet kommer att baseras på. En vecka före seminariet inkommer studenten med ett skriftligt underlag. Studenterna förbereder sedan en opposition på en annan students arbete.

Värdering och hantering

Att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter hanteras genom hela matematikutbildningen. Då undervisningen organiseras så att studenterna ges tillfälle att träna och examineras på tillvaratagande av andras erfarenheter i så väl matematik som matematikdidaktik får vi en progression genom hela matematikutbildningen. I matematikkurserna handlar det om att kunna tillvarata och reflektera över andras matematiska lösningar. I didaktikkurserna handlar det även om att kritiskt kunna tillvarata andras didaktiska erfarenheter vilket sätter in erfarenheterna i ett större sammanhang än när studenterna enbart arbetar med att själva lära sig matematik.

Den matematiska problemlösningsförmågan och att kunna diskutera olika lösningar är centralt för kunskapsutvecklingen av ämnet och utveckling av matematikundervisning. Det finns en progression i matematikdidaktikkurserna i kraven på hur studenterna ska kunna argumentera och hänvisa till vetenskapliga referenser. Vi menar att de examinationsmoment som beskrivs ovan tillsammans med examinationen i matematikkurserna säkerställer måluppfyllelsen. Studenterna kan genom sina ämnesdidaktiska studier och genom det självständiga arbetet på avancerad nivå bidra till utveckling av yrkesverksamheten och ämnet matematikdidaktik men avgjort vår tolkning av målformuleringen är det mer problematiskt att förvänta sig att de under sin utbildning ska bidra till kunskapsutveckling av ämnet och ämnesområdet matematik. Studentens roll under utbildningen är främst att bygga upp sin egen kunskap utifrån befintligt ämnesstoff inom matematik. Det självständiga arbetet innebär fördjupning inom ämnesdidaktik, men om denna fördjupning kan bidra till utveckling av ämne och ämnesområde varierar beroende på studenternas val av studieobjekt. För att öka möjligheterna att bidra till kunskapsutvecklingen är ett av kraven i självständiga arbetet att studenterna ska belysa och studera problem som de möter i verksamhetsförlagda kurser men det krävs ytterligare åtgärder för att stärka att denna del av examensmålet provas i utbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Beskrivning

Under den första kursen i matematikdidaktik tränas studenten i att utifrån skolan och matematikämnets styrdokument utforma korta sekvenser av matematikundervisning i form av presentationer och undervisningsaktiviteter riktade mot gymnasieelever. Under de följande matematikdidaktikkurserna fortsätter denna träning. Progressionen mellan didaktikkurserna utgörs bland annat av att studenterna får fler aspekter att ta hänsyn till i sin undervisningsplanering. Här följer några exempel:

I *Matematikdidaktik 1* får studenterna till en början lösa olika typer av problem. Deras erfarenheter från problemlösningen används sedan för att synliggöra olika delar av problemlösningsprocessen. När studenterna själva arbetat med och uppmärksamats på problemlösningsprocessen är de redo att börja fundera över hur processen skulle kunna se ut för en elev.

I *Matematikdidaktik 2* studerar studenterna egenskaper hos matematikuppgifter och frågan om varför vissa uppgifter upplevs som problem och andra inte, diskuteras utifrån hur problemlösningsprocessen skulle kunna se ut. Studenterna examineras genom att de formulerar om en så kallad rutinuppgift till en potentiell problemlösningssuppgift. Det vill säga att de argumenterar för att uppgiften inte har en på förhand bestämd lösningsmetod för eleven med tanke på matematiksammanhanget eller kursen som uppgiften finns i. Såväl rutinuppgiften som problemlösningssuppgiften analyseras utifrån exempelvis syfte, innehåll, matematiska förkunskaper, lösningsstrategier, representationsformer och matematiska förmågor.

Ett annat viktigt fokus i didaktikkurserna är hur variation av arbetssätt och representationer kan stödja begreppsutveckling och utveckling av olika förmågor. I *Matematikdidaktik 1* examineras exempelvis färdigheter att använda olika representationsformer inom till exempel aritmetik, geometri och algebra. Parallellt med studierna i begreppsutveckling genomförs praktik på Linnéuniversitetets basårsutbildning. Praktiken innebär att studenterna får möta studenter som läser gymnasiematematik. Erfarenheterna studenterna får med sig från praktiken används vidare i didaktikkursen för att exemplifiera hur man hanterar situationer när elever inte förstår och hur olika representationsformer kan användas för att träna olika matematiska förmågor. Färdigheter och kunskaper om olika representationsformer är nödvändiga för planering av undervisningsaktiviteter som fokuseras i *Matematikdidaktik 2*. I *Matematikdidaktik 3* används kunskaperna vid bedömning av elevprestationer.

En annan del av *Matematikdidaktik 2* berör lärandeaktiviteter för utveckling av matematiska förmågor. Studenterna väljer ett område från det centrala innehållet. Områdets innehåll analyseras utifrån vilka matematiska förmågor som berörs och vilka resurser som behövs för att stödja utvecklingen av de

förmågorna. Studenterna föreslår olika lärandeaktiviteter och visar att de kan välja ut aktiviteter som är relevanta för förmågan genom att relatera till för kursen relevant litteratur, forskning samt egna och andras erfarenheter.

I *Matematikdidaktik 2* görs en fältstudieuppgift där studenten observerar en verksam lärare under en arbetsdag, vilket beskrivits under Mål 3. Studenterna analyserar sina observationer i förhållande till förutbestämda kategorier definierade genom MKT-modellen (Mathematics Knowledge for Teaching). Detta moment kombineras med att studenterna får filma sig själva då de gör en introduktion av ett område från det centrala innehållet. Studenterna söker då själva efter vilken eller vilka kategorier av kunskap de använder sig av under sin introduktion och planeringen av den. Som en uppföljning till detta moment får studenterna analysera sin inspelning med syfte att förbättra den med avseende på det talade språket och sättet att representera det valda innehållet på.

En stor del av *Matematikdidaktik 3* behandlar bedömning av matematikkunskaper och olika aspekter av dessa. Undervisningen behandlar de matematiska förmågorna och det centrala innehållet givet av Skolverket. Studenterna diskuterar och reflekterar över hur det centrala innehållet kan användas för att stödja elevers utveckling av matematiska förmågor och hur förmågorna kan bedömas med hjälp av olika bedömningsstöd i matematik. Studenten konstruerar bland annat ett prov med tillhörande bedömningsanvisning för tilltänkta gymnasieelever. Provet och bedömningsanvisningen testas sedan på någon eller några studenter i gruppen som ger feedback till provkonstruktören. Att formulera bedömningsanvisningar examineras med en skriftlig tentamen där studenten blir tilldelad gymnasieuppgifter i matematik med tillhörande elevlösningar på vilka studenten tillämpar sin bedömningsanvisning.

Under sin VFU får studenterna ytterligare möjlighet att tillämpa sina didaktikkunskaper (VFU beskrivs nedan under Mål 5).

Värdering och hantering

Den samlade bedömningen är att alla delar av examensmålet provas och uppnås genom ämnesstudiernas upplägg. De tre matematikdidaktikkurserna tillsammans med matematikkurserna ger studenterna sådana kunskaper om metodik och ämnesdidaktik att de tillsammans med utvecklade färdigheter genom VFU kan tillämpa metodik och ämnesdidaktik i sin kommande yrkesutövning. Det sker en tydlig progression där fler aspekter kring matematikdidaktik tas upp genom utbildningen, alltifrån studentens erfarenheter och kunskapsutveckling kring problemlösning och representationsformer till planering av lärandeaktiviteter som bygger på kunskaper kring begreppsutveckling och de matematiska förmågorna, det vill säga förmågan att teoretisera sina praktiska handlingar och/eller att göra praktik av sina teoretiska grundantaganden.

Våra kurser innehåller flera praktiska moment där studenterna före sin VFU tränar på att tillämpa teori i praktik. Att låta lärarstudenterna göra praktik på basårsutbildningen förbereder dem för VFU där syftet är att i ett tidigt skede under utbildningen ställas inför matematikfrågor från ungdomar i en undervisningssituation. Om studenterna tidigt ställs inför utmaningar att stötta basårsstudenter i deras matematikstudier finns det en utökad möjlighet för studenterna att relatera till annan undervisning än sin egen skolgång. I samband med att studenterna filmar sig själva och därefter analyserar filmen tränas de att utveckla sin metodik och förbereds därmed för att utvärdera och utveckla sin undervisning (se även mål 4).

Ett pågående utvecklingsområde är att stärka kopplingen mellan matematikkurserna och didaktikkurserna. Vår bedömning är att studenterna behöver utveckla sin förmåga att reflektera över hur matematiken på universitetet representeras i deras kommande yrkesutövning, speciellt när nya matematiska begrepp introduceras och behandlas. Arbete pågår för att göra portfoliouppgifterna som beskrivs under Mål 1 mer omfattande och inkludera fler matematikkurser och moment.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskrivning

I *Matematikdidaktik 1* planerar studenterna en undervisningsaktivitet som genomförs med kurskamraterna som får agera fiktiva elever. Studenterna får ett antal givna områden/moment att välja mellan. Exempel på områden är "Definition av kvadratrötter" och "Lägesmått och spridningsmått". Studenterna börjar med att analysera området med avseende på vilken matematik som ingår och vilka förkunskaper som krävs av eleven. I sin examination redogör studenten muntligt för hur alla elever kan nås, genom att till exempel använda olika representationsformer och förklaringsmodeller.

För att stimulera varje elevs utveckling är kunskapsomdömen i olika former viktiga, likaså kontakten och relationen till vårdnadshavarna. Redan under den första didaktikkursen, *Matematikdidaktik 1*, får studenterna planera ett föräldramöte där målet är att göra vårdnadshavarna intresserade av ämnet och insätta i hur undervisningen bedrivs. Studenterna redovisar genom att hålla ett fiktivt föräldramöte där de i förväg fått skicka in en digital presentation till övriga kurskamrater som agerar kritiska föräldrar. Innehållet i presentationen kopplas till styrdokument, bedömningskriterier och kommentarsmaterial.

I den tredje didaktikkursen ligger ett stort fokus på bedömningsfrågor (se under Mål 4). Här utgår studenterna från elevlösningar och skriver ett kunskapsomdöme som ska kunna ligga till grund för ett utvecklingssamtal med en elev och eventuell vårdnadshavare. Utifrån omdömet gör studenten en ansats till en individuell planering av matematikundervisning för eleven. Examinationen sker genom att studenten gör en skriftlig planering som ska innehålla förslag på lämpliga aktiviteter för att träna de förmågor som är i fokus i omdömet. Aktiviteterna motiveras utifrån litteratur och erfarenheter. I *Matematikdidaktik 3* ingår också ett moment där studenterna får utvärdera matematikundervisning med fokus på begreppsbildning, kommunikation i klassrummet och klassrumsnormer. Studenterna utvärderar och reflekterar över olika undervisningsstilar (inspelade exempel från bland annat Australien och Schweiz). I sin examination får de utveckla svar på frågor av typen: Hur involveras eleverna i undervisning? Hur aktualiseras formativ bedömning på lektionerna? Vilken roll har det formella matematiska språket kontra det vardagliga språket i klassrummet? Vilken roll har läromedel/böcker i

undervisning? Hur används olika representationsformer med tanke på begreppsbildning? Det kan också handla om hur klassen är organiserad och vilka normer som inverkar på interaktionen i klassrummet.

VFU-uppgiften för den första VFU-kursen (VFU I under termin 4) innebär att studenten planerar, genomför och utvärderar ett matematikmoment som omfattar minst fyra lektioner. I samråd med VFU-handledaren planerar studenten momenten utifrån aktuella styrdokument. Ställningstaganden motiveras utifrån litteratur, styrdokument och egna erfarenheter från seminarier och föreläsningar från tidigare kurser i matematikdidaktik. Utvärdering sker efter varje lektionsmoment men också av momentet som helhet. Utvärderingen av undervisningen sker tillsammans med VFU-handledaren. VFU-uppgiften i sin helhet examineras av lärare vid Institutionen för matematik. VFU-handledarens omdöme tillsammans med lärarutbildarens observationer från ett lektionsbesök samt den dokumenterade lektionsplaneringen (VFU-uppgiften) utgör underlag för examination i VFU-kursen.

Under VFU III skall studenten visa sin förmåga att utifrån samlade ämnes- och didaktiska kunskaper och erfarenheter tillämpa de färdigheter som yrket kräver. Som underlag för bedömning av studenten ger VFU-handledaren konkreta exempel, skriftliga och muntliga, på hur respektive kursmål har uppnåtts samt studenternas förmåga att utvärdera genomförd undervisning med särskilt fokus på varje elevs lärande och utveckling (se Del 1).

Värdering och hantering

Vår bedömning är att examensmålet sammantaget uppnås i ämnes-, VFU- och UVK-kurser samt att hela eller delar av examensmålet tränas och provas i många av ämneskurserna och ämnesspecifik VFU. Genom att studenterna får genomföra undervisning både i ämneskurserna och VFU samt i hela processen föra en diskussion med lärare från både fältet och lärosätet utvecklas och provas deras förmåga att använda didaktiska frågor i planering och utvärdering av undervisning och den pedagogiska verksamheten både i grundskolan och gymnasieskolan. Successivt ökas kraven på självständighet. De utvalda exemplen visar att lärandeaktiviteter och examinationer bygger på att det är studenterna som är aktiva och antingen i interaktion med andra eller på egen hand ska ta ansvar för att lösa uppgifterna. Kurserna i matematik bidrar till studenternas egen begreppsutveckling när det gäller de begrepp och moment som ingår i gymnasiematematiken. Att studenterna själva fördjupat sig i de matematikbegrepp de ska undervisa om är en förutsättning för planering av matematikundervisning. Att redan i utbildningen få reflektera över hur matematikämnet i skolan kan uppfattas av vårdnadshavare menar vi förbereder studenterna på att möta olika uppfattningar och åsikter om skolämnet matematik som studenterna kan komma att ställas inför i den kommande yrkesutövningen. Att studenterna utvärderar och reflekterar över olika undervisningsstilar menar vi bidrar till studenternas förmåga att utveckla undervisning. När studenterna kommer ut på VFU i matematik får de flera tillfällen att praktisera detta på sin egen undervisning med stöd av VFU-handledaren.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Beskrivning

I beredande och beslutande organ som NLU ansvarar över praktiserar en aktiv jämställdhetspolicy. Detta gäller både student- och lärarrepresentation. Jämställdhetsperspektivet avspeglas också i de lokala reglerna för hur kursplaner ska utformas genom föreskriften att både för- och efternamn på författare ska skrivas ut, för att synliggöra att både manliga och kvinnliga författare och forskare är representerade. Det finns också exempel på litteratur som behandlar jämställdhet i kursplanerna (inom UVK området och i ämnet). För att göra utbildningen mer attraktiv för både män och kvinnor granskas digitalt och tryckt annonseringsmaterial. I marknadsföringen förmedlas ett jämställdhetsperspektiv genom text och bild, vilket innebär att såväl män som kvinnor adresseras och representeras som studenter vid utbildningen och som blivande lärare i idrott och hälsa.

Jämställdhetsperspektivet är också framskrivet i lärarutbildningens utbildningsplaner som ett av fyra perspektiv som specifikt ska hanteras och är integrerat i ämneskurserna i matematikinriktningen och VFU. Vanligtvis placeras jämställdhetsperspektivet i ett vidare perspektiv än enbart jämställdhet och handlar om att studenten i sin kommande yrkesverksamhet ska agera så att elever oavsett kön, social och etnisk bakgrund ges samma möjligheter att utvecklas och lära. Paraplybegreppet för detta arbete är mångfaldsperspektivet som inkluderar arbete för jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och likabehandling. Aspekter kring mångfald och lika villkor tas upp vid flera tillfällen inom kurserna i matematik och matematikdidaktik. I kursen *Matematik, vetenskap och samhälle* sker seminarier kring etik inom matematik och matematikutbildning. Studenterna ska kunna argumentera kring etiska dilemman utifrån olika organisationers värdegrund. Den svenska skolans värdegrund och värdegrunden för AMS (American Mathematical Society) används som exempel. Jämställdhet och hållbarhet är två av värdegrundsaspekterna. I kursen *Matematikdidaktik 3*, i samband med momentet där olika typer av undervisningsstilar diskuteras och utvärderas (se Mål 5), sker också en diskussion om hur olika klassrumsnormer påverkar situationen i klassrummet. Hur flickor och pojkar bemöts och kan bemötas, är aspekter som tas med i diskussionen. Ett annat exempel från *Matematikdidaktik 3* är läromedelsgranskning. Här sker diskussioner om vad studenterna bör beakta vid val av läromedel. Frågor som tas upp är till exempel hur väl språket i böckerna är anpassat till det heterogena klassrummet och hur illustrationer och bilder återspeglar normer, värden och samhällsliga strukturer.

Inom kollegiet har det vidare förts diskussioner kring bemötande. Ett förslag till bemötandekod har tagits fram för personal inom ramen för arbetsmiljöarbetet. En av de första punkterna som föreslås i koden är

att såväl studenter som andra kollegor ska bemötas lika: ”oberoende av ålder, kön, sexuell läggning, etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning”. Bemötandekoden tas årligen upp till diskussion i samband med uppföljning av arbetsmiljöarbetet. Vid behov lyfts detta också av prefekten i samband med medarbetarsamtal.

En ytterligare åtgärd som hanterar jämlikhetsperspektivet är införandet av anonymiserade skriftliga tentamina. Vid skriftliga anonymiserade tentamina minskar risken att någon student blir negativt (eller positivt) särbehandlad, exempelvis på grund av sitt kön.

Värdering och hantering

På en övergripande nivå är jämställdhetsperspektivet tydligt framskrivet i policydokument, strategier och riktlinjer som gäller för hela universitetet och också i de som specifikt rör lärarutbildningen. Perspektivet genomsyrar även olika typer av verksamhetsplaner, strategier för rekrytering, forskningsmedelsfördelning, sakkunnighetsgranskningar och liknande. Perspektivet ingår i det systematiska arbetet med mångfald som syftar till att alla ska ges lika villkor och bemötas med respekt. Vad gäller genomförandet av matematik- och matematikdidaktikkurser så minimeras risken för negativ särbehandling och diskriminering av studenter i dessa på grund av den pågående kollegiala diskussionen kring just frågor om bemötande.

Av exemplen ovan framgår också hur jämställdhetsperspektivet, även genomsyrar ämneskurserna i matematikinriktningen samt att studenterna i VFU-kurser får rika tillfällen att omsätta detta i praktisk handling. Sammantaget för utbildningen inklusive UVK och VFU (se Del 1) så menar vi att jämställdhetsperspektivet utgör ett väsentligt perspektiv inom det utvidgade mångfaldsperspektivet, vilket innebär att det är väl förankrat i utbildningens innehåll och utformning.

Ett utvecklingsområde är att tydliggöra jämställdhetsperspektivet inom exempelvis kursen *Matematik, vetenskap och samhälle*. Idag utgör perspektivet en implicit del av undervisning och examination kring skolans värdegrund. Samtidigt får framhållas att de illustrerade exemplen visar att jämställdhetsperspektivet redan idag genomsyrar ämneskurserna, vilket också styrks av resultat av studentutvärderingar.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp.

Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskrivning

Förutom det övergripande ansvaret för uppföljning av kvaliteten inom ämneslärarprogrammet som NLU innehar, finns både ett särskilt programråd för ämneslärarexamen och en organisation för systematiskt kvalitetsarbete av ämneskurserna på institutionsnivå. Programrådet har i uppdrag att säkra helhet och progression genom att stödja kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Programrådet är brett sammansatt

och består av programrådsledare (lärare), lärarrepresentanter från samtliga fakulteter, en extern representant i form av en verksam ämneslärare samt två studentrepresentanter. Därutöver finns en programkoordinator som arbetar för att skapa och upprätthålla kontaktytor mellan involverade parter – såväl personal som studenter.

Institutionen har en tradition av kollegiala diskussioner kring kurs- och programutveckling. Förändringar i kursupplägg diskuteras inom gruppen av undervisande lärare och större förändringar som kräver att kursplanerevideringar tas upp på institutionsmöten (kollegier eller ämnesmöten). På så sätt kommer både vetenskapliga (matematik och matematikdidaktik) och professionsrelaterade synpunkter fram. Vid tjänsteplanering eftersträvas att det finns två seniora lärare i varje kurs med olika kompetenser (vetenskaplig – profession).

Efter varje kurs genomförs kursutvärderingar. På Lnu-nivå har studenterna generellt upplevt kursvärderingarna som alltför omfattande då de innehåller tre delar med frågor från universitetet, lärarutbildningen och institutionen. Svarsfrekvensen har på lärosätetsnivå bedömts vara låg, vilket har föranlett ett utvecklingsarbete och förslag till revideringar av systemet för kursutvärderingar. Kollegiala diskussioner förs angående hur kursvärderingarna ska utformas framöver. Ämneslärarstudenterna genomför också en utvärdering på terminsnivå i syfte att bevaka helhet och progression inom programmet.

Mot bakgrund av låga svarsfrekvenser i kursvärderingarna har matematikinstitutionen under hösten 2018 infört fokussamtal för sina ämneslärarstudenter. Samtliga studenter inom en årskull kallas till möte med två av lärarna i programmet, med i förhand utskickade frågor. Under hösten 2018 har fokussamtal genomförts för de studenter som går termin 1, termin 3 och termin 9. På fokussamtalet lyfts frågor kring upplevelsen av utbildningens kvalitet, professionskopplingen genom utbildningen samt mottagandet av matematikstudenter. Protokollen från fokussamtal distribueras till kursansvariga. Enligt beslut av prefekt kommer från och med vårterminen 2019 prefekt och studierektorer för matematik respektive matematikdidaktik i början av varje termin följa upp föregående termins kursutvärderingar och fokussamtal. Kontakt tas med berörda lärare för återkoppling och eventuella åtgärder vidtas. Återkoppling sker till studenter via programmets kursrum på lärplattformen (MyMoodle) och till nästa årskull vid kommande fokussamtal. Återkoppling sker också till Nämnden för lärarutbildning via programrådet.

Institutionen för matematik har vidare beslutat att utse en samordnare för de delar av ämneslärarprogrammet som institutionen har ansvar för. Samordnarens roll kan liknas vid en programansvarigs men med en avgränsning till matematikinstitutionen och de kurser som ges där. Samordnarens uppgift är att genom fokusgruppssamtal och kursvärderingar identifiera utvecklingsområden och följa upp hur progression säkras inom ämnesstudierna, till exempel vad gäller professionsfärdigheter och matematisk teori. Samordnaren skall också föra denna information vidare till prefekt och studierektor för vidare hantering och beslut.

Undersökningar om studenternas kvarvaro i ämneslärarprogrammet som helhet visar att det största tappet av studenter sker under den första terminen, vilket också gäller för inriktningen mot matematik. Därefter är det ytterst få som hoppar av utbildningen. Någon enstaka student går dock över till Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) när de läst klart ett ämne i syfte att erhålla en ämnesexamen. Åtgärder för ökad kvarvaro behöver därför främst inriktas på den första terminen. Under årets lopp har flera olika projekt och åtgärder genomförts för att få studenterna mer aktiva under de inledande kurserna. Ett sådant projekt var den så kallade SI-verksamheten (Supplemental Instruction) där erfarna studenter hjälpte nybörjarstudenter med bland annat studieteknik. Projekt av denna typ har varit populära bland de mest engagerade studenterna men har inte gett någon märkbar effekt på kvarvaron i ämneslärarprogrammet. Under höstterminen 2018 fick lärarstudenterna en egen räkneövningsgrupp med en erfaren senior lärare som övningsledare (som också är utbildad gymnasielärare).

Studenter som funderar på att avbryta sina studier erbjuds ett samtal med studie- och yrkesvägledare och ibland kan dessa samtal leda till att studenten stannar kvar på utbildningen eller tar ett studieuppehåll. På universitetet finns en rad stödåtgärder att tillgå som även gäller för studenter som läser ämneslärarprogrammet. För studenter med funktionsvariationer finns möjligheten att erhålla pedagogiskt stöd under studietiden. Stödåtgärderna är individuella och syftar till att studenter med olika funktionsvariationer ska komma i en jämförbar situation med studenter utan någon funktionsvariation. Ett generellt stöd som erbjuds alla studenter när det gäller akademiskt skrivande och studieteknik är handledning via Studieverkstaden. Studenters i vissa fall bristande förmåga att uttrycka sig i skrift är ett utvecklingsområde som ägnas mycket uppmärksamhet och NLU har i samarbete med Studieverkstaden tagit fram skriften *Liten guide för akademiskt skrivande*, utarbetat ett ramverk för hur progressionen i det akademiska skrivandet ska kunna säkras och påbörjat fortbildning av kursansvariga och lärare för utveckling av kunskap och samsyn om studenters skrivande (och läsande). Filmat material för kursansvariga och studenter med utgångspunkt i ramverket är under utveckling. Alla studenter har också möjlighet att via Universitetsbiblioteket gratis ladda ner talsyntes- och rättstavningsprogram.

Värdering och hantering

Som beskrivits ovan finns ett väl utarbetat system för att hantera uppföljning, utvärdering och återkoppling, både av programmet som helhet genom NLU och programrådet för ämneslärarexamen och på institutionen. Fokussamtal och utveckling av kursutvärderingar ger oss tydligare information om studenternas åsikter och upplevelser av utbildningen. Den största utmaningen av kvalitetsarbetet ligger i uppföljningen och analysen som ska leda till eventuella åtgärder. Här behöver institutionen införa en tydlig ansvarsbeskrivning för ledning, samordning och kursansvar så att vi kan säkerställa att processen med kvalitetsarbetet fortlöper.

Åtgärder i form av extra räkneövningar har inte gett någon effekt på kvarvaron. Däremot verkar åtgärden där ämneslärarna fått en egen grupp med en erfaren gymnasielärare lett till den effekten att studenterna i fokussamtalen känt sig väl omhändertagna och fått en koppling till den framtida professionen även om de ännu inte haft någon kurs i matematikdidaktik. Inför nästa år kommer ämneslärarstudenterna att få helt separata grupper (även på föreläsningarna) under de inledande kurserna. Vi tror att den åtgärden leder till fler möjligheter för studenterna att uppleva koppling till professionen och inte minst att känna sig som en privilegierad grupp som vi är måna om.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskrivning

Studenternas formella inflytande utövas på alla nivåer inom universitetet där de är representerade i universitetsstyrelsen, samtliga fakultetsstyrelser, Nämnden för lärarutbildning, i programrådet för ämneslärarexamen samt på prefekts beslutsmöten. Inom ämneskurserna finns inga formella organ på institutionsnivå där studenterna är representerade, men kursansvariga för kontinuerliga samtal med studenter för att fånga upp synpunkter.

En förutsättning för att studenterna ska kunna ta en aktiv roll i att utveckla utbildningens innehåll och genomförande är tillgång till information. På en mer övergripande nivå finns en utbildningssamordnare för ämneslärarprogrammet som ansvarar för att studenterna vid starten av utbildningen får en omfattande information om utbildningens organisering, olika organ och vilket stöd som finns. På institutions- och ämnesnivå är det programansvarig och kursansvarig som har motsvarande uppdrag. Alla kurser i programmet använder lärplattformen MyMoodle och där finns uppgifter om den specifika kursen som till exempel schema och listor över vilka som är kursansvariga/examinatorer för respektive kurs.

Inom matematikinriktningen ges studenterna rika möjligheter att påverka utformningen på undervisningen framförallt via kursvärderingar och fokusgruppssamtal, men även i direkt samspel med undervisande lärare i samband med genomförande av didaktikkurserna. Här läggs delar av undervisningsmomenten ofta upp efter studenternas önskemål och behov. Vi är noga med att inte låsa upplägget på exempelvis seminarier och övningar. Studenterna ges ett större utrymme att påverka organisationen av undervisningen men mindre utrymme att påverka innehållet då detta oftast är tydligare styrt av kursplanen. Vi ser en vikt av att studenterna får uppleva att kunskap kan nås på flera olika sätt och att det relevanta är målet vid kursens slut eftersom det är så de själva måste kunna designa sin undervisning i den kommande yrkesutövningen.

Institutionen för matematik har en tradition av att anställa amanuenser som övningsledare för inledande matematikkurser. Amanuenserna rekryteras främst från Matematikerprogrammet och Ämneslärarprogrammet. Möjligheten att bli amanuens anslås på institutionen och skickas ut till program- och kursansvariga. Studenterna lämnar därefter in en intresseanmälan och toppkandidaterna kallas till "provräkneövning" och intervju. Amanuenserna delar aktivt i genomförandet av de inledande kurserna genom att vara räkneövningsledare, konstruera och rätta inlämningsuppgifter och tentamina. Amanuenserna deltar på ämnesmöten och i utveckling av kurser och program. Som exempel kan nämnas att studenterna var drivande i förändringsarbetet som ledde till en stor revision av Matematikerprogrammet under 2017-2018.

Värdering och utvecklingsmöjligheter

Som tidigare nämnts under *Uppföljning, åtgärder och återkoppling* har fokussamtal införts som ett komplement till kurs- och programutvärderingar. Införandet av dessa har ökat studenternas möjligheter till dialog kring sin utbildning. Enligt de samtal som genomförts så upplever studenterna att de haft påverkansmöjlighet på kursnivå, framför allt inom matematikdidaktik.

Eftersom många beslut kring kurser och program förbereds inom kollegiet vid institutionen är ambitionen att ha studentrepresentanter närvarande vid dessa mötestillfällen som kan representera studenternas åsikter vid kollegier och ämnesmöten. I dagsläget har vi som beskrivits ovan använt oss av amanuenser och doktorander för att få in studentperspektiv i kollegiets arbete kring kurs- och programutveckling.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskrivning

Fältstudier och VFU ger studenterna en försmak av vad som väntar dem i deras kommande arbetsliv, liksom genom att universitetslärare via våra nätverk (som beskrivits under *Utbildningsmiljö*), bedriver erfarenhetsutbyte och validering av innehållet på ämneslärarprogrammet i mötet med matematiklärare på grund- och gymnasieskolor. Institutionen för matematik har också en lång tradition av att erbjuda distanskurser och andra uppdragsutbildningar för verksamma lärare. Mötet med dessa studenter ger också en värdefull insikt i hur yrkeslivet för lärare är idag. Nedan följer några exempel från matematikinriktningen på hur studenten får inblick i arbetslivet och samverkansprojekt:

Praktik på basåret: Under första terminens studier får studenterna göra praktik i en matematikkurs i basåret som motsvarar gymnasieskolans Matematik 3. Detta sker inom ramen för den första didaktikkursen *Matematikdidaktik I*. Detta tillfälle är ofta det första där studenterna får möta "elever" och vilka svårigheter de kan ha för matematiken. Studenterna hjälper till under räkneövningsliknande former. Ansvarig lärare är den ordinarie läraren för basårskursen och denne fungerar också som handledare för studenterna.

Matematiken och näringslivet: I kursen *Matematik, vetenskap och samhälle* ingår ett moment där matematikens roll inom näringslivet/industrin diskuteras. För ämneslärare ger detta en inblick i vad matematiken har för användningsområden och hur viktigt det är kommunicera över ämnesgränser. I kursen ingår också ett moment kring entreprenörskap och matematik. Modet, nyfikenheten och kreativiteten som krävs för problemlösning kännetecknar också det entreprenöriella tänkandet.

Mentorer på Mattefredag: Sedan några år tillbaka har Institutionen för matematik på höst- och påsklov anordnat Mattefredag för barn i skolåldern och för allmänheten. Idén bakom Mattefredag är att våga utsätta sig för utmaningar och att barnen ska få en vidare bild av vad matematik och problemlösning kan vara. Hjälpredor (mentorer) är ofta högstadie- eller gymnasieelever. Vi erbjuder också våra ämneslärarstudenter att vara mentorer. Studenterna har dessutom själva blivit utsatta för problemen från Mattefredag redan under introduktionsveckan till matematikstudierna.

Ledare för Matteklubben: Hösten 2018 startade Institutionen för matematik matteklubbar för gymnasieelever i Kalmar och Växjö i samarbete med skolor och huvudmän. Målgruppen för Matteklubben är speciellt matematikintresserade elever. Innehållet kan till exempel vara träning inför matematiktävlingar eller att en matematikforskare presenterar ett problem relaterat till sin forskning. Idag utgörs ledarna av doktorander och amanuenser i matematik men vi ser möjlighet att i framtiden också involvera ämneslärarstudenter.

Både Mattefredag och Matteklubben skapar möjligheter till frågeställningar som kan utgöra stommen i självständiga arbeten. Som tidigare beskrivits så drivs också externa projekt, till exempel Hälsofrämjande skolutveckling där studenterna har möjlighet att få uppslag och data till sina självständiga arbeten.

Värdering och hantering

Sammantaget är bilden att utbildningen förbereder studenterna för det kommande arbetslivet vilket också styrks av resultat från studentutvärderingar. Genom att växelvis delta i högskoleförelagd och verksamhetsförelagd utbildning ges studenterna stora möjligheter att stärka kopplingen till den kommande yrkesverksamheten. De kan också genom upplägget med uppgifter som genomförs under fältstudiedagar som sedan bearbetas och analyseras i ämneskurserna knyta samman teori och praktik och på så sätt förbereda sig för ett föränderligt arbetsliv.

Översynen visar också att det finns en beredskap för att möta samtida förändringar, men också att det krävs extra resurser för att utveckla vissa områden. De skolrelaterade nätverken som finansieras av NLU och medverkande fakulteter är exempel på detta. Nätverken ger rika möjligheter för universitetslärare och verksamma lärare att utveckla kompetens kring aktuella frågor som berör verksamheten från grundskola till gymnasiet. Genom att studenter inbjuds att delta vid vissa nätverksträffar och att verksamma lärare anlitas som gästföreläsare ökas studenternas möjligheter att möta förändringar i arbetslivet.

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **musik**

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Av lärartabellen framgår att 28 lärare arbetat i utbildningen under 2018. Av dessa är en anställd som professor, tio som lektorer (varav en docent) och fyra som adjunkter. Av tio lektorer har åtta doktorerat. Av tre lektorer anställda på konstnärlig grund har en doktorerat. En av lektorerna som är anställd på konstnärlig grund, samt en av adjunkterna, har under 2018 arbetat med uppsatser på masternivå, vilka beräknas bli klara under 2019. Av de disputerade har tre disputerat i musikpedagogik, en i pedagogik, en i konstnärlig forskning samt fyra i musikvetenskap. Alla anställda vid Linnéuniversitetet (Lnu) är ålagda att genomgå högskolepedagogisk utbildning. Endast de två adjunkter som nu går i pension samt två av de nyanställda lektorerna har ännu inte genomgått sådan utbildning.

20 av de som arbetat inom utbildningen 2018 har musiklärarutbildning, vilket innebär att endast de av lärarkollegiet som arbetar inom musikvetenskap, musikproduktion samt en inom musik inte innehar lärarutbildning. Sju lektorer och tre adjunkter har musiklärarutbildning. Tre av de undervisande lektorerna är förutom utbildade lärare även utbildade musiker. Tre av adjunkterna har erfarenhet av att arbeta inom grundskolan, och två av dessa även erfarenhet från gymnasieskolan. Tre av lektorerna har erfarenhet av grundskolan och fyra av lektorerna av gymnasieskolan. Två lektorer har erfarenhet av att arbeta inom skolan efter införandet av Lgr11 och Lgy11. Två lektorer har erfarenhet av internationellt arbete inom motsvarande skolformer. En adjunkt har arbetat som ämnesexpert vid Skolverket under skrivandet av Lgr11 och en lektor inom utbildningen har arbetat med Skolverkets bedömningsstöd i musik för Lgr11.

Inom Lnu har samarbetsavtal använts under flera år, vilket innebär att lärare arbetar på universitetet inom ramen för tjänst på ordinarie skola, vilket säkerställer en kontinuerlig professionsrelaterad kompetens. Under 2018 har två lärare varit anställda på universitetet med denna typ av avtal omfattande tjänstgöring om 40 procent. En tjänst omfattande 40 procent har avslutats under våren 2018, och en på 30 procent påbörjats under hösten 2018. Denna typ av avtal säkerställer kontakt med arbetslivet och har på andra lärosäten organiserats genom timanställningar och adjungerade lärare.

En personalkategori som inte syns i lärartabellen är VFU-handledarna. Samtliga VFU-handledare inom utbildningen har musiklärarutbildning. Under 2018 har tio handledare i grundskolan arbetat med VFU I. Inom VFU II kan studenter välja om de vill genomföra kursen på grundskola eller gymnasium. Utfallet 2018 har blivit att tre VFU-handledare på grundskola och fyra på gymnasieskola samt två på folkhögskola har varit engagerade. VFU III inriktas mot gymnasieskola där sex VFU-handledare från gymnasieskola, en kulturskola (med ES-elever) samt folkhögskola varit engagerade. VFU-platser på gymnasieskola är generellt

svårare att anlita på grund av relativt få gymnasieplatser på ES-programmet inom vissa specialiseringar nära utbildningsorten. Under 2018 har det startat en VFU-handledarutbildning specifikt inriktad mot ämneslärare.

Nio av lärarna har varit vikarier som tillfälligt täckt upp vid vissa behov, till exempel vid sjukdom, tillfälliga behov när arbetstiden för lärare med fasta anställningstjänster redan varit fylld, samt behov som beräknas kunna täckas med nyrekryteringar. Ett antal lärare har haft mindre än 5 procent av heltid och noteras som "vikarie" i lärartabellen. I de flesta fall har de vikarierande lärarna musiklärarexamen eller motsvarande och arbetar som musiklärare vilket gör att de både har formell utbildning och är väl förankrade i arbetslivet. Två av dessa lärare arbetar som musikproducenter och har god erfarenhet av undervisning på universitetsnivå. Dessa har vikarierat för en lärare som vanligtvis undervisar inom programmet, men som under 2018 har utvecklat sin vetenskapliga kompetens. Under 2019 kommer hen att undervisa mer inom utbildningen. Tre av timlärarna har vikarierat för en sjukskriven lärare under senare delen av hösten 2018. Nyrekryteringar planeras under 2019.

Antal studenter och kvarvaro

I ämneslärarutbildningen finns idag 57 studenter som läser musik. Två studenter läser inte *musikfördjupning* som andraämne och återkommer till utbildningen för att skriva uppsats på avancerad nivå termin 10. Kvarvaro visas i tabellen nedan:

Musik	Programplatser	Programtermin								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
kull 2014 (antagning Växjö)	4	11	11	11	12	12	12	13	10	10
kull 2015	17	18	16	13	13	13	12	11		
kull 2016	14	13	12	12	11	10				
kull 2017	16	14	14	13						
kull 2018	13	13								

Kompetensutveckling

Förutsättningar för kompetensutveckling diskuteras bland annat i samband med utvecklingssamtal. Enligt avtal har adjunkter 10-15 procent av heltid att disponera till kompetensutveckling. Generellt reserveras omfattningen 15 procent för kompetensutveckling som är av särskilt strategiskt värde för verksamheten, exempelvis utbildning som höjer medarbetarens formella examen, eller insatser som behövs för att täcka upp ett bristområde. Tidigare har ansökts om, och beviljats, så kallade "omställningsmedel" för att kunna erbjuda tre adjunkter inom musikmiljön upp till motsvarande 50 procent kompetensutveckling för att nå magister- respektive masterexamen.

För lektorer är kompetensutvecklingstiden enligt avtal 20 procent av heltid. Denna resurs används av institutionens 17 disputerade medarbetare (tolv inom musikområdet respektive fem inom bildområdet) främst till forskning. Medarbetares kompetensutvecklings/forskningsstid kan utökas, utifrån bedömning av tidigare prestationer, och/eller erhållande av externa medel. Musikmiljön, som förutom musikpedagogik även innefattar musik på konstnärlig grund, har sex lektorer på konstnärlig grund varav en disputerad. En av institutionens konstnärliga lektorer har ansökt och beviljats medel för att gå konstnärlig forskarutbildning. Ytterligare en av de konstnärliga lektorerna arbetar inom ramen för arbetstidsavtalet med studier för att stärka sin vetenskapliga kompetens.

I utbildningen finns ett flertal lektorer på vetenskaplig grund. Det finns även ett nära samarbete med musikvetenskapen, i synnerhet gällande musikvetenskapliga moment samt handledning och examination av uppsatser på grund- och avancerad nivå. Inom musikvetenskap finns två docenter varav en professor. Inom musikpedagogik finns en anställd docent som dock under den granskade perioden är tjänstledig förutom 30 procents anställning i ett forskningsprojekt. På sikt är det önskvärt med fler lektorer med docentkompetens inom musikpedagogik. Detta kompetensbehov inom musikpedagogik har identifierats, och kompetensutveckling för lektorer gällande docentmeritering diskuteras med prefekt i utvecklingssamtal. Två av de anställda lektorerna är kopplade till pågående docentprogram.

Värdering och hantering

Lärartabellen visar att utbildningens behov till största delen täcks av tillsvidareanställda lärare, och att antalet lärare är adekvat i proportion till utbildningens volym och genomförande. Vissa identifierade behov kommer att täckas av nyrekryteringar. Alla lärare inom utbildningen arbetar även parallellt med andra

lärarutbildningar i musik eller andra områden såsom musikproduktion och musikvetenskap. Detta gör att miljöns olika kompetensområden är flexibel och att ingen miljö är helt beroende av ett fåtal nyckelpersoner. Miljön är också flexibel för att kunna tillgodose studenters val av specialiseringar.

Lärartabellen visar att lärarkollegiet har adekvat vetenskaplig, konstnärlig och professionell kunskap för utbildningens inriktning. Ett flertal lärare har disputerat eller skrivit uppsats på masternivå, har musiklärarexamen eller motsvarande och har arbetat med musikutbildning på olika nivåer, samt har konstnärlig utbildning och är utövande musiker. Flera av de anställda har både pedagogisk och konstnärlig utbildning. Utbildningen har en hög andel lektorer jämfört med andel adjunkter. Den höga utbildningsnivån samt att många anställda innehar bred kunskap inom ämnesområdet borgar för adekvat och hög kompetens inom lärarkåren.

Under 2017 och 2018 anställdes fem lektorer bland annat på grund av pensionsavgångar och rekryteringar inför 2019 pågår. Under 2019 kommer två av fyra adjunkter att pensioneras. I dessa rekryteringsprocesser kommer hänsyn att tas till både vetenskaplig/konstnärlig kompetens och professionsrelaterad kompetens. Detta rekryteringsarbete görs för att säkerställa kompetens på lång sikt. Hösten 2018 har fyra tjänster utlysts: en universitetsadjunkt i musikpedagogik (från och med 2019-08-15), en universitetslektor i musikpedagogik (från och med 2019-08-15), en universitetslektor i musikvetenskap (från och med 2019-08-15) samt en universitetslektor på konstnärlig grund i musik med inriktning mot drama (från och med 2019-08-15). Dessa förväntas täcka framtida behov både inom förskolläraryrket, musikvetenskap samt musikpedagogik.

Då institutionen arbetar med en mångfasetterad utbildningsmiljö, innefattande konstnärliga och vetenskapliga utbildningar såväl som professionsutbildningar, har det över tid konstaterats förhållandevis svårt att inom praktiska, didaktiska och konstnärliga kompetensområden hitta rätt kompetens för verksamhetens behov. Inom lärarutbildningen behövs bland annat didaktiker med erfarenhet av undervisning i förskola, grundskola och gymnasium. Inom instrumentalundervisning behövs lärare med bred kompetens vad gäller exempelvis genre och teknik. För att rekrytera kompetens som ligger så nära verksamhetens behov som möjligt har institutionen vid några rekryteringar använt laborativa provföreläsningar, där den sökande fått i uppdrag att genomföra ett specifikt undervisningsuppdrag med en för tillfället inkallad studentgrupp. Inför intervjuer av kandidater har institutionens medarbetare och studenter också möjlighet att skicka frågor till representanter i anställningsnämnden.

Kontakten med arbetslivet och kompetens som nu försvinner genom pensionsavgångar och andra personalförändringar ses för tillfället över. En viktig del är att tillgodose behov av kunskaper i ämnen som ämnesdidaktik och att denna kunskap är förankrad i skolverksamheten. Ämneslärarutbildningen i musik på Lnu har i många år använt samarbetsavtal med olika skolor för att tillgodose denna kompetens, vilket beskrivs ovan. Det är viktigt att aktuell lärarkompetens från grund- och gymnasieskola finns representerad på lärarutbildningar. Under 2018 har ytterligare tre samarbetsavtal upprättats i syfte att professionsanknyta utbildningen.

En styrka inom utbildningen är samarbetet med musikproduktionsavdelningen vilket ger en hög kompetens inom olika typer av digitala verktyg och musikproduktion. Dator och iPad har blivit vanligare verktyg i musikklassrummet för till exempel musicerande och komposition och krav ställs på studenternas förmåga att kunna hantera den nya tekniken i skolmiljö. I grundskolan är användandet av digitala verktyg för olika typer av musikskapande en del i det centrala innehållet, vilket ställer krav på lärarnas kunskaper och kreativitet inom området. På gymnasiet finns exempelvis kurserna *Musikproduktion 1* och *2*. Ämneslärarutbildningen med inriktning musik innehåller en progression för att lära sig använda både den traditionella tekniken för scenframträdande samt den nyare tekniken för komposition och musikproduktion.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Institutionen för musik och bild (MB) ingår i Fakulteten för konst och humaniora (FKH). MB består i huvudsak av två miljöer: bild- respektive musikmiljön. Dessa miljöer delas upp i fem huvudområden: Bildpedagogik, Konst- och Bildvetenskap, Musik (konstnärlig grund), Musikpedagogik (även med inriktning drama) samt Musikvetenskap. I den musikpedagogiskt inriktade miljön är ämneslärarutbildningen i musik en del, men där återfinns även kurser för kompetenshöjning som lärarlyftskurser i musik och fristående musikpedagogiska utbildningar som i samarbete med KPU, Kompletterande pedagogisk inriktning, ger en ämneslärarexamen i musik. Till detta tillkommer de delar inom musik som hör till förskolläraryrket samt grundläraryrket. Studenterna inom ämneslärarprogrammet möter kontinuerligt lärare från musikpedagogik, musikproduktion och musikvetenskap i sin utbildning. Under UVK-kurserna, utbildningsvetenskaplig kärna (se del 1), så möter ämneslärarstudenterna i musik studenter och lärare inom andra ämnen vilket gör att de får en gemensam grund och får en gemensam vetenskaplig och professionsinriktad miljö där även sambandet mellan forskning och utbildning stärks (se del 1). I del 1 beskrivs även miljöer som har relevans för ämneslärarutbildningen.

Vetenskaplig/konstnärlig miljö och professionsinriktad miljö

Inom kollegiet på institutionen för musik och bild träffas alla lärare regelbundet ungefär en gång i månaden. Det finns även mer riktade mötesplatser som musikpedagogikkollegiet som har ett möte en gång i månaden. Vidare finns ett handledarkollegium som är gemensamt för handledare och examinatorer i musikpedagogik och musikvetenskap. I detta handledarkollegium, som träffas två gånger per termin, ingår lärare från olika discipliner som musikvetenskaplig, musikpedagogisk och konstnärlig forskning. Det har även funnits samarbeten mellan handledare och examinatorer inom bild- och musikavdelningarna. På institutionen inom ämnet musik bedrivs även ett högre seminarium där de disputerade anställda presenterar och diskuterar sin forskning samt utvalda, aktuella texter av andra författare. Förutom att studenterna kontinuerligt möter lärare med vetenskaplig kompetens möter studenterna även undervisande lärare med konstnärliga lektorat, samt andra lärare som är utövande musiker. En av lektorerna har disputerat i konstnärlig forskning, och en konstnärlig lektor deltar i en pågående doktorandutbildning inom konstnärlig forskning. Detta gör att studenterna möter lärare med både vetenskaplig och konstnärlig bas.

Förutom kompetensutvecklingstid (se personal) avsedd för forskning så finns även strategiska medel för forskning från fakulteten att fördela bland de disputerade lärarna inom institutionen för musik och bild. Under 2018 har riktade medel delats ut till två lärare för att bedriva ett utbildningsnära forskningsprojekt som involverar studenter. Projektet har ämnesdidaktiskt fokus och direkt bäring på undervisningens utformning, men tar även upp frågor om integrering och migration. Ett annat exempel är ett treårigt VR-finansierat forskningsprojekt i samarbete med Karlstads och Göteborgs universitet som behandlar färdighetsprov och bedömningar vid antagningar till musklärarutbildningar vilket är direkt kopplat till utbildningen. Två av lärarna inom undervisningsmiljön är involverade i *Centrum för ämnesdidaktisk forskning inom konst och humaniora vid Linnéuniversitetet (CÄHL)*. CÄHL är en tvärvetenskaplig forskningsmiljö med forskare från flera humanistiska och estetiska ämnen som har fokus på olika ämnesdidaktiska frågor. Syftet med centrumbildningen är bland annat att stärka den ämnesdidaktiska forskningen vid fakulteten för konst och humaniora, FKH, där fokus de senaste åren legat på olika aspekter av ämnesspråk. Lärarna vid MB har inom denna ram bedrivit forskning inom ämnesspråk i högstadiets klassrumsundervisning i musik vilket kommer att publiceras under 2019.

Studenterna har kontinuerligt kontakt med lärarprofessionen genom VFU (se även del 1) men även genom auskultation, fältstudier, projekt i skolor och kontakt med yrkesverksamma lärare som undervisar på Lnu. Lnu har sedan flera år haft en plattform för yrkesverksamma lärare inom musik genom www.musiklararportalen.se. Ett annat exempel på professionsinriktad miljö är att konventet *Make Music Matter* genomförts under 2018, vilket samlar musklärare från hela Sverige. Studenterna förväntas delta vid konventet för att kunna ta del av frågor av intresse för musklärarprofessionen och aktuell forskning. Många av lärarna har även samarbeten med andra institutioner inom andra utbildningar, till exempel förskollärarutbildningens samarbete med idrottslärarutbildningen, men även andra informella samarbeten mellan olika discipliner. Även i dessa samarbeten kan lärarnas övriga forsknings- och utvecklingsarbete komma studenterna till del.

Samband mellan forskning och utbildning

Lärares aktiviteter, både inom och utanför den universitetsbaserade miljön, är viktiga för att skapa ett nära samband mellan forskning och utbildning. Lärare deltar kontinuerligt i olika nätverk och konferenser. Bland annat är de aktiva i *Nordiska nätverket för musikpedagogisk forskning*, *International society of music education*, *Svenska samfundet för musikforskning* och *European association for music in schools*. Lärare innehar revieweruppdrag till flera tidskrifter och konferenser samt har uppdrag som opponenter vid andra institutioner. Det finns aktiva samarbeten med internationella partneruniversitet inom musik. Lärare och forskare inom institutionen arbetar även kontinuerligt med egen forskning samt publicerar sig i svenska och internationella tidskrifter. All institutionens forskande personal är involverad i undervisning, kursansvar, kursutveckling, examination och handledning. Detta gör att aktuell forskning, samt lärarnas egen forskning, påverkar till exempel kursinnehåll och litteraturlistor men även undervisning då studenterna kontinuerligt har kontakt med aktiva forskare. Material skrivet av institutionens anställda lärare finns representerat i litteraturlistorna i flera kurser. Exempel på projekt där forskning har direkt relevans för studenterna är de tre projekt som beskrivs ovan.

Värdering och hantering

Miljön inom institutionen är både vetenskaplig/konstnärligt inriktad och professionsinriktad vilket visar sig genom lärarkollegiets kompetens samt den verksamhet som bedrivs inom institutionen inklusive VFU. Lärarna arbetar kontinuerligt med olika typer av nätverk och samarbeten både internt och externt. Alla disputerade lärare är aktiva som forskare. De konstnärliga lektorerna och många av de disputerade är aktiva med konstnärlig verksamhet och konstnärligt utvecklingsarbete. Institutionen arbetar aktivt med att skapa en miljö där forskningen har direkt bäring på utbildningen och där studenterna får direkt koppling till forskningsprojekten. I de tre exemplen på forskning ovan, där ett handlar om ämnesspråk, ett om ämnesdidaktik, och ett om antagning och bedömning, har alla tre betydelse för studenternas utbildning. Forskningen om ämnesspråk kommer, efter publicering, att ingå i studenternas curriculum. I forskningen om ämnesdidaktik är studenter direkt involverade och har delvis insyn i forskningsprocessen. I projektet gällande antagning, kan det påverka antagningsprocesser till utbildningen. Uppdrag utanför institutionen visar hur lärarkollegiet håller nätverk aktuella, håller sig aktuella med pågående forskning och deltar i svenska och internationella sammanhang för musikpedagogik och annan musikforskning. Det finns även behov av en större utblick för studenterna, vilket bland annat kan fås genom utbyte med internationella lärosäten och till exempel konferensdeltagande. Alla studenter har möjlighet att göra delar av sin utbildning vid internationella lärosäten. Konferensdeltagande sker främst genom deltagande vid de konferenser som anordnas vid Lnu.

Miljön har ett behov av att stärka professionsanknytningen framförallt mot delar som hanterar de yngre åldrarna. Nyrekrytering pågår, och i de fall då vikarierade lärare anlitats är dessa verksamma i grundskolan. Då musiklärmiljön är relativt liten förväntas studenterna delta i de musiklärarkonvent som institutionen ordnar så de kan komma i kontakt med praktiker från hela landet.

Eftersom utbildningen och miljöns alla disputerade lärare undervisar samt har kompetensutvecklingstid som oftast utnyttjas till forskning inom ramen för tjänst finns möjlighet till nära koppling mellan forskning och utbildning. Ett utvecklingsområde är att utöka samverkan med den ämnesdidaktiska forskning som bedrivs inom CÄHL.

Utformning, genomförande och resultat

Beskrivning av ämneslärarutbildningen inriktning musik

Musik är alltid ingångsämne i ämneslärarprogrammet. Det finns möjlighet för studenterna att läsa musikfördjupning som andraämne eller alternativt att läsa ett annat andraämne. De flesta studenter väljer att läsa musikfördjupning som andraämne. Utbildningen ger behörighet för att undervisa i både grundskola och gymnasium. Musik som förstaämne har följande uppdelning i kurser som även ska relateras till UVK samt VFU III (se del 1):

Termin 1	1MUÄ02	Delkurs 1. Musikalisk grundkurs I, 7,5 hp Delkurs 2. Musikpedagogisk grundkurs I, 7,5 hp
-----------------	---------------	---

Termin 2	1MUÄ16	Delkurs 3. Musikalisk grundkurs II, 7,5 hp
		Delkurs 4. Musikpedagogisk grundkurs II, 7,5 hp
		Delkurs 1: Musikpedagogisk grundkurs III, 7,5 hp
		Delkurs 2. Verksamhetsförlagd utbildning I, 7,5 hp
Termin 3	2MUÄ16	Delkurs 3. Musikpedagogisk grundkurs IV, 7,5 hp
		Delkurs 4. Musikalisk grundkurs III, 7,5 hp
		Delkurs 1: Musikalisk grundkurs IV, 7,5 hp
		Delkurs 2: Musikpedagogisk fortsättningskurs I, 7,5 hp
Termin 4	2MUÄ18	Delkurs 3: Musikalisk fortsättningskurs I, 7,5 hp
		Delkurs 4: Musikpedagogisk fortsättningskurs II 7,5 hp
Termin 8	2MUÄ24	Musik IV - inriktning mot arbete i gymnasieskolan, 7,5 hp
Termin 10	4MUÄ2E	Verksamhetsförlagd utbildning för ämneslärare i musik fördjupning II 7,5hp
		Delkurs 1: Ensembleledning, 4hp
		Delkurs 2: Ackordinstrument i didaktisk praxis, 3,5hp
		Delkurs 3: Valbar konstnärlig och musikdidaktisk specialisering, 7,5hp
		Delkurs 4: Självständigt arbete i musik, avancerad nivå, 15 hp

Musikämnet i grund- och gymnasieskola är komplext och innehåller många olika delmoment av både praktisk och teoretisk karaktär vilket återspeglas i utbildningen. De kurser som kallas musiklisk grundkurs och fortsättningskurs fokuserar främst på praktiskt, musiklisk kunnande med koppling till didaktik och metodik. Till exempel innehåller *Musikalisk grundkurs I* gitarr, piano, sång och scenisk beredskap, musikteori och gehör, kör, ensemble, musikproduktion samt musikteknik. *Musikalisk grundkurs II* och *III* innehåller även bas, slagverk och ensembleledning. *Musikalisk grundkurs IV* omfattar även låtskrivande/komposition samt arrangering. I *Musikalisk fortsättningskurs I* fördjupas kunskaperna från grundkurserna. Kursen 2MUÄ18 innehåller musiketnologi samt musikteori och ensemble kopplat till ett skolprojekt. Under den sista terminen 4MUÄ2E har studenterna fördjupad ensembleledning. De väljer även att fördjupa sig i ackordinstrumenten piano eller gitarr med didaktiskt fokus samt en specialisering som kan vara huvudinstrument, musikteori, musikproduktion eller dirigering/ensembleledning. Om studenterna väljer musik-fördjupning som andraämne ges fler möjligheter till fördjupning.

I de musikpedagogiska kurserna ligger fokus på teoretiska moment som är nödvändiga för yrkeskunnandet, men det finns också sammankopplade moment, till exempel projekt. *Musikpedagogisk grundkurs I* innehåller metodik och didaktik, musikhistoria, akademiskt skrivande, analys av styrdokument och auskultation. *Musikpedagogisk grundkurs II* innehåller analys av styrdokument, bedömning och betygsättning, pedagogisk planering samt kunskapsutveckling vilket utmynnar i ett musikdidaktiskt projekt i en grundskola eller förskola. *Musikpedagogisk grundkurs III* förbereder studenterna på VFU och innehåller undervisning i praktiska moment med tydliga kopplingar till metodik, didaktik samt kursplaner och betyg. *Musikpedagogisk fortsättningskurs I* innehåller gymnasiedidaktik, betyg och bedömning samt musikhistoria inriktad på musik och media. *Musikpedagogisk fortsättningskurs II* innehåller betyg och bedömning samt musikpedagogik inriktad bland annat mot musikpedagogisk forskning, interkulturella perspektiv samt genus. I beskrivningen ovan ingår två perioder med VFU, totalt 15 hp, samt examensarbete på avancerad nivå på 15 hp.

För de studenter som läser musik-fördjupning ingår följande kurser

Termin 5	2MUÄ08	Delkurs 1: Musikalisk fördjupning I, 9 hp
		Delkurs 2: Musikpedagogisk fördjupning I, 6 hp
		Delkurs 1: Musikalisk fördjupning II, 9 hp
		Delkurs 2: Musikpedagogisk fördjupning II, 6 hp
Termin 6	2MUÄ10	Delkurs 1: Musikalisk fördjupning, 7,5 hp
		Delkurs 2: Musikpedagogiskt ledarskap, 7,5 hp
		Delkurs 3: Musikpedagogik med fokus på gymnasiekurser, 7,5 hp
		Delkurs 4: Musikvetenskap i teori och praktik, 7,5 hp
Termin 7	2MUÄ12	Delkurs 1: Musikalisk fördjupning II, 3hp
		Delkurs 2. Valbar konstnärlig och musikdidaktisk specialisering I, 9hp

I musik-fördjupning finns fler möjligheter till individuell fördjupning förutom påbyggnad av obligatoriska ämnen. De individuella valen omfattar fördjupning i instrumentalspel och sång, samt fördjupning i musikproduktion, dirigering/ensembleledning eller musikteori.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Ämneskunskaper inom ämnet musik innefattar många olika delområden, såväl teoretiska som praktiska, vilket visas av beskrivningen ovan. Samtliga ovan beskrivna musikaliska kurser, samt vissa delar av de musikpedagogiska kurserna, fokuserar på ämneskunskaper. I de musikaliska kurserna ingår gitarr, piano, bas, slagverk, sång och scenisk beredskap, musikteori och gehör, kör, ensemblespel, musikteknik, musikproduktion, ensembleledning, låtskrivande/komposition och arrangering. I kurserna ingår såväl färdigheter i instrumentalspel som didaktiska och konstnärliga kunskaper. Förutom dessa finns även andra teoretiska moment som tillhör ämneskunskaper i musik, som till exempel musikhistoria, musik och media samt musiketnologi. Tabellen nedan visar dels bredd med exempel från *Musikalisk grundkurs IV*, dels djup med exempel från *Valbar konstnärlig och musikdidaktisk specialisering*. Majoriteten av studenterna väljer musik-fördjupning som andraämne, och där finns ytterligare möjlighet till väsentlig fördjupning av instrumentalspel och sång, musikproduktion, musikteori och ensembleledning/dirigering. Fördjupning sker även genom studenters individuella val av ämnesområde i uppsatser på grund- och avancerad nivå. I tabellen nedan är de mål som behandlas markerade med fetstil.

Kurs	Kursmål (urval)	Nivå
Musikpedagogisk grundkurs III	instudera och leda gemensam sång i elevanpassad tonart såväl utan instrument som från piano eller gitarr	2/G
Musikalisk grundkurs IV	individuellt musicera vokalt samt på klaviatur, gitarr, elbas och slagverk i olika genrer på nivå 2*,	3/G
	i samspel anpassa sitt musicerande på röst, melodi-, bas- ackordinstrument och slagverk,	
	i musicerande och musikskapande praktisera kunnande i musikteori och gehör samt tillämpa och värdera musikalisk form och struktur i olika musikaliska sammanhang på nivå 2*,	
	leda och repetera ensemblemusicerande,	
	använda digitala verktyg för notation i arrangering på nivå 2*.	
	använda Digital Audio Workstation för musikskapande på nivå 3*	
Valbar konstnärlig och musikdidaktisk specialisering: för inriktning mot instrumentalspel /sång kunna:	musicera solistiskt och i ensemble på nivå 5*,	10/A
	med ett ämnesrelevant språk beskriva såväl konstnärliga som tekniska aspekter av musicerandet,	
	arrangera, marknadsföra och genomföra en konsert där studenten själv framträder som musiker,	
	i en konsertsituation på ett ändamålsenligt sätt kommunicera musikaliskt, gestiskt och verbalt med publiken,	

Ämneskunskaper, exemplet gitarrspel

Egna färdigheter och didaktiska kunskaper i instrumentalspel är en del av kunnandet som krävs för att undervisa i såväl grundskola som gymnasium. Från och med första året får studenterna kunskaper om och färdigheter i de vanligt förekommande instrumenten i musikklassrummet, det vill säga bas, slagverk, gitarr, piano, sång, både individuellt och i ensemble, i en stegvis progression. Från och med *Musikalisk fortsättningskurs 1* ska studenten även fördjupa sig i ett av instrumenten förutom vidareutveckling av kunskap i de andra instrumenten.

Nedan exemplifieras en av delarna i utbildningen med instrumentalundervisningen för gitarr vilket riktar sig både mot undervisning i grundskola och gymnasiekurserna *Ensemble med körsång* och *Instrument eller sång*. Studenterna lär sig i utbildningen att individuellt musicera på olika instrument, men även samspel/ensemble samt detta kunnande kopplat till didaktiska situationer. Ett exempel på en didaktisk uppgift kopplad till instrumentalspel är att studenterna i kursen *Musikpedagogisk grundkurs III* ska "instudera och leda gemensam sång i elevanpassad tonart såväl utan instrument som från piano eller gitarr" vilket innebär att de ska kunna välja låtar, anpassa till lämplig tonart, arrangera, planera, förbereda och repetera. Examination görs genom att studenten förbereder ett material samt använder de andra studenterna som "elevgrupp". Studentens nivå, G eller VG, bedöms bland annat genom hur väl den uppvisar förmåga att anpassa sig till lärosituationen. Detta kursmål operationaliseras i den påföljande *Verksamhetsförlagda utbildningen*, VFU. Exempel på fördjupat individuellt spel och breddad genrekunskap från *Musikalisk grundkurs IV* är då studenten ska "individuellt musicera vokalt samt på klaviatur, gitarr, elbas och slagverk i olika genrer på nivå 2". Inom gitarrspel fokuseras innehållet i denna delkurs på jazz, bland annat på II-V-I -kadenser och andra vanliga ackordprogressioner, steganalys, kompmönster, ackordsymboler, instuderings tekniker och att spela standards ur *Real Book*. Examination görs genom att ackompanjera en valfri samt en given jazzstandard. För att säkerställa att studenterna nått målen är kriterierna för godkänt att studenten kan spela med flyt, behärska kompmodeller och behärska ackordprogressioner vilket visar både deras praktiska och teoretiska kunskaper. Andra delkurser fokuserar på andra genrer. Fördjupade kunskaper inom gitarrspel fås genom kursen *Ensembleledning*, men även i *Ackordinstrument i didaktisk praxis* och *Valbar konstnärlig och musikdidaktisk specialisering* där gitarrspel kan vara en valbar fördjupning. Denna examineras, förutom genom didaktiska moment och formativ examination, genom genomförande av en publik examenskonsert där främst konstnärliga aspekter av musicerandet examineras. Kriterierna för att få godkänt baseras bland annat på studentens förmåga till samspel, konstnärliga uttryck, instrumentala färdighet och kommunikation med publiken.

Fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

Lärarnas egen forskning och utvecklingsarbete samt kännedom om det musikpedagogiska forskningsfältet, gör att studenterna har möjlighet att få fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Det finns även moment som gör att studenter själva lär sig att söka och använda aktuell litteratur. Ett exempel är i kursen *Musikpedagogisk fortsättningskurs II* då studenterna ska "med utgångspunkt i ett avgränsat problemområde söka, värdera och sammanställa relevant forskning samt presentera den skriftlig enligt akademiska konventioner". Detta görs som en skriftlig uppgift inom musikpedagogisk forskning om genus där studenterna utgår från kurslitteraturen och skapar en frågeställning som sedan fördjupas med hjälp av egen, aktuell litteratursökning. Uppgiften innehåller dels en sammanställning av litteraturen dels en reflektion över hur detta kan påverka musikpedagogisk praktik, vilket ligger till grund för en fördjupad insikt. Dessa uppgifter ligger även till grund för diskussioner på ett seminarium för att främja studenternas förståelse. Säkerställandet av att examensmålet uppfylls sker genom uppvisande av fördjupad insikt i seminariediskussioner samt skriftlig reflektion baserad på kurslitteraturen. Den fördjupade insikten i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete nås även till hög grad genom examensarbetet på grundnivå och avancerad nivå då studenterna själva är ålagda att hitta aktuell forskning i sitt valda ämnesområde, samt genom uppsatsskrivandet fördjupa sin insikt inom aktuell forskning.

Värdering och hantering

För att studenterna ska uppnå examensmålet om brett kunnande inom ämnesområdet krävs genomförande och examination av de olika obligatoriska delarna av teoretisk och praktisk karaktär, till exempel olika typer av instrumentalspel, musikteori, musikhistoria och musikproduktion. Det breda ämneskunnandet visas även inom de olika delämnena där till exempel kunskap om olika genrer ingår. I del-

kursexemplet ovan fokuserades på jazz i teori och praktik. Detta säkerställer att utbildningen har den bredd som är relevant för både grundskola och gymnasium. Genom att studenterna gör sin VFU inom både grundskola och gymnasium säkerställs att de får pedagogisk bredd, även om tyngdpunkten läggs vid gymnasium. En tredje typ av bredd är användandet av samma grundkunskaper i olika typer av sammanhang som individuellt spel, ensemblespel och didaktiska moment. Examinationerna för att säkerställa att målen nås är olika beroende på delämnenas karaktär, och görs genom olika typer av praktiska moment som enskild examination i instrumentalspel, vilket visas ovan. Didaktiska moment som både finns i VFU och i den universitetsbaserade utbildningen, samt ensemblespel som ingår i både den universitetsbaserade undervisningen och VFU examineras formativt. Examinationerna görs både summativt, som till exempel examensuppspel, och formativt, vilket visar att samma ämneskunskap kan användas och examineras i olika situationer. Det finns även muntliga presentationer i form av diskussionsmoment och skriftliga examinationer i vissa kurser, vilket utgör andra sätt att närma sig ämnesområdet på.

Examensmålet om ett fördjupat kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som krävs för yrkesutövningen visas här genom exemplet gitarrspel. Fördjupningen sker genom att momentet kontinuerligt ingår i utbildningen, vilket gör att alla studenter får en viss fördjupning i sitt kunnande. Det finns även möjlighet till fördjupning i vissa delar av ämnesområdet vilket här visas med den valbara fördjupningen som finns i kursen *Valbar konstnärlig och musikdidaktisk specialisering*. Kursmålen säkerställs genom olika typer av examinationer, eftersom ämnesområdet innehåller många delasppekter. Det kursmål som är centralt för konstnärligt djup är examenskonserten, där studenterna ska visa sina instrumenttekniska färdigheter och sitt konstnärliga djup.

De många olika delmomenten inom musikämnet i grundskola och gymnasium ställer höga krav på studenterna och gör utbildningen komplex, till viss del kan "stoffträngsel" uppstå i vissa kurser då många olika moment ska hinnas med. Detta ses kontinuerligt över då kursplaner justeras och skrivs om. Det har tidigare gjorts ett flödesschema för alla moment i inom ämnet och i nuläget planeras för en översyn och revidering av denna övergripande plan under 2019 för att tydliggöra progressionen i de delämnena, i syfte att säkerställa kvaliteten på utbildningen.

Förutsättningar för att examensmålet att studenterna ska få fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete ska kunna uppnås sker genomgående i utbildningen genom de moment där studenter får läsa, söka, samt skriftligt och muntligt redovisa forsknings- och utvecklingsarbete samt moment med diskussioner och reflektion. Exemplet ovan visar hur den fördjupade insikten säkerställs genom både läsning och förståelse av forskning och utvecklingsarbete samt genom reflektion och diskussion då dessa delar kopplas samman i kursmomentet. Förutom att forsknings- och utvecklingsarbete ligger till grund för mycket av undervisningen då studenterna möter det i kurslitteratur och forskningsaktiva lärares undervisning fördjupas insikten väsentligt genom uppsatsskrivning på grund- och avancerad nivå. Här ges studenterna möjlighet att ytterligare fördjupa insikten i aktuellt forskningsarbete och de möter också aktiva forskare inom olika ämnesområden både som föreläsare och handledare.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Kurs	Kursmål (urval)	Nivå
Vetenskapsteori och forskningsmetodik	redogöra för likheter och skillnader mellan metoder inom naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora med utgångspunkt i vetenskapsteoretisk reflektion;	UVK-kurs G
	argumentera för val av metoder för insamling av kvantitativa data	
	konstruera en enkät och problematisera olika frågekonstruktioner	
	värdera val av metod för insamling och analys av olika typer av data;	
	problematisera relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i relation till den kommande yrkesutövningen;	
Musikvetenskap i teori och praktik	redogöra för några metoder för datainsamling samt praktisera någon av dessa.	6/G
Förberedelser för musikpedagogisk forskning	operationalisera forskningsfrågor till enkätfrågor, intervjufrågor och observationsscheman,	7/G
Självständigt arbete i musik, avancerad nivå	redogöra för en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys och resultat-, respektive metoddiskussion,	10/A
	redogöra för relevanta vetenskapliga, ämnesdidaktiska, samhälleliga och etiska aspekter i det självständiga arbetet,	

Fördjupad kunskap om vetenskapsteori

Vetenskapsteori som explicit innehåll ingår främst i UVK-kursen *Vetenskapsteori och forskningsmetodik för ämneslärare* (se del 1) men studenterna får även inom musikpedagogik vanligt förekommande vetenskapsteoretiska kunskaper genom läsningar av uppsatser, artiklar och avhandlingar samt analyser och diskussioner inom ämnet under utbildningen. Inom seminarierna för *Självständigt arbete i musik, avancerad nivå* fördjupas kunskap från UVK-kurserna i vetenskapsteori med föreläsningar och seminarier om vetenskapsteoretiska perspektiv som är vanliga i musikpedagogik, exempelvis sociokulturella, designteoretiska, fenomenologiska, sociologiska och diskursteoretiska perspektiv.

I uppsatsen på grundnivå har studenterna möjlighet att fördjupa sig i teori men tyngd läggs på analytiska begrepp som ska vara funktionella för analys och diskussion. I betygskriterierna för uppsats på grundnivå ska studenterna för betyget godkänt i *teoretisk medvetenhet* ha "presenterat och använt relevanta teoretiska begrepp". I *analytiskt kunnande* ska studenten för betyget godkänt ha "analyserat materialet i förhållande till syfte, frågeställningar och teoretiska begrepp". I uppsatsen på avancerad nivå läggs större vikt vid teoretiskt perspektiv och dess relation till val av metod och analys av data, vilket gör att studenten måste fördjupa sitt vetenskapsteoretiska kunnande. Detta säkerställs genom examination av uppsatsen där studenten ska visa förståelse för och användning av vetenskapsteoretiska begrepp. I kursmålen för *Självständigt arbete i musik, avancerad nivå* ska studenten "redogöra för en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys och resultat-, respektive metoddiskussion", vilket examineras i uppsatsen utifrån kursplanens mål och 14 kriterier för godkänd nivå enligt *Lokala regler för mål och betygskriterier för självständiga arbeten inom 2011-års lärarprogram* på Lnu.

Kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder

Kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder ingår i *Vetenskapsteori och forskningsmetodik för ämneslärare* (se del 1) men studenterna möter även området genom läsning av uppsatser, artiklar och avhandlingar inom ämneskursen. Kvantitativa och kvalitativa forskningsmetoder ingår som kursmoment för de som läser musik-fördjupning i kursen *Musikvetenskap i teori och praktik*. I denna kurs ingår både praktisk och teoretisk kännedom om intervju och observation. Som examination görs två mindre studier vilket redovisas i skriftliga uppgifter som om det vore metod- och resultatkapitel i en uppsats. Uppgiften examineras utifrån examinationskriterier för självständigt arbete vilka presenteras för studenterna vid kursens början samt ligger tillgängliga på kommunikationsplattformen MyMoodle. Kvantitativ metod behandlas under en workshop i kursen *Förberedelser för musikpedagogisk forskning* där studenterna får konstruera, skicka ut och besvara varandras enkäter samt analysera enkätsvar. Examinationen av detta moment sker genom aktivt deltagande och diskussioner. Under uppsatsskrivandet på grundnivå och avancerad nivå fördjupar sig studenterna i kvantitativ eller kvalitativ metod. De har möjlighet att skriva i båda genrerna samt ska vara beredda att opponera på uppsatser med både kvalitativa och kvantitativa

metoder. Ett av målen är att studenterna ska kunna läsa och förstå olika typer av forskning, men inte nödvändigtvis använda alla olika forskningsmetoder.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

I kursen *Vetenskapsteori och forskningsmetodik* examineras kursmålet att studenterna ska "problematisera relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i relation till den kommande yrkesutövningen" (se del 1). Men kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen genomsyrar även ämneslärarutbildningen i musik. Den beprövade erfarenheten kan ses på flera nivåer: Dels finns den beprövade erfarenheten inom musikutbildning och musicerande, dels finns den inom läraryrket. Studenterna reflekterar kontinuerligt genom att ställa praktik i relation till egna och andras erfarenheter, samt vetenskaplig och ämnesdidaktisk litteratur. Ett exempel utgörs av den första kursen i *Verksamhetsförlagd utbildning I* som examineras genom praktiskt genomförande samt en rapport där studenterna ska koppla samman erfarenheter från VFU-kursen med kurslitteratur, vilket innebär att vetenskaplig grund kopplas samman med beprövad erfarenhet genom den egna praktiken och den erfarenhet som VFU-handledare och VFU-examinator tillför. Detta fördjupas i kursen *Bedömning och betygsättning* samt efterföljande VFU-rapport (se del 1).

Värdering och hantering

Studenterna ges förutsättningar att uppnå examensmålet med fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa metoder främst genom den ämnesgemensamma kursen *Vetenskapsteori och forskningsmetodik* (se del 1) samt genom att tillämpa sina kunskaper i form av uppsatsskrivning och opposition på uppsatser på grund- och avancerad nivå. Olika typer av vetenskapsteoretiska och metodologiska moment ingår också i hela ämneslärarutbildningen inom ämnet musik. I utbildningen finns en utvecklad progression där studenterna från den första terminen skolas in i akademiska traditioner genom att både läsa vetenskapliga texter, som avhandlingar, rapporter och artiklar, och att skriva olika typer av akademiska texter. I den avslutande uppsatsen på avancerad nivå visar studenterna detta fördjupade kunnande i praktiken. Programutvärderingen från juni 2018 visar att 97,4 procent av ämneslärarstudenterna med inriktning mot gymnasieskolan anser att de i sin utbildning har utvecklat sin vetenskapliga kompetens succesivt genom utbildningen. Detta indikerar att studenterna har en vetenskaplig progression och erhåller förmåga att få fördjupad kunskap.

I kursen där studenterna skriver sitt självständiga arbete på avancerad nivå har de möjlighet att fördjupa sig i kvantitativ metod på avancerad nivå, varför det är viktigt att de ges möjlighet att läsa och förstå kvantitativa studier vilket sker på grundnivå. De flesta uppsatser som skrivs på grund- och avancerad nivå har kvalitativ karaktär, även om några exempel bygger på enkäter vilka i de flesta fall är kvantitativa studier med kvalitativ analys. Det finns flera orsaker till denna fördelning; en är tidsaspekten där få studenter har möjlighet att göra en större kvantitativ studie under uppsatsens begränsade tid. Studenterna får dock utveckla sitt kunnande i kvantitativ metod och analys inom UVK. Samtidigt är det viktigt att ha perspektiv på detta utvecklingsområde i förhållande till studenters kommande yrkesliv, där sammanställning av kunskap (konsumtion) bör ses som minst lika väsentlig som kompetensen att genomföra vetenskapliga studier. Även om det i ämneskursernas innehåll och examinationer ingår att behandla vetenskapliga artiklar där kvantitativ metod har använts är det viktigt att metodfrågor aktualiseras i flera kurser inom utbildningen. Under 2019 kommer UVK-kurserna att ses över och därefter ska ämnet se över behoven i ämneskurserna.

Examensmålet att visa fördjupad kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen finns genomgående i utbildningen genom kopplingen mellan praktiska moment, ämnesdidaktik och vetenskaplig litteratur. Att studenterna ges förutsättningar att uppnå målet visas i exemplet ovan genom att studenterna examineras genom att skriva en rapport där de förväntas koppla samman vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Genom att studenterna under utbildningen möter både lektorer på konstnärlig och vetenskaplig grund (som även har konstnärlig och pedagogisk utbildning) samt adjunkter och andra anställda lärare med en fot kvar i skolverksamheten i grundskola, gymnasium och kulturskola, finns en grund för fördjupad kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet inom yrkesutövningen. Den beprövade erfarenheten är både kopplad till praktisk-estetisk erfarenhet och till lärar(erfarenhet från grund- och gymnasieskola.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

En stor del av grunden för ämneslärarutbildningen i musik är att studenterna arbetar med att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat. Målet är att de under utbildningen stegvis lär sig fördjupa dessa färdigheter och förmågor. Utbildningen är uppbyggd så att studenterna kontinuerligt arbetar med reflektion, diskussioner och skriftliga uppgifter både över egna och andras erfarenheter men även utifrån relevant forskning (se del 1).

Kurs	Kursmål (urval)	Nivå
Musikpedagogisk grundkurs I	kontinuerligt dokumentera och reflektera över eget musikaliskt lärande ur ett vetenskapligt, konstnärligt och didaktiskt perspektiv,	1/G
Musikpedagogisk grundkurs II	med utgångspunkt i forskning och egen erfarenhet beskriva och diskutera bedömning, återkoppling och betygsättning i musik utifrån syften, metoder, effekter och musikestetiska värderingar, dokumentera och analysera egen musikalisk och musikdidaktisk kunskapsutveckling samt eget lärandebehov och relatera detta till musikpedagogisk forskning och teori,	1/G
Musikpedagogisk grundkurs III	i loggbok kontinuerligt dokumentera, reflektera över och utvärdera delkursens undervisning i relation till litteratur, egna tidigare erfarenheter och till dess relevans för musikundervisning i grundskolan,	2/G
Verksamhetsförlagd utbildning I	i loggbok kontinuerligt dokumentera, reflektera över och utvärdera delkursens undervisning i relation till litteratur, egna tidigare erfarenheter och till dess relevans för musikundervisning i grundskolan, relatera erfarenheter av egen och andras undervisning och lärande till musikpedagogisk teoribildning,	2/G
Musikpedagogisk grundkurs IV	beskriva, kategorisera och diskutera olika musikpedagogiska praktiker och grundhållningar utifrån ett musikpedagogiskt forskningsperspektiv,	2/G
Musikpedagogisk fortsättningskurs I	med utgångspunkt i forskning och erfarenhet diskutera förutsättningar för musikundervisning ur lärarperspektivet utifrån ramfaktorer, musikfilosofiska överväganden, kunskapssyn samt musikaliska och musikdidaktiska kvalitetsuppfattningar,	3/G
Musikpedagogisk fortsättningskurs II	i formativt syfte och med ämnesrelevant vokabulär formulera konstruktiv själv- och kamratbedömning av musicerande och musikskapande samt, utifrån forskning om bedömning, föreslå och kritiskt granska undervisnings- och lärandestrategier,	3/G
Verksamhetsförlagd utbildning III	utifrån samlade erfarenheter från tidigare undervisning, självständigt och kritiskt diskutera och värdera skolans styrdokument relatera och kritiskt förhålla sig till verksamheten med hjälp av forskningsbaserade teorier och metoder	9/G
Självständigt arbete i musik, avancerad nivå	redogöra för en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys och resultat- respektive metoddiskussion,	10/A

Ett exempel på hur studenterna skolas in i att systematiskt kunna reflektera är kursmålet i *Musikpedagogisk grundkurs 1*. I kursen ska de: "kontinuerligt dokumentera och reflektera över eget musikaliskt lärande ur ett vetenskapligt, konstnärligt och didaktiskt perspektiv", vilket görs genom skrivande av en loggbok på lärplattformen MyMoodle. Loggboken styrs av frågor som hör samman med reflektion över den egna

kunskapsutvecklingen, kunnandet och lärandet i universitetsbaserad utbildning och verksamhetsförlagd auskultation. Examination görs i form av en loggbok som är direkt kopplad till moment i utbildningen samt skriftlig examinationsuppgift som metarefleksion. För godkänt betyg krävs att studenten kontinuerligt under kursen arbetar med loggboksskrivande och reflektion utifrån givna frågeställningar och kurslitteratur. Vid påbörjande av nästa delkurs redovisas metarefleksionen som en Prezi inför medstudenter med beskrivning och identifikation av studentens utvecklingsområden, vilket ligger till grund för fortsatt fördjupat loggboksskrivande.

Ett exempel på fördjupad reflektion är en skriftlig uppgift i kursen *Musikpedagogisk fördjupning II* i där studenterna använder musiksociologiska begrepp utifrån en musikpedagogisk artikel för att beskriva sin egen musiksmak och hur den har förändrats. Detta gör att den kritiska blicken inte enbart vänds mot kurslitteraturen utan också att studenterna ska analysera sig själva utifrån ett strukturellt perspektiv vilket främjar förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna erfarenheter och forskning. Uppgiften examineras genom en skriftlig inlämningsuppgift som bedöms efter hur väl studenterna kan använda vetenskapliga begrepp i ett nytt sammanhang, vilket visar deras teoretiska förståelse samt reflektionsförmåga. För godkänt betyg ska studenterna bland annat kunna förstå och använda begreppen ur kurslitteraturen för att fördjupa reflektionen.

I examensarbetet på avancerad nivå ska studenterna visa en fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat, vilket uttrycks i kursens målformulering: "redogöra för en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys och resultat- respektive metoddiskussion". Kriterierna för godkänt baseras på examensmålen enligt riktlinjer för *Lokala regler för mål och betygskriterier för självständiga arbeten inom 2011-års lärarprogram* på Lnu. I det självständiga arbetet på avancerad nivå visar studenterna sin fördjupade förmåga att kunna bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik genom att uppfylla kriteriet för godkänd nivå utifrån riktlinjerna att studenterna ska ha "diskuterat resultaten och dess relevans för yrkesverksamheten och hur de kan leda till fortsatt forskning".

Studenterna tillvaratar och systematiserar också egna och andras erfarenheter under VFU-kurser, och fältstudier. Inom samtliga VFU-kurser ingår flera olika undervisningsformer och krav på att studenterna kritiskt och självständigt systematiserar och reflekterar över sina egna och andras erfarenheter. Det ställs även krav på fördjupad reflektion kring relationen mellan planering, genomförande, bedömning och skolans uppdrag för att i VFU III, med utgångspunkt i teoretiska modeller, praktiska erfarenheter och etiska överväganden, självständigt reflektera över den egna yrkesverksamheten. Detta examineras dels individuellt under VFU-perioderna i bedömningssamtal med handledare och examinator, dels i efterföljande seminarium tillsammans med studiekamraterna.

Värdering och hantering

Vi bedömer att förutsättningar finns för att studenterna ska kunna nå examensmålet att studenterna får en fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat genom kontinuerlig examination och variation av formerna för denna. Förutsättningarna säkerställs genom skriftliga och muntliga litteratur- och reflektionsuppgifter och diskussionsmoment kopplade till exempel till forskning, VFU och läroplansanalys genom hela utbildningen. Den fördjupade förmågan visas i utbildningens uppsatser som ska vara systematiska, självständiga arbeten med hög reflektions- och analysnivå kopplat till relevant forskning. De gemensamma bedömningskriterierna för godkänd nivå som nämnts ovan används i en matris för examinationen för att säkerställa att alla mål täcks. Under slutseminariet får studenterna exempelvis opponera på en studiekamrats arbete samt presentera och försvara sitt eget. Kriterier för godkänt betyg är bland annat att studenten systematiskt och problematiserande presenterat tidigare forskning och visat hur denna relaterar till arbetets syfte, diskuterat resultatens relevans för yrkesverksamheten och fortsatt forskning samt bearbetat synpunkter från andra.

Programutvärderingen från juni 2018 visar att 89,7 procent av studenterna i ämneslärarprogrammet med inriktning mot gymnasieskolan anser att de utvecklat förmåga att reflektera över sin roll som lärare i undervisningssituationen i ganska hög grad eller i mycket hög grad. Den visar även att 97,7 procent av studenterna anser att deras vetenskapliga kompetens successivt har utvecklats

genom utbildningen. Detta visar att studenter upplever att både reflektionsförmågan och den vetenskapliga kompetensen fördjupats under utbildningen.

Ett utvecklingsområde är att hantera studenternas ovana vid att skriva, vilket möjligtvis kan vara extra problematiskt inom musik som är ett praktiskt-estetiskt ämne där mycket tid inom utbildningen måste användas till praktiska moment. Skriftlig reflektion i förhållande till egna och andras erfarenheter är sällan svårt för dessa studenter, däremot krävs övning gällande skriftlig reflektion i förhållande till vetenskapliga texter och vetenskaplig genre, vilket därför tränas under hela utbildningen. Ovana vid att skriva innebär inte nödvändigtvis brist på fördjupad reflektion. Studenter som vi bedömer vara i behov av extra skrivstöd uppmanas kontakta resurscentret *Skrivverkstaden*, vilket är tillgängligt för alla studenter och inte bara för dem med specifika problem eller diagnoser. Progressionen i studenternas skrivande är något som kontinuerligt ses över och arbetas med inom musikinriktningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Under olika praktiska moment i den universitetsbaserade utbildningen tillämpar studenterna sina olika kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik (se även del 1). I utbildningen ingår också tre VFU-kurser och fältstudiedagar. I dessa moment tillämpar studenterna kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik samt deltar i verksamheten som utbildningen avser. Ämnesdidaktiska moment och ämnesdidaktisk litteratur finns genomgående i den universitetsbaserade utbildningen.

Kurs	Kursmål (urval)	Nivå
Musikpedagogisk grundkurs II	planera och genomföra samt utvärdera ett musikdidaktiskt projekt i grundskola eller förskola i samarbete med andra studenter,	1/G
Verksamhetsförlagd utbildning I	planera och genomföra undervisning som är ändamålsenlig samt anpassad till och begriplig för eleverna, i undervisning anpassa val av metoder, innehåll och materiel samt andra resurser i förhållande till målen med undervisningen och aktuell elevgrupp,	2/G
Musik IV- inriktning mot arbete i gymnasieskolan	i grupp ta ansvar för planering och genomförande av skolkonsert som är förankrad i läroplan och som har ett kombinerat musikdidaktiskt och konstnärligt fokus.	4/G
Verksamhetsförlagd utbildning för ämneslärare i musik fördjupning II	planera och genomföra undervisning samt jämföra denna med tidigare undervisningserfarenheter, skapa professionella relationer till kollegor i syfte att dela undervisningserfarenheter och för att planera lärandeaktiviteter, med utgångspunkt i elevers förkunskaper och aktuell gymnasiekursplan planera, genomföra och utvärdera ett arbetsområde som sträcker sig över minst två lektioner, innehåller minst en uppgift och ger studenten möjlighet att i samråd med handledaren bedöma och dokumentera samtliga elevers prestationer,	4/G
Verksamhetsförlagd utbildning för ämneslärare III –	självständigt planera, genomföra och utvärdera undervisning samt tillförsäkra elevinflytande i hela processen, självständigt planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i elevers skilda villkor och förutsättningar,	9/G

Ett exempel där tillämpning sker på universitetet är att studenterna arbetar praktiskt genom att organisera och genomföra skolkonsertsprojekt som en del i ämneslärarrollen där andra ämneskunskaper kommer till uttryck än under den verksamhetsförlagda undervisningen. Detta görs under både det första och andra

året. I *Musik IV* är målet att "i grupp ta ansvar för planering och genomförande av en skolkonsert som är förankrad i läroplan och som har ett kombinerat musikdidaktiskt och konstnärligt fokus"; det vill säga att studenterna tillämpar teoretiska kunskaper från kurser i läroplansteori och musikdidaktik, kombinerat med praktiskt-musikaliska kunskaper och arbetar med fokus på en specifik målgrupp. Projektet genomförs som skolkonserter för årskurs F-3. För godkänt resultat görs en formativ bedömning av studenternas förmåga att tillämpa sina kunskaper. Under projektet examineras det didaktiska innehållet, studentens ledar/lärar-förmåga att möta sina elever/publik och det konstnärliga via studenternas enskilda transformeringar/arrangemang och konstnärliga uttryck. Målet examineras även med en skriftlig uppgift där studenterna ska beskriva sina val och sin arbetsprocess samt kunna applicera centrala begrepp ur kurslitteraturen. För godkänt på uppgiften krävs bland annat att studenten i skrift visar på tydliga didaktiska och metodiska resonemang och drar relevanta slutsatser.

Studenterna tillämpar sina kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik både för ämnet musik och andra delar som utbildningen avser, framförallt under sina VFU-kurser, vilket har en central del i utbildningen. Mötet med praktiken och verksamheten är en väsentlig del i lärarutbildningen. Studenterna möter under första terminen skolverksamheten genom auskultation, där de ska observera lektioner men inte ha något egentligt ansvar. Därefter har de tre olika perioder med verksamhetsförlagd utbildning, VFU, både på grundskola och gymnasium under sammanlagt 20 veckor, det vill säga termin 2 fem veckor, termin 8 fem veckor samt tio veckor under termin 9 (se även del 1). I *Verksamhetsförlagd utbildning I* examineras studenterna genom "muntliga eller skriftliga redogörelser för planering och genomförande av lektionsmoment samt för metoder för praktisknära forskning, skriftlig reflekterad pedagogisk planering, skriftlig VFU-rapport, skriftlig reflektion över didaktiska erfarenheter i ljuset av musikpedagogisk teoribildning. Studenten examineras slutgiltigt via besök på VFU-skolan av representant för universitetet som i samråd med VFU-läraren bedömer studentens "professionella förhållningssätt och ämneskunskaper samt förmåga att omsätta dessa kunskaper i didaktiskt lämplig handling". Detta innebär att bedömning sker genom VFU-besök där universitetets representant i samråd med VFU-handledare bedömer om studenten uppnått målen. En annan del av examinationen är att skriva en detaljerad rapport i form av pedagogisk planering i fem delar med utgångspunkt i aktuell läroplan: process, produkt, utvärdering, lärdomar utifrån detaljerade riktlinjer samt kurslitteratur. Studenterna godkänns efter att ha genomfört rapporten med fördjupad reflektion, värdering och problematisering. Som stöd för studenter, handledare och examinatorer finns en *VFU-guide* med detaljerade beskrivningar av genomförande, examinationer och bedömningsgrunder, vilket också visar progressionen under de tre VFU-kurserna.

Värdering och hantering

Förutsättningar för att studenterna ska kunna nå och fördjupa mål 4 ges företrädesvis genom VFU-kurserna i form av olika typer av examination, dels genom VFU-handledares och VFU-examinators bedömning, dels genom de muntliga och skriftliga uppgifter som görs i samband med kurserna. Här är också VFU-guiden ett stöd för att säkerställa kvaliteten. I den skriftliga VFU-rapporten kopplar studenterna samman didaktiska kunskaper från den universitetsbaserade utbildningen med erfarenheter från praktiken. Detta gör att studenterna kan stärkas i sina roller som blivande lärare och som studenter på lärarutbildningen och förstå och dra nytta av de hur de olika kunskaperna samverkar. Under 2017 beslutades om ett gemensamt ämnesdidaktiskt minimiinnehåll i ämneslärarutbildningarna vilket har implementerats under 2018 och som säkerställer att studenterna får ett ämnesdidaktiskt innehåll i sin utbildning. Programvärderingen från juni 2018 visar att 97,4 procent av studenterna anser att VFU-kurserna i hög grad fördjupar yrkeskunskapen, och 74,4 procent att de i hög grad har fått möjlighet att teoretiskt fördjupa praktiska erfarenheter från VFU samt 64,1 procent att de teoretiska studierna kopplades till de praktiska erfarenheterna av undervisning och lärande i VFU-kurserna i hög grad. De här siffrorna visar hela ämneslärarutbildningen med inriktning mot gymnasieskolan, men indikerar hur betydelsefull studenterna anser att VFU är för deras ämnesdidaktiska kunnande och sammankopplande av praktik och teori.

Förutsättningar för att examensmålet att studenterna ska kunna tillämpa kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik både för ämnet musik och andra delar som utbildningen avser ska kunna uppnås, gäller även vissa moment i den universitetsbaserade utbildningen. Undervisande lärare gör bedömningar av didaktiska kunskaper genom formativ bedömning i genomförda projekt samt studenters fördjupade reflektion genom skriftliga uppgifter och reflektion i grupp, i syfte att säkerställa förutsättningarna för att nå målen. Eftersom

rollen som ämneslärare i musik kan innehålla andra uppdrag än lärarrollen, till exempel organisation av olika typer av musikframträdanden som till exempel luciatåg och konsertverksamhet, övas studenterna att både planera och genomföra projekt av denna typ. Det kräver, förutom goda kunskaper i ämnesdidaktik och praktisk-musikaliska kunskaper, god organisationsförmåga och samarbetsförmåga vilket på många sätt kontinuerligt övas genom utbildningen där studenterna får ta ansvar genom olika moment där de arbetar i grupp. I ett pilotprojekt som inleddes under våren 2018, men som nu planeras bli permanent, arbetar studenterna inte enbart för att genomföra ett konsertprojekt för elever utan också tillsammans med elever i grundskola. Projektet kopplas till didaktiska och konstnärliga mål, men även till andra frågor som migration, integration och värdegrund vilka direkt kan förbindas med läroplanen. Studenternas erfarenheter i detta projekt kan ligga till grund dels för kunskaper om olika pedagogiska och samhälleliga utmaningar och teoribildningar, dels till personlig reflektion och utveckling.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

VFU-kurserna är viktiga delar för att studenter ska kunna visa sin förmåga enligt mål 5. Den universitetsbaserade utbildningen bidrar också till att ge studenterna verktyg för att kunna utföra och fördjupat reflektera. Dessa delar kan därför inte helt separeras. Inom UVK finns även kurserna *Utveckling och lärande*, på grundnivå, och *Specialpedagogik*, på avancerad nivå, som behandlar elevers lärande och utveckling (se del 1).

Kurs	Kursmål (urval)	Nivå
Musikpedagogisk grundkurs II	med utgångspunkt i forskning och egen erfarenhet beskriva och diskutera bedömning, återkoppling och betygsättning i musik utifrån syften, metoder, effekter och musikestetiska värderingar,	1/G
Musikpedagogisk grundkurs III	med ett ämnesrelevant språk beskriva och värdera kvaliteter i musicerande, musikskapande och musikaliskt kunnande samt utifrån dessa beskrivningar diskutera och planera undervisning för vidare lärande	2/G
Verksamhetsförlagd utbildning I	planera och genomföra undervisning som är ändamålsenlig samt anpassad till och begriplig för eleverna, i undervisning anpassa val av metoder, innehåll och materiel samt andra resurser i förhållande till målen med undervisningen och aktuell elevgrupp,	2/G
Musikpedagogisk fortsättningskurs I	självständigt förbereda samt med studentkollegor genomföra och utvärdera lektionsmoment,	3/G
Musikpedagogisk fortsättningskurs II	i formativt syfte och med ämnesrelevant vokabulär formulera konstruktiv själv- och kamratbedömning av musicerande och musikskapande samt, utifrån forskning om bedömning, föreslå och kritiskt granska undervisnings- och lärandestrategier,	3/G
Verksamhetsförlagd utbildning för ämneslärare i musik fördjupning II	med utgångspunkt i elevers förkunskaper och aktuell gymnasiekursplan planera, genomföra och utvärdera ett arbetsområde som sträcker sig över minst två lektioner, innehåller minst en uppgift och ger studenten möjlighet att i samråd med handledaren bedöma och dokumentera samtliga elevers prestationer	4/G
Musikpedagogisk fördjupning I	planera, genomföra och utvärdera egen objektundervisning på nybörjarnivå,	5/G
Musikpedagogisk fördjupning II	i egen objektundervisning formulera, genomföra och utvärdera strategier för undervisning och lärande med utgångspunkt i bedömningar, didaktisk teori och musikpedagogisk forskning,	5/G

Verksamhetsförlagd utbildning för ämneslärare III	självständigt planera, genomföra och utvärdera undervisning samt tillförsäkra elevinflytande i hela processen,	9/A
	konstruera, välja ut och använda adekvata, formativa och summativa bedömningsformer som utgår från kunskapskraven, är rättssäkra och anpassade till elevernas förutsättningar,	
	självständigt planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i elevers skilda villkor och förutsättningar,	
	kritiskt granska och värdera olika aspekter av yrkesrollen med avseende på ledarskap, konflikthantering samt elevers och andra aktörers olikheter.	
Ensembleledning	organisera och leda ensembleundervisning på gymnasie- eller grundskolenivå och därvid, göra välmotiverade musikval och lektionsplaneringar för elevensemblar av olika storlekar och kompetensnivåer,	10/A

Även om många uppgifter att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning finns inom den universitetsförlagda utbildningen så är det under VFU-kurserna som studenterna ges möjlighet att tydligast visar sin kunskap. Som underlag och stöd för genomförande och bedömning finns för ämneslärarprogrammet utöver kursplaner för VFU även en *VFU-guide* som riktar sig till studenter, examinatorer och VFU-handledare. I VFU-guiden beskrivs att studenter i) ska planera, genomföra och uppfölja egen undervisning, ii) ska auskultera till viss del inom alla VFU-perioder, iii), ska delta i professionsarbete, det vill säga övriga verksamheter som anses relevanta.

Under en VFU-kurs ska en VFU-besökande lärare besöka studenten på skolan vid ett eller flera tillfällen. VFU-läraren ska också ha ett didaktiskt samtal med studenten och handledaren i ett trepartssamtal. Dessa moment är underlag för examination och betygsättning tillsammans med VFU-handledarens utlåtande. De lärandeområden som examineras är: planeringsarbete - organisera ämnesinnehållet för elevers lärande, relationsarbete – skapa en miljö för elevers lärande, didaktiskt/metodiskt arbete - undervisa för elevers lärande och utvärderings/utvecklingsarbete - uppvisa lärarprofessionalitet. Dessa lärandeområden, med konkretiserade bedömningskriterier, ska studenten använda som stöd för utveckling under sina VFU-kurser och ska ligga till grund för handledning samt för den skriftliga redovisning som student lämnar till examinator. Studenters VFU examineras mot kursmålen av examinator utifrån den skriftliga redovisning som studenten lämnar till examinator, samt genom VFU-besökande lärares och VFU-handledares bedömning av studentens undervisningsskicklighet. Det finns en tydlig progression mellan de olika VFU-kurserna. Exempelvis förväntas studenten under handledning under VFU 1 kunna:

”planera och genomföra undervisning som är ändamålsenlig samt anpassad till och begriplig för eleverna” och i VFU-III ”självständigt planera, genomföra och utvärdera undervisning samt tillförsäkra elevinflytande i hela processen” samt ”självständigt planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i elevers skilda villkor och förutsättningar”. Denna progression visar dels ökad självständighet, dels ett fördjupat elevfokus.

Ett exempel på moment inom den universitetsbaserade utbildningen är i kursen *Musikpedagogisk fördjupning I* där studenterna först har en uppgift att ”[p]lanera, genomföra och utvärdera egen objektsundervisning på nybörjarnivå” vilket består av att göra en didaktisk planering med hjälp av kurslitteraturen, genomföra en 20 minuters lektion samt därefter utvärdera med hjälp av kurslitteraturen. För godkänt betyg krävs att studenterna tar hjälp av ämnesdidaktisk teori för sin planering, bland annat genom att använda relevanta begrepp, tillämpa sin planering samt utvärdera resultatet med hjälp av ämnesdidaktisk litteratur för bedömning. Uppgiften lämnas in skriftligt. I kursen genomförs därefter en längre period med objektsundervisning. Detta gör att studenterna medvetandegör didaktiska frågor samt tillämpar sina kunskaper konkret i undervisning.

Värdering och hantering

Vår bedömning är att examensmålet sammantaget ges förutsättningar att uppnås i ämnes-, VFU- och UVK-kurser samt att hela eller delar av examensmålet tränas och prövas i många av ämneskurserna och ämnesspecifik VFU. Genom att studenterna får genomföra undervisning både i ämneskurserna och VFU samt i hela processen föra en diskussion med lärare från både fältet och lärosätet, utvecklas och prövas deras förmåga att använda didaktiska frågor i planering och utvärdering av undervisning och den pedagogiska verksamheten både i grundskolan och gymnasieskolan. Successivt ökas kraven på

självständighet. De utvalda exemplen visar att lärandeaktiviteter och examinationer bygger på att det är studenterna som är aktiva och antingen tillsammans med andra eller på egen hand ska ta ansvar för att lösa uppgifterna. Inom VFU säkerställs måluppfyllelse genom examination där VFU-handledare och VFU-lärare har möjlighet att bedöma hur studenten uppnår målen. Förutsättningar för måluppfyllelse säkerställs också med hjälp av trepartssamtal mellan handledare, lärare och student, samt med den rapport som studenterna skriver efter genomförd VFU. Ett tydligt elevfokus med progression visas i kursmålen, och även det säkerställs genom examinationen.

Examensmålet omfattar många moment från planering till utvärdering och studenterna ska ha både teoretisk och praktisk kunskap för att kunna utföra dessa moment. Många moment är ämnesspecifika och förbereds under den universitetsbaserade utbildningen. Exemplet ovan visar hur ett moment i en delkurs förbereder studenterna genom sammankopplande av ett praktiskt moment med ämnesdidaktisk litteratur och teori. Momentet förbereder studenterna inför undervisning inom gymnasieskolans kurs *Instrument eller sång*. Här blir det centralt att UVK-kurserna kompletteras med ämnesspecifika moment. I UVK ingår exempelvis kursen *Bedömning och betygsättning* (se del 1), men ämnesspecifika moment med bedömning ingår även inom ämneskursen både riktat mot grundskola och gymnasium. Detta ska säkerställa att studenterna har verktyg för att kunna genomföra ämnesspecifika, konstnärliga och ämnesdidaktiska bedömningar. En av utbildningens lärare har varit inblandad i framtagande av Skolverkets bedömningsstöd för Lgr11 vilket återspeglas i undervisning och litteratur.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Detta examensmål beskrivs i del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Jämställdhet har under de senaste decennierna varit ett viktigt forskningsområde inom musikpedagogik där både avhandlingar och andra studier har publicerats på såväl svenska som internationella tidskrifter. Detta gör att många aktuella musikpedagogiska studier om jämställdhet, dock ofta benämnt som genus, är representerade i utbildningen. Diskussioner om jämställdhet kan på så sätt återfinnas inom moment som handlar om läroplansanalys, instrumentalspel, teoretiska perspektiv och aktuell forskning. Det förekommer även att studenter väljer att ha ett genusperspektiv i sina självständiga arbeten både på grund- och avancerad nivå. Se även del 1 för universitetsgemensamt och UVK-relaterat jämställdhetsperspektiv.

Kurs	Kursmål (urval)	Nivå
Musikpedagogisk grundkurs IV	granska metoder och läromedel som används i grundskolans musikundervisning i relation till Lgr11, till musikpedagogisk forskning samt med avseende på genus- och mångfaldsaspekter,	2/G
Musikpedagogisk fortsättningskurs II, 7,5 hp	söka, summera, värdera och redogöra för forskning om genusaspekter vid musicerande i skolkontext samt diskutera förutsättningar för och möjliga vägar till jämlik musikundervisning,	3/G

Ett exempel på kursmål från *Musikpedagogisk grundkurs IV* är att studenterna ska kunna "granska metoder och läromedel som används i grundskolans musikundervisning i relation till Lgr11, till musikpedagogisk forskning samt med avseende på genus- och mångfaldsaspekter". Här diskuterar studenterna den maskulint färgade "rockbandsnormen": sång, gitarr, bas och trummor som genomsyrar läroplanens skrivning om instrumentalspel och där praxis i lärosituationer påverkar och kan påverka barn och ungdomar i deras musikutbildning och identitetsutveckling. Detta fördjupas i *Musikpedagogisk fortsättningskurs II* då studenterna enligt kursplanen ska kunna: "söka, summera, värdera och redogöra för forskning om genusaspekter vid musicerande i skolkontext samt diskutera förutsättningar för och möjliga vägar till jämlik musikundervisning". Detta innebär inte endast att de ska kunna läsa och förstå utan även sätta genusaspekter i kontext och reflektera över dem i förhållande till sin framtida undervisning. Kurslitteraturen består främst av aktuella texter från svensk musikpedagogisk kontext. I kursen examineras detta genom en skriftlig uppgift då kurslitteraturen, och egen vald litteratur, ligger till grund för fördjupad reflektion. För godkänt betyg krävs att studenterna visar att de kan hantera vetenskapliga texter och förstå dem i relation till varandra samt att de kan relatera vetenskapliga texter till egen skriftlig reflektion om genus inom undervisning. Denna skriftliga uppgift ligger därefter till grund för diskussioner under ett seminarium, där egna och andras erfarenheter, kurslitteratur och tankar om praktiken diskuteras.

Under utbildningen förankras jämställdhetsmålet praktiskt genom att inte genuskoda vilka instrument studenterna ska spela; alla studenter spelar alla instrument både på lektioner och konserter. När studenterna sedan väljer sin huvudinstrumentspecialisering är det dock vanligt att kvinnliga studenter väljer sång och manliga studenter elförstärkta instrument som elgitarr. Hösten 2018 fördelades valen till musik-specialisering enligt följande: gitarr – tre manliga studenter, slagverk – två manliga studenter, sång – två manliga och fem kvinnliga studenter. Även andra moment kan vara genuskodade, som till exempel musikteknik och musikproduktion. Fenomenet problematiseras under utbildningen redan från första året eftersom det visar studenterna hur starka de genuskodade mönstren är inom musik. Detta ingår som obligatoriska delar i utbildningen och vår ambition och förhoppning är att detta på sikt kan lägga en grund för att genuskodade val inom musiken kan överskridas.

Värdering och hantering

Förutsättningar för att jämställdhetsmålet i den musikpedagogiska verksamheten ska kunna uppnås ges genom att studenterna medvetet reflekterar över, läser om, skriver om och medvetandegör strukturella utmaningar. Det säkerställs genom skriftlig examination samt obligatoriska diskussionsmoment. Det görs även genom att studenterna i utbildningen görs medvetna om, och ges möjlighet att själva bryta, de mönster som ligger latenta i den musikpedagogiska kontexten och i musikbranschen. De kan därigenom sätta sig själva i ett sammanhang och synliggöra hur de genom sina val och sin kunskap kan förändra sina framtida elevers möjligheter. Programutvärderingen från juni 2018 visade att 69,2 procent av ämneslärarstudenterna ansåg att de genom sin utbildning utvecklat kunskaper att tillämpa jämställdhetsperspektiv i sin roll som lärare i ganska hög grad eller mycket hög grad. Detta visar att ett fortsatt arbete gällande jämställdhet behöver fortgå.

En utmaning är att studenterna blir jämställda i sin praktik. Delvis är detta en fråga som ligger utanför lärarutbildningens ram eftersom studenterna kommer in på utbildningen med förkunskaper och intressen inom musik. Hanteringen inom ämneslärarutbildningen är att många delar, som i vissa fall ofta är genuskodade, ingår som obligatoriska moment. Alla studenter spelar alla instrument, har genomgående musikproduktion i utbildningen samt gör projekt för yngre åldrar inom skolan, delar som ofta är genuskodade. Dock visar det sig att när studenterna väljer sina specialiseringar är de fortfarande ofta

relativt konventionella vilket gör att studenterna bör stärkas än mer i olika roller under sin utbildning, samt öka sin medvetenhet om vad deras val har för påverkan inför framtiden.

Litteraturlistor inom musikpedagogik visar en relativt jämställd balans, dock med ett förbehåll gällande olika musikämnen där könsbalansen kan vara ojämnt fördelad. Ett exempel är att de flesta texter om genus är skrivna av kvinnor och de flesta texter om musikproduktion av män. En medvetenhet inte bara gällande balanserad könsrepresentation utan också gällande vilka ämnen det handlar om är därför nödvändig, dock utan att ge avkall på vetenskaplig och ämnesmässig kompetens. Även könsbalansen hos undervisande personal måste ses över inför framtida rekryteringar (se lärartabeller). Av tio lektorer som undervisat i utbildningen under 2018 är fyra män. Alla lektorer inom musikpedagogik är kvinnor. Av de undervisande lektorerna inom musikvetenskap är könsbalansen jämnare.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp.

Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Programrådet för ämneslärarexamen har i uppdrag att säkra helhet och progression genom att stödja kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Programrådet är brett sammansatt och består av programrådsledare (lärare), lärarrepresentanter från samtliga fakulteter, en extern representant i form av en verksam ämneslärare samt två studentrepresentanter. Därutöver finns en programkoordinator som arbetar för att skapa och upprätthålla kontaktytor mellan involverade parter – såväl personal som studenter. Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp på flera olika nivåer. Universitetsgemensamma och gemensamma delar för ämneslärarutbildningen beskrivs i del 1. På institutionsnivå har programansvarig ansvar för utbildningen i sin helhet och ämnesansvarig i musikpedagogik ansvarar för kvalitetssäkring av ämnet (ämnesmässig och vetenskaplig progression). Ämnesansvarig har kontinuerligt träffar med kursansvariga och VFU-handledare samt är sammankallande vid möten med undervisande lärare. De kursansvariga ska i samråd med ämnesansvarig och programansvarig revidera och utveckla kursplaner (se även studentperspektiv nedan).

De formella systemen för uppföljning är *Linnébarometern*, en enkät som riktar sig till programstudenter på grundnivå och avancerad nivå i slutfasen av sin utbildning: "Enkäten sätter studentens lärande i centrum och fokuserar på utbildningens upplägg, genomförande och examinationer. Därtill konkretiseras frågorna som berör stödfunktioner och Lnus strategiska områden, såsom lika villkor, hållbar utveckling, internationalisering och samhällelig drivkraft".

Efter kursers avslutning sker utvärdering genom verktyget *Survey & report*. Som komplement till dessa kursvärderingar genomför kursansvariga muntliga och skriftliga utvärderingar i slutet av varje termin, vilket ligger till grund för kursförändringar (se studentperspektiv) samtidigt som studenterna också får en direkt återkoppling på genomförd kurs. Studenternas synpunkter på utbildningens genomförande låg under 2018 till grund för skapande av tydliga studieguider inom ämneslärarutbildningen i musik, med kursmål, innehåll och examinationer vilka tidigare varit av större variation beroende på kurs och lärare. Arbetet med studieguider fortsätter under 2019. En annan aspekt som kontinuerligt uppmärksammas och analyseras via de olika underlagen är hur examination och betygskriterier stödjer studenternas lärande samt hur de kopplas till examensmålen. Som en del i detta arbete har en matris tagits fram för att synliggöra de olika delarna i alla enskilda moment och hur de ska hanteras gällande lärarresurser, litteratur och kursmål. Detta pågående arbete syftar till att säkerställa att kursmål och examensmål uppfylls samt att kommunikationen med studenterna blir tydligare.

Tabellen över kvarvaro (se personal ovan) visar en relativt hög kvarvaro vilket kan bero på ett systematiskt arbete där studenter med funderingar på att avbryta studier samtalar med programansvarig

och studievägledare. I de fall då studenter har svårt att klara av sina studier, men inte vill avbryta, görs en individuell studieplan i samråd med studievägledare. Dessa samtal kan också leda till att studenter tar ett studieuppehåll. De studenter som väljer att avsluta sina studier gör det ofta eftersom de anser att de valt en utbildning som inte passar dem.

Värdering och hantering

Det finns systematisk uppföljning av utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination. Dels sker det genom universitetets kvalitetssäkringsverktyg som *Linnébarometern*, *Programutvärderingen* och *Survey & report* vilka följs upp av kursansvariga och programansvarig samt inom den gemensamma ämneslärarutbildningen. Svarsfrekvensen har generellt varit låg på dessa kursvärderingar, varför ett arbete på lärosätetsnivå inleddes under 2018. Vår bedömning är dock att de kursansvarigas muntliga och skriftliga utvärderingar vid varje kurs är viktiga och denna parallella studentnära utvärdering kommer att behållas. Det studentnära kvalitetssäkringsarbetet inom ämneslärarutbildningen i musik hanteras genom att kursansvariga är ansvariga för att, i samråd med lärare och programansvarig, utvärdera genomförda kurser samt planera kommande kurser. Det finns tio timmar per termin för möten med kursansvarig för planering, utvärdering och uppföljning. Ett mål är att samma kursansvarig ansvarar för samma kurs fler år i rad vilket gör att den som är kursansvarig har god kännedom om kursens alla detaljer.

Studenter har kontinuerligt kontakt med programansvarig och kursansvariga vilket gör att problem inom utbildningen kan identifieras och åtgärdas. Studenter med funktionsvariationer kan få individuellt pedagogiskt stöd under utbildningen. Förutom kontakter med studievägledare kan även studenter ha kontakter med *Studieverkstaden* där de kan få individuell hjälp bland annat med olika typer av skrivande. Studieverkstaden har också utarbetat olika typer av stöd i form av skrifter och filmer. Universitetsbiblioteket ger studenterna tillgång till talsyntes- och rättstavningsprogram. Dessa olika typer av stöd och stödmaterial kan hjälpa studenter som har svårigheter med sina studier och som riskerar att avsluta sina studier av dessa orsaker.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Studenters möjlighet att utveckla den framtida utbildningen

Studenternas formella inflytande utövas på alla nivåer inom universitetet och de är representerade i universitetsstyrelsen, samtliga fakultetsstyrelser, Nämnden för lärarutbildning, i programrådet för ämneslärarexamen samt på prefekts beslutsmöten (se del 1). Inom ämneskurserna finns inga formella organ på institutionsnivå där studenterna är representerade, men kontinuerliga samtal förs med studenter av programansvarig och kursansvarig för att fånga upp studenternas synpunkter. En förutsättning för att studenterna ska kunna ta en aktiv roll i att utveckla utbildningens innehåll och genomförande är tillgång till information. På en mer övergripande nivå finns en utbildningssamordnare för ämneslärarprogrammet som ansvarar för att studenterna vid starten av utbildningen får en omfattande information om utbildningens organisering, olika organ och vilket stöd som finns. På institutions- och ämnesnivå är det programansvarig och kursansvarig som har motsvarande uppdrag. Alla kurser i programmet använder lärplattformen MyMoodle och där finns uppgifter om den specifika kursen som till exempel schema och listor över vilka som är kursansvariga/examinatorer för respektive kurs. Programutvärderingen från juni 2018 visar att 97,4 procent av studenterna anser att de i hög grad eller i mycket hög grad fått möjlighet att göra en skriftlig eller muntlig utvärdering av varje avslutad kurs.

Kursansvarig har ansvar för att efter genomförd kurs och inkomna utvärderingar se över studenters synpunkter inför kommande kurs. Kursansvarig är också ansvarig för kontakt med olika lärare gällande undervisning, till exempel vad beträffar kurslitteratur. Kursansvarigträffar sker två gånger per termin tillsammans med programansvarig och administrativ personal. Kursplaner redigeras av kursansvarig under vår och höst i samråd med programansvarig. I detta samarbete mellan lärare, kursansvarig och

programansvarig kan studenternas inflytande på utbildningen formaliseras. Studenternas synpunkter i dessa värderingar diskuteras alltså kontinuerligt av undervisande lärare och kursansvarig. Exempelvis har studenternas synpunkter lett till förändringar av kurslitteratur. Ett annat exempel på förändring från vårterminen 2017 med direkt koppling till en skriftlig studentutvärdering med efterföljande fokusgruppsdiskussion är en omskrivning i en kursplan där lärare och kursansvarig ansåg att momentet arrangering kan ingå i planering och förberedelse för lektion, vilket inte var tydligt för studenterna. Detta ledde till att arrangering skrevs in som ett moment i kursplanen som ett förtydligande för studenterna. Förändringen diskuterades med studenterna under kursvärderingen och återkopplades senare.

Studenters möjlighet att påverka den egna utbildningen

Den som i första hand har kontakt med studenter angående händelser inom kursen är kursansvarig. Det kan handla om till exempel schemaläggning eller examinationer eller akuta situationer som behöver lösas. Studentinflytandet i ämneskurserna i musik gynnas vidare av ett studentnära arbetssätt med kontinuerlig studentkontakt. Arbetssättet underlättas av relativt mycket undervisning och schemalagd tid samt av att studenter och lärarutbildare i framförallt praktiska moment, arbetar nära tillsammans under längre perioder. Organisationen med programansvarig för ämneskurser och vissa VFU-kurser innebär också att vägarna blir kortare och mer välkända för studenterna.

Studenterna har också möjlighet att vara aktiva vid utformandet av innehåll i kurser genom sina intressen och val. Till exempel finns många möjligheter för studenter att välja kurslitteratur i samråd med lärare. Exempel på formulering ur litteraturlistan till *Musikalisk grundkurs IV*: "Musikalier och relevant ämnesdidaktisk litteratur som väljs av student och lärare i samråd (ca 100 s)". Ett annat exempel är i *Musikpedagogisk fortsättningskurs II* då studenten ska kunna "ge exempel på nordisk musikpedagogisk forskning och diskutera hur dessa forskningsrön skulle kunna påverka musikpedagogisk praktik", vilket genomförs genom att studenten själv väljer en artikel skriven de senaste fem åren av en nordisk forskare och presenterar den för medstudenter samt leder en diskussion om denna artikel. En iakttagelse under seminarier där diskussioner förs gällande kurslitteratur är att studenterna oftast gör en djupare reflektion när de själva har valt en vetenskaplig artikel som de presenterar muntligt, och det blir ofta en livligare diskussion, jämfört med om de muntligt presenterar något ur kurslitteraturen. Detta elevcentrerade undervisningssätt där de själva drivs av intresse, men till viss del även styrs, kan vara värdefullt för att skapa ett intresse för forskning och att kunna relatera forskning till praktik. I uppsatsskrivandet på grund- och avancerad nivå tas stor hänsyn till studenternas intressen inom ämnesdidaktik och musikpedagogik vid val av ämnesområden.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Det finns flera nivåer att ta hänsyn till gällande kontakt med arbetsliv och samverkan. En del inom ämnet är studenternas personliga kontakt med arbetsliv och samverkan. En annan del är lärarkollegiets kontakt med arbetsliv och samverkan med det omgivande samhället. En tredje del är kontakter och samverkan på institutions- och universitetsnivå (se även del 1).

För studenterna betyder den verksamhetsförlagda utbildningen, under 20 veckor totalt, att de kan använda sina kunskaper från den universitetsförlagda utbildningen. Genom mötet med olika skolor, arbetsmiljöer, lärare och elever får studenterna en beredskap för att kunna möta förändringar i arbetslivet. Studenterna har även andra moment som till exempel auskultation, fältstudier och projekt som förbereder studenterna för kommande uppgifter i arbetslivet. Studenter har också möjlighet att göra en utbytestermi, VFU och självständigt arbete utomlands.

Lärarna i den universitetsbaserade utbildningen är medvetna om att de måste hålla sig uppdaterade med vad som händer inom fältet på många sätt, vilket visas genom deltagande i olika nätverk och

konferenser både för forskning och ämnesdidaktik (se personal, miljö och förutsättningar). Lnu anordnar även konferenser och samlingspunkter för ämneslärare. Detta gör att den musikpedagogiska miljön på Lnu håller sig ajour med strömningar inom det musikpedagogiska fältet. I de fall där det är praktiskt möjligt erbjuds studenter även att delta i andra konferenser eller verksamhet utanför. Under hösten 2018 förbereder studenter i årskurs tre på ämneslärarutbildningen en presentation inför konferensen *European association for music in schools*, EAS, som ska hållas i Malmö våren 2019. En annan del av detta är att olika typer av tjänster finns (se personal) där några lärare har samarbetsavtal eller är timanställda, vilket innebär att de är parallellt aktiva som lärare i musik i skolan och på universitetet.

Värdering och hantering

I utbildningen får studenterna kontinuerligt möta arbetslivet genom sin VFU, auskultation och projektveckor. Genom dessa kan studenterna utveckla och använda sina kunskaper och utveckla beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Men även den universitetsbaserade miljön bidrar genom samarbete och kunskapsutbyte mellan olika lärare. Arbetslivsförankringen hos lärarkollegiet, bland annat genom samarbetsavtal, säkerställer att studenterna får kontinuerlig kontakt med arbetslivet. Möjligheten att möta praktiker och forskare inom musikpedagogik utanför den universitetsbaserade miljön, till exempel genom deltagande i musikpedagogiska konferenser gör att studenterna ges möjlighet att utveckla beredskap för andra utmaningar än vad närmiljön kan ge. Dessa medvetna satsningar gör att studenterna får en större utblick nationellt och internationellt. De olika nätverken som NLU finansierar bidrar också till att skapa en miljö där den universitetsbaserade utbildningen kan samverka med det omgivande samhället. Under 2018 har medvetna satsningar gjorts på ämnesnära och verksamhetsnära forskning inom musik, något som kan utvecklas än mer för att stärka miljön inom ämneslärarutbildningen. Ett av dessa forskningsprojekt är kopplat direkt till ett ämnesdidaktiskt projekt i samarbete med en skola i ett socialt utsatt område vilket ämnar utveckla kompetensen inom ämneslärarutbildningen i musik samt utveckla studenternas beredskap för förändringar inom arbetslivet.

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **samhällskunskap**

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Beskrivning av ämnet samhällskunskap

Ämnet samhällskunskap består på Linnéuniversitetet av de vetenskapliga disciplinerna statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi. Ämnet har sin hemvist på Institutionen för statsvetenskap. Strukturen för ämnesstudierna 1-120 hp ser ut som följer:

Samhällskunskap I, 1-30 hp, går höstterminer

Samläsning med Statsvetenskap I + ett didaktiskt stråk (utgör 4,5 hp)

Stråket innehåller sex tretimmarsseminarier med uppgifter som behandlar ämnets syfte och innehåll, ämnesplan (gy) och kursplan (7-9), terminsplanering, bedömningsövningar, provfrågekonstruktion, undervisningsträning samt vetenskapligt läsande och skrivande.

Samhällskunskap II, 31-60 hp, går vårterminer

Delkurs 1 Sociologisk teori, samläses med delkurs 1 i Sociologi II, 7,5 hp

Delkurs 2, egen kurs: Arbetsliv och arbetsmarknad, 7,5 hp (fältstudier + ett didaktikseminarium ingår)

Delkurs 3, Samhällsvetenskapliga metoder, samläses med metodkurs på Statsvetenskap II, 7,5 hp

Delkurs 4, Vetenskaplig rapport, samläses med uppsatskurs på Statsvetenskap II, 7,5 hp

Samhällskunskap III, inklusive VFU I eller VFU II, 61-82,5 hp, går höstterminer

Delkurs 1, egen kurs: Socialpolitik och sociala problem, 7,5 hp

Delkurs 2, Verksamhetsförlagd utbildning för ämneslärare i samhällskunskap I respektive II, 7,5 hp

Delkurs 3, egen kurs: Nationalekonomi för ämneslärare i samhällskunskap, 15 hp (inkl. tre didaktiskt inriktade examinationsseminarier)

Samhällskunskap IV, 83,5-90 hp, går vårterminer

Egen kurs (fr.o.m. vt19): Demokratins utmaningar, 7,5 hp

Samhällskunskap V, inklusive självständigt arbete, 91-120 hp, går vårterminer

Delkurs 1, Statsvetenskaplig teori, samläses med master i Statsvetenskap, 7,5 hp, 50%

Delkurs 2, egen kurs: Undervisa i samhällskunskap, 7,5 hp, 50%

Delkurs 3, egen kurs: Självständigt arbete, 15 hp

Samhällskunskap kan läsas både som ämne 1 och som ämne 2 och kurserna samläses för dessa studentkategorier. Den enda kurs som skiljer sig mellan ämne 1 och ämne 2 är VFU-kursen inom ramen för samhällskunskap III. Antalet studenter som börjar Samhällskunskap I brukar vara strax över 20 varje höst. Eftersom de allra flesta studenterna läser samhällskunskap som ämne 1 (ca 80 %) kommer den fortsatta framställningen att utgå från samhällskunskap som första ämne.

Beskrivning av personalläget

19 lärare medverkar i samhällskunskapsundervisningen. Av dessa är 13 disputerade, varav två professorer och fyra docenter. Fem har gymnasielärar- eller ämneslärarexamen för ämnet. Sju är visstidsanställda varav tre är doktorander och två lektorer. Fem av lärarna arbetar 10 % eller mer i programmet, övriga har en relativt liten andel av sin tjänst i ämneslärarutbildningen. Det beror på att de undervisar i statsvetenskap, sociologi respektive nationalekonomi och ofta möter lärarstudenter som samläser med övriga studenter i ämnet. En person arbetar 38 procent av sin tid i ämneslärarprogrammet. Då ingår ett övergripande ansvar för samhällskunskapsämnet och ämnesdidaktiken samt VFU-kursansvar och en del undervisning i UVK.

Lärarna i statsvetenskap och sociologi har hög akademisk kompetens och samtliga har högskolepedagogisk utbildning. Undervisningen i nationalekonomi bedrivs företrädesvis av lektorer i statsvetenskap med kompetens inom politisk ekonomi, men en pensionerad lektor i nationalekonomi köps in för ett antal föreläsningar. Ämnesdidaktiken undervisas av en lektor som är disputerad i statsvetenskap med didaktisk inriktning och med gymnasielärarexamen med samhällskunskap som ett av sina undervisningsämnen. Under 2018 har dessutom en doktorand i pedagogik med samhällskunskapsdidaktik som forskningsområde involverats i undervisningen. Även doktoranden har gymnasielärarexamen med samhällskunskap som undervisningsämne. VFU-handledning genomförs av behöriga samhällskunskapslärare med lärarlegitimation. VFU-besöken genomförs av professionskompetenta lärare och examination av VFU-kurserna görs av lärare med både vetenskaplig och didaktisk kompetens. Handledning av självständiga arbeten bemannas alltid av disputerad personal och för examination krävs docentkompetens. I största möjliga mån eftersträvas didaktisk kompetens hos handledare och examinatorer för det självständiga arbetet. Den kursansvariga institutionen för ämnesstudierna genomför systematiska uppföljningar av lärares kompetens, kompetensutvecklingsbehov och rekryteringsbehov i relation till utbildningens omfattning, undervisning och examination på både kort och lång sikt. Ansvar för kompetensutveckling ligger på institutionen, där det utvecklats olika former för både individuell och kollegial utveckling. Institutionen för statsvetenskap har antagit riktlinjer för kompetensutvecklingstiden. Adjunkter har 10 % av sin tjänstgöring avsatt för kompetensutveckling och för lektorer är motsvarande andel för forskning 20-25 %. Inriktningen på kompetensutveckling/forskning beslutas i samråd med prefekt och ska vara av relevans för utbildningens kurser samt bidra till vetenskaplig meritering och utveckling av professionsbasen. Fastanställda lärare som är verksamma i ämneskurserna har genomgått behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning, en utbildning som erbjuds inom ramen för anställningen. Kollegial utveckling sker via seminarier, gemensamma internat och heldagsträffar där lärare i ämneskurserna träffas och diskuterar exempelvis kursutveckling, examinationer, litteratur och utveckling av undervisning. För den löpande pedagogiska och vetenskapliga kompetensutvecklingen förväntas samtliga lärare delta i den seminarieverksamhet som erbjuds vid institutionen och behandlar nya forskningsrön såväl som utvecklingsprojekt inom undervisning. Utveckling

och uppdatering av professionsrelaterad kompetens sker även genom Ämnesdidaktiskt forum där lärare och kursansvariga från ämneslärarprogrammets olika ämnen tillsammans utvecklar det ämnesdidaktiska innehållet (se Del 1).

Värdera och hantera

Antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens bedöms vara adekvat och stå i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort sikt. Den vetenskapliga kompetensen bekräftas genom återkommande goda omdömen i kurs- och programvärderingar där studenterna ger uttryck för att de får goda ämneskunskaper och att de utvecklar sitt vetenskapliga förhållningssätt. Den professionsrelaterade kompetensen har stärkts under de senaste åren genom att verksamma lärare anlitas för medverkan i universitetskursers didaktikmoment samt i den ämnesrelaterade VFU-kursen. Dessutom har doktorandens undervisning i första årets didaktikstråk inneburit en tydligare anknytning till såväl profession som vetenskapliga perspektiv på ämnesdidaktiken.

Trenden är att antalet ämneslärarstudenter i samhällskunskap ökar något vid varje antagning. Det innebär att behovet av personal med både vetenskaplig kompetens och professionskompetens ökar. På institutionen för statsvetenskap har ett lektorat utlysts som vänder sig till sökande med kompetens i samhällskunskap. Med ökande studentvolym är nyrekrytering för engagemang i ämneslärarutbildningen i samhällskunskap angeläget. Det pågår också kompetensutveckling av befintlig personal. Institutionens enda tillsvidareanställda adjunkt har gymnasielärarexamen och genomgår för närvarande forskarutbildning med stöd från NLU. Disputation planeras under 2019 eller 2020. Inom ett par år kommer således ytterligare två tillsvidareanställda lektorer att arbeta med undervisningen av samhällskunskapslärarstudenter.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi undervisas utifrån vetenskaplig grund inom respektive disciplin. På institutionen för statsvetenskap finns flera forskargrupper som borgar för att undervisningen har en god förankring i aktuellt forskningsarbete. Inom Europaforskningen finns temana *Global Europe* samt *Europeiskt politiskt entreprenörskap*. Andra aktiva grupper på institutionen är *Politisk teori i en föränderlig värld*, *Politikens mörka sida – forskning om etik, korruption och tillit i offentlig förvaltning* samt *Varieties of political representation*. Därutöver har Surveyinstitutet, som regelbundet genomför vetenskapliga frågeundersökningar av svenska folket, sin hemvist på institutionen för statsvetenskap vid Linnéuniversitetet. Surveyinstitutets publikationer används som kurslitteratur i undervisningen och studenter har möjlighet att använda data från undersökningen i metoduppgifter och uppsatser. På institutionen för sociologi finns bl.a. forskargruppen *Forum för professionsforskning*. I och med att flertalet lärare är forskningsaktiva och undervisar om sina respektive forskningsområden finns det ett naturligt samband mellan undervisning och forskning i ämnesstudierna. Grundkurser i statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi bygger naturligtvis till stor del på sedan tidigare etablerade teorier och klassiska vetenskapliga verk. För att ytterligare

understryka kopplingen mellan forskning och utbildning anordnar institutionen för statsvetenskap varje höst ett tillfälle då institutionens lärare/forskare presenterar aktuella forskningsprojekt i affischformat och minglar med nybörjarstudenterna.

I de delar av utbildningen där samhällskunskapslärarstudenterna samläser med andra studentkategorier finns ingen professionsanknytning i undervisningsmiljön. I den första terminens didaktiska stråk däremot är professionsinriktningen tydlig. Undervisningen bedrivs bl.a. av en doktorand som forskar om samhällskunskapsdiskurser. Studenterna läser aktuella vetenskapliga artiklar inom SO-didaktik och studerar dem med fokus på både innehåll och form, för att bekanta sig med vetenskapligt läsande. Professionsinriktning uppnås också genom att undervisningen i didaktik i alla avseenden strävar efter att vara förebildlig. Didaktiska frågor ställs explicit i undervisningen. Varför genomför vi det här momentet? Vad behöver en lärare veta för att kunna undervisa i enlighet med ämnesplanen? Hur kan undervisningen läggas upp för att nå målen med undervisningen? Verksamma lärare bjuds in och besvarar studenternas frågor. Ämneskurser med fokus på vetenskapligt djup inom respektive disciplin i samläsning med andra studenter varvas genom utbildningen med ämnesdidaktiskt inriktade kurser exklusivt för ämneslärarstudenter i samhällskunskap. På så sätt upprätthålls såväl ett forskningsförankrat ämnesdjup som en professionsanknytning av ämnesstudierna.

Värdering och hantering

Utifrån ovanstående beskrivning bedömer vi att det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och att verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Kursvärderingar och programvärderingar tyder på att studenterna uppfattar sig verka i en vetenskaplig miljö och utveckla en vetenskaplig kompetens. Ett utvecklingsområde i det avseendet är emellertid att studenter ibland vill ta avstånd från det vetenskapliga förhållningssättet och söka en motsättning mellan detta och utbildningens professionsinriktning. Det finns ett behov av att forskningsförankra den professionsinriktade ämnesdidaktiken för att tydliggöra för studenterna att lärarprofessionen bygger på vetenskap. NLU har under några år satsat resurser på att utveckla ämnenas ämnesdidaktiska forskning och utbildning. Med hjälp av dessa medel har samhällskunskapsdidaktiken utvecklats genom nya och reformerade kurser. Under våren 2018 gavs för första gången en nyutvecklad kurs på avancerad nivå, Undervisa i samhällskunskap, och våren 2019 kommer en specifik variant av kursen Demokratins utmaningar att ges för samhällskunskapslärarstudenterna. Dessa nyutvecklade kurser har gett möjligheter att ytterligare accentuera vetenskapligt förankrad ämnesdidaktik i utbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Samhällskunskapen inleds med grundläggande statsvetenskapliga studier: politiska idéer, svensk och jämförande politik, förvaltningspolitik och internationell politik. Nästa termin inleder studenterna med att läsa sociologisk teori följt av en sociologisk kurs om arbetsmarknaden. Socialpolitik och sociala problem samt medie- och kommunikationskunskap läses tredje terminen och efter en ämnesrelaterad VFU kommer sedan nationalekonomi för ämneslärare i samhällskunskap. Fjärde terminen inleds med en fördjupande kurs i demokratiteori. När studenterna kommer tillbaka till samhällskunskapen efter UVK-kurser och ämne 2 läser de statsvetenskaplig teori parallellt med en ämnesdidaktisk kurs, båda på avancerad nivå. I det avslutande självständiga arbetet väljer och fördjupar sig studenterna i ett problem med professionsrelevans.

I nedanstående tabell visas exempel på kursmål som sammantaget leder till såväl brett som väsentligt fördjupade kunskaper inom ämnet samt befäster kunskapernas relevans i relation till yrkesutövningen och ger fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Tabell 1. Koppling mellan examensmål 1, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurser	Mål i kursplan <i>Efter avslutad kurs ska studenten kunna:</i>	Nivå/ termin
Samhällskunskap I	urskilja och redogöra för grundläggande drag i lärarprofessionen i förhållande till ämnesstudier övergripande sammanfatta statsvetenskapens bredd och deldiscipliner	G/ 1
Samhällskunskap II	identifiera och analysera aspekter av lärarprofessionen i förhållande till ämnet och ämnets didaktik redogöra för klassiska och moderna sociologiska skolbildningar självständigt urskilja, formulera och analysera ett samhällsproblem i en vetenskaplig rapport	G/ 2
Samhällskunskap III	problematisera lärarens uppdrag i relation till aktuell forskning i ämnet och ämnets didaktik definiera grundläggande begrepp som bruttonationalprodukt, inflation, arbetslöshet och tillväxt samt förstå olika jämviktsbegrepp	G/ 3
Samhällskunskap IV	kritiskt beakta betydelsen av olika mediers och i synnerhet digitala mediers roll i demokratin göra självständiga didaktiska överväganden om demokratiundervisning i samhällskunskapsämnet	G/ 4
Samhällskunskap V	självständigt bedöma och förhålla sig till tidigare forskning och tillämpa olika teorier och metoder i relation till egen undersökning och den egna yrkesverksamheten	A/ 10

Bredd i ämneskunnandet tillägnar sig studenten under de tre första terminernas studier i samhällskunskap. Då läses grundkurser inom statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi. Ämneskunskaperna relateras kontinuerligt till professionen genom ett didaktiskt stråk under den första terminen och därefter genom didaktiska seminarier inom ramen för kurserna. Den första terminens grundläggande statsvetenskap

examineras företrädesvis genom salstentamina. Andra terminens examinationer består av såväl skriftliga uppgifter, både enskilda och gruppuppgifter, som muntliga presentationer. Terminens avslutande examination är en vetenskaplig rapport där studenterna bedöms utifrån en betygsmatris som tar fasta på fyra olika bedömningsområden: forskningsanknytning och problematisering, metodologisk medvetenhet, analysförmåga och vetenskapligt bidrag samt vetenskaplig kommunikation och reflektion.

Som exempel på hur ämnets bredd examineras visas här en tentamensfråga i nationalekonomi som ges inom ramen för Samhällskunskap III:

”Tillväxt (800 – 1000 ord)

a) När man jämför tillväxten i BNP/cap mellan olika länder stöter man ofta på begreppet ”upphinnareffekten”. Förklara vad detta fenomen är och vilka teoretiska argument som ligger bakom det. Diskutera också om denna teori håller då man tittar på faktisk statistik.

b) Diskutera förhållandet mellan tillväxten och fördelningen av ekonomins resurser. Vilka argument finns för att en jämnare fördelning av inkomster och förmögenheter hämmar tillväxten? Vilka argument finns för att en jämnare fördelning skulle öka tillväxten? Illustrera argumenten för båda sidorna med konkreta exempel. I vilken mån tror du att det är möjligt att analysera den typen av frågor ”objektivt”, utan att politiska värderingar kommer med i bilden?

För betyget Godkänd krävs att de kunskaper som anges i kursmålen tydligt återspeglas i studentens svar. Detta innebär att basala fakta återges i huvudsak korrekt med grundläggande systematik samt att språkhantering och formalia fungerar utan större brister.”

Studenterna tränas i forsknings- och utvecklingsarbete genom hela ämnesutbildningen. Forskningen är integrerad i studierna från början och tränas bl.a. genom den vetenskapliga rapport som skrivs i termin 2 samt genom skriftliga examinationsuppgifter i de fortsatta ämnesstudierna. Att studenterna lär sig den typ av ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen märks i VFU-kurserna, där både de själva och handledarna vittnar om att studenterna är ämnesmässigt väl rustade för undervisning i skolan. Även i universitetskurserna finns didaktiska moment där studenterna både tränar på att integrera sina ämneskunskaper med sin egen professionsutveckling och examineras på dessa kunskaper. I det självständiga arbetet på avancerad nivå fördjupar studenterna sina kunskaper inom ämnet väsentligt. Utöver att leda till djup i ämneskunskap bidrar kursen också till fördjupad insikt i forsknings- och utvecklingsarbete. I Linnéuniversitetets lokala regler för mål och betygskriterier för självständiga arbeten inom 2011-års lärarprogram framgår att studenten för godkänt betyg ska ha:

- * analyserat materialet i förhållande till syfte, frågeställningar och ett tydliggjort teoretiskt perspektiv,
- * diskuterat och dragit slutsatser av analysen och relaterat denna till tidigare forskning och valt teoretiskt perspektiv,
- * diskuterat resultaten och dess relevans för yrkesverksamheten och hur de kan leda till fortsatt forskning.

Eftersom syftet och forskningsfrågorna i det självständiga arbetet enligt betygskriterierna ska ha relevans för såväl yrkesverksamheten som ämnesområdet knyts ämneskunskaper, yrkesrelevans, forskning och utvecklingsarbete samman i denna sista kurs på programmet.

Värdera och hantera

Vi bedömer att utbildningen genom utformning och genomförande möjliggör samt genom examination säkerställer att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå det utvalda målet. Samhällskunskapens karaktär som blockämne innebär att det breda ämneskunnandet innefattar minst tre vetenskapliga discipliner. Huruvida dessa hanteras bäst genom att i så stor utsträckning som möjligt integreras med varandra eller om de tvärtom bör behålla sin respektive särprägel kan diskuteras. På Linnéuniversitet ansvarar institutionen för statsvetenskap för samhällskunskapsämnet och samordnar de olika kurserna. Sociologikurserna ges av institutionen för samhällsstudier. Sedan några år tillbaka har kursen i nationalekonomi flyttats från institutionen för nationalekonomi och statistik, då lärarstudenterna hade svårt att se yrkesrelevansen i de kurser som då samlästes med civilekonomstudenter. Institutionen för statsvetenskap tog över kursen och lade in didaktiska inslag i form av examinationsseminarier med tillämpningsuppgifter. Möjligheterna till professionsanknytning har blivit bättre i och med att samhällskunskapslärarstudenterna läser kursen separat.

För att inte tappa ämnets vetenskapliga förankring medverkar disputerade lärare i nationalekonomi genom att hålla vissa föreläsningar. Sammantaget gör vi bedömningen att samhällskunskapsämnets bredd och djup tillgodoses på ett bra sätt i utbildningen. På ämneslärarprogrammet generellt gäller att studenterna återkommande ger höga betyg på sina ämnesstudier i kurs- och programvärderingar samt Linnébarometrar, och ingenting tyder på att samhällskunskapslärarstudenterna skulle avvika ifrån detta mönster. Även VFU-handledare på fältet ger uttryck för att studenterna generellt har goda ämneskunskaper.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Beskrivning

Hela utbildningen genomsyras av ett vetenskapligt förhållningssätt. Redan under den första terminens ämnesstudier tränas studenterna i akademiskt läsande och akademiskt skrivande. Under termin två läser de en grundläggande metodkurs (Samhällsvetenskapliga metoder) som tar upp vetenskapsteori, källkritik, text- och idéanalys, intervjuer, statistik och komparativ metod. Därefter skriver studenterna en vetenskaplig rapport. I VFU I tränas studenterna på att förstå relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i verksamheten. Fr.o.m. termin fem läser studenterna sitt ämne 2 (inklusive VFU II) som avslutas med ett självständigt arbete på grundläggande nivå. Därefter kommer den för alla ämneslärarstudenter gemensamma UVK-kursen Vetenskapsteori och forskningsmetodik för ämneslärare 7,5 hp. Denna kurs presenteras i självvärderingens del 1. När studenterna i termin tio kommer tillbaka till samhällskunskapen läser de både teori- och tillämpningskurser på avancerad nivå och avslutar med ett självständigt arbete. I tabell 2 återfinns ett urval av kursmål som visar progressionen i hur examensmålet adresseras genom utbildningen till ämneslärare i samhällskunskap.

Tabell 2. Koppling mellan examensmål 2, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurser	Mål i kursplan <i>Efter avslutad kurs ska studenten kunna:</i>	Nivå/ termin
Samhällskunskap II	redogöra för grundläggande vetenskapsteori och samhällsvetenskaplig metod	G/ 2

	visa ett kritiskt förhållningssätt till val av samhällsvetenskaplig metod och metodik	
Samhällskunskap III (VFU I)	[under handledning] i undervisning anpassa val av metoder, innehåll och materiel samt andra resurser i förhållande till målen med undervisningen och aktuell elevgrupp	G/ 3
[Ämne 2] Självständigt arbete	bedöma och förhålla sig till tidigare forskning och olika teorier och metoder i relation till egen undersökning och den egna yrkesverksamheten	G/ 7
UVK 4, Vetenskapsteori och forskningsmetodik	Redogöra för likheter och skillnader mellan metoder inom naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora med utgångspunkt i vetenskapsteoretisk reflektion Värdera val av metod för insamling och analys av olika typer av data Problematisera relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i relation till den kommande yrkesutövningen	G/ 8
Samhällskunskap V	uppvisa en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys och resultat, respektive metoddiskussion presentera, tolka och problematisera välgrundade slutsatser med uppvisad relevans för yrkesprofessionen	A/ 10

Kursen Samhällsvetenskapliga metoder är grundläggande metodkurs som ger en bred orientering när det gäller såväl vetenskapsteori som olika typer av forskningsmetoder. Kursen examineras genom två skriftliga seminarieuppgifter med gruppredovisning, en skriftlig uppgift i statistik samt en salstentamen.

Här ges exempel på en examinationsuppgift i kvalitativ metod:

”Genomför en idéanalys av Donald Trumps Inaugural Address som president (se pdf på MyMoodle). Använd idéanalytiska redskap som presenteras i kurslitteraturen (6 p). Gör en kortfattad källkritisk bedömning av textmaterialet (2 p). Besvara också kort följande frågor (2 p): • Vad har ni konkret letat efter i texten när ni har analyserat idéer? • Vilka svårigheter eller utmaningar har ni stött på med metoden?”

Nedan ges ett exempel på examinationsuppgift i kvantitativ metod (uppgiftsbeskrivningen är förkortad av utrymmesskäl):

”Steg 1. Utgångspunkter. Utgå ifrån datafilen Survey 2014 och presentera ett preliminärt forskningsproblem. Resonera kring en beroende variabel (det som förklaras) samt ett antal oberoende variabler (det som förklarar). Motivera varför relationen mellan beroende och oberoende variabler är teoretiskt relevant och således av intresse att undersöka. Redovisa central- och spridningsmått med hjälp av relevanta tabeller och figurer. Steg 2. Omkodning och korstabellanalys. Steg 3. Genomför korrelationsanalys. Steg 4. Genomför bivariat och multivariat regressionsanalys.”

I den delkurs som följer efter metodkursen skriver studenterna en vetenskaplig rapport, en s.k. B-uppsats. Här tränar studenterna på att välja, motivera och tillämpa en metod på ett samhällsvetenskapligt problem. I termin tre går studenterna ut på sin första VFU. De har då med sig ett drygt års ämnesstudier i samhällskunskap och de har tränat sina vetenskapliga färdigheter när de möter professionens beprövade erfarenhet.

När studenterna kommer tillbaka till samhällskunskapen i termin tio har de skrivit ett självständigt arbete på grundläggande nivå i ett annat ämne och de har läst den gemensamma UVK-kursen Vetenskapsteori och forskningsmetodik för ämneslärare (se självvärderingens del 1). I samhällskunskapen läser de kursen Statsvetenskaplig teori, som ligger på avancerad nivå. I kursen ges fördjupade kunskaper om den betydelse som teoretiska perspektiv har i forskningen.

Den avslutande examinationsuppgiften ser ut som följer:

”Uppgiften är en fördjupning inom två eller tre teoretiska inriktningar som du väljer själv från kurslitteraturen, med fokus inställt på [det självständiga arbete] som du ska skriva längre fram under utbildningen. Uppgiften kan brytas ned i följande delar: 1. Presentera huvuddragen i de teoretiska inriktningar du har valt. 2. Diskutera ingående deras styrkor och svagheter. Jämför och kontrastera. 3. Resonera kring hur de inriktningar du valt skulle kunna användas i en undersökning i [ditt självständiga arbete].”

Parallellt läser studenterna den didaktiskt inriktade kursen Undervisa i samhällskunskap där en av examinationsuppgifterna är att analysera kurs- och ämnesplaner med fokus på mänskliga rättigheter och en annan att planera ett lektionsupplägg med beaktande av eller med ett innehåll som bygger på jämställdhet eller jämlikhet. Studenterna får alltså rika tillfällen att förhålla sig till vetenskapliga problem och till undervisningsrelaterade problem samtidigt. Studenterna har i det här skedet av utbildningen gjort all sin VFU och har därmed tillräckliga undervisningserfarenheter för att kunna sätta de teoretiska resonemangen i ett yrkesrelaterat sammanhang.

I det avslutande självständiga arbetet på avancerad nivå visar studenterna att de kan tillämpa en vetenskaplig metod, motivera metodvalet vetenskapsteoretiskt och argumentera för den egna forskningsinsatsens betydelse för professionen som ämneslärare i samhällskunskap.

Värdera och hantera

Vi bedömer att utbildningen genom utformning och genomförande möjliggör samt genom examination säkerställer att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå det utvalda målet. Inom ramen för samhällskunskapsämnet ingår förvisso bara en elementär metodkurs som ligger tidigt i programmet. Det faktum att studenterna sedan läser metod och skriver ett självständigt arbete i ämne 2 innebär dock att de fördjupar sina kunskaper inom vetenskapsteori och forskningsmetodik. Den gemensamma UVK-kursen bidrar till ytterligare kunskaper och tillhandahåller en bredd som knappast är möjlig att åstadkomma inom ett enstaka ämne. Den fördjupade kunskapen i vetenskapsteori och forskningsmetodik tillägnar sig studenterna i den sista terminens studier på avancerad nivå. Då måste de kunna redogöra för sina val av metod i relation till teoretiska perspektiv och dessutom motivera betydelsen av sitt vetenskapliga arbete i relation till yrkesutövningen. Därmed visar de också sin kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det självständiga arbetet ger var och en av studenterna möjlighet att visa fördjupad kunskap genom tillämpning av just den metod som valts som lämplig i det aktuella arbetet. Genom att examinationen också innefattar att opponera på en annan students arbete och att delta konstruktivt i den kritiska diskussionen av flera arbeten får studenterna möjligheter att visa att de förstår och kan värdera vetenskapliga undersökningar som bygger även på andra forskningsmetoder än den de själva har tillämpat.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Beskrivning

Förmågan att tillvarata, systematisera och reflektera över erfarenheter tränas inom ämnet främst i VFU, samt med högre ställda krav på djup och kritiskt förhållningssätt i den didaktikkurs på avancerad nivå som ligger i termin tio. Att tillvarata, systematisera och reflektera över forskningsresultat är en grundläggande aspekt av att skriva ett självständigt arbete. I det avslutande självständiga arbetet visar studenten också sin förmåga att bidra till utveckling av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen i ämnet och ämnesdidaktiken. Även i flera UVK-kurser samt i VFU III tränas och examineras dessa färdigheter, vilket beskrivs i självvärderingens del 1. Nedan ges exempel på kursmål som visar hur examensmålet adresseras i olika delar av programmet.

Tabell 3. Koppling mellan examensmål 3, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurser	Mål i kursplan <i>Efter avslutad kurs ska studenten kunna:</i>	Nivå/ termin
Samhällskunskap III (VFU I)	[under handledning] självständigt och tillsammans med andra reflektera över samhällskunskapsdidaktiska frågeställningar i relation till aktuell elevgrupp	G/ 3
Självst. arbete i ämne 2, 15 hp	Presentera välgrundade slutsatser med uppvisad relevans för yrkesprofessionen	G/ 7
VFU III, 15 hp	Med utgångspunkt i teoretiska modeller, praktiska erfarenheter och etiska överväganden självständigt reflektera över den egna yrkesverksamheten Relatera och kritiskt förhålla sig till verksamheten med hjälp av forskningsbaserade teorier och metoder	G/ 9
Samhällskunskap V	självständigt bedöma och förhålla sig till tidigare forskning och tillämpa olika teorier och metoder i relation till egen undersökning och den egna yrkesverksamheten presentera, tolka och problematisera välgrundade slutsatser med uppvisad relevans för yrkesprofessionen	A/ 10

Förmågan att tillvarata, systematisera och reflektera över egna erfarenheter är en aspekt som examineras i bl.a. VFU. Självreflektion är ett avgörande kriterium som finns med i en av VFU-kursens examinationsuppgifter. Studenten ska skriftligt dokumentera planering, genomförande och utvärdering av ett sammanhängande undervisningsinnehåll i samhällskunskap. Till uppgiften hör att be handledaren filma studentens undervisning. Filmsekvenser omfattande ca 10-15 minuter lämnas in till examinator tillsammans med den skriftliga dokumentationen. I uppgiftsinstruktionen står bl.a.: "Du behöver inte sträva efter att visa upp ett "perfekt" framförande. Det viktiga är att du i din skriftliga redogörelse förhåller dig konstruktivt till såväl brister som förtjänster i din egen undervisning." I ämneslärarprogrammets gemensamma VFU-guide finns mallar för auskultation och för- och efterhandledning, som ett stöd för de kollegiala samtal där studenten använder även andras erfarenheter för att utveckla sin egen lärarroll och tränar sig på att bidra till verksamhetens utveckling. Studenten måste visa lyhördhet gentemot VFU-handledaren och övriga kollegor för att nå kursmålet att "självständigt och tillsammans med andra reflektera över samhällskunskapsdidaktiska frågeställningar [...]". I VFU III visar studenten färdigheter och förmågor som bygger på såväl egna och andras erfarenheter som forskningsresultat inom båda undervisningsämnena samt

de utbildningsvetenskapliga studierna. Under utbildningens tionde termin läser studenterna kursen Undervisa i samhällskunskap på avancerad nivå. Där tränas och examineras förmågan att utveckla yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen i ämnet och ämnesdidaktiken bl.a. i en examinationsuppgift som går ut på att analysera kurs- och ämnesplaner i samhällskunskap med särskilt fokus på mänskliga rättigheter:

”Analys av kurs- och ämnesplaner med fokus på mänskliga rättigheter

- 1) Välj om din analys ska gå på djupet i någon avgränsad del av kurs-/ ämnesplanerna för samhällskunskap eller om du vill göra en översiktsanalys av ämnet som helhet. Det är också möjligt att göra någon typ av jämförelse, t.ex. mellan olika kurser i gymnasiet, mellan gymnasiet och 7–9 eller mellan nu gällande och tidigare styrdokument för ämnet.
- 2) Formulera en frågeställning som innehåller begreppet ”mänskliga rättigheter”, som utgångspunkt för din uppgift.
- 3) Använd dig av kurslitteraturen samt vid behov ytterligare källor som stöd för din analys.
- 4) Författa en text omfattande max 5 000 ord exklusive källförteckning. Språk och form ska vara anpassat till den akademiska genren och dispositionen ska vara genomtänkt.”

Utbildningens sista kurs utgörs av det självständiga arbetet på avancerad nivå. I det självständiga arbetet ingår att efter diskussion av forskningsresultat ge förslag på fortsatt forskning inom området. Det handlar både om egna och andras erfarenheter, eftersom forskning till sin karaktär är kumulativ. Studenten behöver alltså kunna binda samman de tre komponenterna: Vad visste vi innan? Vad vet vi nu? Vad behöver vi fortfarande ta reda på? I Lnu:s gemensamma betygskriterier för självständiga arbeten inom 2011-års lärarprogram för ett självständigt arbete framgår bl.a. att studenten för att bli godkänd ska ha:

- * diskuterat resultaten och dess relevans för yrkesverksamheten och hur de kan leda till fortsatt forskning
- * försvarat sitt arbete med sakliga och relevanta argument
- * granskat annan students arbete och framfört konstruktiv kritik
- * bidragit till konstruktiva seminariediskussioner.

Därigenom har studenterna systematiserat egna och andras erfarenheter och forskningsresultat och bidragit till såväl utveckling av yrkesverksamheten i vid mening som kunskapsutvecklingen inom ämnet.

Värdera och hantera

Vår bedömning är att utbildningen genom utformning och genomförande möjliggör samt genom examination säkerställer att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå det aktuella målet. Målet accentuerar ämneslärarutbildningens position i skärningspunkten mellan vetenskap och profession. Kurserna i ämne och ämnesdidaktik, UVK samt VFU bidrar sammantaget till att utveckla och fördjupa studenternas förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik. Grunderna för denna förmåga läggs tidigt i utbildningen när ämnets breda bas studeras. I och med den första terminens parallella stråk av ämnesdidaktik, och senare inslag av didaktiska examinationer i flera ämneskurser vägleds studenterna mot ett holistiskt förhållningssätt där ämnets vetenskapliga karaktär blir en given utgångspunkt för lärarprofessionens tillämpande förmågor. Att dessa förmågor är fördjupade säkerställs under det sista årets examinationer inom såväl VFU som UVK-kurser och ämneskurser, inklusive självständigt arbete på avancerad nivå.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Beskrivning

Undervisningen i ämnesdidaktik och metodik påbörjas under den första terminens didaktiska stråk. Den fortsätter i VFU I och i tillämpande examinationer i Samhällskunskap III och IV. Efter UVK-kurser i bl.a. didaktik och läroplansteori stegras kraven i VFU II inom ramen för ämne 2. I VFU III under utbildningens nionde termin visar studenterna sin tillämpande förmåga, vilket beskrivs i självvärderingens del 1. I termin tio examineras tillämpning av ämnesdidaktik och metodik i kursen Undervisa i samhällskunskap. Ett urval av relevanta kursmål presenteras i tabell 4.

Tabell 4. Koppling mellan examensmål 4, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurser	Mål i kursplan <i>Efter avslutad kurs ska studenten kunna:</i>	Nivå/ termin
Samhällskunskap I	identifiera och formulera ämnesdidaktiska frågeställningar i relation till de verksamhetsområden utbildningen förbereder för diskutera, analysera och ge exempel på bedömning och betygssättning i relation till ämnets styrdokument och undervisningens innehåll	G/ 1
Samhällskunskap III (VFU I)	[under handledning] utifrån ämnets styrdokument planera, genomföra och utvärdera ett sammanhängande undervisningsinnehåll i samhällskunskap [under handledning] i undervisning anpassa val av metoder, innehåll och materiel samt andra resurser i förhållande till målen med undervisningen och aktuell elevgrupp	G/ 3
VFU II, 7,5 hp	planera och genomföra undervisning samt jämföra denna med tidigare undervisningserfarenheter	G/ 7 eller 8

	tillämpa styrdokumentens grundläggande värderingar i den egna verksamheten	
VFU III, 15 hp	självständigt planera, genomföra och utvärdera undervisning samt tillförsäkra elevinflytande i hela processen konstruera, välja ut och använda adekvata, formativa och summativa bedömningsformer som utgår från kunskapskraven, är rättssäkra och anpassade till elevernas förutsättningar	G/ 9
Samhällskunskap V	beskriva och förhålla sig till olika metoder att undervisa i samhällskunskap självständigt planera, redovisa och diskutera samhällskunskapsundervisning med beaktande av jämställdhets- och jämlikhetsaspekter samt mänskliga rättigheter	A/ 10

Under den första terminens didaktiska stråk påbörjar studenterna sin ämnesdidaktiska träning. Ett exempel på uppgift är rättning av fiktiva provsvar i samhällskunskap, och i anslutning till det analys av provfrågekonstruktion med beaktande av frågornas validitet och reliabilitet samt vilken kunskapssyn som kommer till uttryck. En annan tidig uppgift är att i grupp förbereda och genomföra en undervisningssekvens med hjälp av samhällsvetenskapliga modeller inom ett givet område. Det didaktiska stråket omfattar 4,5 hp och bedöms med U eller G. Kravnivån är relativt låg så tidigt i utbildningen, då det är viktigt att studenterna vänjer sig vid att träna på färdigheter. Även mindre lyckosamma undervisningsinsatser kan ha ett värde i lärandeprocessen om de leder till nya och mer framgångsrika försök.

I den ämnesrelaterade VFU:n i termin tre ges rika tillfällen att fortsätta övningen i tillämpad didaktik, ämnesdidaktik och metodik under handledning av verksamma lärare. Kursen examineras utifrån ett flertal olika underlag; lektionsobservation med efterföljande trepartssamtal mellan student, handledare och VFU-besökande lärare, VFU-handledarens skriftliga omdöme, studentens skriftliga dokumentation över planering, genomförande och utvärdering av undervisning och, i anknytning till den, en filmsekvens som visar studenten i undervisning. Hur VFU-kursen planeras och bedöms framgår av den VFU-guide som programrådet för ämneslärexamen har arbetat fram i samråd med berörda lärare och handledare.

Direkt efter avslutad VFU läser studenterna kursen Nationalekonomi för ämneslärare i samhällskunskap där en del av examinationerna består av tillämpningsuppgifter. Ett exempel ges här:

”Tänk dig att du har en klass med ca 15 elever som läser kursen Samhällskunskap 1a1. Utifrån kursens centrala innehåll och med beaktande av kunskapskraven för olika betygssteg ska du utforma en uppgift till dina elever. Eleverna ska kunna lösa uppgiften med hjälp av information som finns på finansdepartementets hemsida under en 40-minuterslektion. Du får själv bestämma om de ska jobba ensamma eller i grupp, om de ska redovisa skriftligt eller muntligt o.s.v. Du ska ha med dig den uppgiftsinstruktion som du har skrivit till dina elever till seminariet. Texten ska vara tydlig, korrekt och får omfatta högst en A4-sida. På seminariet ska ni redogöra för era egna, samt konstruktivt kritisera och diskutera varandras uppgiftsinstruktioner. Seminariet omfattar 2 hp och examineras med betygen G eller U. Det är den enskilda studentens prestation som bedöms, inte gruppens. För G krävs att studenten visar sig vara väl förberedd för uppgiften, samarbetar med övriga gruppdeltagare och deltar aktivt i diskussionerna om både den egna och övrigas uppgifter.”

Tillämpning av ämnesdidaktik tränas och examineras även i kursen Undervisa i samhällskunskap där studenterna har i uppgift att enskilt förbereda en undervisningssekvens på ca 10 minuter och framföra den inför kurskamrater och lärare. Läraren filmar studenten och filmmaterialet görs tillgängligt för studentgruppen. Ett par studenter utses att granska filmen och ge feedback enligt ett formulär som studenterna har utarbetat tillsammans med läraren. Varje student beaktar de avgivna synpunkterna och bestämmer sedan själv 1-3 konkreta saker som han eller hon vill förbättra i sin egen undervisning. Det kan handla om innehållet i lektionen (t.ex. hur ett begrepp förklaras) eller om framförandet (t.ex. variation i röststyrka). Vid nästa lektionstillfälle genomför studenten sin undervisning igen och beskriver hur övningen har påverkat planering och genomförande. Uppgiften innebär att studenterna tränas både i att ge och ta

kritik och att använda både egna erfarenheter och andras synpunkter konstruktivt. Betygskriterierna för uppgiften ser ut som följer: "För betyget G ska uppgiften vara genomförd i enlighet med instruktionen. Studenten ska aktivt bidra med konstruktiv feedback på kurskamraternas lektioner. För betyget VG ska studenten dessutom på ett övertygande sätt synliggöra sig själv i lärarrollen, vara uppmärksam på och lyhörd inför sina åhörare samt reflektera konstruktivt över sin egen prestation i det aktuella undervisningssammanhanget."

Värdera och hantera

Vår bedömning är att utbildningen genom utformning och genomförande möjliggör samt genom examination säkerställer att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå det utvalda målet. De tidiga studentkullarna i 2011 års ämneslärarutbildning framförde relativt mycket synpunkter på att de saknade professionsrelevans i en vidare mening och i synnerhet metodik inom ämnesstudierna. Programrådet för ämneslärarexamen har arbetat målmedvetet för att stärka ämnesdidaktiken inom samtliga ämnen, vilket har varit ett stort stöd för samhällskunskapen. Satsningarna har inletts med ett gediget inventeringsarbete som bl.a. har utmynnat i inrättande av ett ämnesdidaktiskt forum samt en kompetensutvecklande seminarieserie om praktiska inslag i undervisningen. NLU har satsat resurser på ämnesdidaktik bl.a. i form av ekonomiskt stöd till ämnesinstitutioner (för forskning och kursutveckling), beslut av ett ämnesdidaktiskt minimi innehåll på initiativ från programrådet samt kompetensutveckling i metodik. Detta har lett till en påtaglig utveckling av ämnesdidaktiska inslag i samhällskunskapskurserna. Första terminens didaktiska stråk har getts mer tid, ytterligare lärarkompetens och fyllts med mer genomarbetade uppgifter. Kursen Nationalekonomi för ämneslärare har inrättats för att vara anpassad till lärarprofessionen och innehåller examinationer i didaktisk tillämpning. En helt ny kurs ersätter fr.o.m. vt 2019 den demokratiteorifördjupande kursen Demokratins utmaningar som tidigare har samlästs med statsvetarstudenter, med undantag för ett par didaktiskt inriktade diskussionsseminarier. Den nya kursen innehåller samma demokratiteoretiska innehåll men kombinerar detta med ett innehåll om digitaliseringens betydelse för demokratin och samhället samt ett genomgående professionsperspektiv med övningar och examinationer i ämnesdidaktisk tillämpning. Kursen Undervisa i samhällskunskap är också exempel på en ny kurs som genomfördes första gången vt 2018. Kursen uppskattades av studenterna vilket visas i kursvärderingen där 100 procent av de svarande studenterna (vilket var 9 av 12) anger att kursens mål har uppnåtts mycket bra. I fritext uttrycker studenterna att de har utvecklats i sin lärarprofession och lärt sig flera intressanta metoder som går att applicera i praktiken. Arbetet med att utforma samhällskunskapskurserna så att ämnesdidaktiken tränas i en tydlig progression pågår alltså och kommer att utvecklas vidare under det kommande året.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Beskrivning

Färdigheterna och förmågorna i mål 5 utvecklas och examineras framför allt i utbildningens VFU-kurser. De flesta studenterna läser samhällskunskap som sitt första ämne och gör därmed sin samhällskunskapsrelaterade VFU som VFU I. Förmågan utvecklas vidare i andraämnets VFU II och i det sista årets VFU III, som i de flesta fall genomförs i studenternas båda undervisningsämnen. Även i högskoleförlagda kurser visar studenterna emellertid prov på sin förmåga att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och övrig pedagogisk verksamhet. Inte minst hur varje elevs lärande och utveckling ska stimuleras är föremål för undervisning och examination i UVK-kurserna Utveckling och lärande samt Specialpedagogik. Detta redovisas i självvärderingens del 1. I tabell 5 visas exempel på kursmål som adresserar det aktuella målet genom utbildningen.

Tabell 5. Koppling mellan examensmål 5, lärandemål i kursplaner samt progression (nivå)

Kurser	Mål i kursplan <i>Efter avslutad kurs ska studenten kunna:</i>	Nivå/ termin
Samhällskunskap III (VFU I)	[under handledning] planera och genomföra undervisning som är ändamålsenlig samt anpassad till och begriplig för eleverna [under handledning] självständigt och tillsammans med andra reflektera över samhällskunskapsdidaktiska frågeställningar i relation till aktuell elevgrupp [under handledning] utifrån ämnets styrdokument planera, genomföra och utvärdera ett sammanhängande undervisningsinnehåll i samhällskunskap	G/ 3
UVK 2, Utveckling och lärande, 7,5 hp	Redogöra för och jämföra olika teorier om utveckling och lärande samt diskutera pedagogiska konsekvenser av dessa	G/ 4
VFU II, 7,5 hp	planera och genomföra undervisning samt jämföra denna med tidigare undervisningserfarenheter skapa professionella relationer till kollegor i syfte att dela	G/ 7 eller 8

	undervisningserfarenheter och för att planera lärandeaktiviteter	
UVK 6, Specialpedagogik, 7,5 hp	Förklara och kritiskt förhålla sig till begrepp rörande normalitet och avvikelser i relation till inkluderings- och exkluderingsfenomen i skola och utbildning samt problematisera konsekvenser på organisations-, grupp- och individnivå Beskriva olika former av utsatthet och funktionshinder ur lärande- och delaktighetsperspektiv i syfte att kunna möta ungas skiftande livsvillkor	A/ 8
VFU III, 15 hp	självständigt planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i elevers skilda villkor och förutsättningar	G/ 9

I VFU I, som ligger i utbildningens tredje termin, finns kursmål som anger vad studenten *under handledning* ska kunna. I det här skedet finns alltså ännu inga krav på att studenternas ska uppvisa en färdig förmåga. Examinationen grundar sig på en bedömning av måluppfyllelse som kommer till uttryck genom de underlag som redovisas i tabell 6.

Tabell 6. Urval av betygskriterier för VFU I i samhällskunskap

Mål som ska uppfyllas för G <i>Efter avslutad delkurs ska studenten under handledning kunna:</i>	Kriterier för VG <i>Studenten ska dessutom:</i>	Underlag för bedömning
Planera och genomföra undervisning som är ändamålsenlig samt anpassad till och begriplig för eleverna.	Visa strukturerad, intresseväckande och engagerande undervisning.	Dokumenterad planering, undervisningssituationen, handledarutlåtande.
Självständigt och tillsammans med andra reflektera över samhällskunskapsdidaktiska frågeställningar i relation till aktuell elevgrupp.	Reflektera över undervisningsprocessen och visa lyhördhet för kollegor i planering och utvärdering.	Trepartssamtal, handledarutlåtande.
Utifrån ämnets styrdokument planera, genomföra och utvärdera ett sammanhängande undervisningsinnehåll i samhällskunskap.	Motivera och kritiskt reflektera över urval och upplägg.	Dokumenterad planering, undervisningssituationen, handledarutlåtande och skriftliga VFU-uppgifter.

För det fåtal studenter (ca 1/5) som läser samhällskunskap som sitt andra ämne och således gör VFU II i samhällskunskap finns en motsvarande matris med betygskriterier och beskrivning av vilka underlag som ligger till grund för bedömningen.

I VFU III ökas kraven på att kunna välja undervisningsmetod och anpassa stoff till olika elevers förutsättningar och i examinationsuppgifterna ingår bland annat att konstruera, välja ut och använda adekvata, formativa och summativa bedömningsformer som utgår från kunskapskraven, är rättssäkra och anpassade till elevernas förutsättningar samt att planera, genomföra och reflektera över undervisning med utgångspunkt i elevers skilda villkor och förutsättningar. UVK-kurserna och den sista VFU-kursen (VFU III, 15 hp) redovisas mer i detalj i självvärderingens del 1.

Värdera och hantera

Vår bedömning är att utbildningen genom utformning och genomförande möjliggör samt genom examination säkerställer att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå det utvalda målet. Det finns en svårighet i det faktum att utbildningens tre VFU-kurser har förlagts med examinations- och kursansvar på olika institutioner. Att följa den enskilde studentens progression under sådana omständigheter är en utmaning. För att understödja helhet och sammanhangsförståelse hos alla involverade parter (som utöver Lnu:s olika kursansvariga och lärare också inbegriper VFU-handledare i skolverksamheten) har programrådet

för ämneslärarexamen tagit initiativ till en gemensam VFU-guide som fungerar som stödmaterial i programmets samtliga VFU-kurser. Därutöver arrangeras regelbundna sammankomster för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling för såväl Lnu-lärare som lärare från fältet. Detta har inneburit att studenterna möter en alltmer sammanhållen struktur för hur VFU genomförs och examineras.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Linnéuniversitetets övergripande jämställdhetsarbete bedrivs inom ramen för begreppet "Lika villkor", som även inbegriper jämlikhet, mångfald, tillgänglighet och likabehandling. I Lnu:s plan för jämställdhetsintegrering beskrivs tio problemområden som ligger till grund för olika jämställdhetsmål, som exempelvis att "säkerställa ett systematiskt jämställdhetsintegrerat rekryteringsarbete", "att studenter oberoende av bland annat kön och klass ska medvetandegöras och stärkas i att göra andra utbildningsval än sådana som deras kön och klassdisposition predisponerar dem till", och "bild- och textmaterial ska spegla mångfalden bland studenter och personal". Till varje mål knyts aktiviteter, ansvar och tidsplan. Planen i sin helhet är en viktig utgångspunkt för arbetet med lärarutbildningen. Antalet studenter som antas till ämneslärarutbildningen

med samhällskunskap som ingångsämne tenderar att öka genom åren. Samtidigt ökar andelen manliga studenter. I den kull som påbörjade utbildningen 2017 var 65 procent av studenterna män. I 2018 års kull är andelen män 70 procent. Trots den uppenbara könsobalansen finns det inga indikationer på att det skulle råda ojämställda villkor för manliga och kvinnliga studenter i utbildningen.

I samhällskunskapsutbildningens innehåll tas jämställdhetsperspektivet upp inom ramen för studierna i demokratiteori i och med att politisk jämlikhet är ett demokratiskt kärnvärde. Ett ojämställt samhälle uppfyller helt enkelt inte de grundläggande demokratikriterierna. Bland de analysinriktningar som behandlas i undervisningen återfinns feministisk teori, som ju särskilt adresserar frågor om kvinnors underordning även om det finns fler perspektiv på jämställdhet.

I kursen Statsvetenskaplig teori, som är en delkurs inom Samhällskunskap V, på avancerad nivå återfinns bl.a. följande kursmål: "efter avslutad kurs ska den studerande kunna redogöra för statsvetenskapliga teoribildningar och statsvetenskapens centrala teman makt, demokrati och politikens organisering samt identifiera och problematisera centrala antaganden i dessa." En av examinationerna i kursen lyder som följer:

"Diskutera följande frågor med hjälp av kurslitteraturen (ca 4 A4): 1. Jämför och kontrastera Steven Lukes och Michel Foucaults syn på makt. Vilka är de huvudsakliga skillnaderna och likheterna? Försök hitta empiriska exempel som kan illustrera de två synsätten. 2. Behöver kvinnor representeras av kvinnor? Om kvinnor motsvarar t.ex. 55 % av ett demos, behöver vi motsvarande proportion kvinnor i parlamentet för att kvinnor ska vara adekvat representerade? Varför/varför inte? Diskutera med hjälp av feministiska perspektiv i kurslitteraturen. 3. Judith Butler skriver: 'gender proves performative – that is, constituting the identity it is purported to be. In this sense, gender is always a doing, though not a doing by a subject who might be said to preexist the deed' (Gender Trouble, 33). Vad menar hon? Diskutera detta sätt att förstå genus i jämförelse och kontrast med andra feministiska positioner i kurslitteraturen."

I kursen Undervisa i samhällskunskap, som läses parallellt med Statsvetenskaplig teori, ingår jämställdhet som en parameter i den lektionsplanering som studenterna ska göra. Kursmålet lyder: "efter avslutad kurs ska den studerande kunna självständigt planera, redovisa och diskutera samhällskunskapsundervisning med beaktande av jämställdhets- och jämlikhetsaspekter samt mänskliga rättigheter." Målet examineras genom en uppgift som inleds med följande instruktion: "Planera en lektion utifrån ett tema eller område som du väljer själv. Frågor om jämlikhet och/eller jämställdhet ska dock uttryckligen beaktas i form eller innehåll. Klargör förutsättningar för din tänkta lektion (utgå från underlag för lektionsplanering i VFU-guiden). Använd principer och metoder från kurslitteraturen i din planering."

I och med att de båda beskrivna kurserna går samtidigt använder studenterna teorier som studeras i Statsvetenskaplig teori för att underbygga de jämställdhetsaspekter som belyses i undervisningens innehåll eller omständigheter.

Värdera och hantera

Vi bedömer att examensordningens mål som gäller jämställdhet, d.v.s. *visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten* uppnås dels genom innehållet i ämnesstudierna i kombination med didaktiska tillämpningsuppgifter, dels inom ramen för UVK som beskrivs i självvärderingens del 1. Det faktum att samhällskunskapsämnet tycks attrahera manliga studenter i större utsträckning än kvinnliga är en avspeglning av den skeva könsbalansen bland den undervisande personalen. Bristen på kvinnliga lektorer är ett väl känt problem på institutionen för statsvetenskap som i sin kompetensförsörjningsplan för 2019 skriver: "[...] den största utmaningen för institutionens kompetensförsörjning de närmaste åren är den skeva könsbalansen bland lärarpersonalen. Målet är att rekrytering av lektorer/professorer under treårsperioden ska bidra till att öka andelen kvinnor." (s 3). I den just nu pågående lektorsrekryteringen har utlysningen särskilt välkomnat kvinnliga sökande. Trots mansdominansen på institutionen för statsvetenskap kan konstateras att didaktikmomenten i samhällskunskapskurserna till övervägande del bemannas av kvinnliga lärare.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp.

Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Programrådet för ämneslärarexamen har i uppdrag att säkra helhet och progression genom att stödja kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Programrådet är brett sammansatt och består av programrådsledare (lärare), lärarrepresentanter från samtliga fakulteter, en extern representant i form av en verksam ämneslärare samt två studentrepresentanter. Därutöver finns en programkoordinator som arbetar för att skapa och upprätthålla kontaktytor mellan involverade parter – såväl personal som studenter.

Som resultat av det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på en övergripande nivå för programmet som helhet har samhällskunskapskurserna genomgått en betydande revidering under de senaste åren. Viktiga insatser är programrådets stöd för utveckling av ämnesdidaktik och metodik i ämnesundervisningen, vilket understöts av NLU:s beslut om ett ämnesdidaktiskt minimiinnehåll. Även de ämnesrelaterade VFU-kurserna (VFU I respektive VFU II) har utvecklats med hjälp av ett nytt stödmaterial som har tagits fram av programrådet för ämneslärarexamen, samt genom deltagande i sammankomster för erfarenhetsutbyte med VFU-kursansvariga i andra ämnen på Lnu och med VFU-handledare från fältet. Ett tydligt exempel på hur programmets kvalitetsorganisation har befrämjat utvecklingen av ämneskurserna är en examensmålsinventering som genomfördes av programrådet under 2017. Ansvariga lärare ombads bedöma hur vart och ett av ämneslärarprogrammets examensmål behandlades och examinerades inom ramen för ämnesstudierna och den ämnesrelaterade VFU:n, först genom att fylla i en enkät och sedan genom ett uppföljande samtal med två av programrådets ledamöter. Inventeringen synliggjorde vissa brister men framför allt inspirerade samtalen till idéer om hur kurserna kunde utvecklas för att bättre svara upp mot utbildningens mål. NLU fördelar dessutom medel till stöd för ämnesdidaktiken som framförallt ska befrämja den ämnesdidaktiska forskningen men också bidra till kursutveckling.

I de ämnesdidaktiska kurserna, där studentgruppen är relativt liten, sker en kontinuerlig dialog med studenterna om hur de uppfattar utbildningen, vad som fungerar bra och vad som behöver åtgärdas. I första terminens didaktikstråk har en av lärarna använt "exit tickets", en kort skriftlig kommentar från var och en av studenterna, för att få synpunkter på hur undervisningen fungerar. Den andra läraren har gjort en muntlig avstämning upplagd så att studenterna som en av flera uppgifter i ett grupparbete ombads notera något som fungerar bra i didaktikseminarierna och något som borde förbättras. Utfallet visade att studenterna upplever det didaktiska stråket som lärorikt, intressant och roligt med varierade arbetsformer men att de skulle önska att få arbeta i mindre grupper för att underlätta möjligheterna för alla att komma till tals. Synpunkten togs genast tillvara och gruppindelningen inför nästa seminarietillfälle anpassades efter studenternas önskemål.

Vid sidan av de lärarutbildningsspecifika kurserna i ämnesdidaktik och VFU finns ett system för uppföljning av utbildningens kvalitetsutveckling inom institutionen för statsvetenskap. På institutionsrådet som samlar all undervisande personal görs gemensamma uppföljningar av kursvärderingar varje termin. Resultatet

diskuteras och gemensamma beslut om förändringar fattas när detta är påkallat. Till studenterna återkopplas resultatet från kursvärderingar tillsammans med lärarnas analys och beskrivning av vidtagna åtgärder nästa gång kursen ges. För innevarande studentkull läggs kursvärderingsrapporter med stapeldiagram ut i kursrummet på den digitala lärplattformen MyMoodle. På institutionen har det nyligen fastställts riktlinjer för studiehandledningar. I dessa fastslås att kvalitativa betygskriterier ska anges, vilket har föranlett ett pedagogiskt utvecklingsarbete i många av ämneskurserna.

När studenter hör av sig på förekommen anledning tas deras synpunkter tillvara och beaktas. Ett exempel är när studenterna ht 2014 under kursen i nationalekonomi på deras tredje termin i framförde missnöje med otydlighet i kursens förkunskapskrav, brister i pedagogisk förmåga samt brister i kursens professionsrelevans. Ett möte anordnades mellan studenterna och samhällskunskapsansvarig lärare. Mötesdokumentationen tillställdes studentkåren för kännedom. Som akut åtgärd sattes extra undervisning in, dels i form av matematikstöd, dels i form av didaktiska tillämpningsövningar. Inför ht 2015 utvecklades en helt ny kurs i nationalekonomi för ämneslärare i samhällskunskap. Sedan dess har studenterna varit nöjda med undervisningen i nationalekonomi och med kursens professionsanknytning. Ett annat exempel är de problem som höstlovet i vecka 44 innebär för utlägget av VFU under höstterminen, eftersom kursen behöver anpassas till universitetets femveckors läsperioder. Tidigare år har studenterna påbörjat kursen Socialpolitik och sociala problem och läst den i tre veckor för att sedan gå ut på VFU i fem veckor och därefter avsluta med ytterligare två veckor Socialpolitik och sociala problem. Studenterna har upplevt upplägget som stressande och splittrat, vilket de framfört såväl muntligt som i skriftliga kursvärderingar. Fr.o.m. ht 2018 har VFU-kursen förskjutits ett par veckor längre fram. I höstlovsveckan kommer studenterna in till universitetet och påbörjar kursen i nationalekonomi. Detta upplägg har ännu inte utvärderats skriftligt, men inga kritiska synpunkter har framförts.

En uppföljning av studenternas kvarvaro i programmet visar att en betydande andel lämnar utbildningen under de första årens studier. Detta gäller generellt och är ingenting som utmärker ämnet samhällskunskap. Relativt många av de avbrott som sker mellan termin 1 och 2 beror på att studenterna inte har tagit tillräckligt många poäng för att bli behöriga till termin 2. Alla studenter erbjuds stöd via universitetsbiblioteket t.ex. i form av kurser i studieteknik och akademiskt skrivande. Eftersom skrivandet är centralt för att klara studierna har det lagts extra tid för feedback på studenttexter i den första terminens didaktiska stråk. Varje student får en personlig genomgång av sin skriftliga inlämningsuppgift i en film på ca 10 minuter som spelas in av läraren med hjälp av det digitala verktyget LnuPlay. Eftersom någon möjlighet till omexamination inte hinner ges på höstterminens sista kurs inför registreringsperioden på vårterminen registreras studenterna även om de saknar 7,5 hp av de erforderliga 30. Studievägledare erbjuder samtal till alla studenter som har problem att klara studierna eller som gör överväganden kring sitt utbildningsval. Enstaka studenter avbryter sina studier för att de ångrar sitt utbildningsval. I planeringen av programmets struktur har det befarats att den sena placeringen av VFU inte ger studenterna möjlighet att känna om de passar för yrket innan de har hunnit investera lång tid i utbildningen. Vad som istället talar för en sen VFU är att studenterna känner sig trygga i sina ämneskunskaper när de ska träna sig på att undervisa i skolan. Hittills har ingen ämneslärarstudent i samhällskunskap valt att avbryta sin utbildning i samband med sin första VFU-kurs i den tredje terminen. Tvärtom uttrycker många studenter i den muntliga kursutvärderingen som görs efter VFU-kursen att de nu har kunnat konstatera att de har gjort ett riktigt utbildningsval. Detta bekräftas också av kvarvarostatistiken som inte visar något nämnvärt tapp mellan termin tre (där VFU I ligger) och fyra.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

I programrådet för ämneslärarexamen finns två studentrepresentanter, som utses av studentkåren. Dessa studenter bidrar kontinuerligt med studentperspektiv på utbildningen och påverkar i hög grad programutvecklingsarbetet. Studentrepresentation finns också i övriga beredande och beslutande organ i hela universitetsorganisationen. Centralt på Lnu finns också ett system med elektroniska kursvärderingsenkäter som innebär att alla studenter efter varje avslutad kurs tillfrågas hur de har upplevt kursernas måluppfyllelse. Det pågår ett universitetsövergripande arbete med att förbättra kursvärderingssystemet, eftersom det tycks råda en viss enkättrötthet bland studenterna.

Några av frågorna i de centralt utformade enkäterna gäller om studenterna anser sig ha fått ett professionellt bemötande, om lärarna tar sig tid att svara på frågor och om det går att få tag på lärarna (via telefon, epost eller på kontoret) inom rimlig tid. Samhällskunskapslärarstudenterna brukar uttrycka stor tillfredsställelse med sina kontakter med lärarna.

I stora studentgrupper, som t.ex. i studierna i statsvetenskap, förblir enskilda individer tämligen osynliga. Just därför är det didaktiska stråket och de enskilda samhällskunskapskurserna betydelsefulla för ge studenterna möjlighet att ta plats och vara delaktiga. Ett exempel på hur studenter bjuds in att bli medskapare av sin egen utbildning är följande två inlägg, gjorda av läraren med några dagars mellanrum, i det digitala kursrummet för Samhällskunskap III:

”Jag har lagt upp ett förslag till uppgift för seminariet den 23 oktober. Läs och begrunda det, har ni synpunkter – tveka inte att höra av er till mig. Efter en kortare remisstid, spikar jag vad som gäller.”

”Efter att ha beaktat de synpunkter, ganska få, som kommit in, har jag beslutat att det angivna förslaget nu ligger fast, med tilläggsinformationen att uppgiften är muntlig och examineras vid seminarietillfället.”

Ett annat exempel kan hämtas från Samhällskunskap V, där studenterna ska analysera varandras undervisningsinsatser, som spelats in på film. Analysen utgår från ett antal observationspunkter som studenterna själva kommer överens om, i samarbete med kursens lärare. I tabell 7 visas ett exempel på vad studentgruppen i våras kom överens om:

Tabell 7. Formulär för feedback till aktör

Område	Styrkor	Förslag till förbättring
Lektionsstruktur		
Kroppsspråk		
Röst		
Elevkontakt		
Ämnesinnehåll		
Syfte		
Nivå		
Trygghet, säkerhet		
Hjälpmedel		
Tavla		
Material		

På den digitala lärplattformen MyMoodle finns ett programrum för samhällskunskap dit alla studenter är kopplade under hela sin utbildningstid. Varje kurs har sin egen modul i programrummet men det är alltså möjligt för alla studenter att följa även vad som händer i såväl tidigare som kommande kurser. Det finns också en del av programrummet som är öppet för gemensam kommunikation oavsett var i programmet man befinner sig. En särskild mapp för kursutvärderingar ligger i den gemensamma modulen. Efter varje genomförd kursvärdering gör den ansvariga läraren en utvärdering och skriver en kortfattad analys av resultatet. Dessa utvärderingar är tillgängliga för samtliga studenter och det finns dessutom möjligheter att kommentera eller diskutera resultaten.

Värdera och hantera

Vi bedömer att studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande. Ett utvecklingsområde är den ibland låga svarsfrekvensen på kursvärderingsenkäter. I Rådet för utbildning och lärande på central nivå pågår ett utvecklingsarbete för att förbättra processen kring kursvärderingar på Lnu. Enligt vad studenter själva ger uttryck för (i enkätsvar) får de sällan någon återkoppling på sina synpunkter. Den öppna mappen med kursutvärderingar i programrummet för samhällskunskap är ett försök att råda bot på en sådan brist. En annan åtgärd är att ofta och uttryckligen ta fasta på möjligheterna att föra en dialog med studenterna inom ramen för undervisningen. Genom att visa öppenhet för studenters synpunkter i den vardagliga kontakten lärare och studenter emellan tillkommer en mer nyanserad och kvalitativ dimension jämfört med kursvärderingsenkäternas stapeldiagram. Enkäternas fördel är emellertid att de utgör en beständig dokumentation. I programrummets mapp för kursutvärderingar finns möjlighet att dokumentera både centralt utformade enkäter och systematiska uppföljningssamtal med studenter.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Samhällskunskapen har arbetsmarknad och arbetsliv som ett av sina innehållsområden i utbildningen. Det innebär att studenterna får explicit träning i att förhålla sig analytiskt till förändringar i arbetslivet. Därutöver är det väsentligt att utbildningen är relevant i förhållande till samhällsutvecklingen och skolans vardagsvillkor. Inom ramen för Samhällskunskap II bjuds två verksamma samhällskunskapslärare in till ett seminarium som utgår från frågor som studenterna gemensamt har utarbetat i förväg. Frågorna brukar ligga inom teman som livet som lärare (t.ex. arbetsbelastning och lön), relationer (till elever och elever emellan), metodik och motivation (hur man inspirerar elever) och ämnet samhällskunskap (läromedel, medier, politisk vinkling o.s.v.). Då en av de gästande lärarna arbetar på högstadiet och den andra på gymnasiet får studenterna en bred förståelse för hur olika villkoren kan vara i arbetet med olika elevgrupper. I Samhällskunskap III ligger den ämnesrelaterade VFU-kursen och till den har en verksam gymnasielärare anlitats under året för att hjälpa till att utveckla uppgifter, bedömningsmaterial och betygskriterier samt besöka en del av eleverna och leda ett uppföljande seminarium. Eftersom VFU-kursutvecklingsarbetet har skett gemensamt har detta också

inneburit en kompetensutveckling med avseende på professionsanpassning för den universitetsanställda kursansvariga läraren.

Programrådet för ämneslärarexamen har under flera år lett ett utvecklingsarbete med syftet att stärka kvaliteten i VFU-kurserna. Verksamma VFU-handledare har årligen bjudits in till universitet för fortbildning, information och workshops. Träffarna har varit en uppskattad kontaktyta mellan VFU-handledare och universitetslärare. En arbetsgrupp har på programrådets uppdrag utarbetat ett stödmaterial för VFU-kurserna där studenter och lärare ges vägledning i kursens genomförande och bedömning. Detta stödmaterial har utmynnat i en VFU-guide som har använts i samhällskunskapen under de senaste tre åren och reviderats efter hand som nya erfarenheter har gjorts. Alla studenter besöks på VFU:n. Det innebär att universitetslärare regelbundet kommer i kontakt med skolor och lärare.

Digitalisering är en pågående process som påverkar hela samhället och därmed är en särskild angelägenhet för samhällskunskapslärare. Enligt nya skrivningar i ämnets kurs- och ämnesplaner ska elever ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur samhället påverkas av digitalisering. För att svara upp mot dessa krav har ett särskilt kursmål lagts in i Samhällskunskap IV inför vt 2019: "efter avslutad kurs ska studenten kunna kritiskt beakta betydelsen av olika mediers och i synnerhet digitala mediers roll i demokratin".

Även ökande migrationsströmmar innebär en förändring i arbetslivet som studenterna behöver beredskap för att hantera. NLU har satsat resurser på att utveckla de interkulturella inslagen i alla lärarutbildningsprogram, så även ämneslärarprogrammet. Som ett led i detta har det ämnesdidaktiska forumet (som beskrivits i tidigare avsnitt) haft flerspråkighet och mångkultur som tema vid en av sina träffar under hösten 2018 med inbjudna experter. Intentionen är att utarbeta ett undervisningsinnehåll som ger studenterna kunskaper och färdigheter om mångkultur inom ramen för ämnesstudierna. I kursplanen för Samhällskunskap IV finns följande kursmål: "efter avslutad kurs ska studenten kunna presentera välgrundade didaktiska förhållningssätt till samhällskunskapsundervisning i interkulturella klassrum".

Värdera och hantera

Vi bedömer att utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet och att relevant samverkan sker med det omgivande samhället. Samhället förändras hela tiden och det innebär att en lärarutbildning aldrig blir färdig. Den måste genomgå en kontinuerlig utveckling baserad på lyhördhet och intresse för omgivningen, men samtidigt med skepsis mot kortsiktiga trender. Det kan emellertid vara svårt att i förväg avgöra vad som är relevant att beakta. Det allt tätare samarbetet med skolverksamheten inom ramen för VFU och den ömsesidiga kompetensutvecklingen utgör en god grund för att hålla utbildningen användbar och relevant.

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **svenska**

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskrivning

Ämneslärarutbildningen i svenska på Linnéuniversitetet är knuten till två institutioner: Institutionen för film och litteratur (IFL) och Institutionen för svenska språket (SV), och under 2018 har ca 50 studenter varit registrerade i ämnet i olika kullar. Undervisande lärare i ämnet har såväl vetenskaplig kompetens som professionsanknytning, eftersom IFL och SV vid rekryteringar har krävt doktorsexamen, högskolepedagogisk utbildning och lärarexamen för behörighet till lektorat.

Ämnet svenska bedrivs vid både campus Kalmar och Växjö. Undervisningen genomförs av samma lärare, kursansvariga och examinatoreer på båda orterna, vilket ger förutsättningar för likvärdighet i utbildningen mellan camp. De senaste två åren har vi inte startat utbildningen i Kalmar på grund av lågt söktryck, då för få studenter omöjliggör en kvalitativ och ekonomiskt försvarbar utbildning.

De två ingående institutionerna arbetar systematiskt med kompetensförsörjningsplaner i ett femårsperspektiv, och dessa planer följs upp i årliga dialoger med fakultetsledningen. Nämnden för lärarutbildning (NLU) stödjer också institutionernas utvecklingsinsatser för att kompetensförsörja utbildningen, vilket sker genom långsiktig rekrytering och genom fördelning av medel till forskning, forskarutbildning och annan kompetensutveckling för befintlig personal (se vidare del 1). Konkreta exempel är att två adjunkter på SV genomgår forskarutbildning som en del av sin kompetensutveckling, och att institutionen har rekryterat en postdoc med utbildningsvetenskaplig inriktning. På IFL har en meriteringstjänst i litteraturvetenskap som biträdande lektor med ämnesdidaktisk inriktning inrättats, vilken delvis finansieras av NLU. En lektorstjänst i litteraturvetenskap utlystes hösten 2018 och har inriktning mot lärarutbildning och uppdragsutbildning inom skolområdet. Eftersom lärarutbildningen är en prioriterad utbildning för fakulteten och de berörda institutionerna, satsas även interna forskningsmedel för att stärka den ämnesdidaktiska kompetensen. Normalt har undervisande lärare 20 % kompetensutveckling i sin tjänst, men flera av forskarna har upp till 30 %, vilket används för att fördjupa den ämnesdidaktiska forskningen och att knyta den till ämnet svenska.

Bemanningen 2018 i ämnet svenska omfattade totalt 9 lektorer, varav en docent, och tre adjunkter och vi kan konstatera att vi har många disputerade lärare med stor undervisningsandel i utbildningen. Flera av dem dessutom ämneslärarutbildning i svenska på olika nivåer i skolsystemet. Undervisningen inom IFL bedrivs uteslutande av lektorer, medan det på SV också finns tre adjunkter. De senare är anställda eftersom de har specialkompetenser, men undervisar enbart på grundnivå och har inte examinationsrätt. Kurser på avancerad nivå undervisas alltid av disputerad personal, vilket också innebär att docenter och lektorer ansvarar för handledning och examination av självständiga arbeten. Sett till volymen studenter gör flera av de ingående lärarna relativt mycket tid av sin tjänst inom ämnet (som lägst 4 % men som högst 30 %). Två lektorer skulle kunna betraktas som programbärare, då de förutom att undervisa och handleda, i egenskap av studierektor (SV) respektive pedagogisk samordnare (IFL) också fungerar som lärarlagsledare och kursansvariga. Till utbildningen hör också VFU-lärare, vilka är behöriga i ämnet svenska på grund- och

gymnasieskolan, och dessa erbjuds handledarutbildning i universitetets regi. Det är sammanlagt tre lärare som är verksamma inom VFU-kurser inom svenskämnet. Av dessa är två adjunkter (varav en disputerar 14 december 2018) och den tredje är yrkesverksam gymnasielärare.

Värdering och hantering

Sammantaget är lärarkompetensen, sett både till volym samt till professionell, ämnesdidaktisk och vetenskaplig kompetens, adekvat och väl fungerande för utbildningens genomförande. Framförallt är rekryteringskraven avgörande, eftersom de medför att undervisande lärare i ämnet har såväl vetenskaplig kompetens som professionskunnande. De ingående lärarnas kompetens att examinera VFU bedömer vi därigenom också som god. Av tabellen framgår att enbart tre lärare hanterar ämnes-VFU, varav endast en är tillsvidareanställd. I den utvärderade perioden fanns dock enbart nio studenter aktuella för VFU-besök varför fler lärare inte behövde involveras. Sammantaget finns dock på de ingående institutionerna beredskap för att involvera kompetent personal när kullarna är större och behov uppstår.

SV och IFL arbetar kontinuerligt med rekrytering av disputerade lektorer med ämnesdidaktisk kompetens. På kort sikt är bemanningen tillgodosedd men inför planerade pensionsavgångar krävs ett mer långsiktigt rekryteringsarbete. De adjunkter som för närvarande är doktorander kan dock till viss del täcka kommande behov.

Ett utvecklingsområde som stärker verksamheten är samarbetet mellan IFL och SV i olika kollegiala konstellationer, särskilt i det gemensamma lärarlaget för ämneslärarutbildningen i svenska där planering, genomförande och uppföljning av undervisning i svenska leds av en studierektor vid SV och en pedagogisk samordnare vid IFL. Lärarlagets ansvarsområden är exempelvis pedagogisk utveckling, kursplaner (kursmål, kursinnehåll, läromedel, examinationer etc.), uppföljningar av utbildningen och övergripande kvalitetsarbete. Planering och genomförande av utvecklingsinsatser samordnas alltså mellan institutionerna, vilket underlättas av att de har gemensam studierektor och av att det finns en god samarbetskultur både på ledningsnivå och i lärarlaget.

Ytterligare ett utvecklingsområde är att knyta institutionernas professorer närmare lärarutbildningen, för att studenterna ska möta lärarutbildningsrelevant forskning vid institutionerna. Så sker redan bland annat genom initiativ som Forskardagen (se vidare under Utbildningsmiljö) men studenterna uppmuntras också att i högre grad anknyta till institutionernas forskningsmiljöer i sina självständiga arbeten. Ett annat utvecklingsområde är att vi för att vidare kvalitetssäkra undervisningen i ämnesdidaktik och metodik har anställt en verksam gymnasielärare och VFU-handledare som undervisar i kurserna. Genom att också delta i institutionernas inre arbete stärker hen övriga lärarutbildares professionskompetens genom att ge aktuella perspektiv på lärarprofessionen som är direkt förankrade i gymnasieskolan av idag. Balansen mellan utbildning och yrkesverksamhet – vetenskap och profession – har därigenom säkrats.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Struktur för ämneslärarutbildningen i svenska

Termin 1 (1SVÄ02) G1N

- Lärarens retorik i tal och skrift, 7,5 hp
- Grammatik för ämneslärare, 7,5 hp
- Språkbruk och samhälle, 7,5 hp (fältstudier)
- Språklig förändring 7,5 hp

Termin 2 (1SVÄ04) G1F

- Introduktion för litteraturlärare, 5 hp
- Litteraturvetenskapliga grundbegrepp och litteraturanals, 10 hp
- Litteraturhistoria, 15 hp (fältstudier)

Termin 3 (2SVÄ08) G2F

- Elevtextanalys, 7,5 hp
- Betyg och bedömning i svenskämnet, 7,5 hp
- VFU I, 7,5 hp
- Filmanalys och filmdidaktik 7,5 hp

Termin 4 (2SVÄ08) G2F

- Litteraturen i samhället från 1950 till 00-tal 7,5 hp

Termin 9 (4SVÄ2E) A1N

- Språkämnet svenska: didaktik och forskningsperspektiv, 7,5 hp
- Didaktiska perspektiv på utomeuropeisk och post-kolonial litteratur, 7,5 hp
- Självständigt arbete II, 15 hp

Termin 10 (2UVÄ22) G2F

- VFU III

Vi kommer fortsättningsvis att hänvisa till de kurskoder som anges ovan.

Beskrivning

År 1 delas språk- och litteraturstudierna upp i olika terminsblock i syfte att bygga en grundläggande kunskapsbas i respektive ämne. Följande terminer blandas kurser i språk och litteratur för att synliggöra att svenska i realiteten är ett sammanhållet ämne i grund- och gymnasieskolan. Ämnesdidaktiken är integrerad i ämnesstudierna i samtliga delkurser (se vidare mål 4), men fördjupas på avancerad nivå och omsätts i VFU-kurser och fältstudier. Kursen VFU III ges inom ramen för UVK, men examineras genom dubbla VFU-besök (UVK + ämne) för att säkra ämnesprogressionen från första VFU som ligger i termin tre. I utbildningen möts studenter som antingen läser svenska som första eller andra ämne i sin utbildning, vilket i de flesta fall är positivt för diskussionsklimat och erfarenhetsutbyte. Utbildningen ger också behörighet att undervisa i årskurs 7–9, vilket vi hanterar genom riktad kurslitteratur och fokus på progressionen i språk- och litteraturundervisning från grundskola till gymnasieskola. Den utbildningsmiljö som lärarstudenterna möter är inriktad på lärarprofessionen, vilket bland annat möjliggörs genom att de inte samläser med de reguljära

kurserna i svenska språket, film- och litteraturvetenskap. Det frigör tid för ämnesdidaktisk fördjupning, något som inte annars varit möjligt i samma utsträckning. Ytterligare en faktor som fördjupar studenternas förankring i professionen, förutom VFU och fältstudier, är att de möter verksamma svensklärare i ämneskurserna. Flera undervisande lektorer har uppdrag mot Skolverket och enskilda skolor, vilket genererar samarbete med skollära och yrkesverksamma lärare. Vidare finns aktiva nätverk för verksamma lärare som drivs av institutionerna och administreras av Regionalt utvecklingscentrum (RUC), vilket också bidrar till att stärka utbildningens aktualitet i fråga om professionskompetens.

Studenternas utbildningsmiljö står också i nära relation till lärarutbildningsrelevant forskning genom att lärare i olika sammanhang kontextualiserar och konkretiserar ämnesdidaktisk teori genom exempel tagna från forskning inom CHILL (Centre for Childhood Research in Literature, Language and Learning), CÄHL (Centrum för ämnesdidaktisk forskning inom konst och humaniora vid Linnéuniversitetet) och EdLing (Educational Linguistics) (se även del 1). Studenterna bjuds också alltid in till större interna forskningskonferenser och till högre seminarier, särskilt när dessa berör ämnesdidaktiska studier. Programvärderingen från 2017 visar också att 97,4 % av studenterna menar att de i utbildningen i hög eller i mycket hög grad successivt har utvecklat sin vetenskapliga kompetens. För att stärka kopplingen mellan forskning och utbildning arrangeras också inom kursen 2SVÄ08 en obligatorisk "Forskardag för ämneslärarstudenter", där studenterna får möta seniora forskare som föreläser om lärarutbildningsrelevant forskning vid IFL under en heldag. En uppgift i kursens hemtentamen är direkt kopplad till något av forskningsprojekten som presenteras under dagen. Höstterminen 17 bestod uppgiften av att bekanta sig med en modul inom Läslyftet, som en av institutionens professorer utvecklat åt Skolverket. Studenterna ska sedan i examinationsuppgiften applicera en intermedial analysmetod som presenteras i modulen på någon av kursens skönlitterära texter.

Värdering och hantering

Den sammantagna bedömningen är att ämneslärarutbildningen bedrivs med ett nära samband mellan den vetenskapliga miljön och undervisningen. Den bedömningen grundar sig på att studenterna möter de olika forskningsmiljöerna både indirekt i undervisningen och direkt genom riktade insatser som exempelvis Forskardagen och att de i programvärderingen från 2017 själva uttrycker att de utvecklat en vetenskaplig kompetens under utbildningen. Professionsmiljön bedömer vi är tydlig för studenterna genom att kopplingen mellan ämne, ämnesdidaktik och VFU i kurserna är tydlig och genomförd. Den ämnesdidaktiska kompetensen är hög hos undervisande lärare, och kurserna är designade för att säkerställa den ämnesdidaktiska progressionen genom utbildningen. Genom att delar av undervisningen bedrivs av verksamma gymnasielärare säkerställer vi att de ämnesdidaktiska och metodiska delarna av utbildningen har aktualitet och förankring i skolverksamheten.

Ett utvecklingsområde som är angeläget är att i högre grad knyta studenternas självständiga arbeten till institutionernas forskningsmiljöer. I den processen ser vi att Forskardagen har en viktig roll att spela som en inspirationskälla för studenterna inför det kommande självständiga arbetet. Studenterna möter forskare med olika intresseområden, forskningsdata samt teoretiska och metodologiska utgångspunkter. Vår bedömning är att forskarnas inspel i undervisningen lett till högre grad av kreativitet i ämnesvalen inom de självständiga arbetena, vilket kan exemplifieras genom uppsatsen *Omgiven av en oändlig ocean – en intertextuell analys av Robinson Crusoe och Mr Foe* (se aktuella självständiga arbeten i föreliggande granskning) som har ett postkolonialt perspektiv inspirerat av en av Forskardagens föreläsare som är verksam i forskningsmiljön *Concurrences* vid LNU.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Beskrivning

Examensmålet att studenterna efter avslutad utbildning ska visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen bryter vi ned i 1) brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde, och 2) fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Vi tolkar delmålet "väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta huvudområde" som ämnesdidaktik och hänvisar vidare till mål 4. Exemplifieringarna i följande redogörelse kan dock uppfattas som delvis ämnesdidaktiska, vilket beror på den starka integreringen av ämne och ämnesdidaktik i samtliga kurser i svenska.

Ett brett kunnande inom huvudområdet svenska ges i ämnenas första och grundläggande terminer (1SVÄ02, 1SVÄ04). Språkämnet svenska inleds med kurser inom ämnesområden som utgör ämnets grund: grammatik, retorik, språksociologi och språkhistoria. Därefter, i termin tre och fyra, fördjupas perspektiven och blir allt mer specifikt inriktade på läraryrkets kunskapsområden, som exempelvis i kurserna Betyg och bedömning i svenskämnet och Elevtextanalys (2SVÄ08). Studenterna förvärvar fördjupad insikt i aktuell forskning i olika grad i alla delkurser, men tydligt i delkursen Språkämnet svenska – didaktik och forskningsperspektiv (4SVÄ2E). I kursen är ett av målen att studenterna ska "beskriva ämnesdidaktikens forskningsområden och dess relevans för skolverksamheten", vilket examineras både genom muntlig presentation av en avhandling och ett skriftligt paper där studenten redogör för en kritisk granskning av avhandlingen (examinationsuppgift 4SVÄ2E). För betyg Godkänd ska studenten självständigt och kritiskt analysera den valda avhandlingen och göra kritiska ställningstaganden om metod, teori och resultat.

Termin två inleds med en orienterande introduktionskurs i litteraturvetenskap, vars innehåll fokuserar vad det innebär att vara litteraturlärare idag och hur litteraturundervisningen förändrats över tid. Därefter ges kursen Litteraturvetenskapliga grundbegrepp och litteraturanalys, där ett av målen är att studenterna efter avslutad kurs ska kunna "praktisera och redogöra för grundläggande ämnesrelaterad teori och terminologi" (kursmål 1SVÄ04). Examinationsuppgiften innebär att studenterna ska göra en komparativ analys av två skönlitterära verk på olika nivåer (hemtentamen 1SVÄ04) och för betyg Godkänt krävs att studenten visar god självständighet i analysuppgiften, använder relevant terminologi och med egna ord gör adekvata kopplingar till kurslitteraturen, både ämnesdidaktisk och facklitterär sådan. De tolkningsteoretiska perspektiven fördjupas vidare inom kursen Litteraturen i samhället från 1950 till 00-tal (2SVÄ08), där texterna belyses utifrån estetiska, genremässiga och idéhistoriska aspekter. Detta examineras genom en hemtentamen, men också muntligt. Instruktionen för den muntliga tentamen lyder enligt följande: "Välj en roman eller novell som du upplever är influerad av film tematiskt och/eller

berättartekniskt. Läs in dig väl på de termer och analysverktyg som Ohlsson presenterar och gör en intermedial analys av din valda filmiserade roman/novell, som du ska ha som utgångspunkt i den muntliga examinationen". Bedömningskriterierna för betyget Godkänd innebär att studenten självständigt och med bruk av intermedial teori och terminologi presenterar analysen av verket, men också resonerar om den didaktiska potentialen i filmiserad roman i grund- och gymnasieskolan och diskuterar hur dylika analyser i klassrummet kan legitimeras utifrån styrdokumentet.

Ämnesstudierna avslutas med det självständiga arbetet där såväl förmågan att "formulera problemställningar med relevans för vidare forskning och för yrkesverksamheten", som förmågan att "förhålla sig kritiskt till olika teorier och metoder" examineras. Forskningsperspektivet hålls kontinuerligt aktuellt i utbildningen som helhet och blir synligt genom en progression som går från att på grundnivå läsa, förstå och diskutera till att på avancerad nivå kritiskt-analytiskt granska och själv producera vetenskapliga texter, så som det självständiga arbetet. Exempel på hur studenterna har uppnått fördjupad insikt i aktuellt forskningsarbete är när de i de självständiga arbetena förhåller sig till tidigare forskning och relaterar sina egna resultat till forskningsfältet (se exempelvis uppsatsen *En studie i Sherlock: en komparativ studie utifrån tre svenska översättningar av A study in Scarlet ur ett didaktiskt perspektiv*).

Värdering och hantering

Vår bedömning i förhållande till examensmålet är att kraven på såväl bredd som djup i ämneskunskaperna möts i utbildningen, en bedömning som stärks av studenternas kursvärderingar för Självständigt arbete II, där majoriteten ger uttryck för att kursen haft högt ställda kunskapsmål, knutit an till aktuell forskning vad gäller innehåll, kurslitteratur och examination, samt väckt deras intresse för forskningsfrågor.

Ett utvecklingsområde med potential att bredda ämnesstudierna är att det i nuvarande kursstruktur inte finns inslag av svenska som andraspråk, en alltmer avgörande kompetens för svensklärare idag. Vi vill säkerställa att lärarstudenterna kan fungera i den multikulturella skolan och med alla elever, vilket föranleder att vi för närvarande undersöker möjligheten att inkorporera svenska som andraspråk som en strimma genom utbildningen. Studenterna får genom ett sådant upplägg andraspråksperspektiv på de ingående momenten i kurserna och kan på så vis förberedas för att undervisa språkligt heterogena elevgrupper med olika behov av stöttning.

För att ytterligare fördjupa ämnesstudierna behöver de internationella utblickarna förstärkas inom såväl språk- som litteraturstudierna. Vi undersöker möjligheterna att genomföra digitala språk- och litteraturseminarier med lärarstudenter i de andra nordiska länderna, men också att föra in kurslitteratur från det nordiska språkområdet, vilket saknas idag. Inom litteraturstudierna är förvisso både västerländsk och utomeuropeisk litteratur implementerad, men en granskning av litteraturlistorna visar att det har skett på bekostnad av just ett nordiskt perspektiv. Revideringar av kurslitteratur ingår i läroplanens årliga översyn av befintliga kursplaner.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskrivning

Examensmål två ser vi som tudelat. Den första delen av målet, att visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och det andra är att visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. För att studenterna ska nå fördjupade kunskaper i vetenskapliga förhållningssätt möter studenterna i ämneskurserna olika teorier, metoder och forskningstraditioner i de ingående ämnena, i kurslitteraturen och diskussion av denna, och genom att möta verksamma forskare (se Utbildningsmiljö). Ett exempel på hur studenterna möter kvalitativ metod finns i en fältstudieuppgift i 1SVÄ04 där studenterna via observation och intervju studerar hur lärare initierar, motiverar och presenterar litteraturläsning i svenskämnet. På avancerad nivå fördjupar sig studenterna i ämnesdidaktisk forskning i kursen Språkämnet svenska: didaktik och forskningsperspektiv (4SVÄ2E) och möter då främst kvalitativa metoder i avhandlingar inom svenska med didaktisk inriktning. Ett övergripande vetenskapsteoretiskt perspektiv finns i UVK-kursen Vetenskapsteori och forskningsmetodik för ämneslärare (2UVÄ08) som introducerar olika vetenskapsteoretiska huvudinriktningar och belyser samband mellan kunskapsintresse, syfte, forskningsfrågor och metod (se del 1). Studenterna omsätter i sina självständiga arbeten sina kunskaper i vetenskapsteori och ges möjlighet att i praktiken använda kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder. I det självständiga arbetet visar studenten att hen kan anta ett kritiskt förhållningssätt till sina förvärvade kunskaper och "självständigt bedöma och förhålla sig kritisk till olika teorier, metoder och vetenskapliga studier" (kursmål 4SVÄ2E). En lärandeaktivitet där detta aktualiseras är det mittseminarium som hålls inom uppsatskursen där studenterna kritiskt granskar varandras uppsatsutkast. Det självständiga arbetets bedömningskriterier anger att studenten för betyg Godkänd ska ha "diskuterat och dragit slutsatser av analysen och relaterat denna till tidigare forskning och valt teoretiskt perspektiv". Inom humaniora är de kvalitativa forskningsmetoderna vanligast förekommande, vilket också avspeglas i metodvalen i de självständiga arbeten som studenterna skriver. I sju av de självständiga arbetena som granskas i den här utvärderingen används kvalitativ metod, medan en student i uppsatsen *Extra anpassningar inom svenskämnet – En enkät- och intervjubaserad studie med gymnasielärare* kombinerar kvalitativ och kvantitativ metod.

Studenten ska också ha fördjupade kunskaper om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. Detta utvecklas under hela utbildningen genom att vetenskapliga ingångar i ämnet och ämnets didaktik vävs samman, som i exempelvis kursen Språkämnet svenska: didaktik och forskningsperspektiv (4SVÄ2E) där granskning av avhandlingar står i centrum, och diskuteras utifrån vetenskapliga och professionsrelevanta perspektiv. Under VFU-perioderna möter studenterna beprövad erfarenhet i sin interaktion med VFU-lärare och kan på så vis ställa vetenskap i relation till yrkeskunnande och beprövad erfarenhet. Det självständiga arbetet är en arena där studenterna ska förhålla dessa två perspektiv till varandra och utifrån bedömningskriterierna ha "diskuterat och dragit slutsatser av analysen och diskuterat dess relevans för yrkesverksamheten och hur de kan leda till fortsatt forskning". Ett exempel på hur en student visar fördjupad kunskap om hur relationen mellan vetenskap och profession kan förstås är uppsatsen *Praktiska förslag på teoretisk grund: Didaktiska redskap för svensklärarens narratologiska verktygslåda* (se urval av uppsatser för granskning).

Värdering och hantering

Huvudsakliga delar av examensmålet provas i självständigt arbete på avancerad nivå där studenterna ska uppvisa en fördjupad vetenskapsteoretisk medvetenhet gällande relationen teoretiska perspektiv i arbetet, metodval, analys och resultat respektive metoddiskussion. Sammantaget gör vi bedömningen att examensmålet möts genom att 1) ämnesstudierna succesivt introducerar studenterna i en metodologisk, vetenskaplig och ämnesdidaktisk tradition, 2) VFU är en arena där beprövad erfarenhet synliggörs och diskuteras och 3) UVK ger generella teoretiska perspektiv på forskning och forskningsmetoder. Studenternas fördjupade kunskaper blir synliga i det självständiga arbetet där deras vetenskapsteoretiska medvetenhet konkretiseras och relateras till professionen.

Eftersom utbildningsstrukturen innebär att det är långt mellan ämnesstudierna i svenska och UVK-kursen 2UVÄ08 (se del 1) ser vi ett utvecklingsområde som innebär att vi vill samordna undervisningen i UVK-kursen med inspel från svenskämnet för de studenter som ska skriva i svenska. Det är givet att en UVK-kurs måste vara allmänt hållen och inte kan täcka alla ingående ämnens specifika vetenskapliga ingångar, men ett samarbete över institutionsgränserna kan lösa den knuten. Överläggningar med kursansvarig för UVK-kursen pågår, och vi diskuterar eventuella inspel från svenskämnets sida så att studenterna både får ett brett vetenskapligt och ett mer specifikt svenskämnesdidaktiskt perspektiv på teori och metod med sig in i skrivandet av det självständiga arbetet.

Ytterligare ett utvecklingsområde är att involvera också forskare från SV i den forskardag som IFL arrangerar för att på så sätt stärka studenternas kunskaper om vetenskapliga teorier och forskningsmetoder i svenskämnet som helhet. Vidare ser vi ett behov av att säkerställa att den kompetensutvecklingskurs som universitetet erbjuder VFU-lärare (se del 1) ger fördjupad insikt i förhållandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet, så att studenterna görs medvetna om förhållandet både genom teori och praktik. Detta kommer att föreslås för Programrådet för ämneslärarexamen som en kvalitetssäkring och utvecklingspotential.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.

Beskrivning

Examensmål tre har vi även det tolkat som tudelat; ett delmål är knutet till studentens förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat. Det andra handlar om hur denna kompetens kan utveckla och bidra till förändring i skolverksamheten, men också till kunskapsutveckling inom ämnesdidaktik och ämnesområden. I kurserna finns genomgående krav på att studenterna kritiskt och självständigt ska tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter i lärandeaktiviteter som exempelvis gruppdiskussioner, litteraturseminarier, fältstudieseminarier etc. Ett exempel på det är fältstudieuppgiften inom 1SVÄ04 där studenten ska intervjua lärare om olika former för att "initiera, motivera och presentera läsning i svenskämnet". Resultatet av intervjun ska systematiseras och ställas i relation till en vetenskaplig artikel och presenteras muntligt vid ett seminarium, vilket innebär ett närmande till den kvalitativa metoden.

Under VFU-perioderna för studenten kontinuerliga samtal med VFU-läraren, i vilka studentens förmåga att ta tillvara på och reflektera över hur egna och andras erfarenhetsvärldar utvecklas. Det möter lärandemålet för VFU att "planera lärandeaktiviteter tillsammans med kollegor i syfte att dela undervisningserfarenheter" (2SVÄ14) som vidare examineras genom VFU-samtal och VFU-rapport. Bedömningskriterierna för VFU-rapporten anger att rapporten för betyg Godkänt ska innehålla en reflekterande utvärdering av undervisningsmomentets måluppfyllelse och koppling till styrdokumentet, men också en framåtsyftande diskussion som fångar vilka erfarenheter studenten gjort och hur dessa ska tillvaratas i kommande undervisningssituationer. I ett avslutande VFU-samtal där examinator, student och VFU-lärare diskuterar studentens insatser diskuteras också hur erfarenheter från VFU-perioden systematiskt ska hanteras för att bli en styrka i kommande VFU-perioder och i förlängningen i yrket.

I ämneskurserna diskuteras relevant ämnesdidaktisk och ämnesspecifik forskning genomgående i delkurserna. Syftet är att bygga upp studenternas kritisk-analytiska förmåga, självständighet och beredvillighet att dela sina egna erfarenheter men samtidigt vara lyhörda för andras. I kursen Litteraturvetenskapliga grundbegrepp och litteraturanalis (1SVÄ04) ingår exempelvis en lärandeaktivitet där studenterna får öva sig i att systematisera forskning genom att skriva en forskningsöversikt med begränsat omfång utifrån tre vetenskapliga artiklar som behandlar samma forskningsfält. I kursen Lärarens retorik i tal och skrift (1SVÄ02) tränas studenterna i att lyssna aktivt, ge initierad respons och ta vara på den

respons de själva får, vilket innebär att de utvecklar sin förmåga att internalisera och förvalta andras synpunkter och erfarenheter. Detta examineras i kursen genom att studenterna förbereder och framför ett lektionsinslag där tidigare respons på framförande och innehåll ska beaktas. För betyget godkänd ska studenterna bland annat "praktiskt och teoretiskt uppvisa grundläggande kunskaper om retorisk teori och förhålla det till talade och skrivna texter och i didaktiska samtal med olika mottagare" (bedömningskriterium 1SVÄ02).

I det självständiga arbetet provas studenternas förmåga att systematisera och förhålla sig kritisk-analytiska i sitt eget skrivande, men också i att relatera sina egna resultat till tidigare forskning. En lärandeaktivitet som stärker studenternas förmåga att tillvarata andras synpunkter och delge sina egna erfarenheter är det mittseminarium som ingår i uppsatskursen (4SVÄ2E). Då tränas inte bara den kritiska läsningen av vetenskaplig text utan seminariet är också ett tillfälle att ta del av synpunkter från andra och utifrån dessa revidera och tänka vidare i det egna arbetet. Andra sådana lärandeaktiviteter är litteratur- och informationssökning på biblioteket och kontinuerlig handledning under skrivandets gång där diskussioner om sovring och systematisering ingår. Ett av kriterierna för godkänt betyg på det självständiga arbetet är bland annat att studenten "systematiskt och problematiserande presenterat tidigare forskning och visat hur denna relaterar till arbetets syfte" och "diskuterat resultaten och dess relevans för yrkesverksamheten och fortsatt forskning" (2SV04E). Ett exempel som visar hur en student förenar teori och yrkesnära perspektiv är uppsatsen *Praktiska förslag på teoretisk grund: Didaktiska redskap för svensklärarens narratologiska verktygslåda* (se urval av uppsatser för granskning), där studenten tydligt utvecklar kunskap om begreppsanpassning från en akademisk kontext till gymnasieundervisningens praktik.

Värdering och hantering

Utbildningen säkerställer genom kursplanemål, lärandeaktiviteter och examinationer att examensmålet olika delar uppfylls, vilket är särskilt synligt i ovan nämnda uppsats som är ett tydligt exempel på hur en student genom sin ämnesdidaktiska studie bidrar till utveckling av yrkesverksamheten, men också av ämnesområdet. Genom aktiv interaktion under utbildningen utvecklar studenterna förmågor som kan användas i yrkesverksamheten. Exempelvis är seminarieformen en arena där den kritiska reflektionen över undervisningen innebär förberedelse för kollegialt lärande. Studenten kan genom det självständiga arbetet bidra till den ämnesdidaktiska ämnessfären genom att belysa och studera problem som de möter i sin verksamhetsförlagda utbildning, som inte forskande universitetslärare har tillgång till.

Återkommande i de självständiga arbetena är att de signalerar en förbättringsambition i förhållande till skolverksamheten, och studenterna uttrycker explicita förhoppningar om att deras studier kan användas av verksamma lärare. De områden de ser förbättringspotential i har de mött på sin verksamhetsförlagda utbildning, och de väljer att ta avstamp i det när de designar sina studier. Det här kan ses som att studenterna möter examensmålets krav att de ska bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom särskilt det ämnesdidaktiska området. Hur ofta studenters studier verkligen bidrar till någon reell förändring av skolverksamheten är vanskligt att svara på, men i de ämnesdidaktiska studier som görs inom ämneslärarutbildningen i svenska finns ofta potential att så skulle kunna ske.

Ett utvecklingsområde som vi arbetar med är att ge studenter en arena för att presentera sina forskningsresultat för verksamma lärare och andra studenter. Detta initiativ kommer från forskningsmiljön EdLing (Educational Linguistics) som under våren 2019 arrangerar ett uppsatssymposium i syfte att föra tillbaka studenternas forskningsresultat till verksamheten, men också för att inspirera studenter som står i begrepp att skriva sitt självständiga arbete.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Beskrivning

Inom ämneslärarutbildningen i svenska genomsyras ämneskurserna av didaktiska perspektiv och diskussioner om genomförande och metodik. Kurserna är genomgående designade så att de väver samman metodiska och ämnesdidaktiska förhållningssätt med ämnets specifika innehåll och stoff. De teoretiska didaktiska kunskaperna tillämpas i praktiken under VFU, men provas också inom utbildningens ram genom lärandeaktiviteter som simulerade situationer i undervisningen. Samtliga kurser har specificerad ämnesdidaktisk litteratur och examinationer som är renodlat didaktiska.

I kurserna i svenska språket och film- och litteraturvetenskap grundläggs en ämnesdidaktisk kunskapsbas som parallellt med den teoretiska fördjupningen ger ämneskunskaper som är relevanta för yrkesutövningen. Samtliga delkurser har tydliga examinerande moment som utöver ämneskunskaper kräver ämnesdidaktisk medvetenhet, metodisk reflektion och förtrogenhet med grund- och gymnasieskolans styrdokument. Några delkurser är särskilt värda att lyftas fram eftersom de har ett starkt ämnesdidaktiskt och metodiskt fokus: Betyg och bedömning i svenskämnet och Elevtextanalys (2SVÄ08). Den förra hanterar bedömning och betygsättning av elevers kunskaper i ämnet svenska både praktiskt och teoretiskt, medan den senare inte bara hanterar språkliga analyser av elevtext utan också bedömning, respons och ämnesdidaktiska teorier om skrivutveckling. Detta examineras genom en hemtentamen som för betyg Godkänd bland annat kräver att studenten har "diskuterat sina teoretiska kunskaper om språk och språkutveckling ur ett didaktiskt perspektiv med koppling till den analyserade elevtexten och kritiskt granskat ämnesplaner och hur dessa realiseras i skolans praktik" (betygskriterium 2SVÄ08).

De ämnesdidaktiska momenten examineras genom muntliga och skriftliga uppgifter med relevans för professionen. Exempel på sådana moment i delkurserna i svenska språket är att göra muntliga framföranden i syfte att praktiskt öva för undervisningssituationer, att anlägga ämnesdidaktiska perspektiv på och problematisera grammatikens användningsområden i skolan och att diskutera teori och praktik i förhållande till genomförda fältstudier (1SVÄ02). Fältstudierna examineras muntligt och för betyg Godkänt ska studenten ha "presenterat resultatet av sina observationer och resonerat om dessa i förhållande till språksociologisk teori och ha resonerat om förhållandet mellan teori och praktik med utgångspunkt i observationerna" (bedömningskriterier 1SVÄ02).

I kursmålen för litteraturvetenskap finns ett historiskt och didaktiskt perspektiv närvarande genom samtliga tre kursblock. De övergripande kursmålen för 1SVÄ04 handlar både om att kunna identifiera och

analysera lärarprofessionen i förhållande till ämnets didaktik och att kunna göra ämnesdidaktiska ställningstaganden med bäring för utbildningens verksamhetsområden. I första delkursen, Introduktion för litteraturlärare, diskuteras frågor om vad läsning innebär, vilken sorts kunskap litteraturläsning kan generera och framför allt hur man som svensklärare idag kan motivera elever att läsa litteratur. Detta examineras genom individuell muntlig tentamen, till vilken studenten ska formulera en problematiserande frågeställning i förhållande till de tre litteraturredidaktiska områden som delkursen behandlar: vad läsning innebär, vilken typ av kunskap litteraturläsning kan generera och hur man som lärare kan motivera elever till litteraturläsning. Dessa frågor utgör sedan grund för det examinerande samtalet med undervisande lärare. Betygskriterier för Godkänd är adekvata referenser till kursens ämnesdidaktiska kurslitteratur, där det av studentens resonemang framgår att hen förstått innehåll och ämnesdidaktiska implikationer. Andra kursspecifika mål är att redogöra för olika sätt att undervisa om, i och genom litteratur med förankring i rådande styrdokument, kunna problematisera litterär kompetens, anpassning och progression i skolans litteraturundervisning, digitala läsverktygs potential och att diskutera hur äldre litterära texter kan göras angelägna för olika elevgrupper i gymnasieskolan. Ett exempel på en examinationsuppgift är att utifrån Örjan Thorells modell för litterär kompetens, med egna ord beskriva de tre delkompetenserna, hur de förhåller sig till varandra och diskutera hur man som lärare skapar förutsättningar för att utveckla elevers litterära kompetens" (1SVÄ04). För betyg Godkänd ska studenten föra analytiska resonemang om delkompetenserna och utifrån dessa beskriva behovsanpassade utvecklingspotentialer, lämpliga för olika elevgrupper och individer. Under sista terminen (4SVÄ2E), diskuterar studenterna med förankring i ämnesdidaktisk teori och forskning frågor om hur utomeuropeisk och postkolonial skönlitteratur kan göras tillgänglig och angelägen för olika elevgrupper. För målet som examineras genom en hemtentamen och seminarium ska studenten för betyget Godkänd bland annat visa förståelse för hur "de i sin undervisning kan belysa och använda litteraturen för att väcka intresse och förståelse för litteraturläsning i allmänhet och för litteratur från andra delar av världen i synnerhet". Det didaktiska inslaget i delkursen befinner sig alltså i skärningspunkten mellan skolans läroplaner, pedagogiska teorier om den mångkulturella skolan, och litteraturens representativitet, spridning och läsning.

I delkursen Filmanalys och filmdidaktik breddas tillämpningen av ämnesdidaktik genom exempelvis diskussioner om filmens potential i svenskundervisningen utifrån olika elevgruppers behov (2SVÄ08). Ett av kursmålen är att studenterna ska "analysera film och andra medietexter som bygger på rörliga bilder utifrån didaktiska perspektiv", vilket också utgör kriteriet för betyg Godkänt.

Värdering och hantering

Sammantaget gör vi bedömningen att examensmålet möts på ett genomtänkt och högkvalitativt vis, genom målformuleringar, lärandeaktiviteter, examinationer och bedömningar av dessa och att studenterna därigenom är väl förberedda inför VFU och kommande yrkesutövning. Examensmålet nås med mycket god marginal genom kursernas design och integreringen av ämnesdidaktiken i samtliga delkurser. Ämneslärarutbildningen i svenska har fokus på ämnesdidaktik och metodik, och verksamheten har kontinuerligt utvärderats och reviderats baserat på såväl studenters som undervisande lärares synpunkter. De utvecklingsområden vi ser idag handlar främst om att fördjupa samarbetet med de verksamma gymnasielärare som idag delvis undervisar på flera av våra kurser så att deras erfarenheter och deras metodiska kunnande kommer studenterna till del och integreras med övrigt innehållet i teorikurserna. Vi ser också ett behov av att ytterligare synliggöra för studenterna det faktum att svenskämnet i gymnasieskolan är ett enda ämne, och vad detta får för implikationer för planering, helhetstänkande och bedömning. Ett sådant utvecklingsarbete är inplanerat inom lärarlaget vårterminen 2019.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Beskrivning

Examensmål 3 möts främst i UVK-kursen Utvärdering och utvecklingsarbete för ämneslärare (4UVÄ06) där ett av de mer generella kursmålen innebär att studenten ska "utifrån olika utvärderingsstrategier visa förmåga att på vetenskaplig grund självständigt planera, utvärdera och dokumentera en skolverksamhet" (se del 1). I ämneskurserna är det främst i VFU-kurserna som studenterna möter kontextberoende aktiviteter som att planera, genomföra och utvärdera undervisning, men också genom inslag av didaktiska moment i de högskoleförlagda kurserna som innebär planering och utveckling av undervisning (se mål 4). Studenterna övar planering, genomförande och utvärdering av undervisningsmoment i flera kurser i ambitionen att utbildningen ska förbereda för strategiskt planerings- och utvärderingsarbete i professionen. Ett exempel finns i kursen Betyg och bedömning i svenskämnet (2SVÄ08), där studenterna i en examinerande skriftlig uppgift ska planera ett femveckorsmoment inom någon av svenskämnets kurser och konstruera betygsgrundande uppgifter baserade på kunskapskrav i grund- och gymnasieskolans styrdokument. För betyg Godkänt krävs att studenten har "konstruerat betygsgrundande uppgifter och betygskriterier till dessa för ett avgränsat moment inom svenskämnet och ha resonerat om planeringen i förhållande till betygssystemets nivåer" (bedömningskriterier 2SVÄ08). Inom 2SVÄ08 studeras också praxisnära frågor som tillgång till filmarkiv på nätet och upphovsrätt i kursen Filmanalys och filmdidaktik. Praktiskt planeringsarbete inför filmundervisning diskuteras och examineras genom att studenterna muntligt presenterar en lektionsplanering, där man för betyget Godkänd ska visa hur man kan integrera film från olika hemsidor och arkiv och hur man praktiskt klipper in filmklipp i presentationer etc.

I den litteraturvetenskapliga kurs som följer genomför och leder studenterna litteratursamtal utifrån relevanta teman i kursens skönlitteratur som behandlas vid obligatoriska litteraturseminarier (2SVÄ08). För betyget Godkänd ska studenten rättvist fördela ordet bland deltagarna och stimulera passiva studenter till engagemang i litteratursamtalen, samt vara lyhörda för och kunna hantera meningsskiljaktigheter. Syftet med aktiviteten är att studenterna ska träna sin förmåga att genomföra litteratursamtal med förankring i skolans demokratiska värdegrund. Vidare är muntliga presentationer av ämneskunskaper vanligt förekommande genom kurserna, där studenterna får möjlighet att öva på att nå ut med sin röst och ett givet innehåll i ett klassrum. Här är det målet att genomföra och utvärdera undervisning som examineras.

Det är främst i VFU-kurserna som studenten aktivt tränar och utvecklar sin förmåga att självständigt och tillsammans med andra inte bara planera och genomföra undervisning, utan också får tillfälle att

utvärdera och utveckla sin undervisning. Detta examineras genom VFU-lärarens observationer och värdering av studentens insatser, ett uppföljande VFU-seminarium där undervisningen diskuteras samt skriftlig dokumentation av genomförd VFU. För betyg Godkänt ska studenten enligt bedömningskriterierna "planera, genomföra och utvärdera sin undervisning i samråd med VFU-läraren och med hänsyn till rådande styrdokument". Med stöd av handledning formulerar studenten mål och väljer metoder och lärandeaktiviteter som stimulerar alla elevers lärande och är anpassade till lärandemålen, för att så småningom mer självständigt kunna välja metod och anpassa stoff till grupper av elever eller individer.

Värdering och hantering

Vår bedömning är att examensmålet uppnås sammantaget i ämnes-, VFU- och UVK-kurserna, men att vi behöver utveckla kurserna när det gäller moment som bidrar till att studenterna fördjupar sin förmåga att stimulera elevers lärande på individnivå. Vi ser ett problem i att individanpassning idag är ett förhållandevis utforskat område, och att det finns en motsättning i förhållandet mellan just individanpassning och generaliserande teorier. Därför fokuseras i kurserna att studenterna ska erhålla en rik flora av metoder, lämpliga för olika individer i olika undervisningsmoment, som de sedan kan praktisera och diskutera tillsammans med VFU-lärare i verksamheten. Kursinnehållet i sin helhet har måhända premierat undervisning av olika elevgrupper snarare än individer. Ett sätt att tydliggöra komplexiteten med individanpassning är att medvetandegöra studenterna om forskningsläget och förstärka specialpedagogiska inslag i utbildningen, vilket också efterfrågas av studenterna i programvärderingen från 2017. Frågan om hur specialpedagogisk expertis skulle kunna inkorporeras i utbildningens struktur ingår i det utvecklingsarbete som inleddes av lärarlaget höstterminen 2018.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Beskrivning

I utbildningen följs mål om studentens förmåga att kunna kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i skolverksamheten kontinuerligt upp i programrådets kvalitetsarbete. Under 2017 gjordes en övergripande inventering av hur och var examensmålen uppnås i kurserna inom ämneslärarutbildningen. I denna översyn ingick också jämställdhetsperspektivet och i ämnet svenska visade det sig väl förankrat i ett flertal kurser.

Examensmålet att studenterna efter avslutad utbildning ska visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten behandlas dels i ämnesstudierna i språk och litteratur, dels i den verksamhetsförlagda utbildningen. Vår tolkning av uppdraget som det struktureras inom ämnet svenska är att ämnesstudierna skapar en medvetenhet om jämställdhetsfrågor, medan det omsätts och prövas i VFU-kurserna. Där omsätts studentens förmåga att "skapa ett klimat som främjar jämlikhet och rättvisa" (VFU-guide), som exempelvis att visa en habil grundsyn i fråga om etiska och demokratiska värderingar och att möta och behandla elever på ett respektfullt sätt.

För att jämställdhetsperspektivet ska kunna förankras i den pedagogiska verksamheten måste studenterna möta det specifikt i ämnesstudierna. Även om det är integrerat i programmets kurser uttrycks det mer sällan explicit i kursmålen, men blir istället synligt genom specifika begrepp som *genus*, *intersektionalitet* och *normkritik* som är framskrivna i kurserna. Fokus i ämnesstudierna ligger på att genom teori och diskussion om språkbruk respektive litteratur ge studenterna verktyg att närma sig genusperspektivet, ett för både svenska språket och litteraturvetenskap centralt begrepp.

I kursmålen för svenska språket berörs jämställdhetsperspektivet främst i kursen Språkbruk och samhälle (1SVÄ02), som har ett brett språksociologiskt innehåll. Av kursmålen framgår att studenterna ska "kunna diskutera och ge exempel på hur svenskundervisning i grund- och gymnasieskolan påverkas av olika språksociologiska faktorer som klass, kön och etnicitet". Kursen innehåller aspekter av språk och kön och hur språkhantering på olika sätt kan befästa normer och strukturer för hur män och kvinnor kommunicerar och ges handlingsutrymme i olika samhälleliga kontexter. Detta examineras genom en hemtentamen av ett större språksociologiskt stoff, men som också innehåller aspekter av språk och kön. Perspektivet hanteras också i en didaktisk kontext genom fältstudier där studenterna undersöker hur samtalsutrymme fördelas mellan pojkar och flickor i klassrummet. Studenterna diskuterar sina observationer i ett examinerande seminarium där de också relaterar det teoretiska kunskapsstoffet till den undervisningsverksamhet de har mött. Andra delkurser som i innehåll och angreppssätt berör genusperspektivet är Betyg och bedömning i svenskämnet och Elevtextanalys (2SVÄ08), där frågor om hur pojkars och flickors texter bedöms diskuteras.

Jämställdhetsperspektivet aktualiseras vidare genom de litteraturvetenskapliga kurserna. I kursen Litteraturvetenskapliga grundbegrepp och litteraturanals och Litteraturhistoria (1SVÄ04) är ett av målen i den förra kursen att "presentera, analysera och diskutera litterära problem i samtidslitteraturen utifrån klass, kön och etnicitetsperspektiv". En examinerande uppgift är att analysera 1900-talets svenska visskatt ur ett genusperspektiv, genom att "med normkritiska glasögon analysera Karlfeldts, Taubes och Wreeswijks

vistexter för att se hur ojämlikhet uppstår och makt utövas”. Jämställdhetsperspektivet studeras också vidare i den senare kursen genom analys av hur kvinnors och mäns förutsättningar gestaltats genom litteraturhistorien. Svensklärarens uppdrag i det mångkulturella samhället studeras och diskuteras vidare i kursen Litteraturen i samhället från 1950 till 00-tal (2SVÄ08), där kulturarvsfrågor belyses och problematiseras med fokus på mäns och kvinnors författande och genusrelaterade skillnader i receptionen av deras produktioner.

Värdering och hantering

Den sammantagna bedömningen är att studenterna gradvis utvecklar, breddar och fördjupar sin medvetenhet om aspekter på jämställdhet i professionen. Vår bedömning grundar sig bland annat på de ämnesval och genusperspektiv ofta utgör grunden för studenternas självständiga arbeten (se exempelvis *Vem erhåller makten och inflytandet? En intersektionell analys av Bruce Springsteens låttexter och hur man kan arbeta med dem i svenskundervisningen*, se urval av självständiga arbeten för granskning). De studentvärderingar som kontinuerligt genomförs ger positiva signaler om hur studenterna uppfattar sina studier i förhållande till jämställdhetsperspektivet. I Linnébarometern 2017 uppger 80 % av ämneslärarstudenterna att utbildningen har innehållit ett uttalat och konkret jämställdhetsperspektiv. Vid kursintroduktioner hålls alltid en dialog med studenterna om Linnéuniversitetets likabehandlingspolicy som utgår från Diskrimineringslagen. Denna policy finns alltid utlagd i kursrummen på lärplattformen och är därför lättillgänglig för studenterna.

Vår utgångspunkt är att numerära genusförhållanden vad gäller kurslitteratur blir sekundärt i förhållande till ambitionen att tillhandahålla en kvalitativ utbildning. För att medvetandegöra studenterna om förhållandet problematiseras och diskuteras dock genusobalansen kontinuerligt ur ett historiskt perspektiv. Ambitionen är dock alltid när så är möjligt att beakta jämställdhetsperspektivet, exempelvis vid inbjudan av externa föreläsare och inspel av interna seniora forskare. De utvecklingsområden som identifierats grundar sig i att förhållandevis få ämneslärarstudenter (69,2 %) anger att de i mycket eller ganska hög grad utvecklat färdighet och förmåga att kunna tillämpa ett jämställdhetsperspektiv i lärarrollen (Programvärderingen 2017). Hur stor andel som utgörs av svensklärarstudenter är dock inte möjligt att utläsa av programvärderingen. Vi ser att examensmålets innehåll genomsyrar flera av kurserna i svenska, även om det inte syns explicit i målformuleringarna i kursplanerna. Jämställdhetsperspektivet bör alltså bli tydligare framskrivet, särskilt gällande den verksamhetsförlagda utbildningen där studenterna ska pröva sin förmåga att beakta, kommunicera och förankra det i den pedagogiska verksamheten. För att effektivare kommunicera vikten av jämställdhet krävs ett utvecklingsarbete med fokus på kursplanerna, i syfte att synliggöra och förstärka jämställdhetsperspektivet. Ett sådant utvecklingsarbete sker inom ramen för lärarlagets arbete.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskrivning

Programrådet för ämneslärarexamen har i uppdrag att säkra struktur, innehåll och progression genom att stödja kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Programrådet är brett sammansatt och består av programrådsledare (lärare), lärarrepresentanter från samtliga fakulteter, en extern representant i form av en verksam ämneslärare samt två studentrepresentanter. Därutöver finns en programkoordinator som arbetar för att skapa och upprätthålla kontaktytor mellan involverade parter – såväl personal som studenter. Programrådet för ämneslärarexamen har ett övergripande ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet, och i det arbetet företräds svenskan av dels en ledamot, dels en extern ämnesrepresentant. Lärarlaget interagerar därigenom med programrådet i frågor om utbildningens struktur och ämnesdidaktiskt minimiinnehåll i samtliga ämneskurser inom utbildningen. Programrådet ansvarar också för att följa upp att samtliga examensmål examineras under utbildningen som helhet. Vid större förändringar av kursplaner granskar programrådet det nya förslaget i förhållande till examensmålen, varefter återkoppling till kursansvariga sker.

För att säkerställa utbildningens kvalitet i fråga om innehåll, genomförande och examination finns centrala system för utvärdering och uppföljning (se del 1). Inom ämnet finns ett etablerat kvalitetssystem som på olika nivåer fastställer att utbildningen granskas och att resultaten följs upp och kommuniceras till studenter, lärare och andra involverade i utbildningen. Eftersom de universitetsgemensamma utvärderingarna inte ger svar på kursspecifika frågor gör varje lärare digitala delkursvärderingar som administreras på institutionsnivå. När kursvärderingen är genomförd ansvarar kursansvarig för att den analyseras och att en åtgärdsplan upprättas och därefter görs denna tillgänglig för berörda lärare, NLU, fakulteten, ansvarig prefekt, programråd samt för studenterna vid kursintroduktionen där undervisande lärare redovisar hur kursen kvalitetssäkrats utifrån föregående kursvärdering, vilket är ett led i uppföljningen av vidtagna åtgärder.

På institutionsnivå (SV och IFL) arbetar lärarlaget för ämneslärarutbildningen i svenska bland annat med att kvalitetssäkra ett verksamhetsnära fokus i utbildningen. Det handlar bland annat om att analysera kursutvärderingar och granska uppföljningar av dessa, men också att revidera kursplaner och kurslitteratur så att utbildningen håller genomgående hög kvalitet. På IFL verkar den pedagogiska samordnaren som en länk mellan utbildningen i de tre ingående ämnena och programrådet för ämneslärarexamen, vilket öppnar för snabb implementering av förbättringsåtgärder och kvalitetshöjande insatser. Ett exempel på sådan insats är det på programrådets initiativ utarbetade ämnesdidaktiska minimiinnehåll, som beslutades av NLU vårterminen 2017 och som implementerats i alla utbildningens ämnen från höstterminen 18. Som en länk mellan programrådet och utbildningens samtliga ämnen har Ämnesdidaktiskt forum, en

institutionsövergripande kompetensutvecklingsarena för medverkande lärare, fungerat i implementeringen av detta ämnesdidaktiska minimiinnehåll.

NLU för systematiskt egen statistik över kvarvaronivåerna på lärarutbildningsprogrammen, vilket möjliggör jämförelser med riket i stort. Siffrorna är dock inte helt jämförbara eftersom den nationella statistiken utgår från antalet nybörjare medan NLU:s statistik utgår från antalet programplatser. Kvarvaronivån för ämneslärarstudenter som påbörjade utbildningen 2011–2014 är i stort sett jämförbar med siffror för riket i stort, medan genomströmningen i ämneslärarprogrammet i svenska är god i nationella jämförelser. Förvisso kan man se att ett ökat antal studenter lämnade utbildningen i termin tre 2016–2017, men det verkar vara en tillfällighet då kvarvaron höstterminen 2018 ökat till högre nivåer. Vi ser också att det självständiga arbetet utgör ett hinder för ett antal ämneslärarstudenter att slutföra utbildningen, och de lämnar lärosätet med ofullständig utbildning utan examen. Det rör sig om 3–4 studenter per kull som återkommer till LNU när anställningsvillkoren kräver lärarlegitimation.

Värdering och hantering

Genom det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på central nivå och på ämnesnivå menar vi att bedömningsgrunden uppfylls, likaså gör vi bedömningen att de insatser vi gör för att studenterna ska slutföra sin utbildning är adekvata och funktionella. Vi är trygga i att de lärarstudenter som vi slutexaminerar är kompetenta, kunniga och väl förberedda för yrket. Ett viktigt utvecklingsområde är hur vi kan verka för att studenterna genomför sina utbildningar under avsatt studietid. Att genomströmningen på ämneslärarutbildningen i svenska sjunker i vissa kullar grundar sig i att många studenter är oförberedda för de höga krav som ställs i ett komplext ämne som svenska, vilket inte speglas av den låga intagningspoängen. Flera stödåtgärder har därför inrättats för att studenterna ska genomföra sin utbildning inom planerad studietid. Ett stöd som erbjuds alla studenter i det akademiska skrivandet och studieteknik är handledning via Studieverkstaden. Det kan handla om planering av studierna, och lässtrategier, men främst om skrivprocessen, textstruktur och formalia. Studenthälsan vid LNU erbjuder också gruppaktiviteter om att våga tala, vilket kan fungera som ett stöd för studenterna i genomförandet av muntliga moment inom sin utbildning. I de fall studenter, trots upprepade omtentamenstillfällen, inte blir godkända i de obligatoriska momenten i ämnesstudierna, får de utökad studievägledning för att om möjligt finna lösningar inom alternativa ämnesval som bättre passar deras individuella förutsättningar och intresseområden. De två senaste åren har vi satsat resurser på studenter som inte blivit godkända på sitt självständiga arbete, och således inte kan ta ut en lärarlegitimation. Idag arbetar de i skolverksamheten under press från arbetsgivaren att de ska slutföra sin utbildning, och därför har de ingående institutionerna gemensamt avsatt medel för en lektor på deltid för sluthandledning av dessa studenter, som delvis också kommer från andra lärarprogram. Det optimala är självklart att studenterna avslutar sin utbildning inom avsatt tid, men när så inte sker vill vi möjliggöra att de trots allt får en slutexamen inom ramen för befintliga bedömningskriterier baserade på examensmålen. Ett utvecklingsområde är att genomföra återkommande fokussamtal med svensklärarstudenter utsedda av studentgruppen som bjuds in för en dialog om progressionen i utbildningen samt för att diskutera möjlig program- och kursutveckling. En grundläggande orsak till att genomföra sådana fokussamtal är den låga svarsfrekvensen i befintliga utvärderingssystem.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskrivning

Studenters möjlighet till inflytande i ämneslärarutbildningen sker på olika nivåer. De har ett universitetsövergripande formellt inflytande, då de finns representerade i universitetsstyrelsen och i samtliga fakultetsstyrelser. I NLU finns också studeranderepresentanter, så även i Programrådet för ämneslärarexamen, vilket varit betydelsefullt för att hålla ett studentperspektiv aktuellt inför varje beslut. Möjligheten till inflytande är dock främst avhängigt hur viktig information kommuniceras till studenterna. Viktig information från programrådet, pågående kvalitetsarbete och programinformation finns i ett forum för ämneslärarutbildningen i lärplattformen, som samtliga programmets kurser är kopplade till. En tredje viktig faktor för att studentperspektivet ska hållas levande är studenternas möjlighet att delge synpunkter via kursvärderingar (se föregående mål). För en mer utvecklad analys av studentinflytande på en övergripande nivå hänvisas till del 1.

Ämneslärarstudenterna i svenska gör sin röst hörd på institutionsnivå. Dels medverkar representanter på prefektens beslutsmöten, dels är tre anställda som amanuenser inom ämnet och kan på så sätt företräda den större studentgruppen i både formella och informella sammanhang. De centralt utformade utvärderingarna har låg svarsfrekvens och ger därför inte ett reellt underlag för kvalitetsutveckling. Därför görs delkursutvärderingar som institutionerna administrerar och dessa ger underlag för kvalitetsarbete inom utbildningen. Dessutom genomför undervisande lärare återkommande muntliga formativa utvärderingar och kontinuerliga diskussioner med studenterna under pågående kurser för att tillvarata synpunkter och initiera förändringar om så krävs. Ett exempel på en sådan förändring är delkursstrukturen i 2SVÄ08, som förändrades efter studenternas synpunkter. Två delkurser om 7,5 hp vardera lästes tidigare där innehållet och tentamen delades mellan litteratur- och filmvetenskap, något som studenterna upplevde som splittrat och stressande. Därför har nu strukturen omfördelats till en litteraturvetenskaplig och en filmvetenskaplig kurs om 7,5 hp vardera. Studenterna har också inflytande över VFU i så måtto att de har rätten att kommunicera problem relaterade till genomförandet av VFU till kursansvarig om situationer uppstår som studenten inte kan lösa i samråd med VFU-läraren.

Värdering och hantering

Vår bedömning är att studentperspektivet tillgodoses och att studentinflytandet inom ämnena är väl fungerande. Ett utvecklingsområde är de centrala utvärderingarna, eftersom de är så omfattande att få studenter väljer att fylla i dem, vilket leder till att de blir ett trubbigt verktyg i ämnenas kvalitetsarbete. Problemet har uppmärksammats på central nivå och Rådet för utbildning och lärande och Kvalitetsutskottet har under hösten 2018 tagit frågan i beaktande och utreder tillsammans med institutionernas pedagogiska samordnare möjliga alternativa kvalitetssystem. Medan det arbetet pågår fortsätter vi att vara lyhörda för studenternas röster i de formella och informella forum vi själva har skapat.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskrivning

För att ämneslärarstudenter ska vara så väl förberedda som möjligt för lärarprofessionen behövs inte enbart relevanta ämneskunskaper och ämnesdidaktiska färdigheter, utan också förmåga att kunna verka i en föränderlig värld (se del 1 om NLU:s pågående utvecklingsarbete med att förbereda studenterna för arbete i en mångkulturell skola och ett digitaliserat samhälle). Ämneslärarutbildningen i svenska ska enligt bedömningsgrundens skrivning vara relevant i förhållande till professionen. Ett sätt att göra utbildningen relevant för yrket är det välfungerande samarbete med skolverksamheten genom VFU och fältstudiedagar som utbildningen i svenska innehåller (se Utbildningsmiljö). I ett föränderligt samhälle är också mångkulturalitet och internationalisering viktigt. Vi har därför upparbetat ett nätverk av partneruniversitet där det ges kurser i svenska (exempelvis i Ukraina, Spanien, Tyskland, Ryssland och Lettland) och där studenterna erbjuds att göra sin VFU.

Relevant samverkan med det omgivande samhället sker genom att gymnasielärare erbjuds fortbildning, utbildnings- och alumskonferenser, vilket uppdaterar lärarkårens kunskapsbas i relation till ny forskning. Verksamma lärare är också representerade i NLU och i programrådet för ämneslärarexamen. Vidare tar vi uppdrag för Skolverket eller fortbildning för verksamma lärare i regionen genom att föreläsa om retorik eller akademiskt skrivande i förhållande till gymnasiearbetet. Ett annat exempel är återkommande biblioteksbesök för att fortbilda skolbibliotekarier i verksamheten inom barns- och ungas läsning. Det finns också exempel på samarbete med näringslivet och IT-företag som utvecklar digitala lösningar för lärarkommentarer i elevtexter.

Vår strävan är att vi inte bara vill att studenterna ska slutföra sin utbildning – vi vill också att de ska fortsätta på magister- eller masternivå efter att de har tagit lärarexamen. Därför erbjuder vi en magisterkurs i svenska med didaktisk inriktning på distans med målet att ytterligare lyfta verksamma lärares kompetens. Flera av våra studenter återkommer efter några år i yrket och tar en magister- eller masterexamen, och en av dem har vi nu anställt som doktorand i svenska språket.

Värdering och hantering

Vi bedömer att de insatser som görs i relation till det omgivande samhället är kvalitetshöjande och relevanta, men ser vi också områden som kan utvecklas. Ett sådant är problemet att vi visserligen har en stor internationell arena med möjligheter för studenterna att göra VFU, men det är sällan som platserna används. Här behöver vi dels undersöka vilka faktorer som studenterna upplever hindrar dem, dels förfinas marknadsföringen av VFU utomlands så att fler vågar ta steget. Detta är ett pågående utvecklingsarbete som ligger på internationaliseringsansvarig på SV. Ett annat utvecklingsområde är hur vi kan utveckla studenternas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Visserligen får de teoretiska kunskaper om läroplansreformer, utbildningsideologi och skolhistoria som kan rusta dem att möta liknande förändringar i framtiden, men det är trots allt först på det praktiska planet som förmågan att hantera förändringar prövas. Studenterna lämnar vår utbildning med goda ämneskunskaper och ämnesdidaktiska färdigheter som gör dem flexibla i förhållande till svängningar och förändringar i skola och samhälle.